

„De M^ölle“

EN ANDERE VETELSLS
DEUR G. A. VAN DER LUGT

TWEDE BEUKSKEN, OET-EGEVEN BIEJ „DE TIJDSTROOM“ LOCHEM

16B 9324

BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

0578 7581

10. 11. 1900

51

10. 11. 1900

10. 11. 1900

DE MÖLLE

DEWELL

NEDEKSAKSISCH VERPLAATST
der Rijksuniversiteit
GRONINGEN
**VERPLAATST
NAAR U.B.**

DE MÖLLE

EN

ANDERE VETELSELS

DEUR

G. A. VAN DER LUGT

TWEEDE BEUKSKEN

**VERPLAATST
NAAR U.B.**

ST

OET-EGEVEN BIEJ „DE TIJDSTROOM” IN LOCHEM

VERPLAATST
NAAR UB.

DE MOLLE

ANDERE VETZELZ

DE

DE VAN DER LEGT

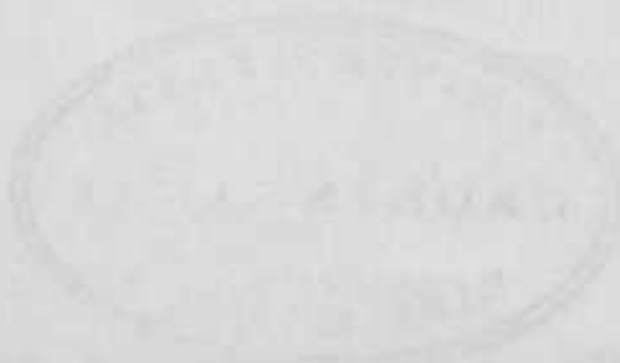
TWEEDE DEEL

VERPLAATST
NAAR UB.

1872

OTTEGEMERKTE DE TITEL OM IN TOEGANG

INHOUD

		Blz.
1.	Inleiding	7
2.	Te late	9
3.	't Steenen Kruus	23
4.	Präotjes	43
5.	't Vrömde Kind	54
6.	De Zulveren 'Tabaksdeuze	49
7.	Plakken	61
8.	Dreume	66
9.	Tangman	73
10.	Kinder	89
11.	De Krodde	99
12.	Barmhattigheid	106
13.	Vita Mimosa	112
14.	Vrouwluuvesiete	118
15.	't Was maor 'n Kind	124
16.	Tante Dora	129
T o o b a t e :		
17.	Hamerslag	135
18.	Wos en Peardevleis	139
19.	Retoerkaatjes	146
20.	Metavormose	153
21.	Maagoperatie	158
22.	Heufzeerte	162
	Woordenlijst	170

INHOUD

1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
6	6	6
7	7	7
8	8	8
9	9	9
10	10	10
11	11	11
12	12	12
13	13	13
14	14	14
15	15	15
16	16	16
17	17	17
18	18	18
19	19	19
20	20	20
21	21	21
22	22	22
23	23	23
24	24	24
25	25	25
26	26	26
27	27	27
28	28	28
29	29	29
30	30	30
31	31	31
32	32	32
33	33	33
34	34	34
35	35	35
36	36	36
37	37	37
38	38	38
39	39	39
40	40	40
41	41	41
42	42	42
43	43	43
44	44	44
45	45	45
46	46	46
47	47	47
48	48	48
49	49	49
50	50	50
51	51	51
52	52	52
53	53	53
54	54	54
55	55	55
56	56	56
57	57	57
58	58	58
59	59	59
60	60	60
61	61	61
62	62	62
63	63	63
64	64	64
65	65	65
66	66	66
67	67	67
68	68	68
69	69	69
70	70	70
71	71	71
72	72	72
73	73	73
74	74	74
75	75	75
76	76	76
77	77	77
78	78	78
79	79	79
80	80	80
81	81	81
82	82	82
83	83	83
84	84	84
85	85	85
86	86	86
87	87	87
88	88	88
89	89	89
90	90	90
91	91	91
92	92	92
93	93	93
94	94	94
95	95	95
96	96	96
97	97	97
98	98	98
99	99	99
100	100	100

TER INLEIDING

Van de vertellingen en schetsen die onder de verzamelnaam „Oet Gelster” in de loop der jaren zijn verschenen in de Gelders-Overijsselse Courant, volgt hier 'n twintigtal.

Ze zijn geschreven in het dialect van 't Noordelijk deel der gemeente Borculo, meer precies in dat van 't dorpje Gelselaar of „Gelster”. De inhoud heeft echter niets met Gelster te maken. De prototypen van de personen die er in voorkomen zijn (of waren) geen inwoners van Gelselaar.

De spelling is niet fonetisch, maar sluit zich, in overeenstemming met de hoofdregel, zoals die wordt geformuleerd door de Redactie van Driemaandelijks Bladen in no. 1 van de eerste jaargang (nieuwe serie), zo dicht mogelijk aan bij de Nederlandse schoolspelling.

Toch zal men in open lettergrepen aa, ee, oo en uu aantreffen, n.l. wanneer deze klinkers gerekt worden uitgesproken en soms ook terwille van de gemakkelijke leesbaarheid.

Voor de klinkers, die het Nederlands niet kent, zijn de volgende letters of letterverbindingen gebruikt:

De è van 't Fr. „père” wordt consequent voorgesteld door ae, nooit door ä, è of ea. Dus laezen (lezen) en graeven (graven).

Ea is 'n tweeklank en wordt steeds gevolgd door 'n r. De letterverbinding „ear” wordt uitgesproken als de „ee” van „heer”, gevolgd door 'n naslagklinker, ongeveer als 'n vluchtige „a”-klank (b.v.: peard, vekeard, shearn). Vgl. de Eng. woorden pear, care etc.

De ö klinkt als in 't Duitse „Stöcke” en „Köpfe”; de ao als de a in de Eng. woorden „water, law” etc. (vb. aovend = avond en aoven(d) = oven), terwijl de äo wordt uitgesproken als de eu of de oeu in de Fr. woorden „peur, coeur” etc. Er is dus 'n groot verschil in de uitspraak van „bäomken” (bodempje) en „beumken” (boompje).

De u voor 'n w of 'n j in samentrekkingen zoals „buw” (zijn we), „kuj” (kun je) klinkt als de u in „put”.

Nu iets over 'n paar medeklinkers. In de eerste plaats over de r. Deze wordt niet of bijna niet gehoord na de lange „a”-klank en de toonloze e; b.v.: paa(r), kaa(r)t, bedaa(r)d, ve(r)-tellen, zonde(r). Na andere lange klinkers luidt de r als 'n vluchtige a. Vgl. de Eng. woorden here, cure etc.

Ook wordt de r niet uitgesproken tussen 'n korte klank en 'n d, t of s, b.v.: ha(r)d, Ba(r)t, bo(r)ste (borst), he(r)ten (spreek uit hetten), ke(r)sen (spreek uit kessen), ba(r)sten etc.

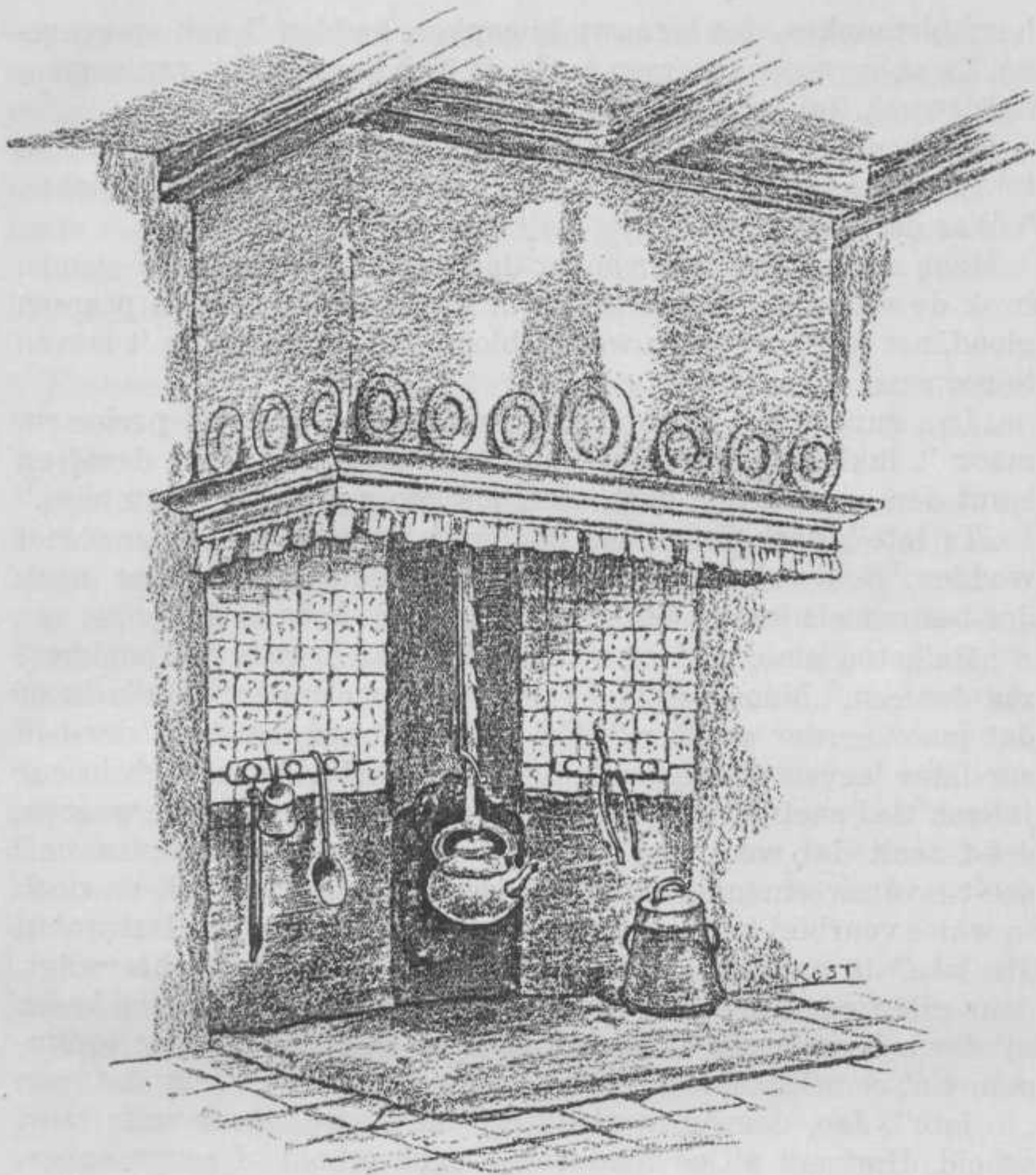
In woorden die vroeger met 'n sch op 't eind geschreven werden, wordt de ch door oudere mensen uitgesproken (ongeveer als 'n k); b.v.: mensken, visken, tusken, aske, etc.

Het verleden deelwoord van „leggen” is „eleg”. Van „opleggen” zou het dus zijn opeleg, of, omdat de o kort blijft, „oppeleg”. Maar tussen de beide klinkers wordt de scherpe p 'n zachte b. Op die manier ontstaan obbezat, ovvezat, oedeleg, voddegaon etc. (opgezet, afgezet, uitgelegd, weggegaan). Terwille van de duidelijkheid heb ik 't met mijn fonetisch geweten op 'n accoordje gegooid en geschreven: op-ezat, of-ezat, oet-eleg, vot-egaon enz.

Ten slotte nog 'n opmerking: 't zelfde woord wordt niet altijd op dezelfde manier uitgesproken en dus ook niet op dezelfde wijze geschreven. Men hoort deur en duur (door), vlees en vleis, hee löp en hee lup (loopt), weer en wier (weer = terug), altied, aaltied en aait, enz. enz. Wanneer dus 't zelfde woord op twee of drie manieren gespeld wordt, dan is dat geen inconsequentie of slordigheid, maar opzet. „Slimme” woorden kan de lezer vinden in de woordenlijst.

Borculo, December 1950.

DE SCHRIJVER.

TE LATE

I

't Was stillekes in 't bos./Geen ander gezelschap ha'k/as de
kale beume en den wind,/den spöllen met de zoore blâ./De laatste

harfsbleumpkes, dee blaauwe kneupkes, hadden 't ook op-egevene. Zwat bevroorne wazzen ze. In de loch hong 'n rök van vegaon holt en eek. Iej kent dat wal.

Den heelen dag had 't zo'n betjen siepken edaone en van de tekke veelen mij iederbod 'n paar koolde druppels in 't gezichte. 't Was der neet aadig.

Maor zee, net too'k der aover dach um op 't hoes an te gaone, brok de zonne der nog efkes duur en zetten alles in 'n peersen glood, net of ze prebearn wol de bleumpkes nog wier in 't laeven te roopen. #

„Jao, zunneken”, dach ik, „iej meugt dat noe wal prebearn, maor 't lukket oe neet. Iej bunt te late. De blâ bunt derof en komt den earsten dag neet wier, net zoo min as de bleumpkes.”

„Te late”, doch ik, en too kon 'k dat woord neet wier kwiet wodden. Boo vake heur iej 't neet. Boovölle bunt der neet, dee-t-eur heele laeven bedorven is um één keer te late!

„Ha'k too maor zóó of zóó edaone, dan was 't noe anders”, zeg den een. „Maor noe is 't te late”. En 'n ander: „Ha'k dit of dat maor eerder ewetten!” En boovölle bunt der neet, dee-t-in eur later laeven umtrent alle dage spiet hebt, dat ze zich in eur jongen tied neet better ebroekt ¹⁾ hebt. Zol der wal eene waezen, dee-t-nooit dat woord: „Te late!” op de lippen enommen hef, dee-t-nooit weemeudig ewodden is, at-e achterum kek en dach an wat-e veurbiej had laoten gaon? Ik gleuve van neet. Dat woord „te late” is as 't ware 'n vleuk, dee 't mensdom achtervolgt, deur alle tieden hen. Iej heurt 't as 't tikken van de klokke en aj' der ach op geeft, dan schöt oe ieder oogenblikke wat te binnen, wat oe zelfs of wat 'n ander aoverkommen is deur dat eene „te late”. Jao, der lig 'n vleuk op dat woord, maor zelfs buw' schold. Umtrent altied teminsen. Eegen schold of eegen onverstand, dat deut 't oe an. Alleene 'n enkelden keer is 't de schold van 'n ander, of 'n tooval.

En too 'k zo op 't hoes angong, kwam mij Henders in de gedachten: Henders van 't Zonneveld, dee 'k as kleine jonge zo good ekend hebbe. Maor too wis ik neet, wa'k foe wette.

't Zonneveld lei stief bij de Mölle, an de andere kaante van den weg. 't Was 'n deftige plaatse, van wal dreehonderd jaor oold en de eeuwen duur had der 'n Reusink op ewoond. Nooit was ze in andere handen aover-egaone.

Alle Reusinks wazzen stieve, oolderwetse boern ewes, met hatte köppe en hatte haande, want werken hadden ze edaone,

1) zich broeken = zijn krachten inspannen.

eur laeven lang. En eur vestand hadden ze ook gebroekt, better as de meesten. Geen wonder, dat 't Zonneveld de mooiste en de riekste plaatse was oet den heelen umtrek. Zoo van de boetenkaante ezeene, zoj' der sjaloers op wodden. Zo'n hoes, zukke prachtige kampen met rogge en earple, zukke weidens met 't beste vee en de mooiste pearde! Kearl, die Reusinks da was wat!

Maor 't sprekwoord zeg: „Boo grötter huus, boo grötter kruus.” En da's vake waor.

En noe zal 't beste waen, da'k mien oolen vrind Bennat maor 't woord geve, want den had alles mee-emaak, van 't begin töt 't ende.

„In miene dage”, zoo vetellen Bennat dan, „wonnen der op 't Zonneveld 'n zekeren Hendrik Jan Reusink, den enigsten zönne van wat Gert Reusink ewes hadde. Zien earste vrouwe was estorven, too-t-ze 'n jaor of vieftiene etrouwd wazzen. Kinder had-e der neet van. En too-t-e zo tegen de vieftig leep, had-e vuur den tweeden keer 'n vrouwe enommen. 'n Bes menske. Daorvan kreeg-e ene dochter: Henders.# Den boer had ehopt op 'n jonge. Daor had-e zien raeden vuur. Maor wat neet is, kan nog kommen. Den mood maor neet opgeven, zei-e bieje zifs. En werkeluk, too de kleine deerne zoowat drie jaor oold was, kon mooder eur blaoven (belooven) dat ze gauw 'n breurken of 'n zusken kreeg.

„Oe mooder wet der niks of”, zeg Hendrik Jan. „Iej kriegt 'n breurken.”

Want dat 't dissen keer 'n jonge wodden zol, daor rekkenen-e vaste op. Dat ston veur um as 'n paol baoven water. 'n Menske gleuft noe eenmaol 't leefste, wat-e geerne hef.

Maor too 't dan enkeluks zoo wied was en ze de juffrouw ehaald hadden, wodden-e toch luk zenuwachtig. Den heelen dag leep-e um en duur 't hoes te kösteren as 'n henne dee 't ei neet kwiet wodden kan. Van de kökkene nao de delle, van de delle nao de schöppe, dan wier nao de slaopkamer, den heelen dag zoo duur. En-e kon niks duur den hals kriegen. #

Tegen den morgen wodden 't kind geboren. 't Was 'n jöngsken. Toot-t-ze 't Hendrik Jan kwammen zeggen was-e op de delle. Hee mos zich an 'n stalreppel vaste griepen. Jaorn en jaorn had-e der nao verlangd en der op ehopt, en de beide laatste dage had-e zó in spanning ezetten, dat-e haost neet meer op de beene kon blieden.

„Hee hadde 'n zönne! Hee had 't wal oetearn willen van plezeer. #

x Maor too-t-e 't kind zoog, wodden-e vuur den tweeden keer umtrent raar. Zo'n matteltjen had-e zich nooit vuur-esteld. Was dat noe zien kind? Zo'n ongelukkig bleudjen?

3 „Ik gleuve nooit, dat-e der duur kump”, had de wiezemoor dan ook al tegen een van de vrouwluu ezeg. En ze had 't good ezeene. Den volgenden dag was 't kind al dood. En drie wekke later mos den boer wier nao den kerkhof um de moeder te begraeven. Noe was-e vuur den tweeden keer weduman. #

x Hee lee der veschrikkeluk an en wodden in kotten tied 'n oolen man. Neet alleene dat-e de vrouwe kwiet was, der was nog wat anders, dat 'm knagen, iets dat 'm al jaorn en jaorn ehinderd hadde. Aaltied had-e nog hoppen kunnen, maor de hoppe had-e noe ook veloorn, en noe was 't te late: hee hadde geen zönne! En at-e der noe zelfs neet meer was, dan zol de plaatse in andere handen aovergaon. Dan was de name Reusink oet-estorven. En daor prakkezearn-e aover. Dag en nach. Dreehonderd jaor was 't Zonneveld in 't bezit van zien geslachte ewes. # Dreehonderd jaor hadden zien vuurolders al eur krach egeven um de plaatse te maken töt wat ze noe was, de beste oet den umtrek. Röste hadden ze neet ekend. Aözen en wreuten, jaor in jaor oet. Zelfs had-e de butte ook neet espaord; vuur zien tied was-e vesletten. En noe was-e den laatsten van de Reusinks, 'n oolen man, zonder veuroetzich. Jao, Henders was der ook nog. x Hee mos der zich maor mee treusten, dat dee, as ze den older der too had, 'n flinken boer zol kriegen, dan bleef de plaatse teminsen biej mekare. # Hee kon zich neet vuurstellen, dat alles nao zien dood biej stukskes en brökskes in vrömde haande zol aovergaon. Nee, 't Zonneveld mos 't Zonneveld blieven.

- # Völle van zeggen dee-t-e anders neet, zeg Bennat, en tegen vrömnden zol-e der nooit wat van neumen. Hee had aaltied 'n man van weinig weurde ewes en wat in 'm umging wodden iej neet makkelijk gewaar. #

Eén keer, jaorn naodat zien vrouw estorven was, had-e ezeg: „'t Is mij zoo donker, Bennat. Ik hebbe geen uitkomst.” En too had-e een en ander veteld. Hee wis op dat ogenblikke nog neet, dat 't nog völle donkerder vuur 'm wodden zol.

II

Biej 't earste stukke van dit vetelsel zij' mangs wal edach hebben, dat dat noe eegenlukke neet zoo völle bezunders was. Ieder en eene hef wal 'n hoesgezin ekend, waor 't umtrent net

zo gong. Der wordt der wal meer veur den tweeden keer we-
duman en der starft wal meer vrouwen at der wat jongs ekom-
men is.

Nee, bezunders is dat neet. Da gebeurt um zo te zeggen alle
dage, noe hier, dan daor.

En, zeg 'n ander, hee wol vetellen van Henders, en daor hef-e
töt noe too nog niks van ezeg. Dat is ook zo. Maor wiej bunt nog
an 't begin. Henders is nog pas drie jaor oold. En waor 't op
angeet, kuj' nog neet raon. Ik blaove (beloof) oe, aj vedan laest,
dan zuj' zeggen, dat zoowat toch neet alle dage gebeurt, en daj'
dat toch neet vewoch hadden. En misschiens, dat der vuur 'n
enkelden ook nog 'n lesse oet te learne is.

En dan wi'k maor vedan gaon. Too Reusink zien tweede vrou-
we storf, vetellen Bennat, was ik zo'n opschötteling van 'n jaor
of zeuventiene. Ik kwam vake op 't Zonneveld. Wiej wazzen jao
naobers. Al 't zaod, en da was neet stik zo'n klein betjen, brachen
ze op de mölle, en adde wiejleu peardehulpe neudig wazzen, haw'
maor te sprekken. Umgekeard, at zieleu drok wazzen, in den St.
Jaopik of in 't earplestekken, gongen ik of mien breur der mangs
helpen, aw 't wochten konnen. Geld wodden vuur zowat neet
berekkend. Da was naoberplich.

Maor ik kwam der ampat vake. Den halven tied, da'k vriej
hadde, lei ik op 't Zonneveld. In dee dage ha'k niks leever ewild
as boer wodden. Dat lek mij 't mooiste wat der beston. Dat 'n
boer ook zorgen hef, prakkezearn ik nog neet aover en daor
zoog iej op 't Zonneveld ook niks van. De zorge, dee-t-op den
doer vuur ieder en eene kump, wi'k neet meerekkenen.

En dan was der de kleine deerne. Aadiger dink he'k nooit
ezeene. A'k der wazze, mos ik der stäodig mee spöllen en van
alles vetellen. Ze leep mij nao as 'n hundjen en praotten altied
van breur Bennat. En da's zo eblevene. Grote kammeräo buw'
al z'n laeven ewes, töt eurn dood too. Maor anders as kamme-
raods chop hef der nooit bestaon tusken ons beiden. Ik wazze jao
viefteen jaor older, en daorbij, 't was ook mien stand neet.
Maor ze vetrouwen mij alles too, en at ze wat hadde, kwam ze
bij mij um raod, ook too-t-ze allang volwassen was. Iej zeet
dat wal meer onder naoberskinder, dee-t-zik van jongs of e-kend
hebt.

En noe slao'k 'n kleine twintig jaor aover.

Den oolen Reusink begon nao de zeuventig te lopen en ik be-
gon al grieze heure te kriegen. Henders was op-egreujd töt 'n
flinke jonge vrouw, 't knapste en riekste maeken oet 't dorp.
Geen wonder, dat de jongs der achter hen wollen.

Maor Henders had ze tot nog too allemaole 'n blauwtjen laoten loopen. 'n Keer mee oet gaon in eer en deug, maor veerder niks geen babbelegoechies. Zee had de tied nog. Den rechten Jozef was der nog neet bie. Alleene den tweeden zönne van Hoefman op 't Aorninkhof maken 'n klein betjen kaans. 'n Netten jonge, niks op te zeggen en hee wol ze dolgeerne hebben. Maor 't was vuur Henders toch neet je ware. Op den doer misschiens, maor daluks neet. Den oolen Reusink ston dat maor half an. #

x „Ik begriepe toch neet, daj Aornt Jan neet nemt”, zeg-e tegen zien dochter. „'n Flinken boer den 't good met oe meent en den later nog aadig wat te wochten hef. Iej konnen mij geen grötter plezier doon. En 't wordt hoge tied. Ik lope der zolange neet meer. Dat veul ik wal.”

„Och vaa, ik kan nog bes 'n zetjen wochten. Wiej hebt 't toch nog good met mekare.”

„Ik begriepe neet, wa'j der tegen hebt. Meug iej 'm neet liejn?”

x „Och jao, liejn' wal, maor neet genug um mee te trouwen, hee mag dan zo good wên at-e wil.”

„Ik hoppe, daj oe nog bedenkt, en daj der neet te lange mee wocht. Dwingen wo'k oe ook neet geerne.”

Maor in Henders zat denzelfden aard as in alle Reusinks. Dwingen hadden ze zich nooit doon laoten. Wat Henders neet wol, dat dee ze neet, teminsen neet makkeluk. Dan mos der nog heel wat gebuurn.

x # Zo stonnen de zaken, too-t-der op ens verandering kwam. Wiej kregen 'n niejen meister, 'n bezunder aadigen kearl van 'n viefentwintig jaor. Hee heetten Roes, Jehan Roes. Zoo haw' der nog nooit een ehad. De kinder hongen 'm an as klassen (klissen) en de oolen wazzen der al gauw aeven gek mee as de jongen. En meziek dat der in zat, merakel. Hee broch de viole mee in de schole en 't doern neet lange, of-e richten 'n zangvreeniging op. 2 Alle jonge leu wollen der bie, ook Henders. Dree wekke later stonnen ze allebeide in vuur en vlam.

„'t Wil aans nog 'n heel spil wodden met mien vaa”, zeg Henders. Den wil stippeluk, da'k 'n boer nemme.” #

„Met oe vaa za'k 't wal klaor spöllen. Heb maor geduld. Op den doer kump alles terechte. Wiej möt daluks nog maor niks zeggen.”

Maor 't kwam neet terechte.

't Was in den St. Jaopik en 't roggemeejn was in vollen gang. Den oolen Reusink holp zelfs ook nog mee. Anders warken-e

neet völle meer; 't begon 'm zoer te vallen. Maor roggemeijn had-e alle jaorn nog edaone. Da's veur 'n boer 't mooiste wark van 't heele jaor, al möt-e dan ook luk zweeten.

„Ik begriep toch neet vaa, daj oe nog zoo plaogt”, had Henders al 'n paar keer ezeg. Die jonge kearls kunt 't toch alleene wal of. Iej bunt 't toch neet neudig. Waorumme nem iej oe gemak der neet van? Iej hebt z'n laeven genog edaone.” #

„Iej begriep dat neet”, zeg den oolen. „'t Is neet um die paar cent, da'k 't doo. A'k met den St. Jaopik teumig zol gaon, dan zo'k 't gevoel hebben, da'k töt niks meer good wazze.”

Maor op 'n nommedag, too-t-ze met 't laatste stukke gengs wazzen, veel 't den oolen man meujluk um met de anderen slag te hooln. Hee mos zich völle meer plaogen as anders. En juus daorumme zat-e zich der met geweld vuur.

Dat was neet vestandig van 'm. 'n Ogenblikke later zag Henders, dee-t-'n endeken veerder an 't binden was, dat-e begon te zwiebelen en plos veur den grond sloeg. Ears dachten ze, dat-e 'n zonnesteek ekregen had, maor too-t-z'm in 't hoes hadden en den dokter 'n paar uur later kwam, constatearn den 'n bereurte. An de linkerkaante was-e verlamd en praoten kon-e de earste dage ook neet. Met 'n wekke of dree kwam-e aans aadig weer bij. Langzaam begon-e 'n betjen te loopen, ears met twee stökke en later met eene en 't praoten wodden vedan ook better. Twee maond later was der neet völle meer van te bespuurn. Zien vestand had neet eleejne, daar koj' teminsen neet van merken. Maor 't warken had den dokter 'm stippeluk vebaone. At-e zik plaogen kon 't vuur den tweeden keer gebuurn en dan ston-e der neet veur in. En da begrep-e zelfs ook wal.

III

'n Paar wekke later zatten Henders en eur vaar op 'n mooien nommedag umtrent vespertied met zich beiden in de kökkene. 't Was in 't laatst van September en al 't volk was op 't land an de earple.

Op ens zeg den oolen man: „En boo steet 't der noe mee?” #

„Waormee?”

„Boo, met Aornt-Jan. Heij noe al beslotten? 't Wordt hooge tied. Ik loope der zo lange neet meer, dat veul ik wal. De leste dage, bun'k neet zo a'k waezen möt.”

Henders gaf geen antwoord.

#Too ging den oolen veerder: „Ik wol zo geerne, dat veur

2 mienen dood alles in odder kwam. Dan kon'k rustig starven. Ik wol oe geerne bezorg zeen. Wat mö'j alleene beginnen as ik der neet meer bunne. En wat möt van de boerderieje terechte kommen at der geen goeien boer op wont."#

x „Och vaa”, zeg Henders, „prakkezeart daor toch neet aover. De boerderieje zal zich wal redden. Der kump lichte nog wal 'n anderen, den mij better ansteet as Aornt-Jan.”

x Van Jehan zei ze niks. Ze wis wal, dat ze daormee neet biejeur vaa mos ankommen.

x # „Ik zol neet wetten wee. 'n Betteren kriegen dooj' neet makkeluk. En dan denk an de plaatse. Oe vuuolders hebt der dreehondaad jaor ewond. Möt alles, wat dee töt stand ebracht hebt, dan te gronde gaon? Begriep iej dan neet, hoo mij dat knaagt, da'k der 's nachens umtrent neet van slaope?"#

x „Begriepen doo'k dat wal, maor mien vuuolders bunt dood en ik modde laeven. En möt ik mien laeven opofferen en trouwen met eene wao'k geen leefde vuur veule? Möt ik dan te gronde gaon? Bun ik oe dan minder waard as de plaatse? Ik zeg oe nog ens, va, ik kan 't neet en ik kan 't neet, hoo geerne ik oe ook 'n plezeer zol doon. 't Zol mien dood waezen.”

4 Reusink zei niks meer. Hee begrep wal, dat-e noe daluks toch neet veerder kwam, en Henders pakken 't brood en 't drinken in de mende um nao 't land te brengen.

'n Ogenblikke later zat Hendrik Jan alleene in de kökkene. 'n Heelen zet kek-e zoo eenstarig veur zich oet.# 't Gesprek met zien kind had 'm slim an-egreppene. Zol dat warkeluk waor waezen, wat Henders ezeg hadde? Dat 't eurn dood zol waen? En moch hee as vader dat van zien kind vergen? Of zol der 'n ander bieje tusken zitten?

„Jao”, dach-e, „da's neet onmeugeluk. En dan kon alles nog in odder kommen. Da mu'k gewaar zeen te wodden.”

Wal 'n half uur zat-e zoo in gedachten en prakkezearn van alles. Hee dach ook an de dage en wekke, dat-e neet ekund hadde, en met hoovölle zorge Henders 'm op-epas hadde. Niks had eur te völle ewes. Nee, hee hadde 'n goeie dochter, dat had-e.

x 3 Endeluks ston-e op, gong nao zien bero, nom 'n stuksken papier en zat 'n ogenblikke te schrieven. 't Veel 'm luk zoer. De hand beven 'm en 't wodden 'm zoo schemmerig veur de ogene. „Ik zal 'n in de brandkaste leggen”, dach-e, too-t-e klaor was, maor too-t-e bieje 't trepken van de opkamer kwam, zoogeder plos tegen an. Hee was meu, net zoo meu, as efkes vuurdat-e bieje 't roggemeijn in mekare ezakket was.# „Wat he'k toch 'n las vandage”, dach-e. Met meujte gong-e wierumme, de kökkene

duur, trok 'n la lös van 't bero en schaof met bevende haande 't papierken der in. Good zeen, wat-e dee, kon-e neet. Nog net persies had-e de krach um wier in den gemakstool te gaon zitten. Too wodden alles duuster.

Den laatsten ofstammelink van 't geslachte Reusink was e-storven. #

Daags nao de groove kwam den kleinen koojonge van 't Zonneveld op de mölle met 'n bosschop of ik zoo gauw meugeluk biej de jonge vrouw wol kommen. 't Was neet bezunder drok en zodoonde zat ik de mölle in de scheer (met de wieken schuin) en leep nao d' aoverkaante.

Henders zat in de kökkene. Ze zoog der slech oet. Ze moch wal denken, dat zee schold hadde, dat eur vaar zoo reukeloos (plotseling) was kommen te starvene nao anleiding van eur laatste gesprek. #

Ik zegge: „Buj zeek, Henders?”

„Nee”, zeg ze, „maor ik bun oe neudig, Bennat. Iej möt mij raon. Ik wette neet wa'k modde.” En ze gaf mij 'n papier.

't Was 't testament van eur vaa, dat ze in de brandkaste evonden hadden. Hee vermaken alles an zien dochter op 'n paar kleine legaatjes nao vuur de kerk en den armen, dus töt zoveer was 't heel gewoon, maor onderan ston nog eschreven:

„Het is mijn laatste wensch, dat mijn dochter Henders zal huwen met Arend Jan Hoefman van het Aarninkhof, als zij wil, dat ik in vrede zal rusten.

12 September 1883. H. J. Reusink.”

„En wammu'k noe, Bennat?”

„Jao, daor mu'k ears aover prakkezeern”, zeg ik.

„Is 't nog net zo met oe en de meester?”

„Jao”, zeg ze, „daags vuur de groove hef-e nog hier ewes en too zeg-e: „Noe kan der niks meer tusken ons kommen”, zeg-e.

„Dat had-e op dat oogenblikke nog neet zeggen mötten. Daor had-e nog wal 'n paar dage mee wochten kunnen. Is oe dat neet op-evollen?”

„Och nee”, zeg ze, „zoo veer he'k neet duur-edach. Wiej holt jao zo völle van mekare. Ik hebbe aans wal edach, of 't neet better ewes hadde a'k mien vaa alles veteld hadde. Dan had 't mischiens anders egaone. Maor mien vaa wis nargens van. En noe is 't te late.”

„En wammu'k noe? A'k Jehan opgeve, dan zo'k van vedreet kunnen starven en a'k met um trouwe, dan zo'k mien heele laeven zelfverwiet hebben. Dan zo'k aaltied 't gezichte van mien

x vader vuur mij zeen, zoo a'k 'm den lesten keer zoog, too-t-e mij vrieg of ik Aornt-Jan nemmen wol. En dat zo'k op den doer ook neet vedraegen kunnen. Hee hef toch aaltied good veur mij ewas. Meer as good."

Ik wis neet, wa'k zeggen mos.

x # Efkes later zeg ze: „Hoo ik 't ook bekieke, gelukke is der veur mij neet meer in de waald. Geels neet trouwen was misschiens nog 't beste."

3 „Zeet is Henders", zeg ik, „de meester mag 'n besten kearl waezen, en dat-e völle van oe hölt, wi'k ook leuven, hoowal, 'n veurken dat in 't begin zo hat brent, is mangs ook gauw oet-ebraand. Dat he'k al vake ezeene. En daorbiej, blieven deut-hier neet. Da's geen kearl vuur 'n plaatse as hier. Den wil hoger op. Iej wet net zoo good as ik, dat-e stollesteart. In Arem had-e grote kaans, hef-e mij ezeg. En dan geet-e. En dan zol 't niks geen wonder waezen, of-e is oe zo vegetten. Daorbiej, iej bunt op-ebrach veur boerinne. En aj' in de stad wonnen mozzen, dan wol oe dat bedreuf tegenvallen. Iej kleurt daor neet. Iej zollen aaltied nao 't Zonneveld terug verlangen. At zo'n plaatse mij teminsen tooheurn, zo'k ze nooit in den steek kunnen laoten. En dat Jehan zien baantjen opgif en boer wordt is ook geen denken an. Veur boer duch-e neet." #

3 „Ik kan neet besloeten", zeg ze.

Wiej bleven allebeide in gedachten zitten. Ik wis ook neet, wa'k nog zeggen mos. 't Eene was net zoo meujluk as 't andere.

Maor op ens wodden 't mij duudeluk.

2 Den heelen dag haw' de zunne nog neet ezeene en op ens brok ze der duur. En too'k 't heuf opbuurn wodden mij plos as 't ware in-egeven, wa'k zeggen mos. # Ik kek nac den muur tegen-aover mij en daor zoog ik op den witten boozem 'n kruus, 'n zwat kruus. Dat ha'k nooit eerder ezeene, teminsen 't was mij nooit op-evollen. 'n Wonder was 't neet. Niks anders as de schâ (schaduw) van de mölle. Maor noe wis ik 't.

„Henders", zeg ik, „daor steet 't, en ik wees met de vinger nao de aoverkante. „Iej zult oe kruus draegen mötten. Plich is plich." #

Ze zoog 't ook en ze begrep, wa'k meenen. Eur kruus draegen. Dat wol zeggen: Ofstand doon en den laatsten wil van eur vader volbrengen.

2 # Wal 'n keteer sprok ze geen woord. Endeluks zeg ze duur de traonen hen: „Ik gleuve, daj' gelieke hebt. Ik zal doon wat mien vaa ewild hef. Maor 't is mij haoste onmeugeluk. Maor ik zâl 't doon. En dan möt Jehan 't daluks wetten. Zelfs zeggen kan'k

't 'm neet. Daor he'k geen krach too. Iej möt töt 'm gaon. En wiej möt ons neet wier zeen. Dan zo'k weer zwak wodden. En ik modde stark waen. Hee möt ook neet hier kommen." #

„Ik zal mien beste doon”, zeg ik. „Vanaovend nog zal 't ge-
buurn.”

Henders zei niks meer. Ze kek met de oogen wied lös rech veur
zich oet, as 'n menske, dee-t-alle hoop op-egeven hef. Ik hadde
leever ewild, dat ze egrennen had. #

Endeluks mos ik vot. Ik gaf eur de hand en zeg: „Holt oe maor
good. 't Is nog bes meugeluk, daj' met Aornt Jan gelukkig wordt.
't Is 'n besten kearl.”

Ze gaf mij geen antwoord. Alleene bewaog ze 't heuf 'n paar
keer langzaam hen ende wier.

Too bun'k egaone.

IV

Um oe de waarheid te zeggene, die bosschop an Jehan zoog
ik slim tegen an. At 't neet um Henders ewes hadde, wa'k der
neet an begonnen. Maor ik had 't belaoef en onderhen kommen
kon 'k neet.

Too'k bieje 'm kwam en 'm alles veteld hadden, kek-e mij
ears an of-e verwezen was. Hee wol 't neet leuven en too'k 'm
endeluks an 't vestand ebrach hadde, dat-e nargent meer op
hooven te rekkenen, en dat 't fenaoleweg oet was, wodden-e
ears hellig en too gren-e as 'n kind. Ears kon'k der geen wieze
dinge mee doon. Hee wol der met alle geweld nao too. Met de
grötste meujte kreeg ik 'm zoowied, dat-e mij blaoven (beloof-
de), den aovend nog neet te gaone. #

„Iej kunt ze noe neet sprekken”, zeg ik, „ze lig al in bedde en
is völs te völle van de wieze. Aj' der noe hen gaot, maak iej alles
nog slimmerder.”

Too-t-e den volgenden dag nao schooltied op 't Zonneveld
kwam, was Henders vetrokken. Ik had eur zoowied ekregene,
dat ze 'n paar wekke ging lozearn bieje 'n zuster van wat eur
mooder ewes hadde. Daor gong ze wal vaeker nao too. Um de
boerderieje kon ze dat wal wochten. Ze hadden bes deensvolk
op 't Zonneveld.

'n Paar dage later vetellen Jehan mij, dat-e 'n brief ekregen
had. Henders had 'm eschreven, dat ze 'm nooit vegetten zol,
maor dat eur vaders laatsten wil eur heilig was. At ze zich daor

neet an heel (hield) dan zol ze geen vrae (vrede) hebben met eur eegen geweten. Dus hee mos zich alles maor oet 't heuf zetten. Der kon nooit wat van kommen.

Ik hadde medelieden met den jonge en prebearn 'm zoo good meugeluk te treusten.

„Aj in de stad komt, vin iej wal 'n ander maeken”, zeg ik. „'t Beste veur oe is, daj' maakt, daj' vot komt. En zoo gauw meugeluk.”

Helpen deej 't mij aans neet völle. In zukke umstandigheden buw' allemaole bleute met mekare.

In November kreeg-e berich, dat-e beneump was en begin Febrewarie vetrok-e.

Op 't Zonneveld gong alles zien gewonen gang. 't Was winter en bezunderen drokten was der neet. Henders was heele dage bij 't hoes. Ze kwam nargent en gong neet oet. Dat passen eur vanzelfs ook neet. Zoo noe en dan leep ik 's aovens wal is nao d'aoverkaante. En at ze met een of ander geen raod wis, ik wil maor zeggen met kopen of verkopen van dit of dat, dan sturn ze mangs ook 'n bosschop of ik kommen wol.

Ja, 't was 'n flinke deerne, maor ik hadde der slim met te doone. Zo'n stried hebt der neet völle, en mangs ha'k der zorge aover, want ik moch ze geerne liejn.

„Dér möt veranderinge kommen”, zeg ik bij mij zelfs. „At 't zo vedan blif gaon, hew' wier gauw 'n groeve in de naoberschap.” Want zoovölle ha'k awal ezeene, dat ze bij den dag bleeker en magerder wodden. Als maor prakkezearn.

Too Aornt Jan dan ook op 'n keer wier zaod an de mölle brach, zeg ik tegen 'm:

„Aornt Jan, prakkezear iej nog wal is aover Henders?”

„Jao”, zeg-e, „ik wol ze wal geerne hebben maor ze hef mij indertied laoten loopen veur den niejen meister.”

„Daor hoof iej oe niks meer van an te trekken. Den is noe vot en kump neet wierumme. En ik wette vaste, aj' noe wier komt, dan zeg ze jao. In oe plaatse, dan wo'k 't prebearn. Iej zul zeen, dat 't oe lukket.. En iej kriegt der 'n goeje vrouwe an. 'n Wief van zessen klaor.

„Zoj dat denken?” zeg-e.

2 # „Ik denke niks, ik wet 't vaste. Der möt 'n boer kommen op 't Zonneveld. Dat begrip ze zelfs ook naar bes. En waorumme zol iej dat neet wodden kunnen? Kwessie heij toch eegenlukke nooit met mekare ehad?” #

„Nee”, zeg-e, „dat hew' ook neet. Maor slim an hef 't ook

nooit ewes. Hoowal, at den Roes der neet tusken ekommen was, dan wet ik 't nog zo vaste neet. Dan waw' lichte awal etrouwd." x

„Noe ja, waorumme prebeer iej 't dan neet. 't Lukket, dat zeg ik oe.”

't Kwam oet, zoo a'k ezeg hadde: 'n Jaor later wazzen ze etrouwd.

Noe kan 't neet zeggen, dat 't bepaold 'n ongelukkig huweluk was. Van ruzie of kwessie heurn iej nooit. Aornt Jan was in den grond 'n goeien kearl en-e heel völle van Henders en zee dee eur plich as vrouw en later as mooder zo good as eene. Daor koj niks van zeggen. Maor alles wat ze dee, dat dee ze as 't ware masjienaal. Eur hatte was der neet bieij. Dat had den Roes meenommen nao Arem en later nao Amsterdam. Ze wodden nooit meer de olde Henders van vrogger. En lachen he'k eur maor zelden zeen doon. Maor veur 't uterlukke was alles good.

Zo gongen de jaorn veurbiej en wat der too gebeurn, wet ik nog as den dag van gisteren, want 't was net in 't jaor van 't keuneginnefees (1898). #n Paar dage nao 't fees wodden Aornt Jan zeek. Longontstekking. Twee wekke later brachen wiej 'm nao den kerkhof. 7

Daags nao de groeve zat ik wier met Henders in de kökkene, net als vieftien jaor eleejne op 't zelfde uur en in denzelfden tied van 't jaor. #

Ik zol eur helpen um een en ander nog te regelen en oet te zeuken. Al 'n paar uur waw' gengs ewes met alle meugelukke papiern en wiej wazzen umtrent klaor, too-t-ze zeg: 8

„Dat ene laken (laatje) möw nog hebben. Daor ligt nog papieren van mien vaa. Bezunders zal der aans wal neet bieij waezen. Alles van weerde had-e in de brandkaste, net as Aornt Jan. Ik kekke der nooit in.”

En ze trok 't laken oet 't bero.

Wiej vonnen ook niks. 'n Paar oolde almblakken, 'n notitie-beuksken, 'n stuk of wat betaalde rekkenings van twintig jaor terugge en 'n paar breeve. Niks van petansie (beteekenis). Maor too 'k 't laken der wier in wol schoeven, zoog ik nog 'n papierken zitten tegen de echerste planke van 't bero. Zo'n betjen in mekare enoffeld. # 3

„Zee”, zeg ik, „daor zit ook nog 'n breekken.” En meteene kreeg ik 't der oet en strek 't glad. 't Was gel van olderdom en de beverige letters wazzen met potlood eschrevene.

Ik gong dermee nao 't raam en too'k 't elaezen hadde, raken ik haoste van de wieze. Ik leet 't oet de haande vallen en 't

flostern um dale. Vlak bie j den stool waor Henders op zat veel 't op den vloer.

3 „Wat heij?” zeg ze.

„Niks”, en meteene bukken ik mij um 't op te rapen.

Maor ze was mij vuur.

Zó, dat ze 't loes, wodden ze wit as 'n dooien. De earste vief minuten kon ze geen woord oetbrenge. Endeluks zeg ze, zo zaagjes, da'k umtrent neet heurn kon:

„Te late.”

„Jao”, zeg ik, „te late”.

Op 't breekken ston:

„Hierbij herroep ik de laatste bepaling van mijn testament van 12 September 1883.

Als mijn dochter Henders wil trouwen met een ander is het mij ook goed.”

27 September 1883.

H. J. Reusink.

En net as veur vief tien jaor, schen de zónne in de kökkene en net as too ston wier 't zelfde kruus ¹⁾ op den boozem. Maor veur Henders was de zónne vuur good onder egaone. Eur kruus had ze edraegen en dat mos ze vedan draegen. Vuur eur kwam de zónne te late, net as vuur de bleumkes in October.

¹⁾ Mijn geboortehuis stond dicht bij de molen. Beide staan er nog. Wanneer 't erg warm was en de zon op de ramen stond, werden de luiken soms gesloten. Helemaal donker werd 't in de kamer niet, want bovenin ieder luik was 'n kleine ovale opening. Bij 'n bepaalde stand van de zon en de wieken zag men dan op de wand er tegenover min of meer duidelijk 'n verkleind beeld, zoals in 'n camera obscura.

'T STEENEN KRUUS

I

't Is jaorn eleene; völle jaorn. Ik denke, da'k misschien den enigsten bunne, dee-t precies wet, boo 't egaone is. Bennat hef 't mij veteld en den wis 't van zien vaa en allebeide bunt ze noe al lange dood. En ik zol't lichte ook nooit venommen hebben, a'k mij neet zo ongelukkig an 't knee estot hadden. De likstee kuj nog zeen, en 't is noe al vieftig jaor eleene. Da'k mij zo stot, wi'k maor zeggen. Wa'k oe vetellen wil is gebuurd veur roem hondaad jaor.

Ik en Bennat wazzen dan op 'n mooien dag in 't naozommer

an 't wiepels zeuken. (Wiepels neumen Bennat wilde rozenstammen). Op de plaatse, waor ze gewoonluk stonnen, hadden ze ons vuur ewes, en zodoonde wazzen wiej den Peardenkamp al veurbiej als maor vedan de buske in-e-gaone.

x „Ik gleuve, dat 't ons vandage net zo wil gaon as toow' den morgen hen visken ewes hebt,” zeg ik.

„Ik hoppe van neet, maor, in ieder geval, aw' der hier geene vindt, dan wet ik nog wal 'n singel, 'n half uur dee kaante op; daor kump umtrent geen menske, en daor staot ze vaste.”

't Was nog vrog in den nommedag, dus haw' tied genogt. Wiej kwammen veurbiej 'n oolde scholtenplaatse, 't Heumink, midden in de beume en vief minuten veerder, 'n endecken van den pad of lag 'n elzenbusken.

x „In dat busken ston vrogger 'n hoes. 't Wolfsnus. De leu, dee-ter wonnen wodden de wölve eneumd,” vetellen Bennat. Ende-luks, op 'n keteer van de Duutse grenze gongen wiej dwas aover 'n breejen zandweg en too waw' waow' waezen mozzen.

Der lag 'n grote weide met 'n breejen singel van eekenhakholt der ummehen. De stobben wazzen heel dik en heel oold en 't moch in 'n jaor of tiene wal neet ehouden waen (wezen).

g „Wiej bunt der,” zeg Bennat. Hee spronk aover den graven en krop tusken de buske. Ik 'm achternao. 't Was aans 'n naar gekroepde. Tusken de eekenstobben ston 't vol met alle soorten weekholt en deurne. „Iej hadden de groote biele wal medde nemen meugen,” zeg ik. „Der is umtrent geen duurkommen an. Iej zollen oe umtrent vaste kroepen.” #

Doar kwam 'n stuksken, waor 't holt neet zoo dichte was en 'n paar trad veerder ston 'n rozenbos, nee maor, zoo eene haw' noe nog nooit ezeene. Daor zatten der wal tiene, misschiens wal twaalvene in, meugeluk wal 'n paar treurrozen.

„Den is van mij,” zeg ik. „Ik heb 'n evonen!” En meteene vlag ik der op af. Maor plos, ka-smaaks, daor lei ik. Verdekselt, wat deej mij dat zeer. Ik mozze de taane op mekare zetten um neet te rearn.

„Dat heij der van, menneken, iej bunt völs te niets! Lao'k is zeen.”

4 Ja, ik had 't knee leeluk kapot. Bloon dee 't ook luk. „Laow' moar efkes gaon zitten, dan wil 't wal better wodden,” zeg Bennat en bon' mij den naoszakdook derom. Hee was wal neet schone, maor stik zoo fitterig wazzen ze in die tied nog neet. Van bakillen en zo'n grei had Bennat nooit eheurd en ik ook neet. Ik was al bliej, dat 't neet meer bloon. #

Too-t-de slimste piene aover was, wo'k toch zeen, waor 'k aover estroekeld was. En werei, daor ston midden in den singel 'n klein kruus van Bentheimer steen. Half onder de zoore (verdorde) blâ en heelemaols met mos begreuid. Ik dee de blâ 'n betjen an de zied, krabben 't mos luk vot en too kwam der 'n jaortal veur den dag: 1823.

„Waorumme zollen ze dat dink daor too-ezat hebben? En wat zol dat jaortal in hebben?” #

En too vetellen Bennat mij de geschiedenis van „'t Steenen Kruus”, zo at-e ze van zien vaa eheurd hadde. #t Was 'n lang vetelsel. Too-t-e 't oet hadde was de zonne al umtrent dale. Van wiepels stekken kwam den dag neet meer van, dat dee-'t-neet.

En noe luustert mer:

Den boer van 't Heumink was 'n peard kapot egaone. 's Morgens had 't dood in de weide elaeen. 't Zol wal keliek ehad hebben. 's Aovens te veurten gezond, 'n halven dag later dood. Zo geet 't 'n peard; zo kan 't ook 'n menske gaon. Afijn der was neet an te doone. 's Middags kwam den kooldslachter (de vilder), trok 'm 't vel of en too wodden-e in den grond estop. #

„En noe zuw' ons 'n niejen toostellen mötten,” zeg den boer den volgenden dag tegen Jeuzepken, too-t-e met de winkelkoore kwam. Jeuzepken wonnen in 't Wolfsnus met zien moo en 'n oolen knech. 't Wolfsnus was geen groot spil, lang zo groot neet as 't Heumink. Den oolen Wolf was, too-t disse geschiedenis plaatshadde al jaorn dood en dat hadde geen menske espetten. # Den hadde al zien laeven niks anders edaone as streupen en smokkelen. Neet, dat dat noe zo'n groote zunde was. At ze konnen, deejn ze 't umtrent allemaole, maor jeneverdrinken had-e ook edaone en at-e dan te völle hadde, wodden-e moodwillig en dan had-e 't mes lös in de bokse zitten. Dan hooven der niks te gebuurn of 't vlag der oet. De kaste had-e dan ook neet alleene vanboeten ezeene. Egenlukke hadden ze allemaole bange vuur den kearl ewes. Op 'n aovend, dat-e wier 'n goeien borrel op hadde en 't peksken tabak aover de streepe wol brengen, hadden de kommiezen 'm espurd. Onverdachs wazzen ze oet de buske esprongen en hadden 'm anhoolen willen. Den Wolf was gaon lopen, en too-t-ze ze reepen, dat-e zol blieven staon, had-e dat natuurluk neet edaone. En too hadden ze eschotten.

En van dee tied an wonnen 't jonge Wölfken met zien moeder en 'n knech in 't Wolfsnus.

Jeuzepken ging noe met 'n koore den boer op. Hee vekof winkelwaar, handelen in keune, beeste en at 't zoo te passe kwam, wol-e oe ook wal an 'n peard helpen. Hee kennen alle leu dree uur

7
in 't rond en wis precies hoo-t-ze der an too wazzen.

Zodoonde had den boer van 't Heumink dan ook evraog of-e nog 'n peard wis.

5
7
„Jaowel,” zeg Jeuzepken. „Op de Fikkert hebt ze nog 'n jongen vos. Ik gleuve, dat ze den wal kwiet wilt. Zit der wat vuur mij an, at 't oe lukket?”

De Fikkert was 'n dik uur van 't Heumink of. Den volgenden dag gong de Scholte der nao too. #

7
Zoo at 'n boer dan deut, zei-e neet daluks, waarveur-e kwam, maor praoten ears aover alle meugelukke andere dinge. En too-t-e 'n uurken ezetten hadde, begon-e aover 't peard. 'n Half uur later hadden ze akkoord en mos de fleske op taofel kommen. #
Henders, de ölste dochter van de Fikkert got de glaeskes vol. Too-t-ze efkes de kökkene oet was, zeg Scholte Heumink: „'n Flinker deerne heij daor. Zoo eene mozzen wiej der biejs ons egenlukke ook hebben.”

„Jao,” zeg de Fikkert. „Flink is ze wal en feil op 't werk, maor um oe de waarheid te zeggene kon'k ze egenlukke wal missen. Ze is van wat mien earste vrouwe was. Van disse he'k der drie en nog twee jonges. Volk hew' genogt.”

2
„Dan staoj der better mee as ik. Wiej hebt twee maekes ehad en eene zönne. Den hew' noe nog. De maekes bunt kort nao mekare estorvene. Halszeekte. 't Hef mij ongelukkig espetten en de vrouwe nog meer. Die möt noe egenlukke völs te hard werken, want die deerne deew' in 't hoes hebt, is 'n dink van niks.”

„Hoo oold is den zönne van oe?”

„Veer-en-twintig. 'n Flinken jonge.”

Henders kwam wier in de kökkene. De beide boern baogen aover de tofele de köppe nao mekare too en begonnen te fluusteren. Dat doern 'n heelen zet en endeluks zeg de Fikkert: „Dus da's of-esprokken. Et noe ears nog 'n stuksken, en dan wi'k oe den vos mor'n zelfs kommen brengen.”

Scholte Heumink kwam den aovend fraoi late in 't hoes. „En heij akkoord ekregen?” zeg de boerinne.

En too vetellen-e, dat-e den vos ekof hadde en dat de Fikkert den volgenden dag zelfs der mee kommen wol. Meer zei-e neet, want Jehan was ook in de kökkene. Maor too-t-e 'n half uur later biejs de vrouwe in 't bedde lae, doern 't 'n heelen zet, vuurdats ze in den slaop wazzen, zoovölle hadden die beiden met mekare te verhandeln.

't Laatste wat de vrouwe zae, was: „As 't warkelijk 'n flinker deerne is, moch 'k 't wal liejn. Wa'k aans van onzen Jehan zeggen möt, da we'k neet. Hee is noe veerentwintig en ik hebbe nooit

merken kunnen dat-e zik van de vrouwluu wat antrök. Den jonge is mij egenlukke haenig genogt. En aj' de katte op 't spek bindt, wil ze neet vretten." # 2

„'t Zal zich wal redden," zeg de Scholte. „Wiej kunt 't in ieder geval prebearn en 't beste hoppen. 't Is ook neet ezeg, dat de deerne wil."

Den volgenden dag tegen twee uur in den middag kwam de Fikkert met den vos.

„Steet-e oe an?" zeg-e tegen de vrouwe.

„Jao wal, hee liekt mij wal good," zeg-ze.

Jehan was der ook bes mee tevraene. 't Was egenlukke 'n mooier peard as den Bles den eur kapot was egaone. Ja, Jehan had der daluks schik mee. x

De Fikkert bleef 'n helen zet. Ze gongen de beeste langs, den kamp aover, duur de koomaote, en alschoon dat-e neet völle zae, zoog-e met zien slimme eugskes alles. Nee, 't ston 'm bes an. 't Heumink was 'n mooi spil. Flink in odder, 'n Rejaal hoes, beste weidens, weinig roet in 't land, vee dat der waen moch. En nette leu. Dat koj an alles zeen. Van Jehan koj nog weinig zeggen. 't Lek 'm 'n erg stillen, bedaaden jonge. Maor hoo 't dan ook waen moch, in ieder geval 'n enigsten zönne, en van zien eegen stand. Nee, at dat lukken wol, dan was-e bes tevraene. # 7

Too-t-e vot gong, zeg-e: „Ik zal 't in 't hoes aoverleggen. An mij zal 't neet liggen. Token wekke kriej berich. A'k zelfs neet komme, za'k Jeuzepken 'n brief meedoon. Den kump Dingseldags aait bij ons met de koore." # 2

II

Too Jeuzepken den volgenden Dingseldag bij de Fikkert kwam um de eier te ontvangen en de winkelwaar of te leveren, zeg de boer: „Jeuzepken, iej konnen mij nog 'n plezeer doen. Drink efkes 'n borrel en nemp mij dan 'n brief mee veur Scholte Heumink. Der is haos bij. Misschiens kuj 'm vanaovend wal efkes ofgeven. Iej komp der toch langs." # 3

„Boe ja, dat plezeer wi'k oe wal doen. Met 't peard is 't toch elukket, he'k eheurd."

„Jao, met 't peard is 't in odder."

Meer zei de Fikkert neet en Jeuzepken vrieg ook neet meer. Hee stok den brief in den zak en veurn vedan, (reed verder).

Onderweg wodden-e nijplichtig. Dat den eenen boer den andern 'n brief schreef, gebuurn in die tied neet alle dage. Daor

x mos wat achter zitten. Aover 't peard kon 't neet wên. Misschiens aover de betalinge? Maor dat zol toch wal neet. Wat dan? Jeuzepken prakkezearn, maor kon 't neet raon. En too-t-e in 't hoes kwam, had-e den brief nog in den zak. Hee wol der meer van wetten. 't Kon te passe kommen. 'n Menske wet jao nooit te völle.

En met luk kokkend water maken-e 't konfert lös en halen den brief der oet. Hee loes 'm op zien slaopkaemerken bie 't piklempken. De Fikkert had eschreven:

Vriend Heumink.

Daar wij zoals ik uw gezegt heb onze Henders wel missen kunnen om het werk. En mijn vrouw er net zoo over denkt als ik en uw. Zoo is mijn plan om a.s. Zondag met ons drieën bij uw te komen want zij willen het ook eerst zien. Maar gij moet er met Jehan niet over spreken waarom het begonnen is.

De groetenis van Uw vrient

J. FONKEMAN,
op de Fikkert.

x 7
x 4
Jeuzepken was lang neet gek. Hee loes den brief nog 'n paar keer aover, plakken 'm netjes wier dichte en gong slaopen. 't Was 'm neet mee-evollen. Hee hadde wat anders vewoch. Hier zol-e lichte neet völle medde vedeenen. Hee dach aans wal, dat-e begrep, waor 't um begonnen was. En toe prakkezearn-e aover Henders. Hee hadde nooit bezunder op de deerne elet. Met de vrouwluu heel-e zich neet op. De meesten wazzen 'n betjen bange vuur 'm, dat had-e mangs wal emerket. Maor Henders, jao, at-e ze zoo in gedachten vuur zich zoog, dan was 't wal 'n flinke deerne. „'t Zal mij verlangen hoo-t-dat oflup met Jehan,” dach-e Too viel-e in den slaop.

Den volgenden morgen brach-e den brief.

x 4
x 4
Kearl, wat hadden ze 't dee wekke drok op 't Heumink. Too-'t Zaoterdagaovend was, kon de boerinne ears neet in den slaop kommen, zoo meu at ze was. Maor der mankearn ook niks an. Met dat ongeluk van 'n deerne, dee-t-ze hadden, had ze umtrent 't heele hoes 'n groote beurte egevene. De kökkene was niejs ewit, al 't koperwerk netjes epoetst en de steule en 't kamme-net op-evrevene. Ja, ze zollen der niks van zeggen kunnen. De Scholte zelfs had met Jehan en den knech alles op de delle, in den stal en de schöppe nog is good nao-ezeene, en 's aovens late hadden ze den plas ('t erf) op-e-harket. Ze moggen 't zeen, dat moggen ze.

Den volgenden middag kwammen ze dan. De Fikkert had ook teunen willen, dat-e neet den earsten den besten was. In 'n net keurken, met 'n mooien ponnie der vuur joog-e den plas op.

Van wearskanten veel 't mee. Too-t-ze 'n uur bie j mekare wazzen, was 't net of ze zich al jaorn ekend hadden. Teminsen de oolen. Jehan had neet völle ezeg. Dat dee-t-e nooit. Hee was aait stille. En Henders had zich veurnameluk op-ehoolen met de beide vrouwluu. 'n Enkelden keer, as Jehan der geen erg in had, loern ze is efkes op zied. Knap was Jehan neet. Wal 'n good gezichte. Zo eene, waor iej op bouwen kon.

Tegen den aovend kwam Jeuzepken op ens de duure in. „Zee, haj volk?” zeg-e. „Dan gao'k maor wier.”

„Boe nee, daor hoof iej neet um te gaone. Kriegt 'n stool en gaot bie j ons zitten.” #

't Gebuurn Zundags wal 'n enkelden keer, dat-e kwam. Ze wazzen jao naobers. En-e wis aait wat niejs. Maor noe was-e dan ekommen um den vos te zeene, zoo at-e zei.

Hee zat zich too, dronk koffie en was al gauw met de mansluu an de praot. Maor stiekum, zonder dat de anderen der arg in hadden, kek-e iederbod naor Henders. Een keer, dat ze de oogen opsloog en zien kant oetkek, kek-e ze bretaol an. Ze sloog de oogen neer en kreeg 'n kleure.

„Wat 'n naarn kearl,” mag ze wal edach hebben.

Tegen den tweedonkern gongen ze allemaole op 't hoes an. Aover veertien dage zol Henders op 't Heumink kommen. 't Zol dan heeten, as meid. „Vuurloopig teminsen,” had de Fikkert ezeg. En daorbij had-e tegen de Scholte eknipeugd. #

En zo gebuurn 't.

Op den of-esprokken dag kwam-e met den wagen met twee pearde dervuur den plas op-ejag. Hee joog niets den dreej um, want-e wol laoten zeen, dat-e de pearde good in de hand had en ston vlak vuur de nienduure stille. Jehan en den knech buurn de zwaore kiste waor Henders eur tuug in zat van de wagen en brachten ze op de plaatse. Den knech dach 't ziene. „As de vader zien dochter brech met 'n wagen met twee zukke pearde dervuur, dan stök der wat achter. 'n Dochter van 'n grooten boer geet gewoonluk neet as meid, da's wisse.” En zoo at den knech dach, zoo dachen ze allemaole dee 't heurn. Alleene Jehan schen niks geen erg te hebben. Hee sprok neet meer tegen Henders at neudig was. Hee was neet on-vrenneluk, maor ook neet bezunder vrenneluk. De vrouwe van de Scholte wodden der aans al gauw gek mee. Den earsten dag zoog ze al, dat der an Henders 'n flinke boerinne zat. Zo eene, waor iej mee veuroet kwam. Dee-t-van

x
x
x
anpakken heel. Zee hadde 't zelfs noe völle makkelukker. En too-t-ze der 'n wekke of dree ewes hadde, zeg ze op 'n aovend tegen de Scholte: „Ik gleuve, daw' ons neet in de deerne vegist hebt. At Jehan noe ook maor 'n betjen wol. Maor ik hebbe nog niks emerket.”

„Da kump wal,” zeg den boer. „Wiej möt geduld hebben. Zoo-wat kuj neet dwingen.”

x
x
x
Nee, dat kuj ook neet. Daor had de Scholte gelieke an. Maor zaagjes an begon der 'n veranderinge bieJ Jehan te kommen. Mangs at ze 's aovens allemaole bieJ mekare in de kökkene zatten, de mansluu bieJ 't vuur en de vrouwluu onder 't piklempke met 'n breikous of kapotte zökke, dan kon-e zoo stillekes 'n heelen zet nao Henders zitten kieken. At ze op de delle of vuur-boeten an 't werk wazzen, nom-e eur of en too wat oet de haande en holp ze met dit of met dat. Biejvuurbeeld: „Die roodbonte zal ik wal efkes melken,” of „Den emmer water za'k wal efkes vot draegen.” 't Wazzen maor kleinigheden, maor 't was 'n begin.

x
Völle volk kwam der op 't Heumink neet. Ze wonnen te of-elaegen. Alleene Jeuzepken. Den kwam völle meer at-e wal is edaone had. Heele aovende kon-e met Jehan zitten klassenearn. Met Henders bemeujen-e zich neet. Hee sprok ze ook umtrent nooit too. Maor met Jehan kon-e merakels opscheeten „Ze meugt dan van 't Wölfken zeggen, wat ze wilt,” zeg den 'n keer, „maor 't is wal 'n aardigen kearl, dat is 't”.

x
„Ik hadde aans net zoo leef, dat-e wat minder kwam,” zeg zien moo. „'t Is feiteluk geen kameraod vuur oe. Iej wet wal, hoo-t-e bekend steet. Ik vuur mij heb 'm neet bezunder hooge. Daj 'm vetrouwen kunt, gleuf 'k nooit.”

Maor Jehan wol van Jeuzepken geen kwaod heurn.

2
Op 'n aovend, dat Henders efkes nao boeten mos um 'n emmer water te putten, ston 't Wölfken plos näost eur. Ze schrok, want duur 't rammelen van den putketten had z'm neet heurn ankommen. 't Was den earsten keer, dat ze met 'm alleene was. #

„Genaovend,” zeg Jeuzepken.

„Ook genaovend.”

„Nog zoo late an 't werk?”

„Dat zeej wal.”

x
Jeuzepken ging neet daluks nao binnen, maor bleef staon, net of-e nog wat vraogen wol. Endeluks zeg-e: „En hoo bevölt 't oe hier noe?”

„O, wal good.”

„Dan zij wisse nog wal 'n heelen zet blieven.”

„Ik hebbe mij vuur 'n jaor verhuurd.”

„Och wat! Verhuurd! Iej gaot hier jao nooit meer weg. Dach
iej noe, da'k 't neet begreppen hadde?”

Hee kwam vlak veur eur staon, kek ze bretaol an en zeg: „Of
is 't soms neet waor daj hier mettertied de scholtinne wilt
wodden?”

Henders wodden kwaod.

„Ik bun hier de meid en anders niks. Bemeujt-oe met oe
eegen.” #

Too ging ze met den emmer an de hand in 't hoes. Jeuzepken
kwam achter eur an en gong met Jehan bij 't vuur zitten praot-
ten. Geen van beiden, Henders neet en Jeuzepken neet, leeten ze
wat merken.

'n Paar dage later mozzen de Scholte en de vrouwe nao de
vesiete. Tegen negen uur gong den knech nao bedde. De vurige
meid hadden ze vot-edaone, too-t-Henders ekommen was. Zoo-
doonde zatten ze met zich beiden alleene in de kökkene.

Jehan zei ears 'n heelen zet niks. Hee hadde de klompen oet-
etrokken en zat zik met de haozen op de vuurplate de veute te
warmen. Henders was an 't breiden. Endeluks zeg-e:

„En hoo bevölt 't oe hier noe?” #

Zee, dezelfde vraog had Jeuzepken 'n paar dage te vuurten ook
edaone, dach Henders.

Ze kek op van eur breiwerk en zeg: „O, wal good.”

„Dan blief iej wisse nog 'n heelen zet.”

„Da kan wal waen. At ze mij in 't hoes neet neudig bunt.”

„Zoj hier wal aaltied blieven willen?”

„Hoo meen iej dat?”

„Net zoo a'k 't zegge.”

„Da we'k neet. 't Was toch ook meugeluk, da'k 'n keer gong
trouwen, en dan kan 'k hier toch neet lenger meid blieven.”

„Nee,” zeg Jehan. „Maor iej konnen trouwen en ampat hier
blieven, zee, aj... aj...”

Jehan wodden 'n betjen velaegen. Hee wis neet good, op waf-
fen maniere dat-e 't de deerne zeggen zol. #

„Zee, Henders, ik wol zeggen... ik meene... aj noe is met mij
trouwen wollen... wat ducht oe?”

Henders gaf neet daluks antwoord.

„'n Ogenblik later zeg ze: „Daor mö'k ears nog is aover prak-
kezearn.”

Too-t-ze in bedde leien, dach Jehan: „Ze hef toch neet van
nee ezeg.” En Henders dach: „Kwaod is-e neet. A'k 'm nemme,
zo'k lichte 'n good laeven bij 'm hebben. At-e der wier aover

beginnt, za'k maor van jao zeggen." En too-t-ze zo dach, zoog ze op ens den bretaolen kop van 't Wölfken, zoo at-e eur daor bieje de putte an-ekekken hadde. Ze rillen efkes, en 't doern 'n heelen zet, veur dat ze sleep. Henders was bange. Waorvuur, dat wis ze neet; dat had ze ook an geen menske zeggen kunnen.

Zoo gongen wier 'n paar wekke veurbiej. Jehan hadde niks meer ezeg, maor Henders kon an alles wal merken, dat-'t 'm den aovend meenens ewes had. At ze an 't werk was en 't efkes kon, was Jehan in de buurte, praoten luk meer as gewoonluk, help eur met alles waor-t-e mee helpen kon, en op 'n keer, dat-e nao de mark in de stad had ewes, brach-e ze 'n mooi knöpdeuksken mee. „Da's vuur oe," had-e zeg. #

„Zee, wat mankeert onzen Jehan," zeg zien mooder. En 's aovens zeg ze tegen de Scholte: „Ik gleuve daw' op den goeien weg bunt."

„Ik mag 't liejn," zeg-e.

Noe was 't in laatst van October, in de tied van 't knollen roe-en. Henders was op 't land, trok de knollen oet en smet ze op 'n hoop. Temee zol Jehan kommen met de kroewagen um ze op te halen. 't Was koold en de loch ston nao vreezen. Henders mos zich iederbod in de haande poesen um ze 'n betjen warm te hoolen. „Jehan zal wal gauw kommen," dach ze, „'t is temee duuster." En net, dat ze zoo dach, heurn ze voetstappen achter zich.

„Was iej daor, Jehan?"

„Nee, ik was 't."

't Was de stemme van Jeuzepken.

„Iej bunt ook nog late an 't werk," zeg-e.

„Dat raakt oe toch zeker neet."

3 Vrenneluk was dat antwoord wisse neet, maor Henders kon den kearl in de hoet ¹⁾ neet oetstaon, alschoon dat-e eur nooit wat edaone had. Jeuzepken zeg dan ook: „Iej konnen wal 'n betjen vrennelukker waen, zo'k zeggen." #

„Ik zol neet wetten waorumme."

„Noe, wiej zult toch wal 'n keer naobers wodden?"

Jeuzepken was hoo lenger hoo dichter bieje eur kommen staon.

„Wat wil-e toch?" dach Henders.

Op ens grep-e eur bieje den arm: „Zeg, Henders..." Veerder kwam-e neet.

„Buj neet wies. Blief van mij of."

1) in haar hart; lett, in haar lichaam.

Ze rukken zich lös en gong 'n paar trad achteroet. En meteene zeg ze: „Ik bun van Jehan! Verstaoi dat?”

't Was der oet, veur dat ze 't zelfs wis.

Jeuzepken dreejn zich um en gong langzaam weg.

„Nog neet,” zeg-e. „Nog lange neet.”

'n Zetjen later kwam Jehan met de kroewagen um 't knolgreun op te halen. Ze holpen mekare en gongen op 't hoes an. Henders zei niks. Maor too-t-ze 's aovens 't melken edaone hadden en met zich beiden alleene op de delle wazzen, zeg ze:

„Jehan, denkiej der nog net zo aover as onlangs 's aovens?”

„Natuurluk. Woj zeggen, dat...”

„Jao, ik wol zeggen, at 't oe good is, dan is 't mij ook good.”

Van Jeuzepken zei ze niks.

'n Keteer later gongen ze nao de kökkene. Allebeide 'n betjen rood. En too zeg Jehan: „Vader, at 't oe beiden ook good is, dan wo'k oe zeggen, dat ik en Henders op den doer trouwen wollen.”

„Daor wiv' 'n borrel op drinken,” zeg de Scholte.

III

„Nog neet,” hat Jeuzepken ezeg. „Nog lange neet.”

Wat-e wol, was 'm zelfs neet rech dudeluk. Maor één dinge ston vaste bij 'm: „At hee ze neet kriegen kon, dan zol 'n ander ze ook neet hebben.”

En dat Henders neet veur ùm was, dat had-e wal begreppen. In de earste plaatse was Henders 'n scholtendochter, en in de tweede plaatse moch z'm neet liejn. Zoovölle had-e awal emarket.

Den nach sleep-e neet völle. Hee prakkezeern van alles, maor too-t-e 's morns opston was-e nog geen spier veerder. Alleene: „Der mos wat gebuurn.”

Maor wat?

De heele wekke dach-e der aover en langzaam, heel langzaam greujen in zien heuf 'n verschrikkeluk plan. Hoo-t-e 't oetvoern mos, da wis-e nog neet. In ieder geval, hee mos niks laoten merken. Net doon of-ter niks gebuurd was. At ze Jehan maor neet wat ezeg hadde! Dan wol 't lastiger wordden. Op 't Heumink kwam-e die wekke neet.

Zaoterdagsaovens kwam Jehan 'm temeute en heel 'm an.

„Zee, wiej hebt oe de heele wekke neet ezeene. Buj drok ewes?”

„Gelukkig, dach Jeuzepken. „Ze hef niks ezeg. Aans zol Jehan dat neet zoo vrenneluk evraog hebben.”

En too zeg-e: „Drok, drok . . . Maor iej wet wal, in dissen tied van 't jaor loopt de hazen oe mangs zóó vuur de veute.” En meteene halen-e 'n dikken hazen onder 't buis hen, den-e in 'n strik evongen hadde.

„Dus iej bunt op de streup ewes.”

5 „Natuurluk. De heele wekke. Der zal der bieje oe toch ook awal is eene 'n bloodspieging ekregen hebben?”

„Och,” zeg Jehan, „mangs gebuurt dat ook wal, maor a'k der 'n keer op oet gao, dan gao'k met 't geweer. Dat doo'k leever as strikken.”⁴

„'t Geweer is mij te geveurluk. Dat maakt te vólle spittakel. Maor aj der aadigheid in hebt, dan gao'k wal 'n keer met oe mee.”

3 „Ja, noe, dat kuw' dan nog zeen. Die oolde flinte van ons is aans neet vólle meer waard.”

Too was Jehan egaone.

x Den volgenden mor'n was Jeuzepken al bieje goeie tied op den pad. Too-t-de zonne opgong zat-e al in dissen singel, zeg Bennat. Da's noe zeuventig jaor eleene. Op disse zelfde plaatse, waor wieje beiden noe zit, is 't gebuurd. Noe muj is efkes kieken. Daor, op twee meter van 't kruus kuj nog zeen, dat ze dwas duur den singel hen egraeven hebt. Ik denke, um 't water van de weide te laoten lopen.”

Ja, 't was duudeluk te zeene. Der leep 'n gotte duur, neet deepe, maor iej konnen 't zeen. Midden in ston 'n eekenstobbe.

„Too 't gebuurn, wa'k oe vetellen wil, was die stobbe nog 'n jonk beumken, en op 'n klein endeken baoven den grond was 't estrampt. ('n Strampen is 'n tak, die zich in tweeën splitst. 'n Enkele keer hoort men nog de uitdrukking: „Töt zooveer a'k estrampt bunne, d.i. tot waar de benen beginnen). Noe dan, x 4 too Jeuzepken op disse plaatse ston, en in dee gotte 'n hazenstrik wol zetten, kreeg- e den strampen in 't ooge. En too wis-e, hoo-t-e v doon zol. Hee ston 'n heelen zet te prakkezearn en ging endeluks deepe in gedachten op 't hoes an. Den hazenstrik was 'm veget- ten. At Jehan zien gezichte op dat oogenblik had kunnen zeen, x had-e wisse neet ezeg: „Jeuzepken is toch wal 'n aadigen kearl.”

's Aovens, in den oelenvloch, gong-e wier nao dezelfde plaatse. Hee hadde 'n geweer, 'n ende touw en 'n paar stukskes koperdraod bieje zich. Too-t-e bieje strampen kwam, ston-e ears wier 'n heelen zet in gedachten. Too nom-e 't geweer en drukken dat met de kolf stief tusken de beide tekke, zóó dat 't good vaste zat. 3 Met 'n stuksken draod maken-e 't touw an den haan vaste en spannen dat um twee andere beumkes hen, 'n paar handbreed

baoven den grond. Ziezoo, dat was klaor. Noe den haan aoverhalen. En dan efkes an 't touw raken. Ja, 't lukken. Den haan gong aover. Hee prebearn 't nog 'n paar keer en beide keern gong 't good. At der noe eene duur den singel kwam, dee-t nargens of wis, en tegen 't touw anleep, dan Ja, noe gebuurn der niks, 't geweer was neet elaan, maor anders!! Jeuzepken had alles precies berekkend. 't Geweer zat met den loop schuuns nao baoven en 't touw had-e op umtrent twee meter expand.

„Krek in de boste,” zeg-e. „'t Kan nooit misgaon. Noe mö'k nog zeen, da'k wat grovven hagel kriege. Hee maken alles wier lös en gong nao 't hoes. #

'n Paar dage later kwam-e 's aovens op 't Heumink. „Aj noe op de jach wilt,” zeg-e tegen Jehan, „dan möw' disse wekke 'n keer gaon, dan belaoft ik oe, daj 'n ree onder schot kriegt. Elken aovend komt der 'n paar op de Mors.” ('n Mors is 'n lage weide). „Zee,” zeg Bennat, „die groote weide, an dee kaante neumt ze noe nog altied Heuminkmors.” — „Ik hebbe ze al 'n keer of wat espuurd,” gong Jeuzepken vedan.

Jehan had der wal zin an. Zien mooder was 't aans neet völle weard. Ze heel neet van dat streupen. Maor Jehan zeg: „Wiej voert ze 't heele jaor en dan zo'k neet wetten, waaromme da'k ze neet net zoo good scheeten moch as 'n ander. De opzichters loopt hier umtrent nooit. Kriegen doot ze ons neet.” #

Ja, noe, hee mos 't dan zelfs wetten. Hee was oold en wies genogt.

„Waor heij oe geweer?” zeg Jeuzepken.

Jehan halen 't dink van de muur en Jeuzepken bekek 't. „Hee deut 't nog wal,” zeg-e, „maor ik gleuve, dat 't better is, da'k 'm is onderhanden nemme. Hee möt 'n betjen op-eknap wodden. Den haan geet zoo stroef. # Aj' 't good vindt, za'k 'm meenemmen en komp dan mor'n nommedag bij ons hoes. Neet te late, zoo tegen veer uur, aans wordt 't ons duuster.” #

Den volgenden middag tegen drie uur zat Jeuzepken wier in den singel. Hee was der met 'n heelen umweg dwas duur de buske hen-egaone. Ze moggen 'm neet zeen. Jehan zien geweer had-e bij zich, met 'n dubbelde possie kruut derop en 'n handvol grovven hagel. En too zat-e 'n heelen zet te prutsen. Endeluks was 't 'm nao 't zin. Aj 't neet wis, zoog iej der niks van. Hee hadde alles netjes bedek met zoore blâ en tekke. Van 't touw koj heelemaols niks zeen. En in de loop van 't geweer haj geen arg.

Ziezoo, en noe as de blaksem vot. Veurzichtig, Jeuzepken, neet an 't touw raken! Maor Jeuzepken was neet gek. Hee gong de

andere kaante oet, sprong aover den graven en met 'n keteer was-e in 't hoes.

2 „Is Jehan der al?”

„Nog neet,” zeg zien mooder. „Wol den hier kommen?”

„Jao, hee wol op de jach. Ik zol meegaon en drieven.” #

'n Zetjen later kwam Jehan.

„Heij de flinte in odder ekregen?”

„Nee,” zeg Jeuzepken: „Der was meer an te doone a'k edach hadde en 'k hadde neet völle tied. Eegenlukke gleuf ik, dat 't dink niks meer weard is. Iej kunt den mienen wal kriegen. Den schöt nooit mis.”

Da was ook zoo, teminsen as Jeuzepken der medde schot.

En zoo gongen ze dan met zich beiden op stap. Too-t-ze bie de Mors wazzen, zeg 't Wölfken:

„Noe möj is good oppassen Jehan, en doot dan net zo a'k oe zegge. Hier an dit ende spring iej aover den graven. Dao geer (daar ginds) is-e te breed. En dan gaoi duur den singel töt an gennen ende. Maor haenig an. En aj daor bunt, dan möj wochten. Ik lope in dee tied um de Mors hen töt achter dat busken. Daor zit ze in. En dan drief ik ze oe zóó vuur den loop van 't geweer. 't Kan oe nooit misgaon.”

x
x
Too-t Jeuzepken dat zei, stonnen ze op den weg, ik denke daor zo wat bie 't hekke, zeg Bennat en too Jehan aover den graven sprong, zag 't Wölfken heel in de veerte, daor bie den dreej, dat der 'n boer ankwam op 'n peard. Ears schrok-e. Maor daluks stellen-e zich zelfs gerus. „'t Hadde neet better ekund,” dach-e en leep den boer te meute. 't Was Saoltink.

Net persies too-t-ze mekare passearn, klonk der 'n schot.

„Daor sneuvelt der ook eene,” zeg Jeuzepken heel onneuzel.

„Dat doot der rechtevoort wal meer, in dissen tied van 't jaor.” En Saoltink gong vedan.

x
x
Too-t-e oet 't gezichte was, leep Jeuzepken op 'n drefken de buske in, de weide duur en was in 'n ogenblikke an 't ende van den singel. Ja, hee had 't good edaone. 't Was net zo oet-ekommen at-e edach hadde. Daor lag Jehan. Dood.

2
Too-t Jeuzepken zien kameraod daor zo zag liggen, mag-e wal 'n ogenblikke egrieweld hebben, maor lange tied had-e daor neet vuur. #

„Gauw alles in odder maken. Gelukkig, dat Saoltink mij daor ezeene hef. Den kan getuugen,” dach-e.

x 6
Jachterig snee-e met zien knipmes de tuiwe duur, maken 't kopperdraod lös, stok alles in den zak en lei Jehan zien geweer zóó, dat 't net was, of 't bie ongelukke was of-egaone. Dat kon

jao ook makkeluk. Aj met 'n elaan geweer duur 'n dichten singel kroept, kan 't lichte gebuurn daj häokt. #

En too-t-e dat edaone had, nom-e zien eegen geweer en stoppen dat 'n endeken veerder in 'n kenienenvrange. Dat zol-e wal 'n keer ophalen. Vinden dee 't daor geen menske. Maor wat mos-e noe? Der zol wal niks anders opzitten, as dat-e 't op 't Heumink zeggen gong.

„Geen plezierige bosschop,” dach-e.

IV

Nee, 'n plezierige bosschop was 't wisse neet. Dat begrep Jeuzepken heel good. Töt noe too was alles good egaone, net zo at-e 't oet-vigeleard hadde. Maor 't slimste kwam nog. Afijn, hee zol der zich wal oetredde. Maken konnen z'm niks. Saoltink kon getuugen en den ston bekend as 'n eerlukken kearl. Op Saoltink koj staot maken. En, net of 't zoo waezen mos, daor kwam Saoltink an. Hee hadde 't peard nao de weide ebrach en wol wier op 't hoes an.

„Noe mu'k mij good hooln,” dach Jeuzepken. „Kemedie-spöllen.” #

Hee leep den boer temeute, zat 'n veschrik gezichte en ston 'n ogenblikke later vuur 'm te hechten as 'n dempig peard.

„Wat schelt oe! Wat is der gebuurd? Iej bunt heelemaols van de wieze, zo'k zeggen.” #

„Da bun'k ook. O God kearl aj 't wis. 'n Veschrikkeluk ongelukke. Iej möt drek meekommen.”

„Wat dan?”

„Temeue heij dat schot toch wal eheurd, too'k oe daor temeute kwam?”

„Jao, dat he'k. Iej zeien nog....”

Maor Jeuzepken leet 'm neet oetsprekken.

„Gaot mee,” zeg-e, „dan kuj 't zeen.”

En onderhand dat ze nao 't ende van den singel leepen, vetellen-e in 'n paar weurde wat der gebuurd was.

„Jehan had 't geweer en was in den singel ekroppen en ik zol ze van de andere kaante opdrieven. En too möt-e achter 'n tak ehäokt hebben. Aans begriep ik 't neet. Too'k 't schot heurn, bun'k der sito hen-elopen um te zeene wat-e eraakt hadde. Drieven kon mij noe toch neet meer helpen. En too lei-e daor. Och kearl, 't zweet brok mij oet. 't Is 'n spil.”

Saoltink schrok noe ook. 't Earste ogenblikke, dat-e Jehan

zoog liggen, ston-e as verwezen. Hee hadde Jehan aait good liejn meugen. Too bukken-e zich um te zeene, of der nog hulpe meugeluk was. Maor daor was geen kaans van. # 't Wölfken had zien wark good edaone. 't Schot had Jehan baoven in de boste en in 't gezichte eraakt. Hee zoog der veschrikkeluk oet. Een en al blood. Kennen koj 'm umtrent neet meer.

„'n Betjen te hoge,” dach Jeuzepken. „'t Had 'n aart leegerder ekund. Maor zoo is 't ook good.”

„Ja,” zeg Saoltink, „'t beste zal waen, daw' 'm laot liggen en de leu op 't Heumink waarschouwt. En dan möw' 't angeven.”

4 Dat ze op 't Heumink van de wieze wazzen, is te begriepen. Jehan zien mooder was veschrikkeluk. „Haw' 't 'm toch maor oet 't heuf epraot. Wat dee-t-e toch met Jeuzepken te gaone.”

2 Maor dat Jeuzepken schold hadde, dach geen menske. Ook de Scholte neet. 't Had jao Jehan zien besten kameraod ewes. En daorbij, hoo zoj Jeuzepken noe ook verdenken kunnen. Hee ston jao op den weg, too 't gebuurn, had Saoltink ezeg.

Een dinge was der aans neet duudeluk. Dat had den dokter ook ezeg, dee 't liek eschouwd hadde. Hee begrep neet, dat 'n menske zik bij ongelukke op die maniere kon raken. 't Was wonder egaone. Onbegriepeluk. #

2 Op 't gemeentehoes mos Jeuzepken alles vetellen wat-e wis. Saoltink was der ook. Da was zien gelukke. En Saoltink veklaorn ook, dat-e maor één schot eheurd hadde. En dat had ewes, too-t hee en Jeuzepken mekare bejegend wazzen. Ja ze konnen 't Wölfken nog neet ens bekuurn umdat-e estreupt hadde. Hee hadde jao gewoon op den weg eloop. Zonder geweer en zonder hond. #

Too-t-ze 'n paor keer verheurd wazzen konnen ze gaon. 't Had 'n ongelukke ewes, dat begrep iedereene en ze beklagen de leu op 't Heumink dee-t eurn eenigsten zönne op zo'n maniere zo reukeloos kwiet ewodden wazzen.

Jeuzepken teunen noe, dat 'n goeien naober was. Hee holp ze op 't Heumink met raad en daod um alles vuur de groeve in odder te maken.

x „'t Is waor,” zeg-e tegen de Scholte, „dat 't ongeluk gebuurd is, kan'k ook neet helpen, maor ik veule as 't ware schold umda'k 'm mee-enommen hebbe. Aw' neet wazzen gaon jagen, dan leep Jehan der nog.”

En op de begraffenisse leep-e bij de familie achter 't liek.

Maor de waarheid is toch an 't lech ekommene. En 't doern neet ens heel lange.

't Geweer was ears in beslag enommen. 'n Paar dage nao 't

verheur, too-'t vaste ston, zoo at ze meenen, dat der 'n ongelukke had plaats ehad, zeg den burmeister tegen den veldwachter: „Lonkhuuzen”, zeg-e, „iej konnen vandage of morgen dat ge-weer wal wier terugge brengen. Zeet maor is, aj dee kante van 't Heumink op gaot.”

„Ik denke, da'k der mor'n middag komme, dan za'k 't efkes anreiken.”

„Dat doot dan mer.”

Lonkhuuzen nam 't geweer mee nao 't hoes, en too-t-e 't zoo in de haande had, bekek-e 't nog is 'n keer. Op den kolf wazzen 'n paar letters esneejne en too-t e de brille opzat um te zeene wat der ston, zoog-e, dat den kolf 'n klein betjen beschadig was. Net of dat der wat langs eschoerd hadde. An weerskanten.

Noe was Lonkhuuzen 'n voelen. Alle streupers hadden der schrik van. At-e ze kriegen kon, dan leet 't neet. Maor Jeuzepken had 'm aait nog te glad of ewes. Heele nachten had-e der wal elaegen, en um dat Wölfken had-e heel wat kelte oet-estaon. En aait vuur niks. Daorumme moch-e 'm neet liejn. En too 't ongeluk dan ook gebuurd was, had-e daluks edach, dat 't geen zuuvere koffie was. Jeuzepken wis der meer van, dat ston vaste biej 'm. En toch 't was bewezen, dat Jeuzepken geen schold hadde. Alleen één dinge wees der op, dat 't geen gewoon ongelukke ewes hadde: 't Schot had zich espreid! As 't geweer vlak vuur 'm of-egaon was, dan wol 't 'm op ééne plaatse eraak hebben, of op 'n paar dichte biej mekare en dan hadden der in de kleere brandgaten ezetten. En Jehan had wonden ehad in 't heele baovenlief: princepaol in 't gezichte, da was zoo, maor ook in de scholders en de boste. Nee, at Lonkhuuzen zien meening zol zeggen, dan was 't schot of-egaone op twee, dree meter ofstand. 't Was 'n onbegriepelik spil. En dan haj nog de kwessie van den hagel. At-e op 't Heumink kwam, wol-e toch nog is vraogen of ze nog van den heelen grovven hadden.

Den volgenden dag gong-e der nao too en brach 't geweer.

„Nem 't maor wier mee”, zeg de Scholte. „Ik kan 't dink neet meer zeen.”

En too bleef de veldwachter nog 'n zet praoten. Princepaol aover Jehan en aover 't veschrikkelukke ongeluk: Dat 't toch zo'n besten jonge ewes hadde, en dat eurleu dat noe juustement had treffen mötten. En zovedan. Zoo aj' dan praot in zo'n geval.

En too vrieg-e, of-e de kleere van Jehan nog is zeen moch. Ja, dat kon wal. „Wat of-e daormee vuur hadde?”

Maor da kon-e neet zeggen.

En too bekek-e 't buis 'n heelen zet.

„Ze zollen 't nog neet votdoon”, zei-e.

En too vrieg-e, of Jehan 't geweer zelfs elaan hadde.

„Nee, hee was zonder geweer oet 't hoes egaone. Wölfken had 't den dag te vuurten mee-enommen um 't te reparearn.”

En hagel hadden ze maor 'n klein betjen in 't hoes. Gewonen fiene hagel. Geen grovven.

Noe wis de veldwachter al aadig wat. Dus Jeuzepken had 't elaan. Da was wal vaste.

„Holt oe dan maor good, en sterkte”, zeg-e, too-t-e gong. „Dat buis zo'k nog maor is bewaan.”

„Wat zol den veldwachter toch ewild hebben”, dach de Scholte. „Waorumme vrieg-e dat allemaole? Maor ja, zukke kearls doot geerne gewichtig. Dat zal 't wal waen.”

Lonkhuuzen was intusken op weg nao den singel. Too-t-e op de plaatse van 't ongeluk ekommen was, krop-e heel veurzichtig tusken de buske en ston net as Jeuzepken 'n heelen zet hier bie den strampen te prakkezearn. 'n Ogenblikke later lei-e op de kneene en ja, 't was, zoo at-e edach hadde. Beide stremmekes hadden an de binnenkante 'n klein stuksken van den bas of. 't Geweer had-e bie zich. Noe efkes passen. Ja, 't kwam persies oet. De plekskes op den kolf en op de beide tekke krespendearn. Dat was awier wat.

En too begon-e alles nog is sekuur nao te zeuken. Hee veulen met de haande tusken de zoore bla, bekek alle beumkes en de tekke en ja, op ens daor zoog-e wat: 'n stuksken koperdraod.

„Hm!” zeg-e. „Hee hef slim ewes, maor ze möt al merakels voel waen, at ze mij te glad of bunt.”

„Alleene, wat hef-e der mee vuur ehad. Ze wazzen toch kameräo, dat wazzen ze.”

Hee zoch nog 'n zet, en wol gaon, too-t-e met den voet ergens tegen an schuppen. Zeker 'n kei, dach-e. Hee kek, en... 't was geen kei, maor 'n knipmes, zoo at de boern dat in den naoszak draegt. Da kon van Jehan waen, maor ook van 'n ander.

Endeluks beslot-e um te gaone. Hee krop oet den singel, neet an de kaante van den graven, maor an de kaante van de mors. Daor was 'n fraoi hoogen wal. En too-t-e daor langs gong, veel zien oge op 'n kenienvrange. De grond was 'n betjen of-eröppeld, net of der eene tegen op-ekroppen was. Anders zol-e daor neet zoo op-elet hebben, maor vandage letten-e op alles. En too-t-e der vlak bie ston en nog is extra good kek, too zoog-e dat die vrange wat bezunders hadde. Efkes later had-e Jeuzepken zien geweer in de haande.

's Aovens zat-e bie den burmeister. Den trok 'n bedenkeluk

gezichte. „Den hagel möj noch achter zeen te kommen”, zeg-e. „At-e 't edaone hef, dan hef-e ze natuurluk neet hier ekof. 't Beste zal waen, daj mor'n daluks nao W . . . gaot en zeet daj 't gewaar wordt.”

Dat dee den veldwachter dan ook. In den earsten winkel konnen z'm neet helpen. Ze hadden alleene fienen. Maor in den tweeden was-e gelukkiger. En too zeg-e zo: „Den wordt zekers neet völle evraog, wat?”

„Neet bezunder. De vurige wekke hef der toovallig nog eene wat ehaald. Aans vekoop iej der neet völle van.”

En too vrieg-e, wee dat ewes hadde.

„Ik gleuve, dat 't der eene bieje oet de buurte was. Hee geet met de winkelkaore.”

Ziezoo. Noe was-e, waor-e waezen wol.

Den volgenden dag kreeg de Scholte 'n bosschop, um efkes op 't gemeentehoes te kommen.

En too-t-e der zat, leeten z'm 't knipmes zeen, dat Lonkhuuzen evoonen had.

„Of dat van Jehan waen kon.”

„Nee. Jehan hadde 'n heel ander mes ehad.”

„En of-e dat geweer kennen?”

„Ja, dat kennen-e. Da was Jeuzepken 't ziene.”

En too vetellen den burmeister 'm alles, wat de veldwachter ondek hadde.

De Scholte kon 't neet begriepen. „Waorumme?” zeg-e. „Waorumme dan toch?”

Maor da wissen zieleu ook neet. Maor zoovölle wisten ze wal, as dat Jeuzepken zwaor onder verdenking ston. Hee mos al heel goeie bewiezen hebben, at-e zich schoone wol wasken.

Denzelfden dag wodden-e nog in hechtenis enomme en geboeid vot-ebrach. En de heern van 't gerech ondervriegen 'm net zoo lange, töt-e alles bekennen. Ears had-e 'n heelen zet elaugen, maor 't kon 'm neet helpen. De bewiezen wazzen te sterk. Alleene waorumme 'e edaone had, wol-e neet zeggen. Hee kreeg laevenslang.

En op de plaatse, waor Jehan evollen was, leet de Scholte 'n steenen kruus zetten.

Later, völle jaorn later, too-t-Henders wier is op 't Heumink kwam en der aover Jehan epraot wodden, zeg de Scholte: „En nóg kan 'k 't mij neet begriepen. Waorumme dan toch?”

En too zeg Henders: „Ik heb 'e ewetten, zoo gauw too 't bewezen was, dat-e 't edaone had.” En too vetellen-ze, wat eur met Jeuzepken passeard was daor op 't land, bieje 't knollenroen.

'n Jaor of wat eleejne kwam ik nog is in de buurte van 't Heumink. Den zandweg was 'n hatten weg ewodden. Lange zal 't neet meer doern, dan wordt den singel der oet-emaak en dan geet 't kruus ook an de kaante. Daorumme he'k de geschiedenisse nog is op-eschreven. Der zult der neet völle waen, dee 't nog wet, hoo 't persies egaone is.

November 1933.

PRAÖTJES ¹⁾

„Le bruit pend l'homme”

Masselinks Gait had zik op-ehongen. 't Aovens tegen negen uur, 't was al lange duuster, had-e ezeg, dat-e efkes nao boeten wol en was de duure oet-elooopen.

„Wat blif-e lange vot”, hadden ze töt mekare ezeg. Maor too-t-e um tien uur nog neet trugge was, hadden ze zik ongerös emaa en eropen, en too-t-e nog neet kwam, wazzen ze ook nao boeten egaone met de luchte en hadden ezoch. Ears in 't hoes en too in de schöppe. Geen Gait. Biej de naobers had-e ook neet ewes. Geen menske had 'm venommen.

Ears den volgenden mor'n von den knech 'm in de looze. Achterin was 'n hok, dat mangs wal gebroekt wodden um earple of mangels 'n zetjen in te bewaan, maor dat noe läog ston. Daor had-e 't zik an-edaone. Eén klomp was 'm van den voet egleejne en den groten tee stok duur de haoze; den anderen klomp had-e nog an. Hee was al heelemaols stief.

'n Uur later wisten ze 't allemaole, ook op de mölle.

„Ze hebt 'm vermoord”, zeg Bennat.

„Och wat, aj der eene vermoorden wilt, hang iej 'm toch neet op. Da geet maor zóó neet.”

„En toch is 't waor. Vermoord hebt z'm. Met eur präotjes.”

Bennat had gelieke. Ik wil oe de heele geschiedenis vetellen,

¹⁾ Geïnspireerd door G. de Maupassant.

maor dan mö'k met 't begin beginnen, roem 'n jaor terugge.

4 Toe braanen 't Steelink of, middel in den nach. 'n Paar pearde, 'n stuk of zeuven melkbeeste, kalver, keunen, alles wazzen ze kwiet. Umtrent niks wodden ered. Ze moggen bliej wên, dat ze der zelfs oet-ekommen wazzen. Iedereen had met de leu te doone, want Steelinks wazzen heel leege vezekerd.

3 „Domme zunigheid”, zuj zeggen. Maor zoo bunt der meer. Teminsen, in dee tied bieij ons.

x Vuur de andern was 't 'n lesse: Den earsten, den zik heuger leet verasserearn, was Masselinks Gait. Den had aait met Steelinks verkeerd en wis alles persies. Ook, hoo-t-ze der noe bieijstonnen. 4

x „Dat zal mij neet aoverkommen”, zeg-e bieij zik zelfs. 'n Paar wekke later, nao afloop van 'n vegadering, zatten ze zoo met 'n tröpken bieij mekare en hadden 't der aover. De meesten hadden 'n paar borreltjes op, en Gait wal meer as 'n paar. Dat gebuurn 'm 'n enkelden keer en dan praotten-e wal is meer as good vuur 'm was. Hee hadde 'n lössen dronk, zo at dan wal mangs ezeg wordt. En too 't zo te passe kwam, zeg-e: „Biej mij kan 't vuur mien part braanen, zoo hard at 't wil; mij kan niks meer gebuurn!”

x De kwessie was, dat-e 'n paar dage te vuurten 'n nije vezekering eslotten hadde, völle en völle heugerder. Dat had vestandig van 'm ewes, maor dat-e dat op die maniere veteld hadde, wol 'm nog 'n keer slim spieten. Want drie wekke later braanen-e zelfs of.

x 't Was op 'n Zundag, middel in 't zommer. Wal heete, maor schoers zatten der neet an de loch. 't Had een heelen zet dreuge ewes en de wind was oos. Gait was alleene in 't hoes. De vrouw met de kinder was nao eur zuster, die wonnen 'n half uur veerder. Ze wazzen der hen elopen en Gait zol ze tegen vief uur met 't gevaar ophalen. Hee hadde nog wat te schrieven: Gait heel der 'n bookholding op nao en meespat schreef-e Zundags alles oet zien kladbeuksken in 't groote book. Dat neumen-e dubbele bookholding. Den knech was nao 't dorp nao zien kammeräo en de meid had 'n vriejen dag.

2 Toe Gait 'n uurken had zitten schrieven wodden-e stief van 't zitten en 't ongewone werk en wol zik efkes vertraene (vertreden). Hee leep nao boeten, köstern zo'n betjen um 't hoes hen, en bleef bieij de schöppe, dee-t vlak an den pad ston, 'n ogenblikke staon. Tegen de schöppe lag 'n groten hoop streeisel. Dat had der awal 'n wekke of zesse elaegen en was zoo spreu en dreuge astertoo. 4

„Dat streeisel mut Reint mor'n ook vot maken; 't lig der al völs te lange", had-e edach.

En too-t-e daor zoo ston te prakkezearn, kwammen der twee leu veurbiej. Gait had ze duur 't lösse zand neet heurn ankommen en too-t-e zik zoo plos heurn neumen, schrok-e éfkes. 't Wazzen geen vrinden van 'm; eerder viejanden. Met Diekhuus had-e nog aait 'n kwessie, dee-t-nooit oet den weg emmaak was, aover 'n slim peard. Diekhuus had 'n keer tegen 'm ezeg: „Menneken, kriegien za'k oe nog 'n keer." Maor dat was jaorn eleene.

Afijn, Gait geet wier in 't hoes en an 't schrieven. 'n Zetjen later dech-e: „Wat heur ik toch?" Hee luustern, maor alles was stil. Nee, toch neet. Zo'n vrömd geluud. „Wat zol dat waen?" Gait steet op, deut de duure nao de delle lös, en daor zeut-e, dat 't heele spil in den brand steet. 't Earste, wat-e doch, is: „God-dank, 't vee is allemaole boeten." En toe löp-e nao de kökkene um te zeene, wat-e nog redden kan. Maor da was neet völle. Alles was jao kurkdreuge en der ston 'n tameluk hatten wind. Vlak Oos, van de schöppe op 't hoes an. 'n Half uur later was 't heele spil foetsie. 't Was an-ekommen bieje de schöppe.

En den volgenden dag begon 't al. Ears in 't café. Diekhuus had veteld, dat-e met Venhors um drie uur langs de schöppe was ekommen. Ze hadden tegen mekare ezeg: „Wat steet Gait daor te kieken". En too-t z'm gendag ezeg hadden, had-e zo wonder edaone, net of-e schrok. En too had Venhors ezeg: „Wat zol den in 't zin hebben?" Ze hadden nog 'n keer um-ekekken en too hadden ze ezeene, dat Gait um de schöppe hen leep nao de nienduure. Hee hadde zoo aadig eloop. Maor veerder hadden ze neet prakkezeard. En 't zetjen later had 't heele spil in volle gloria estaone.

„'t Is maor gelukkig vuur 'm dat-e zik niejs hef laoten verze-kern", zeg 'n ander. „Hee kon der nog wal is better van wodden."

„Och, da we'k zoo net nog neet, iej kunt ook mangs nog als te voel waen", zeg Diekhuus. „Maor ik zegge niks, ik hebbe niks ezeene."

Daor begon 't mee. Den een zeg: „Hee hef 't netjes aoveleg." 'n Ander: „Hee hadde nog 'n zetjen wochten mötten", en 'n enkelden: „'t Is 'n stommen hond." Maor allemaole gleuven ze, dat Gait 't zelfs edaone had, alschoon dat geen menske 't rondoet zae.

Toe kwammen de kearls van de brandkaste. Den agent wis natuurlijk, wat der emonkeld wodden en van daluks betalen kwam neet van. 't Zaakjen zol ears onderzoch wodden en 't leep zo hoge, dat de pliessie der an te passe kwam. Maor Gait wis nargent of. Wal mos-e toogeven, wat-e 's aovens in 't café

ezeg hadde, en dat-e um drie uur bie de schöppe estaone had, kon-e ook neet ontkennen, maor-e heel vol, dat-e abbesluut onschuldig was. Diekhuus en Venhors veklaorn net wat ze den earsten aovend in de herberge ezeg hadden, dat ze edach hadden: „Wat steet-e daor wonder en wat deut-e aadig”, maor da was geen bewies. Andere getugen wazzen der neet.

„’t Wordt ’n avvekaoten spil”, zeien de luu. En ’t had bes gebuurn können, dat ’t vuur Gait nog neet zo bes of-elopen was, as den kleinen knech van de Flappe neet nao den domeneer had egaone. Daorduur wodden bewezen, dat Gait geen schold hadde.

Op den dag van den brand was de jonge ’s aovens in ’t hoes ekommen. Hee hadde niks ezeg en was zo nao bedde egaone. De dage derop had-e völle stiller ewes as anders, hee at neet en zoog der slech oet. Wat ’m schellen, had-e neet zeggen willen. Ze hadden allemaole edach, dat-e zeek wol wodden. ’t Was ’n kearl-tjen van zestien jaor, ’n betjen velaegen, aait bange, dat-e wat vekeard zal doen. De meesters en den domeneer hadden der aait gek mee ewes.

Dat doern zo’n veertien dage en inplaatse van better, wodden ’t slimmerder. Too trok-e zik op ’n aovend an en gong nao den domeneer. Hee hadde geen menske wat ezeg. En daor vetellen-e: „Hee had ’t neet lenger oethoolen kunnen. Zien geweten leet ’m geen vrae, hee hadde in al die tied neet eslaopen. En zeggen waogen-e ’t ook neet. Hee was bange vuur de kaste. Maor noe ze allemaole zeien, dat Gait ’t wal edaone zol hebben, noe wis-e zik geen raod. Want Gait was onschuldig.”

Biej stukskes en betjes kreeg den domeneer ’t der oet. Op den Zundag van den brand was-e ’s middags tegen drie uur langs de schöppe ekommen. Efkes te veurten wazzen ’m Diekhuus en Venhors bejegend. En too-t-e vlak näost de schöppe was, had-e de piepe oet-eklop. ’n Ogenblikke later, umtrent ’n paar honderd trad veerder, had-e toovallig um-ekekene en too had-e ezeene, dat den hoop streeisel begon te roken. Hee was wierum egaone, maor too-t der bie kwam, had ’t al ebraand en de vlammen sloogen aover ’t reeten dak. Oetmaken hadde geen kaans vuur ewes. En toe had-e zik zoo bange emaa, dat-e ha(r)d votelopen was en den earsten den besten ziedweg in-eslagen hadde. Sint had-e geen gerös oogenblik meer ehad. En noe vrieg-e, wat-e mos. Hee kon ’t neet lenger oetstaan, en gren as ’n klein kind.

Ja, wat zol den domeneer zeggen. Ears had-e ’n betjen met ’m hen ekwaak, dat-e wat bedaa(r)d wodden en too had-e ’m

an 't vestand ebrach, dat 't vuur 'm zelfs ook völle better was, at-e alles maor vetellen. Ze zollen der wal rekkenschap mee hoolen, dat-e nog zo jong was en dat-e 't neet pres edaon hadde. Met de zuuvere waarheid zeggen, kwam iej 't veerste, zeg-e. # x 3

Zodoonde wodden noe alles van niejs onderzoch en 't ende was, dat ze Gait vuur onschuldig veklaorn en dat de brandkaste in 't ongeliek esteld wodden. Gait kreeg alles töt den laatsten cent oetbetaald.

Noe kon-e 't heuf wier rech draegen. 't Was noe dan toch be-wezen, wee 't edaone had. En Gait dach, dat ze dat noe allemaole ook wal leuven zollen.

Maor Diekhuus was der ook nog. Too-t den heurn, hoo 't egaone was, lachen-e zo'n betjen en zeg tegen Venhors: „'t Is 'n voelen. Zo bunt der neet völle. Hee hef ze allemaole te glad of ewes.” x

'n Paar wekke later kwam Gait op de mark. Twee boern en 'n koopman stonnen 'n bees te bekijken. Gait gong der biej staon. Ears wodden epraot aover andere dinge, en too zeg den eenen boer: „Iej heb 't der maor bes of-ebrach. Daor kuw' oe mee filistearn.”

„Daor dank ik oe vuur”, zeg Gait. „Maor dat he'k van 't begin of ewetten. De waarheid kump aait an 't lech.”

„Ja, en da's maor gelukkig ook”, zeg den ander, en meteene lachen-e zo'n betjen. Zien kameraod en den koopman gronneken.

Dat stond Gait noe maor half an, maor wat-e der van denken mos, wis-e neet rech.

Daorumme dreejn-e zik um en too-t-e vot gong, heurn-e, dat den koopman tegen de anderen zei: „Wat zol 'm dat grepken ekos hebben?” 3

En noe begon-e 't te begriepen, alsochon dat-e 't zelfs neet leuven kon. Ze dachten, dat hee den jonge van de Flappe um-ekof hadde. Zukke smerige hunde. Gait was der zoo broerd van, dat-e in 't café gong um 'n borrel te drinken. 't Was der vol. Too-t-e binnenkwam had-e 'n geveul of z'm allemaole ankekken. Hee zat zik too an 'n täofeltjen biej 'n paar leu, dee-t-e kennen. x

„Zee, was iej der ook wier?” zeg den earsten. En nummer twee: „Iej hebt 't der maor good of-ebrach.”

Gait zeg: „Da was ook billuk. Rech is rech. Aj geen schold hebt.....”

„Ja ja, iej hebt 't netjes aoveleg.” En ze lachen.

Verduld, begonnen die noe ook al! Gait wodden hellig.

„Aoveleg! Aoveleg! Ik hadde niks te aoveleggen. Wat zol ik aoveleg hebben! Vetelt mij dat is. Wat meen iej daor mee!”

„O niks”, zeien ze. „Iej hebt gelieke, daj oe zoo hoold. Iej möt zoo vedan gaon.”

En too begonnen ze allemaole te lachen en te gronneken. Egenlukke hadden ze respek vuur Gait, umdat-e de brandkaste te glad of ewes hadde, zoo at ze menen, en an den anderen kant gunnen ze 't 'm ook neet. Zoo bunt de leu.

Gait gong nao 't hoes, da's te zeggen nao de keet, waorin ze noe zoo lange wonnen. De mark had-e de aadigheid glad of. 's Aovens gong-e nao Steelink en daor begon-e der aover.

„Och”, zeg den, „iej hebt oe ered, en da's 't veurnaamste”, en-e knipeugen net of-e zeggen wol: „Wiej hoeft mekare niks te vetellen.”

Dus Steelink ook al!

Van den dag af begon Gait te massen (tobben). Dag en nach zat 't 'm dwars en at-e met eene an de praot kwam begon-e zik wier schone te wasken. Ielkebods aover niejs. Elken dag had-e wier nije bewieze. En allemaole gaften z'm gelieke.

„Ja, ja, wiej begriep oe wal”, of „Nee, 't is wal zoo aj zegget.”

Maor meteene lachen ze.

Op 't laatste hooven-e zelfs neet te beginnen. Dat deejn de anderen. Hoo helliger Gait zik maken, hoo meer schik ze hadden. En at-e dan neet meer wis, wat-e zeggen zol, dan leep-e nao 't café, dronk 'n paar borrels en begon aoverniejs te drammen en zien onschuld te betuugen.

Maor hoo meer Gait praoten, hoo minder z'm gleuven. En dat veulen-e. Um zien ergernisse te vegetten, begon-e hoo lenger hoo meer te drinken. Heele dage was-e mangs vot. Hee zoog der naar en todderig oet en zei in 't hoes umtrent geen woord meer. Aait in de prakkesaosie. En toe endeluks, 'n jaor nao den braand, leep-e 's aovens 't hoes oet, en gong nao de looze....

Ze hadden 'm vermoord, zooas Bennat ezeg hadde.

'T VRÖMDE KIND

„.....en dan wo'k oe nog schrieven, da'k Donderdag in 't hoes komme met den trein van negen uur en dan wo'k den kleinen maor meebrenge. 't Is 'n aadig kearl'tjen, umtrent net zoo oold as onze Pupken ¹⁾ was, too-dee ons of-enommen wodden. 't Kön waen, dat 't ons 'n betjen holp um den slag wier te baoven te kommen.”

Zo ongeveer hadde Hennik Jan an Leide eschrevene ,roem 'n jaor naodat Pupken zo plos estorven was. Leide had der verschrikkeluk an eleene. Hennik Jan trouwens ook en Bennat net zoo wal, maor met Leide had 't toch völle slimmerder ewes.

In dat eene jaor was ze wal tien jaor oolder ewoddene. Den earsten tied hadden ze der geen wieze dinge mee doon kunnen en noe dee ze heele dage nog niks as prakkezearn. Zeggen dee ze umtrent geen woord meer. Etten neet meer as hoogneudig was. In 't begin hadden ze eur foksearn (dwingen) mötten um

¹⁾ Zie „De Molle”, I. Pupken.

3
x
x
wat te gebroeken. Den dokter had ezeg, dat 't wal better wodden wol, at der maor wier eene kwam, maor dat gebuurn neet. Ze wisten zelfs neet, hoo-t-ze dat jaor duur-ekommen wazzen. #

En wat was dat noe veur 'n brief, den Hennik Jan eschreven hadde?

4
2
Dat zat 'm zóó: Hennik Jan en Bennat wazzen oet 'n hoeshol-
linge van drie kinder. De beide breurs wazzen in 't oldershoes
eblevene en eur zuster was etrouwd met 'n boer onder Lonneker
vandan. 't Was 'n heel ende vot en ze zogen mekare maor 'n
enkelden keer. Noe was 'n paar jaor eleene eurn man estorvene
en Jannao was blieven zitten met 'n jungskén van drie jaor. Ze
had vedan eboerd met 'n knech en 'n meid, maor was al gauw
beginnen te sukkelen. Eurn man had de teringe ehad. Tegens-
woordig wet ze, hoej oe daorveur waarn kunt. In dee tied wisten
ze dat neet. En zo was der dan endeluks berich ekommen, dat
Jannao stik leege (heel min) was. De breurs hadden der 'n paar
keer nao too ewes maor lange blieven wazzen ze zelfs ook te
drok vuur. Zoo was Jannao dan nao 'n heel gemattelte estorvene.
Daags nao de groeve was Bennat wier nao 't hoes egaone. Hen-
nik Jan was nog 'n dag of wat eblevene. Der was 'n hoop te
regelen. Den kleinen was zoolange biej de naobers ebrach. En
too Hennik Jan 't neudigste edaone hadde, zoowat 'n wekke
later, gong den ook wierumme. #

x
Leide had den brief al lange oet, en nog aaltied zat ze, met
't heuf in de haande en kek rech veur zich oet. „Den slag wier
te baoven kommen”, ston der. „Net of dat meugeluk was. Hoo
kon Hennik Jan noe zoo wat schrieven! Hoo kan noe 'n man
begriepen, wat 'n mooder lit (lijdt). Da geet jao alle begrip
te baoven. Want wat 'n mooder an 't hatte geet, dat kump de
vader nog neet an 't knee. En dan veronderstellen-e zeker, dat
dat vrömde kind, dat ze nooit ezeene had, de plaatse zol innem-
men van eur Pupken! Pupken! waor ze alle dage en alle nach-
ten nog an dach. Maor ja, hee zol 't kind maor meebrengen,
da mos-e zelfs dan maor wetten.”

Donderdagaovends tegen half tiene heurn z'm ankommen. De
duure ging lös en met den kleinen op den arm kwam Hennik
Jan binnen. 't Jöngskén hadde eslaopen en hee hadde de keep
der umme hen eslagen. 'n Släoperig köpken stok der baoven
oet. Too-t-ze in de kökkene kwammen wodden-e wakker en wreef
zik met de vuuskes de oogen oet. En too lachen-e tegen den
eume.

„Dao buw,” Leide.”

Hennik Jan zat den kleinen op den grond.

„Geef de meuje is 'n hand, Wimken.” 't Kind wol nao zien tante toegaon, maor bleef op 'n paar trad staon. Leide kek aover 'm hen en stok de hand neet oet en Wimken krop wier stief tegen zien eume an.

„Alles is klaor”, zeg Leide.

„Da's good”, zeg Hennik Jan, nom 't kind biej de hand en gong op de slaopkamer an.

„Kom maor mien keartjen, dan zal oome oe nao bedde brengen”. #

„Wat woj noe?” zeg Leide.

„'t Beddeken van onze Pupken steet der toch nog? Daor zal-e toch zekers in slaopen?”

„Ik hebbe 't kleine kaeme(r)ken näost de slaopkamer van Bennat in odder laoten maken. Daor kuj 't kind van oe zuster hen brengen.”

Hennik Jan gong zonder wat te zeggen met den kleinen weg en brach 'm nao bedde. Hee mos haenig (voorzichtig) met Leide hendoon. Dat had den dokter ook ezeg.

Too-t-e terugge kwam, dee-t-e net of der niks gebuurd was.

„Steet 't oe neet an, da'k 'm mee-ebrach hebbe?” vrieg-e 'n ogenblikke later, too-t-ze met zich beiden op de slaopkamer wazzen.

„An daj' 'm mee-ebrach hebbe”, zeg Leide, „kan 'k zeen, daj mij neet begriipt. Dach iej noe, daj mij vuur mien eegen vleis en blood wat in de plaatse kunnen geven? Heb iej dan heelemaols geen gevoel?”

„Maor ik had edach...

Leide leet 'm neet oetsprekken.

„As 't oe treusten kan, da'j daor 'n vrömd kind zeet lopen ...”

Veerder kwam ze neet. Ze begon te snokken.

Den volgenden mor'n zeg ze: „Oe naefken zal 't an niks mankearn. Etten en drinken zal-e hebben, maor veerder möj neet van mij velangen.”

Hennik Jan zei niks meer. Hee rekkenen derop, dat 't vanzelfs wal veranderen zol. Maor da gebuurn neet. Nooit zol ze 't kind 'n woord zeggen, nooit zol ze in zien kaemerken kommen. Grade, de meid, zorgen veur 'm. Leide zoog 'm um zo te zeggen neet.

Later prebearn Bennat ook nog um Leide töt andere gedachten te brengen, maor wat-e ook zei, ze bleef op eur punt staon.

Wimken trok zich der neet völle van an. In 't ears had-e 'n enkelden keer wal is wat tegen Leide ezeg. Maor too-t-e bemerkten dat ze as 't ware aover 'm hen kek met eur grote gronde-

loze ogen, had-e 't al gauw op-egeven. Der wazzen anderen genogt, dee-t-zik met 'm ophooln wollen.

Hennik Jan dach intusken mangs wal: „'t Hadde misschiens toch better ewes, a'k 'm bieje vrömden oetbestaad hadde.”

Op 'n goeien dag, too-t-den kleinen umtrent 'n half jaor bieje eur was, zeg Hennik Jan tegen Leide: „Wimken is zeek. Wieje zult den dokter halen mötten.”#

„Dat doot dan mer.”

Den dokter kwam. Leide ging neet mee nao 't kaeme(r)ken, waor Wimken lei en too-t-e vot ging, vrieg ze ook niks.

„'t Kon wal is slimmer waen met Wimken, aw' dachten”, zei Hennik Jan 'n paar dage later.

Leide gaf geen antwoord.

„Wieje mozzen der rekkenschop mee hooln, dat 't wal vekeerd kon ofloopen, hef den dokter ezeg.”

Wier niks.

Met 'n zuch ging Hennik Jan de kökkene oet. „Zol Leide dan geen hatte meer hebben?”

✕ 's Aovens kwam een van de vrouwluu oet de naoberschop heurn hoo 't met Wimken was. Egenlukke was 't meer oet niej-plichtigheid um te zeene, hoo Leide zich der onder heel. Maor an Leide was niks te merken. Ze zat heel kalm an de taofele haozen te stoppen. Bennat was bieje 't kind. 'n Zetjen later kwam-e in de kökkene.

„En wat duch-oe dervan?” zeg de buurvrouw.

„Hee is slim zeek, heel slim en den dokter gif neet völle hoop.”

„Ik heb 't van 't begin of, dat-e zeek wodden, wal edach”, zeg de vrouwe. „Zien mooder haalt 'm op, ieje zult 't zeen. Da's vae-ker gebuurd.”

Leide kek op. „Zien mooder haalt 'm op!” Zol dat meugeluk wên? Was zien mooder al neet gelukkig enog ewes, dat ze eur keartjen töt eurn dood had meugen hooln?”

En, 't is haos neet te begriepen, Leide wodden sjaloers op eur zwaegerske (schoonzuster), dee-t-estorven was. Die was gelukkiger as zee. En noe zol ze 't kind ook nog hebben? Dat zol neet gebuurn.

't Was as 't ware iets dat lek op waanzin, dat eur die gedachte in-egeven hadde. Zonder wat te zeggen, leep ze de kökkene oet nao Wimken zien kaeme(r)ken. Ze had der nog nooit 'n voet ezat. Wimken lei onrustig in zien beddeken. Ze zat zik too en kek der nao. Op ens zoog-e, dat ze daor zat. Hee stok de ermkes oet en reep: „Moetjen, moetjen”.

Dat woord hadde Leide neet venommen, sint eur eegen kind

estorven was. Anderhalf jaor had ze velangd 't te heurn. En noe trof 't eur um zoo te zeggen midden in 't hatte.

„Ik blieve bieje oe, Wimken”, zeg ze. „Wes maor stille.”

Too Hennik Jan kwam kieken zeg ze: „Gaot maor nao bedde; ik blieve hier. Zaagjes, hee slup.”

Ze heel 't hendjen van 't vrömde kind vaste en 't schaop was noe tameluk rustig. Noe en dan veel-e in den slaop en dan be-waogen de lipkes. „Moetjen”, koj 'm heurn zeggen.

„Hee dreumt van zien moetjen, den blood”, zeg Hennik Jan, dee met verwonderinge nao Leide kek. Hee wis neet good, hoo-t-e 't hadde.

Leide sloog de oogen op.

„Hennik Jan!”

„Jao, wat haj?”

„Ik wol zien moetjen waen, aw' 'm hooln meugt.”

„Meen iej dat Leide?”

„Jao, wisse.”

Hennik Jan kek Leide deepe in de ogene. Too nom-e eur heuf tusken beide haande en kussen ziene vrouwe. Dat had-e in 'n heelen zet neet edaone.

Den nach bleef Leide zitten bieje 't bedde. Wat eur allemaole deur 't heuf egaone is, zal wal geen menske ooit gewaar wodden.

Wimken was den volgenden dag 'n betjen better, en 'n wekke of drie later was 't earste woord, dat Leide heurn at ze 's morns wakker wodden: „Moetjen”.

DE ZULVEREN TABAKSDEUZE

„Wir tappen alle in Geheimnissen und Wundern“
(Goethe. Gespräche mit Eckermann)

Mangs kon Bennat zitten prakkezearn. Dan kewwen-e op de proeme en zei 'n heelen zet niks. Maor op ens spoj-e 'n keer van zich of, strek zich aover de pette en zei:

„Ja, ja, der is meer aj denket.” #

Dan kreeg-e de deuze, den zulveren, kloppen op den dekkel en nom 'n „vrissen” proeme ¹⁾. At-e zowied was, dan begon-e te vetellen van Duvinks Jan Willem.

Duvinks Jan Willem was boernknech ewes bie 'n mulder in Pruussen, efkes aover de grenze achter Weenters en Bennat had op Duvink, dat was de plaatse, 't möldersvak eleard, too-t-e roem twintig jaor was.

Da's op den dag van vandage 'n kleine honderd jaor eleene.

„Och ja, 't was 'n besten kearl, maor bezunder, bezunder. Ze hebt mij daor dan veteld, dat-e as kleine jonge op de schole al luk aans was as de andern. Learn kon-e wal, maor-e was aait stille. Völle stiller at zukke jongs meestal bunt. Mangs kon-e 'n heelen zet stief veur zich hen kieken en dan heurn of zoog-e niks. En as de meister 'm dan wat vrieg, was 't of-e plos wakker wod- #

¹⁾ Doordat Bennat enige jaren in Duitsland geweest was, gebruikte hij soms woorden en uitdrukkingen, die niet Achterhoeks zijn, althans in deze streek niet gehoord worden. Hier zegt men: „'n nieje of 'n andere” voor „'n vrissen”. Zo ook het woord „kundigen”, dat in de Liemers gebruikelijk is.

den en dan kreeg-e mangs straffe. Spöllen met de andere kinder dee-t-e ook neet völle."

„Too-t-e zestien jaor was, deejn ziene oolen (ouders) 'm biejen mulder as boernknech en too ikke der kwam was-e der nog. Too was-e umtrent viefentwintig jaor. Ze moch(t)en 'm wal liejn, alschoon dat-e weinig zae, neet meer as neudig was, want veur zien werk was-e naar bes. Daor mankearn niks an. En-e was gek met 't vee, veural met de pearde. Daor praotten-e mee, meer as met 'n menske. En 't was net of de deers 'm begreppen. De zwöppe gebroeken-e nooit."

„Egenlukke was-e veur 'n manspersoon in wat deels völs te antrekkeluk (gevoelig). Zo kon-e der slech biejen waen, at d'r 'n bees of 'n keun eslach wodden. Dan mozzen ze een van de naobers ophalen. En 'n henne dooddoon kon-e ook neet. En wat hef dat noe te beduujne? Ze bunt der jao veur veroddeneard. Aans was 't 'n besten jonge."

„Wat mij aans wonder gaf, was, dat den hond nooit biejen 'm kwam. Met mij spöllen-e, en ik kon 'm op den kop plakken (strelen of zachjes met de vlakke hand slaan), maor at Jan Willem in de kökkene biejen 't veur ging zitten en den hond lei op de veurplate, dan krop-e vot en gong an de andere kaante liggen. At Jan Willem 'm plakken wol, grommen-e. Dit dee-t-e biejen biejen neet. En toch had Jan Willem 'm nooit wat edaone.

„De kinder gong 't net zoo. 't Lek net of ze bange veur 'm wazzen. Ik wazze der al gauw kundig mee en 's aovens kwammen de kleinen biejen mij op 't knee zitten en dan hadden ze wille umda'k zo aadig Duuts kon praoten. Dat zollen ze biejen Jan Willem nooit doen. 'n Hekel hadden ze aans ook neet an 'm."

„Miej moch-e liejn. Van 't begin of an. Den earsten aovend da'k der was en daw' met mekare um 't veur zatten, begon-e oet zich zelfs te praoten en te vraogen, hoo 't biejen ons aover de grenze was en ik mos 'm veteln van Holland en van onze volk en van alles. Umdaw' allebeide plat praotten kow' mekare bes begriepen. Van zich zelfs veteln-e weinig, maor too'k 'n kluntjen wol nemmen, halen Jan Willem drek de deuze veur den dag en prissentearn ze mij."

„Iej staot in de passe", zeg den oolen mulder, too Jan Willem nao de delle was um te voan (voeren) en te wetteren (wetteren = 't vee drenken). „Da's nog nooit gebuurd biejen 'n vrömden."

At Bennat zoo wied was, halen-e de zulveren tabaksdeuze oet den naoszak (Bennat praotten van de „tesse") en leet 'm ons zeen. Wiejen hadden de deuze awal viefstig maol ezeene, maor iederbod bekekken wiejen ze wier, of 't de earste maole was.

x Want de deuze dee-t Bennat noe hadde, had vrogger van Jan Willem ewes, en hoo Bennat deran ekommen was, wisten wiej ook.

4 En dan moch(t)en wiej de deuze in de hand nemmen en bekieken. J. W. B. ston der in. B. beteekenen „Burkamp”, zei Bennat. Dat had Jan Willem zien van ewes, en die letters, 't wazzen zukke aadige, Duutse letters, dikköppe, zoo at Bennat ze neumen, had Jan Willem der zelfs in eslagene met 'n staolen pinneken. Onder de letters ston 'n jaortal: 1853.

3 En iederbod, daw' de deuze in de hand nommen — efkes maor — dan grieuwelen 't ons. Waorumme? Dat zij heurn. Ik laote noe Bennat wier veteln. #

„Ja, 't was wal 'n goeien jonge, maor bezunder, bezunder. Mangs had-e dage, dat-e in 't geelt niks zei, ook tegen mij neet. En dan zat-e 's aovens bij 't veur zoo eenstarig te kiekene daj' der umtrent bange van wodden zollen. En dan zoj mangs zeggen, dat-e in zich zelfs zat te mompelen, maor wat-e zae, koj' neet vestaon.”

„Iej möt der oe niks van antrekken”, zeg den oolen mulder. „Dat hef-e bij störme. Dat geet van zelfs wier aover.”

En dat deej 't dan ook.

Op 'n aovend was 't wier zo.

x # „Ik zatte hier, en hee zat daar”, en Bennat duujn ons oet, hoo-t-ze daar ezetten hadden.

3 „En ik hadde net mien eene haoze (kous) oet-etrokken, want in Wöllen was der eene oet 't spinhoes ekroppen, (= ik had een gat in de kous en de teen stak erdoor) en ik wol net beginnen met 't gat dichte te maken, too de klokke negen uur sloog. Op ens bewaog Jan Willem de lippen en ik heurn, dat-e wat monkeln. Bezunder duudeluk was 't neet. Ik veston alleene, dat-zei, zoo zaachjes veur zich hen:

„Ze gaot, ze gaot allemaole.”

„Wie zol der gaon”, vrieg ik.

't Was net of-e schrok.

„He'k wat ezeg?”

„Jao, iej zeien, dat ze gaon zollen.”

„Ik hebbe wisse edreumd.”

x „Och”, zeg de vrouwe, „iej bunt 'n wonderen kwas. Iej möt nao bedde, dan kuj dreumen zoo völle aj wilt.”

1 # Den volgenden dag kwammen de groeveneugers. 't Was veur de vrouwe van 'n daghuurder an 't andere ende van 't dorp. 's Aovens um negen uur was ze estorven.” #

Bennat halen deepe âom, kek 'n oogenblikke rechoet, spoj, strek zich met de rugge van de hand de tabaksblâ van den mond en dan gong 't wier vedan.

Ja, ja, der is meer aj denket."

„Dat Jan Willem dat ewetten hadde, prakkezeern ik toe nog nog neet. Ears völle later. En dat gebuurn zóó:

„t Was in 't zommer en 't had 'n heelen zet stil van wind ewes. Maor sint 'n paar dage was-e um-elopen en noe kow' wier malen. Umdat alles zich op-eschotjet had, was 't op de mölle merakels drok en zo doonde leeten wiej beide steene tegelieke dreejn en kon 'k 't werk neet alleene of. Daorumme kwam Jan Willem mij helpen.

Dat had den heelen dag bes egaone en ik zatte zoo a'k hier zitte bij den roggenstein en leet 't mel deur de hand lopen en Jan Willem zat an de andere kaante bij den weitensteen, tooder op ens eluujd wodden."

„Zee', zeg ik, „der wordt der ook eene aoverluujd, wee zol der dood waen?" #

„Den oolen boer op den Hulsvoort hef gisteraovend 'n bereurte ehad, en den aoverluujt ze noe", zeg Jan Willem. Maor met-eene, dat-e dat ezeg hadden, zoog ik, dat-e schrok. #

„Hoo wet-iej dat?" vrieg ik.

Hee wodden verlaegen, en zeg: „O, ik wet 't ook neet vaste, ik doch 't maor zoo."

„Maor hee hadde wal gelieke ehad. En toch kon-e 't neet wetten, want-hee was 't hoes neet oet ewes en-e had mij den heelen dag op de mölle eholpene.

En toe bedoch ik, dat-e den veurigen aovend wier zo wonder had edaone.

Um oe eerlukke de waarheid te zeggene, mij grieuwelen en 's aovens ha'k schrik um met 'm nao bedde te gaone. Ik kon aans niks an 'm merken.

In 't bedde begon ik der aover. Ears wol-e niks zeggen. Maor ik gaf 't neet op. Ik wol 't wetten. En toe vetellen-e, dat-e dat aait al ehad hadde. Hee hadde aait ewetten, at der wat gebuurn zol. Mangs wis-e neet wee 't was, dan zol 't wal 'n vrömden waen oet 'n andere plaatse, maor mangs dan zoog-e alles. Soms een of twee dage te veurten, maor neet aaltied. En 't kwam van zelfs. Hee hooven der geen meuite veur te doone. En-e had der al heel wat las van ehad. Jan Willem dach, dat 'm dat deur den duuvel in-eschuund wodden." #

Zoo as die beide keeren is 't vaker gebuurd. At Jan Willem die störmie had, kan koj der vaste op an, dat der met 'n paar

dage wier een nao den kerkhof ebrach mos wodden. Ik wazze der op 't laatste zoo wiedz mee, da'k dachte:

„Wie zol 't noe waen? Misschiens miene beurte?” En ik prakkezearn der dan ook aover um weer nao onze volk te gaone. At de luu neet zoo gevallig ewes hadden, ha'k dat dan ook wisse edaone.

En dan van den Zundag. Dat verget mij nooit. Wiej wazzen dan met zich beiden 'n endeken op stap ewes en tegen vier uur, 't moch ook half vieve wên, wow' op 't hoes an. Daor kump öns van veerten 'n kearl te meute. Hee slakkeren van links nao rechts.

„Den hef ook aadig wat ehad”, zeg ik.

„Dat zoj wal zeggen, ik denke meer as wiejluu beiden met mekare”, zeg Jan Willem en begon te lachen. Maor too den kearl dichter bie kwam, wodden Jan Willem op ens heel anders. net of-e-'m noe pas good zoog. En den kearl, jao, 't was of 'm der eene onverdachts 'n klap veur den kop gaf. Hee ston plos midden op de straote stil, en grep zich met beide haande nao 't heuf, net of-e heelemaols van 't perceel was. Too schodjen-e zich en strompelen wier vedan en leep met 'n groten baog um ons hen, heelemaols an de andere kaante van den weg. #

'n Ogenblikke later kek ik um en den kearl kek ook um, maor too-t-e mij in 't vezier kreeg, leep-e deur en notjen (mopperde) wat.

Jan Willem had niks ezeg.

„Ken iej den?” vrieg ik.

„Jao”, zeg Jan Willem, „ik heb 'm vannach ezeene.

Den volgenden morgen vonnen ze 'm 'n half uur veerder tusken 't luus an de kaante van de bekke. Hee was van 't vonder e-vollen en vezoppen.

„Op Zundagaovend was e vedronken en Jan Willem had 't Zaoterdags te veurten ezeene.”

„Too he'k beslotten um te gaone en he'k mij met de zes wekke gekundigd (= den dienst opgezegd).

In die zes wekke zol der aans nog heel wat gebuurn. 't Was 'n wekke of dree veur da'k wier veur good nao onze volk zol gaon en Jan Willem zol in die tied nog 'n paar dage nao zien olders. Wie wonnen ¹⁾ veerder Pruussen in.

Ik en Jan Willem hadden den heelen dag op 't land ewes; ik mis in de voore leggen en hee bouwen, want as 't op de mölle

1) Wonnen = woonden.

neet drok was, mos ik in de boerderieje helpen. Hee was bezunder op zien praotstool. Iederbod aw' an 't ende van de voorwazzen, dan reep-e mij 't een of ander too, meestieds 'n grepken of zo.

„'e Hef nog nooit zo plezierig ewes”, doch ik. „At-e aait zo was, wo'k nog blieven.”

's Aavens toow' nao 't hoes gongen, praotten-e ook stäodig (steeds) vedan. En later in de kökkene ook. Hee hadde 't aover zien mooder, da was zo'n bes menske, en hoo-at ze daor wonnen, 'n heel ende achter Borken in de buske, en al zo wat meer.

„Miej duch, Jan Willem, daj 'n goeien zin hebt”, zeg de muldersvrouw.

„Ja”, zeg-e, „dat he'k ook. Mien moo zal bliej waen. Ik hebbe ze in 'n heelen zet neet ezeene en dan woj velenkeluk” (verlangend).

Um negen uur gongen wiej nao bedde. Middel in den nach wodden ik wakker. Zoo maor plos. Aans ha'k dat nooit, dan kon 'k an een stukke deurslaopen. Ik dreejn mij umme en stok 'n striekszwaeveltjen an um op 't alozie te kiekene en too zoog ik dat Jan Willem rech op 'n ende in 't bedde zat. De oogen lös en zoo wit as 'n liek.

„Wat schelt-oe?” zeg ik.

Maor-e sprok neet.

Ik vrieg nog ens: „Wat schelt oe?” en ik stot 'm an.

Too wodden-e wakker. 't Zweet leep 'm van 't heuf. Hee wol wat zeggen en kon neet. Maor endeluks kwam 't der oet, met völle meuite:

„Dissen keer bun 'k 't zelfs.”

„Och wat, iej kwaakt.”

„Nee niks kwaken. Ik wet 't. Mien ooleleu zeet mij neet wier. Vandage is den dag.”

„Ik deej mien beste, um 't 'm oet 't heuf te praoten, maor 't help neet. Meer van gewaar wodden kon 'k ook neet. Hee ston op, stok 't öllielempken an en begon al zien grei en zien kleere terechte te leggene.

„Die deuze is veur oe”, zeg-e. „Iej hebt aait good veur mij ewes.”

En-e wol mij de zulveren tabaksdeuze doen. Maor ik wol 'm neet anvatten. Op 't leste dee 'k 't toch met de gedachten, da'k z'm met 'n paar dage wal teruggeven zol. Hoowal, heel gerös was 'k der neet op en ik beslot, da'k 'n betjen op 'm letten wol.

Endeluks was Jan Willem met zien gedoote klaor. Hee hadde ook nog 'n brief eschrevene. Die zo'k nao de pos brengen as 't

gebuurd was. 't Was veur zien ooleleu. Too wasken-e zich heelemaols en trok schoone kleeer an.

't Was veer uur en 't wodden 'n betjen lech. Ik ston ook op, slaopen kon 'k neet meer. Ik wazze völs te veralterierd. Ears knoojn wiej met zich beiden nog wat op de delle en toow' in de kökkene kwammen had de vrouwe net as andere dage pankooke ebakt. Maor Jan Willem wol neet etten.

„Buj slech, vrieggen ze.

„Boe nee, mij schelt niks.”

5 Maor tegen mij zeg-e: „'t Kan mij toch neet meer helpen”, en-e gong nao de delle um 't peard oet den stal te doone.

x En toe is 't gebuurd. Den broenen was aans aait 'n vrom (mak) peard. Maor den morgen mut-e-vedreejd ewes hebben. Boo at-'t ekommen is, wet geen menske, umdaw' allemaole an de pankooke zatten. Maor plos heurn wiej 'n slag en eene dee-t begon te göllen. Efkes maor. Too was 't stille. #

De nienduure ston lös en de zunne schen op de delle, en midden op den leemen vloer, krek in de zunne, daor lei Jan Willem. Hee hadde 'n trap van 't peard tegen de boste ehad. Den broes ston 'm op den mond en der leep 'n sträoltjen blood aover de delle. 'n Jong ketjen krop der nao too en likken deran.

„Vot katte!”

Maor Jan Willem zeg heel zachte: „Laot mer”.

Ik gong op de kneene bij 'm liggen en zegge: „Jan Willem, kan 'k oe nog helpen?” en too fluustern-e heel zachte, praoten kon-e neet meer:

„Ik heb 't oe wal ezeg. Allemaole. Denk an den breef.”

En too was 't gebuurd.

Den vos ston op den plas ('t erf), kek in de zunne en ronnenken.

„Zee, en da's noe de deuze”, zei Bennat. En wiej kinder, grieuwelen en konnen den nach neet in slaop kommen.

x „Ja, ja, der is meer aj denket.”

Juni 1932.

PLAKKEN

't Is al 'n jaor of zesse eleene.

4 Onzen reparatiemaker had iederbod al tegen mij ezeg: „Die fietse van oe is ook neet meer wat. Die liekt oe eegenlukke neet. 'n Baedelder zok zik nog schamen vuur zo'n oold merakel.”

Noe had de kearl gelieke. De fietse wodden slech en zoog der smerig oet. En daorumme zeg ik tegen onze Dieka, ik zegge: „Wat ducht oe, zo'k mij 'n niejen toestellen?”

„Ik mag 't wal liejn, maor dan möj 'm better poetsen as dissen. Ik schame mij aw 'n keer met mekare gaot jagen.”¹⁾

1) Jagen = fietsen.

Zodoonde ha'k mij 'n nije fietse ekof en den volgenden dag wo'k der 'n endeken mee op stap. 't Is mooi weer vandage'', zeg ik, en ik modde de butte slok hooln.'' #

„Za'k meegaon?'' vrieg onze Dieka.

„Och nee, doot dat maor neet. Ik had 'm too-edach da'k vuur plezier oet wol.''

Daor ha'k 't neet mee etroffen, en ik mos dan ook as de blaksem maken, da'k 't hoes oet kwam, den plas (erf) aover en de straote op. En 't doern neet lange of ik begon der schik in te kriegen. Ears nao Haorle, too nao Eibarge en too allemaole binnenpa. Endeluks wis ik neet meer persies wao 'k wazze. Ik dachte in de buurte van Zwilbrook of Meddo.

„Iej möt oppassen menneken'', zeg ik zoo bij mij zelfs, „aans zit iej zo in Pruussen en dan koj nog groten las kriegen. Leu, dee-t-er 'n betjen ongunstig oetzeet, hebt ze daluks te pakken. 't Beste zal waen, daj is efkes vraogt.''

'n Endeken veerder ston 'n hoes en bij de nienduure was 'n vrouw de hoonder an 't voan (voeren). Allemaole oelenveersen (Noordhollandse blauwen).

„Da was wat vuur onze Dieka'', dach ik zo, en sprong van de fietse.

„Iej hebt mooie hoonder'', zeg ik.

„Da geet wa.''

2 Bezunder vrendeluk klonk 't neet.

„Kom iej vuur 't plakken?'' zeg ze. „Wie plakt aans neet meer. Da buw' goddank vriey ekommen. Wie hoeft neet meer te plakken.''

„Plakken?'' #

„Jao, plakken, ik wol oe maor zeggen, aj daorvuur komt, dan kuj wal opmassearn. Wiej plakt neet, daor buw' of.''

Um oe de waarheid te zeggen, begriepen dee'k 't neet als te bes.

Ik zegge: „Da's wal meugeluk, maor daor heb ik geen boschop an. Ik kom oet Gelster en wol vraogen um mij terechte te helpene. Ik bun 'n betjen an 't dwellen ekommen.''

„Dus iej komt neet oet Aarem, van den Raod van Arbeid?''

„Boe nee, daor he'k niks mee te maken.''

4 „Jao zee, ik dachte aans, daj' um dat plakken kwammen. Der bunt der earder hier ewes en wiej hebt der groten las mee ehad. Maor noe buw' d'r of (erf). Wiej plakt neet meer.''

Ik wodden nijplichtig. „Ik modde zeen, da'k ze an 't praoten kriege'', doch ik en daorumme zeg ik: „Ik hebbe zo'n ongeluk-kigen dos. Kuj' mij neet 'n glaesken melk vekopen?'' #

„'n Glas he'k neet in 't hoes, maor aj dos hebt, dan za'k oe 'n köpken koffie geven.”

Too'k in de kökkene zat, vrieg ik: „Wat meenen iej toch met dat plakken? Da mö'k oe eerlukke zeggen, dat he'k neet begreppen.”

„Och zee, dan kan'k 't mienheer wal vetellen. Zee, mien earsten man is mij vuur roem twee jaor reukeloos kommen te starvene. 'n Besten man. Meer as good, jao... meer as good... 'n Betjen sluchterig was-e aans wal. Ik mozze nog wel is zeggen: Mans, zorg der noe vuur, daj dit of dat neet veget. En dan wol-e ook wal luustern, da wol-e. Maor aans 'n besten man. En too bun'k met twee kinder blieven zitten. Jao, en wa mö'j noe as weduvrouw alleene op zo'n heel spil beginnen. Ears wis ik mij geen raod. Maor mien ölsten breur zeg: „Bearndiene”, zeg-e, „iej möt 'n knech nemmen. Alleene kuj' 't neet begapen, da kuj' neet”, zeg-e. „En da's elukket.” #

„'n Besten knech. Meer as good. 'n Betjen sluchterig is-e aans wal, maor da was mien earsten man ook. „'t Is eegenlukke gelukkig vuur mij”, zei den mangs, „da'k zo'n schrande (bij de hand) wief hebbe.” Jao, ik wazze der aait wal bij. Mij veget niks.”

„Zee, en too'k Gait Hendrik umtrent drie maond hadde, kump der zo'n kearl, net zo'n soort as iej, met zo'n äoverjesken an en den vrieg mij ovve wiej plakken.”

„Ik zegge: „Plakken? Wat plakken?”

„Jao”, zeg-e, „iej möt plakken, iej hebt nog neet eplak.”

Ik zegge: „Nee, ik wette niks van plakken of.”

En too zeg-e: „Iej möt plakken vuur den knech. Vuur den Raod van Arbeid,” zeg-e.

„En too hef-e ons alles oet-eleg en alles op-eschreven en too hebt ze mij zo'n brief estuurd met 'n briefken der bij hoo-völle daw' in achterstand wazzen. #Boote hooven wiej dissen keer nog neet te betalen. Ze wollen der wisse rekkenschap mee hool'n da'k 'n weduvrouw wazze. Maor aw' 't wier vegatten, wol 't ons luk centen kosten.”

„En too hew' eplak. At Gait Hendrik in Eibarge kwam, dan halen-e iederbod op 't poskantoor van die zegels en die plakken wiej derop. Den earsten keer hadden z'm evraag van hoo duur. „Van de goodkoopsten”, had-e ezeg. Hee wol neet meer köste maken as neudig was.

„Of 't vuur oe is of vuur mij”, zeg-e, „da's mij 't zelfde. Iej hoof veur mij geen köste te maken.”

„Ja, vedoezaam (verkwistend) is-e neet. 'n Besten kearl. #Al-

leene 'n betjen sluchterig. Maor da was mien earsten man ook, da was-e."

„En toow' den brief vol hadden, hew' 'm vot-estuurd. 'n Zetjen later kwam der eene wierumme. Wiej mozzen biey plakken. En neet stik zooweinig. 'n Vedreetig spil, mienheer. En waarvuur dooj 't? Veur die kearls, dee komt konterlearn. Ambtenaren, zekt ze dan. Zukken mozzen der geelt neet bestaon. En dan nog völle geld vedeenen.... Onsluu mensken kunt der vuur äozen (ploeteren)."

„Maor ja, der zol wal niks an te doone waen en daorumme hew' vedan eplak. Van zestig cent."

„Noe zult ze toch wal tevraene (tevreden) waen", zeg onzen Gait Hendrik.

„En toow' den brief vol hadden, hew' 'm vot estuurd. Nao Aarem. 'n Zetjen later kump den kearl met dat äoverjesken wier."

„Waorumme aw' neet eplak hadden!"

Ik zegge: „Wiej hebt eplak. Alle wekke. En den brief is vot. Nao Aarem."

„Dan zuj' oe wal vegis hebben", zeg-e. „Kiek mer."

En wat heij mij te doone? Daor gaf-e mij 't spoorbank-beuksken. Van de pos."

Ik zegge tegen Gait Hendrik, ik zegge: „Gait Hendrik", zeg ik, „begriep iej dat noe? Noe hew' den plakbrief vot-estuurd en noe krew' 'n spoorbankbeuksken wierumme. Boo is dat noe meugeluk! En iej wet toch ook, daw' eplak hebt."

„Jao wisse hew' eplak", zeg-e. „En den brief is ook vot egaone, tegelieke met 't spoorbankbeuksken."

„Ik gleuve, da'k 't begriep", zeg den kearl. „Iej hebt den plakbrief en 't spoorbankbeuksken alle beide in 't vekearde konfet edaone."

„Zol 't waar wên, Bearndiene", vrug-e.

Ik zegge: „Bes meugeluk, Gait Hendrik. Daj 'n betjen sluchterig bunt, wet iej zelfs ook wal."

„Maor boo möw' der noe mee?" zeg ik.

„At 't is, zoo a'k mij vuurstelle, dan zult ze oe van de spoorbanke den brief wal wierumme sturn, en dan doot 'm drek op de pos nao Aarem", zeg den kearl.

„Zee mienheer, dat hew' allemaole belaeft met dat geplakte. Aj' weduwvrouw bunt, is ook niks. Alleene slaopen, daor kuj op den doer wal an wennen, maor da geplakte is nog völle slimmerder. Daor wen iej nooit an. Daor zoj totaal mee van de wieze kommen."

En daorumme zeg ik zoo tegen onzen Gait Hendrik, toow' 's aovens zoo biey mekare in de kökkene zatten, ik zegge: „Gait Hendrik”, zeg ik, „wat ducht oe, aw' is trouwen”. „Jao”, zeg ik, „neet um dit of dat, maor dan waw' van dat plakken of.”

„Jao”, zeg-e, „ik hadde der ook al aover edach, want dat plakken hew' töt nog too niks as las van ehad. Wiej zollen der allebeide mee van de wieze kommen. Maor ik wol 't oe neet vraogen umdaj' 'n eegen spilleken ¹⁾ hebt. 't Wol net lieken of 't mij daorumme begonnen was.”

En too zeg ik tegen onzen Gait Hendrik, ik zegge: „At 't oe good is, dan wiw' zeen, daw' der zoo gauw meugeluk ofkomt. Dan gauw' mor'n nao 't gemeentehoes hen inschrieven. En dan maor gauw trouwen.”

„Jao”, zeg-e, „dan laow' ook maor neet lenger wochten at neudig is. Dan buw' 't plakken vriej. Dat schelt elke wekke twaalf stuver. Dee kuw' dan met mekare zoo samtiedeluks (gemakkelijk) vedeenen.” #

„Zee, mienheer, en zoo bun'k dan vuur den tweeden keer etrouwd en 't plakken buw' of. Da's mij nog 't meeste waard. Maor aans, dissen man, ik gleuve, dat-e nog better is as mien earsten. 'n Betjen sluchterig is-e aans wal, maor da was mien earsten man ook, da was-e.”...

De koffie was mij koold ewodden. Ik dee de vrouwe 'n kwatjen vuur de kinder in den spaorspot en joog nao 't hoes.

„Ziezo”, zeg ik tegen onze Dieka. „Iej kriegt oe'n zin; ik hebbe wat te schrieven.”

Too'k 't eur vetellen, mos ze lachen. Ik hoppe, dat de laezers van dit vetelsel ook wille hebt.

Mei 1937.

1) 'n eigen boerderijtje.

DREUME

Ik hebbe noe al zo vake wat aover 'n ander eschrevene, da'k dach, dat 't tied wodden vuur 'n keer is wat van mij zelfs te vetellen. Neet zoo völle bezunders, want wa'k neet kwiet wil, vetel ik oe neet, dat doo'k neet. En oe alles an de neuze hangen hoof ook neet. Maor iej möt dan wetten, da'k mangs dreume, en daor he'k las van. En onze Dieka nog meer. Dee hol ik dermee oet den slaop.

„Wat heij vannach wier an 't massen ewes” zeg ze dan.

„At dat zo vedan geet, möj' nog nao 't zölderken hen slaopen. In bedde wi'k vrâe hebben.”

4 „Jao”, zeg ik, „at 't neet better wordt, dan zal 't wal gebuurn mötten. De röste buj neudig. Iej äost¹⁾ den heelen dag. Maor ik 3 kan 't ook neet helpen. Den dreum zit mij ielkebods krang in de mage. En aaltied denzelfden.” 4

„Aaltied nog van den Lodewijk?” vrieg ze.

„Jao”, zeg ik, „stäodig van Lodewijk. Ik wol, dat de kearl nooit bestaon had. At der eene is, wao'k 'n hekel an hebbe dan is 't an den kearl. Wat hef-e deran um 'n Christenmenske oet den slaop te hooln.”

„Maor”, zeg onze Dieka, „aj alle nachten 't zelfde dreumt, dan möt dat wat beduujn. Dat hef 'n beteekenis dat hef 't.”

„Wet iej 'a dan?”

4 „Nee”, zeg ze, „maor wat in hebben deut 't vaste. Aj' maor geen ongemak onder de leden hebt. Etten dooj' aans wal good.”

„Ik veule mij ook bes”, zeg ik.

Maor too'k toovallig is met den veedokter an de praot kwam, vetellen ik den der wat van, en too zeg-e:

6 „Der hef zo'n perfester ewes, den hef heupe beuke eschreven aover dreume. 'n Zekeren Fruit. Lichte, dat daor wat vuur oe in steet.”

Too he'k mij die beuke laoten kommen en die he'k elaezen. Allemaole Duuts.

Noe zij' der verwonderinge van hebben, dat 'n boer Duuts laezen kan. Op pochen wi'k neet, maor dat zit 'm zoo:

4 Mien vaa wol, da'k 't learn zol, umdaw' dichte bij de grenze woonden. „Iej wet nooit, hoo 't oe te passe kump”, zeg-e. En

1) äozen = hard werken

umdaw' toovallig 'n meister hadden, den der wat van kon, zo'k les hebben. Dree keer he'k bie' m ewes. En too was 't oet. Wa'k der van wette, he'k later eleard. Prinsepaol van Bennat. Den hef mij nog wal is 'n paar weurde ezeg. Maor met den meister en mij wol 't neet rech. Ik zatte an de eene kaante van de taofele en hee an de andere kaante, netpersies tegenaover mij.

En dan zei-e mij de letters vuur. Noe kon 'k ze allemaole wal oetsprekken, alleene de sch ha'k las mee. Iederbod deej-e 't mij wier vuur, en dan spoj-e mij umtrent in 't gezichte. Dat kwam, omdat-e eenen tand oet de mond hadde. Noe begon mij dat gespiejete luk te vervelen en den daaden keer, da'k der ewes hadde zei ik 't in 't hoes. Mien vaa wodden hellig.

„At-e oe an de oorne trok, zo'k der nog neet zo völle van zegen”, zeg-e, „maor spiejen hoof-e oe neet te doone.”

En hee gong der nao too.

„Heur is meister”, zeg-e, „iej möt noe neet meenen, daj' met den kleinen van mij alles doon kunt. Ik betaal oe geen kwatjen in 't uur um den jonge in 't gezichte te spiejen. En dan wo'k oe meteene maor zeggen dat-e neet wier kump. Oe centen kuj' kriegen.” En too had-e dree kwatjes op de taofele esmetten en was egaone.

Zodoonde is 't dan ekommen, dat 't met mien Duuts in dee dage niks ewodden is. En völle is 't nog neet. At 't begin neet duch, dan wil 't nooit wat goods wodden. Afijn, ik hebbe dee beuke duur-elaezen. En noe bun'k nog geen spier wiesder. De eene helfte is onbegriepeluk en de andere helfte flauwe kul. En dan mangs ook nog neet netjes ook. Onze Dieka krig ze teminsen neet in de haande. En van Lodewijk zeg-e niks. En daor was 't mij juustement um begonnen.

Noe zij' vraogen: „Wat was dat dan met den Lodewijk?”

Dat za'k oe vetellen. Noe möj' oe vuurstellen, da'k 'n keartjen was van negen jaor. Ik zat in de veerde klasse. En ik hadde 'n tuufken (kuifje). Dat tuufken was ik kroes op. Geen eene op de heele schole had zo'n tuufken. Mien mooder zei mangs: „Dat tuufken knapt 't heele kind van op, dat deut 't.”

Ik modde der neet meer an denken. A'k noe in den speegel kieke...

Aans he'k der ook nog 'n keer wat mee belaeft. Op den doer wodden 't tuufken te lang.

„Iej möt oe vandage de heure laoten sniejn”, zeg mien mooder. „Daor heij 'n dubbeltjen. Gaot maor nao Tommel. Maor neet te völle derof.”

Tommel was kleermaker, maor heure sniejn kon-e ook.

Noe, ik komme daor en too vrug-e: „Met de schere of masjienaal?”

Zee, ze hadden pas de haormesiens oet-evoonen. „Tondeldeuze”, zekt ze rechtevoort. En hee hadde zich der drek eene too-esteld. Ik zei natuurluk masjienaal. Dat lek mij völle fijnder.

„Iej bunt den earsten”, zeg-e. En meteene grep-e 't dink en vief minuten later ha'k mien köpken zoo glad as 'n biljatbal. Ik kennen mij zelfs neet wier. Ik hadde wal grienen willen.

„Da's vieftien cent”, zeg-e.

„Ze hebt mij maor 'n dubbeltjen mee-edaon. 't Hef aait maor 'n dubbeltjen ekos.”

„Dan möj' der maor vief cent biejen halen”, zeg-e. „'t Mesien möt ook betaald wodden.”

Ik sloepstatten nao 't hoes as 'n hond den raansel ehad hef, de pette zoo stief meugeluk op 't heuf.

„Laot is zeen”, zeg mien mooder. „Hef-e oe netjes eknip?”

En ze trok mij de pette van 't heuf.

't Menske schrok, too-t-ze mij zoog.

„Is de kearl neet wies”, zeg ze, „um 'n kind zoo te mishandelen!”

Maor mien breurken en mien zusken lachen mij oet.

„Wat kop!” zeien ze. #

En 't hadde neet völle escheld of der was de grötste ruzie ekommen. Want noe wodden ik hellig.

Den volgenden dag hadden ze de grötste meujte um mij nao de schole te kriegen. Too'k 't lokaal binnenkwam, begon 't heele spil te lachen, töt de meester too.

„Wat kop!” zeien ze. „Waor heij oe tuufken?”

Kearl, wat he'k den dag 'n sacherijn ehad. Gelukkig wazzen ze der gauw an ewend en 'n maond later zoog ik der wier presentabel oet.

Töt zoo veer dan van mien tuufken.

Noe gao'w vedan met Lodewijk.

Ik wazzen dan negen jaor, of better ezeg, net persies tiene, en zat in de veerde klasse. De meester zol net vetellen van de vaderlandse geschiedenis. Wiej wazzen an Karel de Vijfde. En too-t-e good en wal gengs (bezig) was, daor geet mij op ens de duure lös en daor kump den schoolopziender nao binnen.

2 In dee dage was dat nog heel wat. Daor zoog iej tegen an. Mangs was 't 'n baron of zo met völle centen den niks te doone had en wal wat um handen wol hebben. 't Riek betalen ze neet.

't Was 'n eerebaantjen. Later hebt ze 't veranderd. Noe hebt ze inspecteurs. 't Enige veschel is, dat 't noe 'n smak geld kost en vrogger niks. Aans is alles net zo eblevene.

Den onzen had 'n wit ves an en 'n golden allozieketter, 'n golden brille en 'n grooten witten baord. En-e rok lekker. Wat-e bieij zich hadde, we'k neet, maor at-e vot was, koj' 'm nog roeken.

Hee vrieg dan, waw' an 't doon wazzen.

„We zijn juist an Karel de Vijfde”, zeg de meister.

„Zoo”, zeg-e. „Karel de Vijfde. Heb je wel eens van een anderen Karel gehoord? Dat jongetje daar.”

Noe, dat was neet zoo slim. De jonge zeg teminsen daluks: „Karel de Grote.” Karel I wol ook good ewes hebben, maor dat merk wodden too nog neet eroekt.

„Goed zo. En wat weet je van Karel de Grote te vertellen?”

Da was slimmerder. Hee gaf teminsen geen antwoord.

Endeluks zeg-e: „Hij was groot.”

Da was noe neet fout, maor da kon 'n gek wal wetten. Den schoolopziender was der dan ook neet mee tevraene. Hee wol der meer van wetten. 'n Paar stokken den vinger op.

„Jij dan, dat meisje op de derde bank.”

„Hij heef het christendom bekeerd”, zeg 't kind.

Den schoolopziender kek de meester an.

„Ze bedoelt 't wel goed”, zeg den.

„Zo”, zeg-e, „en wat nog meer?”

„Hij was mangs ook schoolopziender.”

„Wie weet nog wat van hem te vertellen?”

Maor geen menske wis nog wat.

„Dan zullen we verder gaan. Die Karel de Grote had ook een zoon, niet waar?”

„Ja, meneer.”

„Juist, en hoe heette die zoon?”

Dat vrieg-e an Harmsens Gaitjan, 't grötste kuken van de hele schole. De meister sloog de schrik um 't harte. Gaitjan zei niks.

„Kom, ik zal je helpen. Lo... lo... lo...”

„Loman”, rearn Gaitjan, den bliej was, dat-e 't zo good eraon hadde.

De heele schole begon te lachen, behalve de meister. Den kek zoer, want den schoolopziender heetten toovallig ook Loman. Maor da wis Gaitjan neet. En zo heel dom was 't ook nog neet, wat-e ezeg hadde. Biej ons haw' ook 'n zekeren Loman. Gert Loman. Den leep aaltied op 'n zobbedrefken¹⁾ net of-e haos

1) sukkeldrafje

hadde, en dan stok-e den kop 'n heel ende veuroet. Wiej reepen 'm mangs nao:

„Loman! Löp met den kop tegen 'n boom an!”

En zien vaa, 'n oolen kearl, heetten toovallig Karel Loman. Dus in zeker opzich had Gaitjan 't good ehad. Alleene dan dat Karel Loman geen keizer was.

„Ze weten er niet veel van, meester.”

„Kom, wie kan 't zeggen!”

Gelukkig veur de meister, stok der eene den vinger op.

„Lodewijk!”

„Juist, en hoe nog meer?”

„Lodewijk de Vrome.”

„Goe zo. En nu moet dat jongetje in de eerste bank mij eens wat van dien Lodewijk vertellen. Dat jongetje met dat kuifje.

En meteene vatten-e mien tuufken tusken doem en vinger, da'k 't heuf achteraoever doon mos, en kek mij straf an. Dat-e mij zeer deej, kan 'k aans neet zeggen.

Daor zat ik noe. Met mien tuufken, met mien nieje häoskes, dee 'k den dag veur 't earst anhadde, (want ik was den vurigen dag jäorig ewes en had van mien mooder 'n paar mooie broene häoskes (kousen) ekregen, en met hasses (hersens) as zagemel. Want ik wis niks! Abbesluit niks. Der wol mij niks te binnenscheeten. En alduur kek-e mij an duur de golden brille. Den deftigen kearl met zien wit ves en zien golden ketten.

Kuj' oe grötter schaande vuurstellen veur 'n kearltjen van negen jaor? Dat-e niks wet van Lodewijk de Vrome? Ik wodden as 't ware hoo lenger hoo kleinder. Der bleef umtrent niks van mij aover. Ik hadde wal in 't inkspötjen kroepen willen. Zóó schamen ik mij. De meester had aait nog wal op mij epochet en noe dee 'k 'm schaande an. Dat had-e 'n keer ezeg. „As je niet leert en later dom bent, doe je mij schande aan”, zeg-e 'n keer. En da wo'k neet, want 't was 'n besten kearl en ik moch 'm geerne liejn. Maor wat kon 'k der an doon? Ik wol geerne genogt, maor ik kon niks en ik wis niks.

Noe zij daor wal um lachen mötten. Iej zult zeggen: „Ik wette ook niks van Lodewijk de Vrome.” Maor veur oeluu hindert dat neet. Iej bunt geen negen jaor en iej zit neet in de veerde klasse met 'n tuufken, waoj' kroes op bunt en met nieje broene häoskes en met 'n schoolopziender met 'n wit ves en 'n golden allozi-ketten tegenaover oe. Iej kunt makkeluk lachen.

Maor veur mij was 't 'n schaande. En too 'k in 't hoes kwam, merken mien mooder drek, dat der wat neet in odder was.

„Schelt oe wat?” zeg ze.

„Jao”, zeg ik, „den schoolopziender hef der ewes en ik wis niks van Lodewijk de Vrome.”

„Zo”, zeg ze, „dan möj in 't vervolg better opletten.”

Daor was 't mee of-elopen, teminsen vuurlopig. In 'n kleine vieftig jaor he'k van den Lodewijk veerder geen las meer ehad. Maor noe, op mien olden dag, begint-e mij te plaogen.

'n Heelen zet eleejne, nog in 't vurige jaor, dreumen ik da'k wier in de schole zat en dat ze mij vrieggen, of ik wat van Lodewijk de Vrome wis. Ik hadde wier 'n tuufken en broene häoskes, ik zoog wier de meister en de andere kinder en daor ston wier denzelfden schoolopziender en vrieg:

„Wat weet je van Lodewijk de Vrome?”

En ik wis niks. Abbesluut niks. 't Zweet brok mij oet. Wa'k ook dee, ik kon niks prakkezeern. En stäodig kek de kearl mij an. Ik maken mij zo naar, da'k van schrik en benauwdheid begon te rearn.

Sint kump denzelfden dreum ielkebods wier. Neet elken nach. Mangs sleet 't 'n paar nachten aover en he'k geen las, maor plos is 't wier van 't zelfde leedjen. En ik wette nooit wat. Dat har al 'n paar maand edoerd en ik wodden der vedreetig onder.

„Boo mö'k der mee”, zeg ik tegen onze Dieka.

„Iej möt oe preparearn”, zeg ze.

Ik zegge: „Wat zo'k reparearn. Wat heij kapot?”

„Nee, iej begriep mij neet. Ik zegge: preparearn. Met 'n pee. Iej möt oe vuurbereiden.”

„Boo mö'k dat anleggen?”

„Iej möt zeen, daj 'n book kriegt, waor wat van den Lodewijk in steet en dat möj dan learn. Dan kan oe niks gebuurn.”

Dat lek mij vestandig. En too bun 'k nao meester Prop in Lochem egaone.

Ik zegge: „Heij ook 'n book aover Lodewijk de Vrome?”

„Wat woj' daormee?”

„Den man interesseart mij. Daor wo'k alles van wetten.”

'n Book met alleene van Lodewijk de Vrome had-e neet, en-e twiefelen of der zo een beston, maor hee hadde wal 'n book, waor wat in ston. Zo'n bladziede of dree.

„Kuj' 't daor mee doon”, zeg-e.

„Daor mök mij dan maor mee zeen te behelpen.”

En too he'k dee dree bladzieden van boeten eleard. Elken aovend, vuur da'k in 't veerkante werk (de bedstee) kroepe, laes ik ze nog 'n keer aover. En op raod van onze Dieka he'k zien zönne, Karel den Kalen, der maor biejenommen. „Iej kunt nooit wetten”, zeg ze. „Zeker is zeker.”

„Ziezo”, dach ik, „noe bun’k an alle kanten edekt.”

„Laot noe de kearl vraogen, wat-e wil.”

Maor wat heij mij te doone.

4 Veertien dage an een stukke sleep ik as ’n osse. Niks geen dreume! Ik dach al, da’k alle meuite veur niks edaone had. Egenlukke velangen ik, dat ’t nog ’n keer gebuurn. Dan wo’k ’m van bescheed doon, dat-e der nog van opkieken wol. Maor der gebuurn niks töt gisteren nach. Daor haj’ ’t wier.

„Wat weet je van Lodewijk de Vrome?”

4 „Ha, menneken”, dach ik, „dissen keer zal ’t oe neet lukken. Noe za’k oe op de pot buurn.” En ik wol beginnen:

„Lodewijk de Vrome.....” Wa’s dat noe, dach ik. Bun’k ’t kwiet? Ik begon nog ’n keer: „Lodewijk de Vrome.....” Maor veerder kon’k neet kommen. Onmeugeluk neet. Der wol mij niks te binnen scheeten. ’t Zweet brok mij oet. En ik hadde zo mien beste edaone.

1 (slakkenhuis) # Den schoolopziender kwam hoo lenger hoo dichter bij mij en ik krop van benauwdheid in mekare as ’n eggeldop. Op ’t laatste was ik neet grötter as ’n moes. Zien gezichte was op ’t leste vlak vuur mij en too zoog ik, dat-e net persies lek op den groten griezen kater, deew’ vrogger ehad hebt. Van benauwdheid wo’k in ’t inkspötjen kroepen, maor hee was mij vuur. „Hap”, zeg-e. En-e sloeken mij in. Ik was dood. Ik beston neet meer. „Hoo zal onze Dieka zich noe redden met ’t heele spil”, dach ik. Too wodden ik met ’n schreeuw wakker.

Onze Dieka sprong hoge op in bedde. „Iej reart as ’n keun”, zeg ze. „Hef Lodewijk oe wier te pakken?”

„Ik bun dood”, zeg ik. „Ik bestao neet meer. Den schoolopziender hef mij op-evretten.”

„Noe”, zeg ze, „aj dan neet meer bestaot, dan kan-e oe ook nooit meer wat vraogen. Ik denke, daj der noe of bunt. Leu, dee neet bestaot hoeft zich van niks wat an te trekken.”

„Zoj’ dat denken?”

„Wisse”, zeg ze, „iej hebt geen las meer dat zij zeen.” En noe hop ik maor dat onze Dieka gelieke hef.

Heel gerös bun’k der aans nog neet op.

Mei 1939.

TANGMAN

Noe wo'k oe wat vetellen oet den tied, too'k nog nao de schole gong. En dan mö'k beginnen met oe kennis te laoten maken met Meester Tangman.

Wiej neumen 'm den Beer. Waorumme da we'k neet rech. Misschiens wal umdat-e zukke gelle, stieve heure had, net as 'n varken. Tangman was ondermeester. 't Was 'n dommen kearl. Dee heij onder de meisters mangs ook, maor zo dom as Tangman he'k nooit een ekend.

Op 'n keer haw' de baovenmeister bieij ons op bezeuk en too zeg mien vaa: „Miej duch, dat den kleinen van ons neet als te bes leart.”

Den kleinen was ik.

„Boo is dat ook meugeluk. Geen eene leart der wat bieij den kearl. Hoo-t-e de akte ekregen hef, mag Joos wetten, maor de gemeente is met 'm in den aap lozeard en ik zitte dermee. Van mor'n had-e op bord e-schrevene:

„Goeden raad is duur.”

Ik zoog 't toovallig en zegge: „Meester”, zeg ik, „da's toch neet goed. Raad is toch onderwerp.” „O ja”, zeg-e, u hebt gelijk. Ik zal 't veranderen.”

En wat deut-e? Too schrif-e:

„Goeden raadt is duur, met dt.”

„Ja”, zeg mien vaa, „hee had der natuurluk neet an-edach, dat 't verleden tijd was.”

De baovenmeister lachen zoo witjes, maor e zeg: „Ik gleuve, da'k 'm de earste klasse maor geve. Daor zal-e wal geen fouten maken.”

Zoodoonde raken ik Tangman kwiet, want de juffrouw kreeg de daade en de veerde klasse en daor zat ik in.

Hee studearn ook vuur de hoofakte, maor dat zat 'm neet glad. Zien Nederlandse taal was aait onvoldoende en veur de andere vakken kwam-e meespat neet heuger as 'n een of 'n twee. Bieij den zeuvenden keer gaf-e 't op.

Dat kwam zoo:

Bieij aardrijkskunde zatten z'm 'n globe too.

„Kunt u mij zeggen, wat dat is?” vrieggen ze.

„Jawel, mijnheer, dat is 'n globe.”

„Goed. En wat kunt u daarmee doen?”

Tangman prakkezearn efkes' en too zeg-e: „Ik kan ermee bewijzen dat de aarde rond is.” Dat antwoord was noe maor zo zo, en daorumme vrieggen ze:

„En wat kunt u er nog meer mee doen?” Noe mos-e 'n betjen langer prakkezearn. Endeluks zeg-e.

„Ik kan er ook mee bewijzen, dat de aarde draait.”

„Hm, Hm!” zeien de heern. „Nog meer?”

„Ze wordt vervelend”, had Tangman edach, maor e zeg:

„Ik kan er ook mee bewijzen, dat er meer water als land is.”

„Kunt u er nog meer van vertellen?”

Wat misselukke kearls. Ze vraogt oe 't hemp van 't gat. Is dat noe 'n werk um 'n menske zoo te teisteren! Maor afijn, at ze 't dan met alle geweld wetten wilt, za'k 't eur maor zeggen, en too kwam der oet:

„Ik kan ermee laten zien dat de noordpool van boven en de zuidpool van onderen zit.”

„Zo”, zeien de heern, en ze begonnen der schik in te kriegen. Daorumme vrieggen ze: „Kunt u er nog meer mee doen?”

Tangman wodden hellig, en zeg:

„Ik kan 't dink ook deur 't raam op de straote kwaksen. En noe verrek der mee!” „Besjoer heern.”

En hee was egaone.

3 Veur de hoofakte hef-e geen meutje meer edaone. 't Wol 'm ook wal neet eholpen hebben.

Op de schole haw' 'n hekel an 'm. Ikke tenminste wal. Ampat moch ik 'm al neet liejn, maor later kon 'k ám heelemaols neet meer oetstaon. Da kwam duur Anneken. #

Op 'n Zaoterdagmiddag moch ik met mien mooder mee boschappen doen. Toow' op 't hoes angongen kwam ons 'n maeken van 'n jaor of tiene, elvene te meute, zo van mienen older.

„Wat hef dat kind 'n paar prachtige vlechten op de rugge hangen”, zeg mien mooder zo.

Da was mien ongelukke. Had ze maor niks ezeg.

„Da's Anneken van den bakker, wat?”

Ik zegge: „Jao, dee zit biejs ons in de klasse.”

Mien mooder vrieg veerder niks en ik zei ook niks.

3 Ik hadde mij töt nog too nooit met de deerns bemeujd. Da was mij te kinderachtig. Ik wis neet ens of Anneken rood of zwat haor had. Maor dee weurde van mien mooder wazzen as 't ware 'n vunksken in 'n heujmiete. Den volgenden Maondag bekek ik Anneken is good. Ja, mien mooder had 't wal good ehad. Dee vlechten wazzen werkeluk boetengewoon. Geen eene van de maekes had ze zoo lank. En ze zoog der ampat aadig oet. Ze

was völle mooier as de andere deerns. In een woord: Ik wodden verliefd. Ik beslot um mettertied met Anneken te trouwen. Der is neet van ekommen, en da's misschien maor gelukkig ook, want dan ha'k noe al lange weduman ewes. #

* * *

Van Anneken, ut mi sol en de letter O.

Neet zoo heel lange dernao was mien verloving wier oet. En da kwam duur zo'n zwat aniesballetjen, zoo aj heurn zult. In dee dage was 't mij aans oprech emeend. Ik wette biejvuurbeeld nog bes, da'k op 'n keer an mien mooder vetellen, da'k met Anneken trouwen wol.

„Da's wal good kind”, zeg ze, „maor iej möt ears nog 'n zetjen wochten. Iej möt ears zelfs de kos vedeenen kunnen. Iej möt maor good learn.”

Noe ja, da begrep ik zelfs ook en learn wo'k ook wal, behalven biej den Beer.

In de schole zatten ik en Anneken näost mekare, da's te zeggen, neet in dezelfde banke, der was 'n gangpad tusken, maor wiej konnten mekare toch mangs vuurzeggen of 'n griffel of zoo anreiken.

Toow' biej den baovenmeester zatten haw' daor neet völle kaans vuur, maor twee keer in de wekke gong den 'n uur nao de earste klasse en dan haw' Tangman. 't Eene uur mozzen wiej sommen maken en 't andere haw' zingen.

En noe wi'k neet op mij zelfs pochen, maor met rekkenen was ik 'n baas en met sommen maken he'k heel wat kneupe vedeend. Want in dee dage deejn wiej knikkeren um kneupe en aw' dan sommen mee nao 't hoes kregen wodden dee deur sommigen, dee te lui of te dom wazzen, oetbestaad ¹⁾). Ik nom ze vake an veur drie of veer kneupe, en at 't slimmen wazzen veur zeuvene of achte. Zodoonde ha'k mangs de naoszekke vol.

Maor da's töt daor antoo. Ik wol dan vetellen, hoo 't veerder met mij en Anneken gong. #

Op 'n keer haw' wier lesse van Tangman en Anneken kreeg 'n beurte. Rekkenen kon ze neet als te bes en 't doern neet lange of den Beer wodden hellig en begon eur oet te foetern. Anneken an 't grienen. Och man, wat was ik kwaod op den kearl. Ik had 'm wal an den kop houwen willen. „Ik wol dat de katte 'm oet de weege evretten had” doch ik biej mij zelfs.

1) Aanbesteed.

Too 't uur zo wat umme was en ze allemaole drok an 't rekken wazzen, schreef ik op 'n stuksken papier:

Ut mi sol

Tangmenneken is 'n knol

Der baoven ha'k 'n knieptange eteekend en der onder 'n varken. Da mos 'n beer beduujn. En dat gaf ik stiekum an Anneken.

Too-t-ze 't loes, schot ze haddop (hard op) in den lach.

„Wat heb jij te lachen? Waar lach je om?”

4 „Nergens om, meester”, en ze prebearn 't papierken weg te noffeln.

Maor hee had 't ezeene.

„Wat heb je daar? Geef op!”

Maor 't papierken flostern onder de baanke.

't Holp heur niks. #

„Raap op! En gauw asjeblijf!” Too-t-ze 't op-eraap hadde, grep-e 't eur oet de voes.

Kearl, wat wodden-e hellig.

„Van wie heb je dat?”

Anneken zei niks.

„O, ik zie 't al. Ik ken die hanepoten.” En meteene grep-e mij bij 't oor en trok mij oet de baanke.

„Schaam je je niet, vlegel!” en daor begon-e mij of te raanselen. Ik hebbe wal vaeker raansel ehad, maor zo nooit.

/ Gelukkig kwam de baovenmeister net in 't lokaal, anders had-e mij te schande eslagen. #

„Wat gebeurt hier?”

Tangman, met 'n kop zo rood as vuur, leet 'm 't breekken zeen.

„Zo”, zeg-e, en kek mij ondeugend an, „schaam je. Tot straf zul jij vanmiddag voor schande in de eerste klas meeleren. Bij die meester”, zeg-e.

* Noe schamen ik mij toch wal 'n betjen. At de baovenmeister oe an kek, dan trok iej oe dat meer an, as dat Tangman oe half dood sloog. Maor veur Anneken ha'k 't wal aover.

's Middags kreeg ik 'n plaatse bij de kleinen. Heelemaols vuuran.

Tangman wol ze de letter O learn. De o van pot. Hee hadde 'n bloemenpot op bord eteekend en vrieg:

„Wat is dat?”

„'n Bloemenpot”, zeien ze.

„Juist, een pot. Zeg allemaal: Pot.”

„Pot”, zeien ze.

Ik heel de mond dichte.

„Waarom doe jij niet mee, groote lummel. Ben je nog dommer dan die kleine kinderen?”

Ik zei nog niks.

„Zeg op!!” En meteene ha'k der eene te pakken.

Too rearn ik zoo hat a'k kon: „POT!”

De kleinen schotten in den lach.

Noe mozzen ze alles naozeggen, wat-e eur vuurzei:

„De pot is rond.”

„De pot is van steen.”

„Onder in de pot zit een gat.”

Afijn, 'n heel gedram.

En too begon-e ze de letters te learn. Ears de „pe”. Dee kennen ze al, en de „te” ook. En dan kwam de „o” daor tusken in.

Too-t-ze dat kennen, vrieg-e, of ze nog meer weurde met 'n „o” wisten.

'n Kleine jongen zei: „bot”.

„Goed zoo, wie nog meer?”

„Rol”, zeg 'n ander.

„Goed. Nog meer.” Maor geen eene wis nog wat.

„Dan zal die groote jongen er een paar noemen”, en hee wees op mij.

Ik rearn, zoo dat ze 't allemaole goed heurn konnen: „Sol! Knol!”

't Antwoord was good, maor met 'n good antwoord kuj mangs nog leeluk op den pot kommen. Dee ondervinding heb ik tenminsen op-edaone. Hee smet mij der oet en den heelen middag kon 'k in 't petaol staon. 's Aovens heel-e mij töt zes uur in de schole en ik mos tweehonderd keer schrieven: „Kinderen, die geen eerbied koesteren voor hun opvoeders, zijn nietswaardig.”

„Dan maor niks weard”, dach ik, „maor eerbied vuur oe krieg ik nooit, leelukken Beer.”

's Aovens in 't hoes mos ik der nog een en ander aover heurn. 't Veel anders nog al mee.

Dat aniesballetjen wao 'k 't in 't begin aover hadde za'k oe drek op laoten zoegen.

* * *

Aover noten learn, 'n speelde en 'n aniesballetjen.

Dat pak raansel en al dee straffe dee'k ehad hadde, zat één goeie kaante an: Anneken was de volgende dage aadig tegen mij. Ze hadde wisse medeliejn ehad, want too de meister efkes met de rugge nao 't bo(r)d ston, gaf ze mij 'n appel. Hee was

wal neet riepe en fraoi zoer, maor al had 't 'n knol ewes, dan had-e mij nog lekker esmaak. Ik merken, da'k sjans hadde, zo at ze tegenswoordig praot. Maor 't doern neet lange. 'n Veertien dage later was 't fenaol oet. En 't was mien eegen schold. Kuken, da'k was! Heurt mer.

Mien mooder had 'n zuster in Rotterdam. Dee was etrouwd met 'n zekeren Hendriksen. Aj' wal is in Rotterdam ewes hebt, meug iej 'm wal kennen. En dee hadden 'n zaak in botter, keeze, eier en andere winkelwaar. Wiej sturn der aait de eier hen, en at de läoge ¹⁾ kiste terugge kwam, dee mien tante der aait 'n kleinigheid in vuur de kinder. Wat möpkes, 'n brief met peppemuntjes en mangs 'n trummeltjen met steken of balletjes. # Kokienen, zei mien mooder, maor ik geleuve neet, dat ze dat woord in Gelster kent. Da wazzen van dee broenen, met zukke streepkes. Maor de lekkersten wazzen die zwatten, met anies. Die wazzen ook good veur 't hoosten.

5 Op 'n keer had mien tante der wier wat estuurd en ik krege der twee um onderweg nao de schole op te zoegen. Een stok ik daluks in den mond, maor 't andere knep ik stief in de voes. Da wo'k veur Anneken bewaan. 't Was al fraoi late, dus a'k op tied waezen wol, mos ik ha(r)d loopen en too'k biej de schole kwam zweetten ik neet zo'n klein betjen. Want 't was warm en brujerig weer. Mien balletjen klaeven mij in de voes. #

Den mor'n haw' zingen van Tangman en de kinder wazzen al in 't lokaal.

„Jij bent natuurluk weer te laat. In 't speelkwartier binnen blijven.”

Daor kon'k mee beginnen.

Biej 't zingen mozzen wiej staan. De jongs an de eene en de maekes an de andere kaante. Mangs zongen ze ook met twee stemmen, de maekes de earste en de jongs de tweede. En ook noten. De meister had 'n beuksken en dan schreef-e ze op 't bo(r)d en zong ze vuur:

Sol la sol mi re fa mi
Sol la sol mi fa mi
Re fa mi sol fa la sol mi
Re fa mi sol fa mi

En at-e dat 'n keer of wat vuur-ezongen hadde, mozzen wiej 't 'm naodoon. De wieze haw' dan al te pakken en zodoonde he'k

1) Leege.

nooit van noten learn zingen. Aw' 't dan met noten kunnen, mo-
zen wiej 't op weurde:

Kindren hebt de waarheid lief!
Wacht u voor den logen!
Onoprech zijn heef te vaak rees
Menig kind bedrogen.

At-e daor noe mee begonnen was, haw' 't deuntjen völle gau-
wer ekend. Noe haw' der 'n uur op wark. Ik hebbe nooit begrie-
pen kunnen waor dee flauwe kul van solfami goed veur was.
Afijn, dissen mor'n had-e wat niejs op 't bo(r)d ezat:

Sol sol mi do si la sol mi
Sol fa mi re mi fa sol
Sol sol mi do si la sol mi re
Re do do si la si do.

Op weurde:

Daal vriend'lijk 'ahavond neeeder
Ontvouw met zahachte haaaand.
Uw valen sluihuier weeheeder
En dek het ruhustend laaaand.

Biej dat haaaand zong de earste stemme haaaand en de twee-
de hahahahand. 't Was werkeluk 'n mooi vesjen en ze deejn
allemaole eur beste. Ik ook, maor ik had aaltied mien steek nog
in de voes en de vingers klaeven mij umtrent an mekare. Hoo
zo'k 't dink kwiet wodden, want at 't nog lenger doern, wol 't
miej heelemaols esmolten waen en kon 'k 't neet meer an Anne-
ken geven. #

Maor noe bedach ik wat.

At een van de jongs ondeugde oethalen onder 't zingen, dan
zei-e: „Ga bij de meisjes staan!”

Da was 'n schande, 'n soort degradatie, zo at de soldaoten
zekt. x

En noe zoog ik mien kaans.

Ik hadde 'n speelde an 't vesjen zitten. En net persies toow'
vuur den zovölsten keer an dat „zachte hand” ekommen waz-
zen, stok ik den jonge den vuur mij ston in de basse (dik van
't been). #

„Aw!” rearn den. „Gemeen en hond!”

„Wat is dat?” zeg Tangman met 'n hellingen kop.

„Hee stök mij met 'n speelde in 't gat.”

't Heele spil begon te lachen, behalven Tangman. Den was raozend.

„Wie?”

„Hee”, zeg de jonge, en-e wees op mij.

„Doe jij dat?”

„Ja meester, bij ongeluk.”

„Ongeluk, ongeluk, je bent zelf 't grootste ongeluk. Ga bij de meisjes staan. Om 12 uur spreken we mekaar nader.”

Noe ja twaalf uur doern nog 'n zet. Wat dan gebuurn was van later zorge. Vuurlopig ha'k mien zin.

Ik wis 't zo oet te prakkezeern, da'k vlak achter Anneken kwam te staone.

't Zingen begon weer:

„Daal vriend'lijk ahavond needer.”

„Anneken”, zeg ik zaagjes en stot eur veurzichtig an. „Anneken, ik hebbe wat vuur oe. Hold de hand is op.”

Tangman kek onzen kant oet, maor hee moch wal denken, dat-e zich vegis hadde en wiej zongen vedan.

„Anneken, hold de hand is op!”

3 Anneken heel de hand op de rugge en meteene stoppen ik 't balletjen derin of leever, wat der van aover was. Too-t-ze kek en 'n zwat, smerig, gleisterig klöntjen in eur hendjen liggen zoog, wodden ze kwaod. Ze dach wisse, da'k eur had willen betrekken (voor den gek houden) en zeg:

„Viezen soppert. Smeerlap!”

Dat heurn Tangman.

„Wat is dat nu weer?”

Anneken heel 'm eur hendjen too. #

„Wat moet dat?”

„Dat heef hij mij in de vuis gestop.”

Afijn, de rest kuj' oe wal vuurstellen. 't Was awier naatjen. Neet van wat zol dat. Tangman raanselen mij vuur den zövlsten keer of, ik kregge strafwerk, en wat 't slimste was, Anneken kek mij neet meer an.

Zoo raken mien earste verloving oet.

Sint lus mij geen zwatte balletjes meer.

* * *

Aover Tangman, Jan Kraan en de brille

Met de kinder had Tangman neet völle sukses, en met de jonge vrouwluu gong 't 'm neet völle better as mij met Anneken. Hee

prebearn 't dan met de eene en dan met de andere, maor vuur dat 't good an was raken 't in den regel wier oet.

Op 't laatste is-e toch nog etrouwd, maor 't was der ook nao. „Ik hadde better beide beene tebrekken kunnen”, had-e ens ezeg. Bennat zei: „Hee is van 't eene rozeknöpken nao 't andere evlaogen, en op 't laatste is-e an 'n diesel (distel) blieven hangen.” Maor zoowied buw' nog neet. Ears wo'k oe van zien andere lotgevallen nog wat vetellen. Zoo wi'k maor zeggen met die deerne van Stroomboer.

Hee was der al 'n paar keer biej ewes, too op ens 't präotjen gong, dat ze met 'n ander leep.

Zien kammeräo plaogen 'm der mee.

„Waorumme gaoi neet meer met Stroomboers Aorndiene?” vrieggen ze. „Haj den schik der noe al of?” „Of hef ze oe laoten lopen?”

„Ze hebt eur wies-emaak, da'k 'n bult hadde”, zeg-e, „en noe wol ze mij neet meer hebben.”

„Heij dan neet ezeg, dat 't leugens wazzen?”

„Jaowal, maor ze wol 't neet leuven. Maor ik zal 't eur laoten zeen! Laot ze daar maor op rekken!”

Den volgenden Zaoterdag gong-e tegen den aovend nao de bekke, zogenaamd um te zwemmen. Vlak tegenaover Stroomboer. Hee trok zich oet op den bekkenwal en masjearn too 'n keteer in zien zwembuksken hen ende wier.

Biej Stroomboer zatten ze in de kökkene achter 't raam te loern.

„Wat zol den gekken meister daar mötten! Zeet 'm daar hen stiepern. Zoo rechveerdig as 'n lanteernpaol. Den kop in den nekken.” Ze lachen zich 'n ongeluk.

Een van Stroomboers jongs trof 'm den volgenden dag in 't café.

„Wat maken iej daar gistern toch an de bekke?”

„Heij 't neet begreppen?”

„Wat zol ik begreppen hebben?”

„Boe, oe zuster zeg, da'k 'n bult hebbe.”

„Dat heij toch neet?”

„Nee, dat he'k wisse neet, maor dat hebt ze eur wies-emaak en noe gleuft ze 't. Maor noe is 't bewezen, dat 't elaogen is. Noe hef ze 't kunnen zeen.”

Maor 't hef 'm neet eholpene. De deerne wol 'm neet hebben. Met bult neet en zonder bult ook neet.

'n Zetjen later kreeg-e kennis an 'n ander maeken oet 'n dorp in de buurte. Dee hadde wal zin um juffrouw te wodden. Zoo

heel jonk was ze ook al neet meer. Misschiens dat 't met die beiden wat had wodden kunnen, want zo at-e zei, wol ze 'm dolgeerne hebben. Maor 't raken oet op 'n heel eigenaadige maniere. Deur 'n zak met juttepearn. Da's 'n heel verhaal op zich zelfs en daor buw' nog neet an too.

Ears kump der nog wat anders.

Tangman wodden vake den gek anestokken, maor at-e kaans zoog, prebearn-e ook wal 'n ander te belazeren of te begekken. Vake leep dat vuur 'm zelfs neet zoo bes of. De anderen wazzen 'm meespat te glad of. Zoo wi'k maor zeggen, den oolen Jan Kraan. Den zat 'm 'n keer ofgestompt netjes op de plaasse.

Jan Kraan ston elk jaor met 'n koekkräomken op de kaamse (kermis). Met zien breur. 't Wazzen twee heele oole onzelige¹⁾ keartjes van in de tachentig, zo vet as 'n botterdeuze en zo smerig as of ze oet 'n kreejennus kwammen. Aans wal aadige präotjesmakers en der ston aait 'n tröpken volk bie den kraom, alsoon der meer elachet as ekof wodden.

Zoo ston ik der ook 'n keer bie, too Tangman der an kwam.

Wiej zatten de pette of, zoas ons dat vrogger eleard wodden. Rechtevoort wet de meeste schooljongs net meer wat 'n pette is, en at ze der eene hadden, dan zollen ze 'm toch nog neet ofzetten. Da's de veuroetgang.

Tangman wol wisse tegenaover de jongs 'n goeie beurte maken en prebearn Jan Kraan op stoom te kriegen.

„Iej holt oe toch maor naar bes, Jan”, zeg-e. „'t Is net of iej ieder jaor jonger wordt.”

„Iej möt mij neet begekken, meister. Ik bun 'n oolen kearl en aj' de tachentig passeard bunt, dan kom iej zoo wied daj zeggen kunt: Vandage geet 't slech en mor'n geet 't slechter.”

„Noe ja, Jan, maor vesletten buj nog neet. Token jaor zeew' oe wier.”

„'k Mag 't liejn. Klagen kan 't neet. Etten en slaopen kan 'k nog naar bes en 't heurn geet ook nog good. Maor 't zeen wodden vedan slechter. Maor noe he'k 'n brille. Dee bevölt mij bes. Een glas is mij tebrokken, maor met 't andere zee'k net zo good as iej of 'n ander.”

„Dan möj' dat glas der ook nog oetdoon, dan kuj' misschiens nog better zeen”, zeg Tangman.

„Jao, en dan za'k oe dat veur 't gat plakken, dan kuj' van echterten ook zeen, langen slamier.”

Och man, wat haw' 'n schik. Den Beer kreeg 'n kleure, umdat

¹⁾ onzellig = smerig

de schooljongs derbiej stonnen en sloepstatten vot net as 'n hond den raansel ehad hef.

* * *

Van den konterleur en 'n zak met juttepearn

Maor noe zo'k umtrent vegetten, wa'k dan vetellen wol.

Wiej hadden 't dan aover die vekeering met dee andere deerne en hoo dat oetraken.

En noe kump plos Jan Hood of den Konterleur op 't tooneel. Da was onzen barbier. Hee heetten Jan Hoed, oet-esprokken Jan Hood. Maor at-e der neet bieje was wodden-e nooit aans eneump as den kontroleur of konterleur. Waorumme?? Ja, dat was de schold van onzen kleermaker. Den kon geen goeie bokse maken. De piepen wazzen aait te kot, umdat-e den zolder te lange maken. En speciaal bieje Jan Hood veel dat völle meer in 't oge as bieje 'n ander, umdat den de beene van nature toch al neet te lang hadde. Den had de loch aait ongelukkig leege¹⁾ hangen. Töt halfweg de beene. #

Eén dinge kon Jan merakels good: „Niks doen.”

En behalven dat had Jan nog eene leeffebrieje.

Dat was hengelen. Niks doen en hengelen is ook neet zo völle veschil in. 's Zommers lei-e heele Zundage an de bekke en mangs duur de wekke ook. Vake wazzen ze met meer. Tangman was mangs van de petieje en Bennat ook 'n enkelden keer. Den hef mieje 't heele spil veteld.

Maor Bennat had 'n akte en vissen alleene zo noe en dan met 'n hengel. Iederbod had-e al tegen den konterleur ezeg: „Ik begriepe neet, daj' ook geen visakte nemp. Met de schakels of met 'n kruusnet is toch heel wat anders as met zo'n stöksken. Ik vange der hondaad tegen ieje eene.”

„Da's mieje te völle ge-äoste”,²⁾ had Jan ezeg. „Ik make mieje neet geerne zo meu. Ik kan 't naar bes anzeen as 'n ander zich plug³⁾. Maor aj 't geerne wilt, gao'k wal 'n keer met oe mee.”

Zo wodden dan of-esprokken, dat ze 'n keere met mekare gaon zollen: Bennat, Jan, Tangman en nog 'n paar anderen. # Bennat wis 'n paar kölke dee brullen van al de vis deet-t-er in zat. Maor 't was 'n heel ende. Wal drie keteer. Daorumme zollen ze alles meenemmen: Bootrams, drinken en 'n lekker borreltjen neet te vergetten. Ieders zol wat doen. #

„Waor zorg ieje vuur, Jan?”

1) Laag; 2) moeite; 3) plaagt.

„Ik had 'm too-edach, da 'k 'n zak vol juttepearn mee wol brengen.

De anderen wollen protestearn. Wat wazzen noe juttepearn! Ze hadden edach, dat Jan op zien minst wal 'n fleske met braanewien vuur zien rekkening zol nemmen. Maor Tangman zeg: „Laot maor vrae. Den braanewien laot maor an mij aover. Ik bun in 't café in kos. Laot Jan maor vuur de juttepearn zorgen. Da's 'm wal toovertrouwd.”

Da was ook zo. Jan betalen bij wieze van sprekken alles met juttepearn. At den een of ander 'm met dit of dat eholpen had, of dat ze kwammen vuur 't schoolfees of Sinterklaos, dan zei-e: „Ik zal oe wal 'n mendjen juttepearn brengen.”

De centen zatten tameluk vaste bij 'm.

Met 't schoolfees wol 't umsgeliek lukken. Met Sinterklaos was 't lastiger. Dan bleef 't bij belaovent. Maor at de pearn riepe wazzen dan redden de schooljongs zich der zelfs mee. Iej möt al merakels good vruchten ¹⁾, at zukken der neet duur komt.

Zo was dan alles of-esprokken. Den volgenden dag zollen ze in 't café bij mekare kommen um op den goeien ofloop ears 'n lekker borreltjen te drinken.

Jan hadde woord ehoeln. Hee hadde 'n zak met teminsen vief-tien kop juttepearn bij zich. Too-t-ze umtrent an 't laatste borreltjen wazzen, zeg den kastelein op ens: „Ik hebbe vannach ook 'n vul bij onzen Bles erkregen. 'n Vösken. Maor 'n mooi.”

Allemaole leepen ze nao de delle, behalven de meister. Den had 't al ezeene.

Too-t-ze terugkwammen zeg Bennat: „Ziezo jongs, noe mer vedan. Wiej möt nog 'n heel ende.” Ieders pakken zien zaakjen bij mekare en daor gong 't hen. Jan met de pearn op den nekken.

„Ik hadde nooit edach, dat pearn zo zwaor wazzen”, zei-e al gauw. „Zuw' der 'n paar opetten?”

„Buj' neet wies. Iej bunt toch nog neet meu. Aw' 't visken edaone hebt, dan wiw' pearn etten. Earder neet.”

An de bekke wazzen ze den heelen tied zoo drok as 'n gek.

Bennat zat de schakels en de anderen mozzen anjagen. Dan met de blote beene duur de bekke en dan der wier oet. Ze zorgen dat Jan geen ogenblikke tied had om te rusten. Dan stuern z'm de eene kaante oet en dan de andere.

Visken wodden neet zoo heel völle evongen. Ze maken te völle spittakel, want de fleske wodden gauw dreuge (was gauw leeg).

¹⁾ afrasteren, omheinen.

„Zow' neet 'n paar pearn etten?“, zeg Jan.

„Buj' neet wies. Da kuw' neet wochten. Wiej gaot veerder op.
't Is hier niks edaone.“

En zo gongen ze wier 'n ende wieter.

Endeluks wodden 't tied um nao 't hoes te gaone. In 't café zollen de visken ebakt wodden. Ze wollen met mekare nog 'n mäoltjen hebben.

„Zow' noe neet 'n paar pearn etten?“

„Geen kwessie van. Aw' noe pearn et, dan lus ons temee geen vis. Nemp ze maor wier op den nekken, dan wiw' ze nao den maaltied opetten.“

„Vuur dessert“, zeg de meester.

Zo todde Jan wier met zien zeksken op den nekken op 't dorp an.

In 't café wodden ears nog 'n borreltjen edronken en too konnen ze angaon (aan tafel gaan).

Too-t-ze allemaole zat wazzen, zeg Tangman:

„Ziezo Jan, en komp noe dan maor 'n keer met de pearn vuur den draod. Ze zult noe wal riepe waezen.“

Jan trok den zak onder de taofele hen, maken 'm lös en wol der 'n handvol oethalen. Maor wat heij mij te doone?

„Blaksemsen schoolmeester!“ zeg-e.

„Wat heij?“

„Jao, leelukken hond, dat heb iej 'm eflik, toow' nao dat vul hen kieken wazzen.“ #

„Wat zol ik oe eflik hebben“, zeg Tangman.

„Ja, wat zol de meester edaone hebben?“ vrieggen de anderen.

„Vraag ieleu dat nog, gemeene hunde! Dat zoj' neet wetten!“

„Wieleu wet van niks.“

„Daor dan, dan kuj' 't zeen!“

En Jan schodjen den zak met pearn läog op den vloer van de gelagkamer.

„Daor heij oe zaakjen wier“, zeg-e tegen den kastelein.

„Maor oe krieg ik nog 'n keer! Onthold oe dag mer.“

Da was tegen Tangman.

Hee hadde den heelen dag met 'n zak eierkollen op de rugge elopen.

* * *

Tangman geet trouwen en studeart Fraans

Ik kriege oe nog wal 'n keer“, had Jan Hood ezeg. Dat zol Tangman ondervinden. Dee juttepearn zol-e nog vake an denken.

Zoo a'k dan ezeg hebbe, had-e kennisse ekregen an 'n deerne oet 'n naburige plaats. Hee was der al 'n keer of wat bieje ewes en noe hadden ze of-esprokken, dat-e anstaonden Zundag bieje eur volk zol kommen um kennis te maken met de oole leu en de andere familie. En dan zollen ze zich verloven.

's Jonge, wat was dat keartjen op schik. De heele wekke velangen-e nao den Zundag. Hee leet den kleermaker zien zwatte pak 'n keer extra oppersen, de voolen ¹⁾ in de bokse, hee zoch zien mooiste boordjen oet en stellen zich 'n nieje striksken too.

Zaoterdagsaovens, neet zo heel vrog, kwam-e bieje den barbier um zich te laoten scheern. Hee was pres late egaone.

„A'k zo vrog gao, bun'k mor'n wier row, en ik modde zorgen, da'k netjes vuur den dag komme”, had-e edach.

Too-t-e eschoorn wazze, zeg-e: „Snijjt mij noe efkes de heure!”

„Dan haj' earder kommen mötten. 's Zaoterdagsaovends gaot de scheerklanten vuur, da wis iej toch wal.”

„Daor ha'k neet um edach, maor vanaovend möj' 'n oetzondering maken. Ik modde mor'n op reize.

„Dat he'k van den kleermaker eheurd. En daorumme za'k oe 'n plezeer doen. Maor iej möt wochten töt sloeten. A'j um tien uur wier komt zuw' dan wal zeen.”

Um tien uur was-e der wier. Der zatten nog 'n paar leu, en too-t dee eholpen wazzen, nom-e plaats in den scheerstool.

„Hoo woj' 't hebben. Völle deraf of alleene biejepunten?”

„Nee, heelemaols. En zoo netjes meugeluk.”

„Allo dan mer.”

Jan zat de scheere derin en 'n paar minuten later had-e de heure aan de eene kaante derof.

„Wat ducht oe, is 't zoo nao oe'n zin?”

„'t Is ko(r)t genogt, maor aj' de andere kaante net zoo doot, is 't duch mij wal netjes.”

„Da kan 'k neet.”

„Wat kuj' neet?”

„De andere kaante.”

„En waorumme neet?”

„Ampat neet.”

„Wa's dat noe veur flauwe kul. Maak maor 'n betjen vuuran. 't Is zoo beddegaonstied.”

„Ik heb oe jao ezeg, da'k 't neet kan.”

„Wat kwaak iej toch. Waorumme neet.”

¹⁾ vouwen

„Ik bun noe te meu. Komp Maondag maor wierumme.”

En Jan lei de scheere der too.

„En noe wi'k de laampe oetpoesen en sloeten.”

En of Tangman foetern en vleuken, bidden en smeecken, 't holp 'm niks. Jan zat 'm op laatste boeten de duure.

„Leer um leer, menneken”, zeg-e.

„Kul iej mij, ik kul oe weer.” #

En daormee kon den Beer opmassearn.

De deerne zat den heelen Zundag veur niks te wochten en 't ende van 't leedjen was dat z'm 's aovens ofschreef. „A'k noe al neet op oe ankan, wat möt dat dan later wodden”, ston in den breek.

'n Paar dage later wis 't heele dorp, wat der gebuurd was. De meesten graölen (grijnslachen).

'n Veertien dage later prebearn-e zich met 'n ander te treusten en too dat neet lukken, wier met 'n ander, tötdat 't oetkwam, wat Bennat later zei: „Van 't eene rozeknöpken op 't andere en dan an 'n diesel blieven hangen.”

Den diesel was onze nieje schooljuffrouw Punt. 't Was 'n Hollandse juffrouw, maor at ze 'n Engelsche had ewes, dan had ze Miss Punt eheeten. Den namen kleurn persies biejeur. Kearl, wat 'n ondeugend kreng. De baovenmeister was der nog bange vuur. Maor met Tangman kon ze bes opscheeten.

Zoowat begriep iej oe mangs neet. Wat die twee in mekare zogen koj' van geen van beiden begriepen, maor geen pot zo scheef of der past 'n dekkel op. Da's de leefde en oet leefde gebuurt der heel wat, dat better achterwege blieven ekund hadde. Dat zu'j met mij eens waen. In den regel beseft ze dat pas as 't te late is. 'n Hoop merkt 't at ze 'n zetjen etrouwd bunt, en anderen bespuurt 't zonder dat ze ooit trouwt. Wat 't slimste is, da we'k neet. X

Tangman merken 't nao de broedlachte. En al gauw. Ze hadden met zich beiden 'n good laeven hebben kunnen, want Miss Punt bleef an de schole en ze hadden dubbeld traktement, maor de centen doot 't neet aaltied.

Zee had de bokse an, en wat ears 'n Beer had ewes, wodden noe 'n klein keuntjen. Zelfs den biejname van Beer raken-e kwiet. Op den doer wodden neet aans epraot as van 't keun. Dat had-e an den konterleur te danken. Den had 'm zien streek met de eierkollen nooit vergeven kunnen.

„'t Is mij zo'n keun”, had-e 'n keer ezeg.

En de anderen zeien 't 'm nao.

Vrogger was-e ewend ewes at-e oet de schole kwam um te doone, wat-e wol:

'n Petieje biljatten, in 't café zitten klassenearn, 'n betjen visken, 'n betjen vriejen, afijn van alles.

Da was noe oet.

Zo at e oet de schole kwam mos-e nao 't hoes en wodden an 't werk ezat. ¹⁾ Höljtjes kleuven, kachel anmaken, de kökkene feilen (dweilen), de earple schellen en 's aovens mos-e studearn.

„Is dat noe wat vuur 'n gezonden kearl um zien heele laeven met niks as dee lagere akte rond te lopen. Ik schame mij vuur oe. Iej mozzen al lange de hoofakte hebben.”

„Dat he'k vake genug prebeard. Maor ze wilt mij dat dink neet geven.”

„Dan studeart veur Fraans. Ik zal oe wal les geven.”

Dat kon ze, want ze had de akte.

En zodoonde kwam Tangman an 't Fraans learn. Elken aovend, at-e zien hoeswark of hadde, van zeuvene töt elvene. Hee wol iederbod opgeven, maor zee heel vaste. Hee mos en-e zol.

Nao 'n jaor of veere dee-e examen.

Hee zakken.

't Volgend jaor dito, töt 12 keer too. Den dertienden keer leeten z'm der duur. Hee was kot an de vieftig, dus zoo völle kwaod kon-e met dee akte neet meer doon.

„Iej zult wal bliej waen, da'j 'm endeluks hebt, had den vuur-zitter in 't Fraans tegen 'm ezeg.

„Och mienheer, neet zoo bezunder.”

„En waaromme neet?”

„Ja, wat za'k oe zeggen, maor ik hebbe 'n lastige vrouwe.”

„En wat zol dat?”

„Ja zee, en den dag van 't examen was mien eenigsten vriejen dag in 't heele jaor. Noe bun'k de vriejheid heelemaols kwiet.”

„Ku'j mij neet 'n plezeer doon en nemmen 't dink wierumme?”

Maor dat hadden ze neet ewild.

'n Jaor of wat hef den Konterleur nog schearn en heure sniejen edaone en den Beer hef prebeard de kinder noten te learn. Noe ligt ze näost mekare op den karkhof.

Augustus 1942.

¹⁾ gezet

KINDER

Dit is 'n stuksken oet den tied, da'k nog heel klein wazze. Zo'n jaor of zesse. Völle op 't lief hef 't aans neet. Bloot 'n verhaaltjen aover kleine kinder. Dus neet völle bezunders. Maor zo wat gekwaakte van 'n oolen kearl, dus aj 't neet laest, vespöl iej der ook neet völle an.

Ziezoo, den anlöp is ter. Noe kan 't vedan gaon.

Behalven 'n zuster in Rotterdam had mien mooder

„Ho, ho! Scheid maor oet”, heur ik der wat zeggen. „Van dee zuster in Rotterdam wette wiej alles of. Dee was etrouwd met eenen Hendriksen en dee hadden 'n winkel en...”

„Bedaad”, zeg ik oe. „Kalmpjes an! Neet zoo vuurbarig! Neet zoo ha(r)d van stapel lopen! Iej wet nog geels neet wa'k vetellen wol. Aj' zo begint, smiet ik de penne der too, en vuur good, dat doo'k. Dus neet meer in de raeden vallen. Begreppen?” #

En noe za'k vuur den tweeden keer beginnen.

Behalven 'n zuster in Rotterdam had mien mooder nog 'n andere zuster, Tante Hentjen. Dee wonnen biej ons op 't dorp. Twee huuze van ons of.

Van mien mooder heel ik 't meeste, maor daarop volgen drek

Tante Hentjen. Ik wazze gek met eur en zee met mij. Da moch wal kommen umdat ze, too'k nog in de weege lei, 'n heelen zet vuur mij ezorg hadde, want mien mooder was nao mien geboorte wal 'n half jaor zeeke ewes, zo zeeke, dat ze dachen, dat ze starven zol. Zodoende was ze gek ewodden met „t kleine schaop”, zoo at ze zei.

Too'k wat grötter wodden, kwam ik der dan ook völle, umtrent alle dage. 't Meeste um Tante, maor ook 'n betjen oet eegenbelang. Want Tante Hentjen was rieke. Völle rieke azze wiejleu. 't Hoes, waor ze in wonnen, was völle grötter, de vetrekken völle mooier en ik kreege der aait lekkers. Ook hadden ze 'n groten bongerd met alle soorten eppelle, pearne, proemen, peerziken, jao letterluk van alles. Zo kwam 't, da'k haoste net zoo völle bij mien Tante was as in ons eegen hoes. Mien eume kreeg ik zelden te zeene. Den was heele dage vot en mos wal onwies völle vedeenen.

En dan was der nog mien nichjen, Engeltjen. Den namen kleurn precies bij eur. Ze was vieve, 'n jaor jonger as ikke en wiej spöllen städig met mekare. Engeltjen was 'n eenigs kind en wodden luk vewend. Ze had wal 'n stuk of veer poppen en 'n hoop ander spulgrei.

Aw' dan met ons beiden te gange wazzen, 's zommers boeten in den hof en met koold en biester weer in de kökkene of op de delle, dan kwam mangs ook de kleine Fietjen. Ik zegge de „kleine” Fietjen, want zo wodden ze aait eneumd, alschoon ze older was as ik en Engeltjen. Fietjen was al zeuvene en gong nao de grote schole. Ik zee ze nog vuur mij. Fien, met lange krullen, 'n lech kleedjen en 'n paar lachende blauwe oogen. En städig in beweging. Ze ston geen ogenblik stille, net 'n veugeltjen, zoas mien Tante zei, of leever 'n jong ketjen. En zoo anhalig was ze ook. Vliejen kon ze good en ze wis aait eurn zin te kriegen. Ik en Engeltjen deejn alles wat ze ons kommandearn.

't Leefste spöllen ze met de poppen. Aover dee poppen mö'k nog 'n kleinigheid vetellen, want dee vertegenwoordigt um 't zo maor is te zeggen een van de hoofdrollen in dit stuksken. Nummer één was Jan Willem. Den had matroos ewes, maor hee was noe umtrent vesletten. Hee hadde 'n blauwe pette op met twee statte (staarten of lintjes), 'n blauw buis met 'n witte krage en dito bokse, natuurluk zonder krage. In zien peersen kop zat nog maor één ooge en van 't eene been was-e de underste helfte kwiet. 't Baovenende slakkeren der maor zo'n betjen bij an. En in den boek had-e 'n gat. Daor hadden de muuze schold an. Aj' der met den vinger in noffelen, leep der mangs zagemel

oet. Fietjen brach 'm op 'n keer 'n rooien sjerp mee en bon 'm den um 't lief. Zoodoonde zoog-e der 'n betjen meer presentabel oet, maor hee was van al 't bloodverlies slap in de lenden. Zitten kon-e neet meer. Alleene liggen.

„Ik denke, dat-e gauw dood geet”, zeg Fietjen. „Dan wiw' 'm begraeven.”

Dan ha'j de beide tweelingen, Tonia en Jenneken, twee boernmaekes, al ens an-etrokken en endeluks juffrouw Annie. Da was 'n deftige poppe, prachtig mooi. Ze droog 'n zieden kleed, kon slaopen en aj' ze met den doem op den boek drukken, zei ze bae, net as 'n sikke.

Op 'n keer waw' dan wier an 't spöllen, da waw'. 's Morns was Wezelbergs Hennik Jan etrouwd met Tolmans Gerritjen. Wiej hadden den heelen optoch veurbiej zeen trekken nao 't gemeentehoes. De broed en de brugom veurop.

„Wiej wilt broedlachte spöllen”, zeg Fietjen. „Iej bunt den brugom en Engeltjen is de broed en ikke bun den burmeister. En de poppen bunt de anderen.”

Noe ha'k toch awal zovölle vestand, da'k begrep, dat Fietjen abuis was. Ik zegge: „Da kan neet. Maekes kunt geen burmeister waen.”

Da mos ze toogeven. Daor had ze neet an edach.

„Dan möt iej maor burmeister wodden, dan word ikke brugom en Engeltjen broed.”

Daor kwam Tante Hentjen an.

„Wat dooj', kinder?”

„Wiej spölt broedlachte. Ik bun burmeister en Fietjen is brugom en dee geet trouwen met Engeltjen.”

Mien Tante begon te lachen.

„Maekes könt toch neet met mekare trouwen”, zeg ze.

Ja, daor zatten wiej. Dee broedlachte wodden niks. Dan maor vader en moeder spöllen. Ik wodden vader, Fietjen moeder en Engeltjen en de poppen wazzen de kinder.

Dat gong 'n heel zetjen good. Alleene Jan Willem was ondeugend. Den wol neet netjes zitten. Iederbod veel-e underste baoven. Veur straffe zat Fietjen 'm baoven op 't hekke, met an iedere kaante 'n been. „Wat is-e vandage toch lastig”, zeg ze.

Opens, klabaats, daor veel-e der-of. Op de steene. Hee bewaog zich neet meer.

„Ik gleuve, dat-e dood is”, zeg ze.

Ja Fietjen had 't good. Hee was dood. Hatstikken dood.

En noe wow' m' begraeven, da wow'. Hee wodden in 'n deusken eleg en achter in den hof biej de gotte onder 'n proemen-

boom in den grond estop. In optoch gong 't der nao too. Fietjen streejn 'n paar bloomen op 't graf.

Engeltjen was 't aans nog neet zoo heel völle weard. Ze had aait nog wal gek met Jan Willem ewes, umdat 't zonnen blood was. Maor der was niks an te doone. Dood is noe eenmaol dood. En too eur vaar nao 'n paar dage 'n nieje poppe meebroch was ze eur vedreet gauw vergetten. Zoo bunt kinder.

8 # Jan Willem haw' begraeven in de Meimaond, teminsen ik kan mij herinneren dat 't was in 't bonenpotten. Dree maond later wazzen de proemen riepe. Ik en Fietjen en de kleine Engeltjen zatten achter in den hof onder den proemenboom, waor Jan Willem lei. Toow' ons zat egetten hadden zeg Fietjen: „Zuw' is kieken of -e der nog leet?” (ligt).

Jao, da wow' doon. Ik mos 'n gruusleppel halen en 't doern neet lange of door haj' 'm. Maor o, wat zoog-e der oet. 't Had den lesten tied nog al slim raegenen edaone en de grond was daor an de gotte ampat kladderig. Zien buis was half verrot, zien mooien sjerp was de kleure of en zien gezichte, dat vrogger zo mooi peers ewes hadde, was heelemaols zwat. Kennen koj' 'm haoste neet meer. En oet 't gat in zienen boek krop 'n dikke piere. 't Was meer as verschrikkeluk. Dat was noe alles wat der aover was van wat in zien jonge jaorn zo'n flinken matroos ewes hadde.

1 # „Bah!” zeg Fietjen. „Wa'n soppedink. Laow' 'm maor in de gotte smieten.” En daor vlaog-e. Jan Willem was foetsie. #

Da was de leste keere, daw' met ons dreejn espöld hebt, want noe wodden 't 'n slimmen tied vuur de olders en de kinder in ons dorp. Der brok halszeekte (diphtheritis) oet onder de kleinen. Ears eene, too nog eene en endeluks wodden 't zoo slim, dat de schole eslotten wodden. De dokters wissen zich geen raod. In-espuit wodden too nog neet edaone en halszeekte was weinig of geen bate vuur. Iederbod kwam der 'n tröpken mansluu in zwatte kleeur ons hoes veurbiej met 'n klein kisjen op weg nao den karkhof. De olders sloog de schrik um 't hatte. Ja, mooders dee kleine kinder hebt, staot mangs heel wat angst en zorge oet, en at ze ze endeluks groot hebt is de zorge veural neet minder. A'k alles vetellen wol, wa'k daorvan wette, woj' geels neet veerder laezen.

't Gong ons hoes veurbiej en ook Fietjen bleef gezond, maor Engeltjen wodden zeek en 'n wekke later trok mien moeder mij mien Zundagse kleur an en gong ik an de hand van mien vaa mee nao den karkhof. Wiej wazzen jao de näoste familie.

Ik hadde 'n zwatten band um de mouw en 'n niej zwat petjen op.
'n Paar mansluu droogen 't kisjen. Vlak der achter leep mien eume, 'n groten zwaorn kearl, den mangs duur 't hoes leep te bolderen en wao'k eegenluk aait 'n betjen bange vuur was. Noe gren-e as 'n kind.

„Zit Engeltjen daor noe in?“ vrieg ik an mien vaa, en wees op 't kisjen.

„Jao, mien keartjen“, zeg-e, „maor noe möj' stille waezen.“

Zien stemme klonk heel anders as gewoonluk. Net of-e wat in den hals had zitten.

Umdat ze allemaole grennen, gren ik ook. Dat Engeltjen noe veurgood vot was, kon 'k aans neet begriepen en van wat op den karkhof gebuurn, kan 'k mij neet völle meer van vuurstellen. Ik wazze völs te völle van de wieze. Alleene wet ik nog, dat ze 'n grote koele egraeven hadden en dat ze Engeltjen daorin deejn, net zo as wieleu met Jan Willem edaone hadden. 's Nachens schrok ik ielkebods wakker.

Den volgenden dag waw' 's middags an de earple. Mien moeder, onze Gerritjen (da was de meid) en ikke. Mien vaa was der neet. En noe is 't 'n merakel zo aj sommige dingen good ontholdt en andere totaal veget. At ze mij vraogt, wat onze Dieka gisteren ekok hef, mö'k efkes prakkezearn en van de vurige wekke zo'k 't neet zeggen kunnen al sloogen ze mij dood. Maor van den eenen keer wet ik 't nog precies en toch was 't niks geen bezunders: earple met smallook. En dan was der nog wat koole pankooke op 'n schöttel. Daor wa'k feil op.

Mien moeder at haoste niks. De pankooke wol ze geelt neet an. Stäodig vaegen ze zich met den scholk ¹⁾ aover de ogene. „Iej möt nog 'n stuksken etten“, zeg onze Gerritjen.

„Ik kan neet etten“, zeg-ze, „dat kleine schaop van onze Hentjen zit mij töt an den hals. En a'k dan denke, wat ons met den onzen misschiens nog te wochten steet...“

Mien moeder prakkezearn nog aover Engeltjen. Da begrep ik, en too mos ik der ook an denken. En too zeg ik op ens:

„Mooder, wodt Engeltjen noe ook zwat, net as Jan Willem?“

„Kind, wat zeg iej toch!“

„Jao, too Jan Willem dood was hew' 'm ook begraeven en later was-e heelemaols zwat ewodden.

Onze Gerritjen wodden kwaod.

„Misselukken jonge“, zeg ze, „wa's dat noe veur nare praot.

1) schort

Woj' oe moeder nog meer van de wieze maken?"

En too zeg ze: „Engeltjen is daor baoven”, en wees nao den zolder. De vork had ze in de hand en 'n stuk pankooke zat der nog an. Ze had de ogene umhoog eslagen en ze zei 't op 'n maniere, dee'k plechtig eneump zol hebben, a'k dat woord ekend hadde.

Onwillekeurig kek ik ook nao baoven, maor ik zoog niks as 'n paar dreuge metwöskes en 'n bölleken gas spek. Dat was aait blieven hangen, want geen menske wol der van etten, en „vot doon kuw' 't ook neet”, zei mien mooder.

Van Engeltjen was niks te zeene. Daorumme zeg ik: „Da leeg iej!”

Ik hadde jao zelfs ezeene, dat ze Engeltjen begraeven hadden. Maor noe kree'k nog meer deur de beene.

2 „Heij ooit zo'n goddeloos kind ezeene!” zeg onze Gerritjen. „Schaam iej oe neet! 't Is oe gelukke, dat oe vaa neet in 't hoes is. Den wol oe de butte kothouwen!” #

Maor mien mooder zeg: „Och”, zeg ze, „hee is pas zes jaor. 't Kind wet neet better. Gaot maor spöllen, mien jonge.”

Ik was blij, da'k vot kon. Met 'n stuk pankooke op de voes leep ik de duure oet en too'k zowat boeten was, stok ik de tonge oet tegen onze Gerritjen en rearn zoo ha(r)d a'k kon: „Iej leeg 't! Iej leeg 't! Iej leeg 't!” # Gerritjen wol mij achternao, maor ze was zoo jachterig, dat eur eenen klomp van den voet gliern en 't schellen neet völle of ze was lankoet in de kökkene evollen. Zo doonde kon 'k vot kommen.

2 Den heelen nommedag leep ik op de straote, maor tegen den aovend kree'k honger en gong op 't hoes an. Gerritjen zoog ik gelukkig neet.

„Kom is hier, mien keartjen”, zeg mien mooder. „Zuj' neet meer zukke nare praot hebben. # En zij' neet meer de tonge oetstekken tegen onze Gerritjen? Gerritjen is 'n beste deerne en ze hölt völle van oe maor iej möt neet ondeugend waen. Zuj' 't neet wier doon? Iej doot oe mooder vedreet.”

Noe ja, da wo'k neet geerne. Ik begon te grienen en blaoven betterschap.

„Maor Engeltjen is toch neet baoven”, zeg ik nog. „Dat had onze Gerritjen toch neet good!”

„Jaowal”, zei mien mooder, „Gerritjen had wal gelieke. Engeltjen is bij onzen Leeven Heer.”

„Wodt ze dan neet zwat?”

„Nee, gleuf maor wat ik oe zegge. Later begriep iej 't wal. En noe kus mij maor of.”

Too brach ze mij al gauw nao bedde. „Iej bunt mien beste keartjen”, zeg ze.

Gerritjen zei der den volgenden dag niks meer van, en 'n paar wekke later spöllen ik wier net as anders en dach nog maar 'n enkelden keer an Engeltjen. Zoo bunt kinder.....

H Umtrent 'n wekke nao de begrafenis van de kleine Engeltjen was mien mooder in den hof an 't bonenplukken. Zee plukken ze of en ik moech ze in de mende leggen.

„Iej kunt al bes helpen”, zeg-ze, too-t-de mende vol was. „Noe wiw' oetscheiden en zuw' ze gaon refeln (afhalen). Der zit van 't jaor aans naar völle rowbeste (basterds) tusken.” H

'n Störmken later zatte wiej met zich beiden in de kökkene, maor 't refeln wol ze mij neet anhebben, want da kon'k nog neet. Zodoonde begon ik mij te vervelen.

Daorumme vrieg ik: „Ma'k nao tante Hentjen?”

Ik had der sint Engeltjen zeek was ewodden nog neet ewes.

„Nee mien keartjen, daor meug iej veurears neet kommen.”

„Waorumme neet?”

„Da wil den dokter neet hebben. Dan koj' ook zeek wodden”, hef-e ezeg.

„Kump tante Hentjen ook neet hier?”

H „Nee, ook neet. Oe tante is neet good in odder. Ze kan niks geen drokten hebben.”

Biej ons in 't hoes was 't ook stille. Mien mooder was alle dage 'n heelen zet vot. En at ze dan in 't hoes kwam, dan vrieg mien vaa of onze Gerritjen: „Boo was 't?”

„Och, wa za'k oe zeggen. Neet stik zo hels. Ze avanceert geen spier. At ze maor neet heelemaols van de wieze kump. 's Nachens neet slaopen en dages löp ze städig duur 't hoes van 't eene vetrek nao 't andere, net of ze eeuwig wa-söch (wat zoekt). En dan dee ogen! Ik modde der neet an denken.”

„Vanmiddag too'k der kwam ston ze vuur 't kammenet. Ze merken geels neet da'k in de kökkene was. De la had ze lös-etrokken en in de hand had ze dat blaauwe kleedjen, dat Engeltjen 't laatste edraegen had. Iej herinnert 't oe nog wal. En daor strek ze als maor aoverhen. Aj 't ezeene hadden waj' der wisse raar van ewodden. Ikke teminsen wal.”

Mien mooder gren.

„Wat dat wodden möt wet Onzen Leeven Heer”, zeg-ze, „ik wet 't neet. At ze zich maor neet wat andeut.”

„Zowat möj' nog maor neet aover prakkezearn”, zeg mien vaa. „Iej möt der iederbod maor is hen, zoo vake aj' kunt en ik

zal Hennik Jan (da was mien eume) zeggen dat-e wat meer in 't hoes blif."

„Den löp van vedreet vot. Hee was jao aait völle weg, maor noe kan-e in 't hoes geelt neet meer waen. 't Is 'n ongelukkig spil. Maor iej kunt 't 'm wal zeggen, da kuj'."

Nao Engeltjen eurn dood wodden 't met de halszeekte zaagjes an minder. Nog twee of drie keer gleuf 'k, kwammen de groe-veneugers an ons hoes, en endeluks zeien ze dat 't gevaor veurbiej was en kree'k dan ook permessie um 'n keer nao tante Hentjen te gaone. „Maor zeute waen", dee bosschop kree'k mee.

Too'k in de kökkene kwam zat ze vuur 't raam, haozen te stoppen, teminsen, dat zoj' zo zeggen, maor de haande rustten in den schoot en ze kek zo eenstarig nao boeten, dat ze mij in 't ears geels neet merken. 't Maken mij 'n betjen griebelig.

Ze zoog der ook anders oet, a'k ze vrogger ekend hadde. Heelemaols in 't zwat en dan zo bleek met zukke grote ogen. An de dunegge (slapen van 't hoofd) had ze luk grieze heur ekregen en ze kek zo vedreetig.

Ik zegge: „Dag tante?"

Geen antwoord.

Too gong ik näost eur staon en strek eur veurzichtig aover de haande en zeg nog 'n keer:

„Dag tante Hentjen."

En noe was 't of ze plos oet 'n dreum wakker wodden. Ze kek mij an, maor net of ze 'n vrömden vuur zich zoog. Endeluks zeg ze:

„Zoo mien kearltjen, was iej daor wier? Za'k oe 'n appel geven?"

En ze trok de la lös en gaf mij den mooisten, den der biej was..

Too strek ze mij aover 't heuf, kek mij nog 'n keere an en zeg: „Gaot noe maor hen spöllen."

Ze zei neet: „Komp nog maor is wier", zo at ze vrogger edaone zol hebben.

Ze was meer biej 't kind dat eur of-enommen was as biej de laevenden.

Toch kwam ik 'n paar dage later terugge. Waorumme, da we'k neet. Ik denke oet gewoonte en langzamerhand kree'k der ook 'n betjen meer praot van, ja 'n enkelden keer glimlachen ze wier.

Noe gebuurn 't op 'n nommedag nao de schole dat Fietjen onverdachs in de kökkene kwam net of ze wier met Engeltjen spöllen wol. En 't was wonder, maor geen menske kon kwaod of

vedreetig bleven, at-e nao Fietjen kek. Zee brach aoveral de zonne mee.

Tante Hentjen kek met eur treurige ogen nao 't kleine dink en eur gezichte wodden as 't ware verhelderd. Ze kreeg 'n heel andere oetdrukking.

„Zo Fietjen, kwam iej ook nog 'n keer?”

„Jao tante, ik kwam is zeen, boo 't de poppen geet. Ze bunt noe zo alleene.”

Fietjen vliejen zich tegen eur an en lei eur köpken tegen tante eur wang.

„Ze bunt zo alleene”, zeg ze nog 'n keer.

4 Ja, dee poppen. De arme weeskinder leien bieje mekare op 'n droef¹⁾ in de la van 't kammenet. Jenneken en Tonia, juffrouw Annie en de nieje poppe, die vuur Jan Willem in de plaatse ekommen was.

Ze zogen der verwaarloosd en slodderig oet, ja, juffrouw Annie mos zich haoste schamen met eur ofgezakte bokse. #

Fietjen zat zich op 'n stoel bieje 't raam en begon ze handig an te trekken en te kammen en 'n keteer later zogen ze der wier oet as nette fesoonlykke maekes. En too-t-ze ze endeluks een vuur eene gendag kussen, net as Engeltjen dat aait edaone had, kon tante eur traonen neet inhollen.

Fietjen kek met grote onschuldige ogen ears nao tante Hentjen en dan nao miej.

Endeluks wol ze dan maor weg gaon.

En too zeg mien tante:

„Buj' zo gek met de poppen, Fietjen?”

„Jao, noe bunt 't mien kinder. Ik zal dervuur zorgen. Ze meugt neet zeek wodden.”

„Komp dan maor 'n keer wier. Iej bunt noe jao de stiefmoeder van de poppen. Ze kunt oe neet missen. Maor nemp der maor eene mee. Dan heij 'n andenken an Engeltjen. Zeuk der oe maor eene oet.”

Fietjen grep 't earste nao juffrouw Annie, da was de mooiste, maor too bedach ze zich, lachen vrendelukke tegen tante en gong met de nieje poppe nao 't hoes. Ears bedanken ze netjes en vrieg of ze tante 'n smuksken geven moech.

„'t Is toch zo'n aadig dink”, zei tante, too-t-ze vot was. „Maor zoo voel (slim) as 'n grooten. Dee zal zich wal redden.”

De beide tweelingen kreeg ze op den verjäärsdag van Engeltjen. 's Middags wa'k bieje tante, too-t-ze zeg: „Vandage zol

1) Droef, eigenlijk (druiven) tros; op 'n droef = op 'n hoop

Engeltjen jäorig ewes hebben. Gaoj' mee nao den karkhof, mien jonge?" Ze nom mij bij de hand en ik mos 'n tos ¹⁾ bloomen draegen. Onderweg kwam ons Fietjen temeute en leep mee. En too tante Hentjen de bloomen op 't graf lei, zeg ze: „En noe is vandage de kleine Engeltjen jäorig en ik hadde eur niks mee-brach. Da spit mij ongelukkig.”

Maor op ens bedach ze wat. Zee hadde op de schole van de juffrouw 'n prentjen ekregen. Dat halen ze oet de taske en lei 't op 't graf. 'n Steentjen der baovenop. Dan kon 't neet votweejn.

In 't hoes bleef ze nog 'n zetjen um met mij en de poppen te spöllen en too 't tied wodden um te gaone, gaf tante eur een van de tweelingen, ik gleuve Tonia.

„Nee, tante, da wi'k neet hebben. Dan blif Jenneken zoo alleene achter. De tweelingen möt bij mekare blieven.”

„Nemp ze dan allebeide maor.”

Fietjen huppelen met de beide poppen in den arm duur de kökkene, bedanken wal dreemaol en was vot.

Noe was alleene juffrouw Annie aover. Dee zat met 'n hellingen kop in 'n hook. Ze was noe heelemaols alleene.

'n Dag of wat later kwam Fietjen wier. Ze brach twee kleine häoskes (kousjes) mee, dee-t-ze zelfs vuur juffrouw Annie ebreid hadde. „De olden bunt zoo slech”, zei ze, „en ik wol neet geerne, dat ze koole veute kreeg. Dan kon ze ook nog liefzeerte kriegen.”

Tante Hentje lachen zoo zaagjes vuur zich hen, nam Fietjen op schoot en zeg:

„Mien leeve kleine deerntjen, wo'j' juffrouw Annie ook zoo geerne hebben. Daor, nemp ze dan maor mee.”

Fietjen wis 't earste oogenblik neet, hoo ze bedanken zol. Ze veel tante um den hals en kussen ze iederbod opniej.

Wal drie wekke later vrieg ik:

„Tante, waaromme zol Fietjen nooit meer kommen?”

Mien tante begon te lachene.

„Fietjen”, zeg ze, „dee kump veurlopig neet wier. Dee redt zich wal.”

Tante had gelieke. Noe ze de poppen had was Fietjen ons neet meer neudig. Noe kon ze zich alleene wal redden.

Zoo bunt kinder.

Februari 1943

¹⁾ Tos = bos (bloemen of groen). Mv: töske.

DE KRODDE

Den drokten met Sinterklaos was gelukkig wier veurbiej en too kon'k 't endeluks wochten um 'n stuksken te schrieven. Van onze Dieka ha'k dree rooie zaddeuke ekregen (ik hadde zelfs de punten levern mötten) en too he'k eur 'n ons möpkes ekof. Met punten van de broodkaarte. Daor he'k later nog een en ander aover heurn mötten. „Wiej kriegt noe de heele wekke half zat”, zeg ze. Maor da's noe awier vergetten. Ze wodden al gauw weer

good, dat dee ze. Maor veur straffe mos ik 'n stuksken schrieven. „Da's wa good", zei ik, „maor dan möj mij 'n dag vacantie geven. Ik wil op reize."

„Wat woj' op reize?"

Ik zegge: „As iemand verre reizen doet, dan kan hij wat verhalen. En ik hebbe 't heuf zoo läog (leeg) as 'n oet-eblaozen gaanze-ei. Ik modde ears indrukken opdoon. Inspiratie, zegt de gelearden. En dan wi'k daor aover schrieven."

Ze had ears nog heel wat in te brengen. „Iej bunt nog al 'n mooien veur indrukken. Iej vetelt nooit wat. Den kameraod van oe oet Lochem, den kan 't better. At den 'n keer van Borklo nao Geestaan jig, dan kan-e der 'n halven dag van vetellen. Den belaeft aaltied wat. Maor iej! Ho maor! Etten en slaopen, da kuj', daor mankeart 't bie j oet neet an! En waor woj' nao too?"

„Ik wol mien geboorteplaats 'n keer opzeuken", zeg ik. „Daor bun'k in geen dertig jaor ewes. En dan woj' velenkeluk." (verlangend)

„Och mien leeven God", zeg ze, „dan woj' mij wisse doodgaon?"

„Waorumme doodgaon!"

„Jao, dat he'k al zo vake ezeene. At oole leu der van praot, dat ze alles nog 'n keer zeen wilt, dan doert 't umsgeliek nog maor 'n paar dage. Maor iej möt 't zelfswetten. Ik heb oe ewaarschouwd. Iej zult der mij later niks van zeggen kunnen, as 't zoo wied is. Ik waske mij in onschold."

Ziezo, dat ha'k awier te pakken. Maor endeluks ha'k 't dan zo wied en op 'n goeien dag bun'k egaone. Onze Dieka hadde mij 'n paar plekskes brood mee-edaone met twintig plus der op en 'n flesse melk ha'k ook bie j mij. Too'k boeten 't hekke kwam ston onzen ondermelkboer vuur 't hoës. „Gaot maor vedan", zeg ik. „Ik bun oe veredeld produk neet neudig. Ik voed mij zelfs! Wie j hebt ons 'n sikke too-esteld."

„Drink iej sikkenmelk!" zeg-e.

„Jao, maor ik ken dat veredelen better as iej. Roek mer." En ik heel 'm de flesse onder de neuze.

„Dat rök nao braanewien", zeg-e.

„Juustement: Ik drinke half um half. Veur den smak. Maor zeg 't astoebleef neet an onze Dieka. Dee drunk ze zoo as ze van de sikke kump. Maor ik redde mij wonder."

'n Paar dage later gong ons de sikke kapot en den braanewien is ook foetsie. En noe doo'k wier net als ieder en eene an de straote.

Maor ik wol dan vetellen van miene reize.

Too'k in ons dorp ankwam, had 't op-ehooln met raegenen, maor de wolken hongen nog gries en donker aover 't kleine plaetsken. Onze volkshoes ston nog op dezelfde plaatse en de mölle ook. Maor alles lek mij völle kleinder en lang neet zo mooi as too'k nog zo'n jonge was. Ik wol duur 't hekke onzen hof ingaon, maor 'n groten hond sprong mij te meute en waor vrogger mien mooder had estaone, ston noe 'n oold wief en kek den vrömden oolen kearl alles behalven vrenneluk an. 't Zwaalvennus zat nog onder 't onderschoer, maor de zwaalven wazzen vot en 'n paar hoesmussen vlaogen der oet. Van de leu op de straote kennen ik der geen eene meer. Too'k morns vot gong, wa'k opgeruumd en vol verwochting. Maor noe veel mij alles bitter tegen. 't Was allemaole zo gries en koold, zo klein en oold. Ik veulen mij beroerd en eenzaam.

Ongemerkt kwam ik bie den karkhof. De poorte ston lös. Daor, bie den ingang, lei Marietjen, dee 'k nooit ekend hadde. Al estorven vuur a'k jonk wodden. Ik mos denken an wat Bennat mij daorvan veteld hadde. En Bennat zelfs! Jao, daor lei-e, met zien breur en Leide en Pupken. Zee, en daor haj den Rooien Bouwman, en de Snor en Poerlekwa en Blootjan en alle anderen, wao'k oe in mien earste beuksken van de Mölle van veteld hebbe. Allemaole oole kundigheid. Ja, disse mäoge ¹⁾ ha'k good ekend. Ook de kleine Fietjen. Zee mog zoo geerne dansen. Zeuventiene was ze, too-t-ze veur den earsten keer nao 't bal op de kaamse mog en in den winter van 't zelfde jaor kow' ze votbrenge. En dan 't Vleegertouw! Dee was zo lank, dee koj' met de elle oetmetten. Dee was 'n stukke dichter bie den hemel as 'n ander. Ze mankearn stäodig ²⁾ wat, maor den dokter wol ze neet van wetten, dat wol ze neet. „Eardat den dokter zo'n groot lichaam heelemaols kent, is 't toch te late“, zei ze. En zonder dokter kuj' ook doodgaon. Dat had ze wal good ehad.

Ja, hier was ik thuus. Dat veulen ik. Zo heel zaagjes votgaon en dan niks meer te prakkezeern, geen belastingbreeve meer, geen gesanik met bonnen, niks geen zorge, geen koole veute, van alles niks. Aj disse leu vrieggen of ze wier wollen opstaon, zollen ze allemaole met 't heuf schodjen en zeggen: „Laot mij mer.“

Maor too doch ik op ens an onze Dieka. Wat zol dee beginnen mötten! En too wo'k toch neet ruilen. Met geen eene. Teminsen daluks nog neet.

Op ens bleef ik staon veur 'n steen den der nog fraoi niej oetzoog. „Simon Bennewitz“ 1879—1894 ston der op. 1894! Dus

¹⁾ luitjes

²⁾ doorlopend, gestadig

den steen was umtrent vieftig jaor oold. En-e lek nog zo niej. Hoo was dat meugeluk. En dan Simon Bennewitz. Wat raren namen. Wie was dat? Ha'k daor earder van eheurd? Ik kon 't mij neet vuurstellen.

Maor op ens, ja, daor schot 't mij te binnen. „De Krodde!” Ja, den was 't. Den jonge van den kleermaker. Klein, gebrekkeluk, met 'n heuf dat 'm völs te groot was, en arme dee-t-'m völs te lank wazzen. Och ja, noe zoog ik 'm op ens wier vuur mij. Too-t-e storf, was-e umtrent zestiene, maor hee lek neet grötter as 'n kind van tiene. Zien vuuolders wazzen oet Duusland ekommen. Zodoonde had-e den raren namen van Bennewitz, maor wiej neumen 'm de Krodde, umdat 't zo'n ongelukkig klein krot van 't keartjen was.

3 Ja, noe kon 'k mij alles wier good herinneren. Hee was vedronken bij de stouw van de watermölle, too'k zo'n opschötting van 'n jonge was. Maor den steen, den was oold en den was niej. Hoo zat dat noe. Daor kon 'k geen klaorigheid van kriegen.

En too'k daor nog zoo leep te köstern en mien oole hasses plaogen dee, kwam der mij op ens eene temeute. 'n Groten zwaorn kearl, met 'n griezen baord. Bij 't graf van de Krodde bleef-e staon kieken. Ik zei 'm gendag en too kek-e mij an, neet efkes, maor 'n heelen zet. 't Maken mij 'n betjen griebelig. Op ens zeg-e: „Buj' 't, of buj' 't neet?”

„Jao, ik bun 't”, zeg ik „maor oe ken ik neet.”

„Ik bun den en den”, zeg-e, „ken iej mij neet meer?” En too bekek ik 'm nog is good. Ja, hee was 't. Jan van den smid.

„Zee, da's ook toovallig. Boo kom iej zoo hier”, vrieg-e en gaf mij de hand. „Wiej hebt ons in geen dikke veertig jaor ezeene.”

En too vertellen ik um, da'k in lange jaorn niet hier ewes hadde en noe op ens den teks ekregen had um mien geboorteplaats op te zeukene.

„Ik kom hier alle jaor”, zeg-e. „Op disse zelfde plaasse.”

„Hier op den karkhof?”

„Jao, aans he'k hier niks te doone. Ik wone in Amsterdam. Daor he'k 'n zaak. 'n Smederieje en iesderhandel. Maor ens in 't jaor kom ik aaltied nog 'n keer hier”, zeg-e nog ens.

Meteene wees-e nao den steen. „Hee zeut der nog netjes oet”, zeg-e.

„Ja, daor he'k mij ook al aover verwonderd. Hee kan der duch mij nog geen vieftig joar estaon hebben.”

„Dat hef-e ook neet. Den he'k der vuur 'n paar jaor too laoten zetten.”

„Ieje?”

„Jao, ikke.”

„Iej wazzen toch geen familie?”

„Nee, maor ik had 'n schold of te betalen. 'n Grote schold”, zeg-e. En daor loop ik noe al umtrent vieftig jaor mee rond en ik rake ze nooit kwiet.” Hee kek'n ogenblikke eenstarig veur zich oet, too baog-e zich 'n betjen nao mij too en monkelen, meer töt zich zelfs as töt mij: „Ik heb 'm vermoord.”

„Wat!” zeg ik, en gong 'n trad achtereers. „Iej!” „Vermoord?” „En iej wazzen zukke kammeräo, a'k 't good hebbe. Hee leep oe nao as 'n hundjen.”

„Ja, dat dee-e ook. Ik wazze den grötsten en starksten jonge van de schole, en hee was den kleinsten en den zwaksten. En de anderen deejn 'm stäodig plaogen en den gek anstekken.”
„Iej ook wal”, zeg-e tegen mij.

„Jao, en daor schaam ik mij noe vuur. Maor ik wette ook, daj' daor op 'n keer vuur good 'n ende an emaaak hebt. Iej hebt der op 'n Maondag middag 'n stuk of wat of-eraanseld, dat eur eegen moeder ze neet wier ekend zol hebben. Ik wette nog naar bes, dat de meisters der met zich beiden an te passe bunt ekommen.”

„Ja, en van den dag was-e neet van mij of te slaon. Wiej wodden fenaoleweg kammeräo, want 't was in den grond 'n bes menneken en ook lang neet gek. Learn kon-e onwies good. Maor zo a'k oe ezeg hebbe: Ik heb 'm vermoord.”

Ik kek nao den groten kearl met zien grovve haande en de groezel trok mij aover de hoet. 1) Ik had 'm neet aans ekend as 'n besten, flinken jonge, dee-t-ieder en eene geerne liejn mog. En zol den 'n moord op zien geweten hebben? En nog wal op zo'n klein gebrekkeluk kearltjen, dat zien kameraod was? 't Wol der bie mij neet in.

„Kom”, zeg-e endeluks, „gaot mee, dan za'k 't oe vetellen.”

In 'n heuksken van de gelagkamer van 't café, waow' ons too-ezat hadden, begon-e:

„Iej wet Stroomboer nog wal”, zeg-e.

„Jao, tien minuten van de watermölle, stief an de bekke”, zeg ik. „Hee had wat weidens an disse en wat an de andere kaante.”

„Persies, en um an den aoverkant te kommen hadden ze 'n aak. Of eigenlukke twee. Den eenen was maor 'n klein. Veur één man en 'n paar melkbussen. 't Dink lei school 2) op 't water. As jonge kwam ik der völle, want 't was nog familie van mien mooders kant. En dan gong ik roeien in de bekke. Umda'k stark

1) Hoet = huid (of lichaam); 2) School = ondiep.

was, kon'k dat naar bes. En zwemmen he'k daor ook eleard. Vake gong de Krodde mee. Den mog sturn. At-e met mij gong, veulen-e zich 'n stukke grötter."

„Net zoo as wat leu, dee wast in eur vebeelding 'n heel ende, at ze 'n keer näost den burmeister aover de straote meugt lopen!"

„Net persies", zeg-e.

„Op 'n keer wo'k der dan wier nao too. De Krodde was bij mij. Wat mij den dag mankearn, da we'k neet. Maor ik wazze neuteluk en hee vervelen mij. Ik wol neet, dat-e bij mij in den aak kwam. Ik stot ze van de kaante en roeien de bekke op, op de mölle an.

„Dan gao'k alleene", zeg-e.

3 En hee sprong in den anderen. Hee wol teunen dat-e ook wal roeien kon. Ik kon 'm heurn hechten (hijgen), zoo dee-t-e zien beste um mij in te halen en endeluks waw' in den möllenkolk, bij de sloeze. Alle schoeven stonnen lös en 't water zoezen en broezen met geweld. 't Was fraoi geveurluk. Maor ik sturn (stoorde) mij nargent an en was met 'n paar nietse ¹⁾ slaege in 'n oogenblik bij de vloodbunne. #

„Dat doot mij is nao, Krodde", rearn ik.

„Da kan'k wa!"

Mien aak, ik hadde de grote, schommelen merakels hen ende wier, en op ens, hoo 't kwam, da we'k neet, wodden mij den duuvel baas en ik sprong baoven op de banke en begon te balancern.

„Doot mij dit dan is nao!"

„Da doo'k", zeg-e.

Meer heurn ik neet. Too'k ummekek, zoog ik dat 't kleine bootjen underste baoven in den kolk dreef. Van de Krodde zoog ik niks. Alleene zien strooien heudjen, dat nao den kant zwom."

„Krodde, wao buj?"

„Maor den kolk had 'm op-esloekt. Hee kwam neet wier baoven. Ik grep de riemen en as 'n halven gek roeien ik terugge en lei de boot vaste. Dagelang krop ik vot en 's nachens in 't bedde lei ik te zweeten en te bevene, dat de taane mij op mekare rappeln. Bij de bekke kwam ik neet. Zeggen dee'k ook niks. Geen menske had ons ezeene.

Veertien dage later vonnen z'm. Hee was onder de vloodbunne eschotten en daor vaste blieven zitten, den blood. En 't was mien schold. Heelemaols mien schold. En vergetten he'k nooit. Ik

¹⁾ Niets = fel, vinnig.

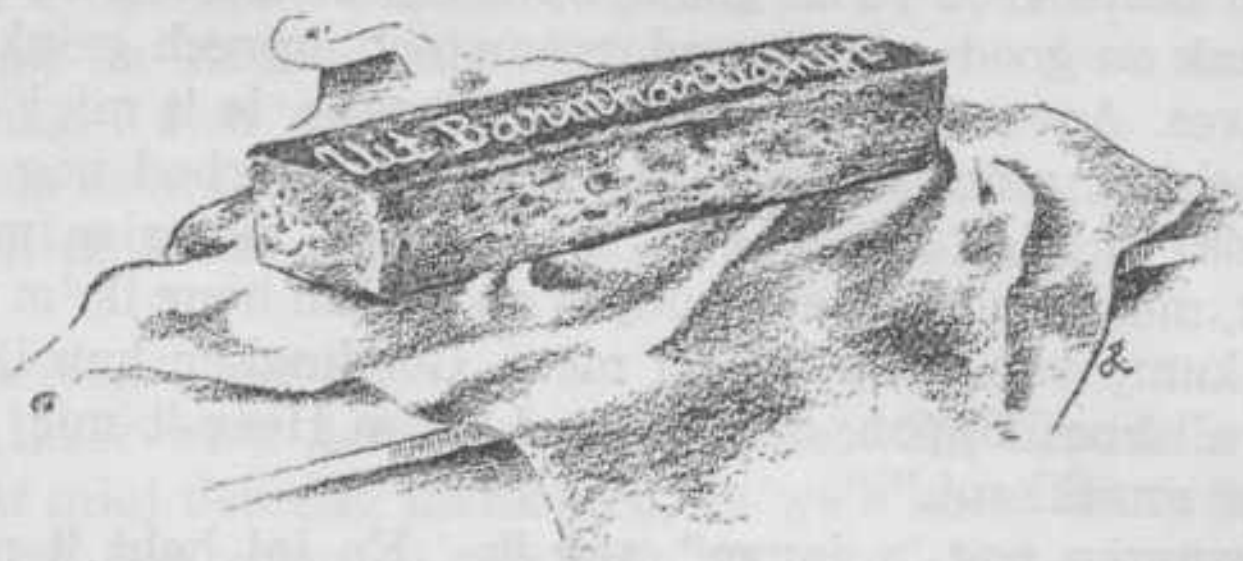
hebbe 'n beste vrouwe en goeie, oppassende kinder. Ik hebbe 'n beste zaak en good mien brood, maor toch, oprech gelukkig he'k nooit ewes. Aoverdag, a'k mien werk hebbe, is 't mij vake oet de gedachten, maor 's nachens schrik ik iederbod nog wakker, dan zee'k 'm wier, zoo at-e in de boot zat, met zien mismaakt lichaam, met zien strooien heudjen op en dan heur ik 'm hechten, en dan kump van slaopen neet meer. Goodmaken kan ik 't neet. Ik kan alleene hoppen, dat Onzen Leeven Heer 't mij neet als te zwaor anrekent."

„Iej wazzen nog 'n jonge", zeg ik. „En iej hebt 't neet pres edaone. 'n Moord kan 'k 't neet neumen. En misschiens mos 't wal zoo waezen."

„'n Paar jaor terugge he'k den steen op zien graf laoten zetten", zeg-e. „Da was alles wa'k vuur 'm doon kon, maor 't helpt mij neet". „'t Geweten, man", zeg-e, „da's 'n slim dinge. Dat kan 'n menske plaogen töt zienen dood."

Toow' onze vetering betaald hadden buw' met mekare nao 't station ewandeld. Ieder met zien eegen gedachten. Praoten hew' neet völle meer edaone. Hee mos wier nao Amsterdam en ik mos zeen, da'k ook wier in 't hoes kwam.

10-12-'41.

BARMHATTIGHEID

'n Menske hef völle deugden. Mangs teminsen. Ondeugden meespat nog meer. Maor een van de grötste deugden is barmhattigheid. A'k dat woord heure of laeze, mö'k¹⁾ nog aaltied denken an wat onzen oolen meister vetellen.

Den hadde dan 'n jonge, den lange zeek ewes had, 'n betjen extra les egevene. En umdat de leu 't neet als te breed hadden, had-e der geen geld van nemmen willen. Maor ze hadden toch wát doon willen. 'n Zetjen later was de meister jäorig. En too hadden ze tegen mekare ezeg:

„Laow' 'm 'n kooke geven. Dan hef-e Zundags wat bieje de koffie.”

En ze bestellen 'n grooten kookken bieje den bakker.

„Möt der ook wat opstaon?”

„Jao, daor haw' ook eegenlukke wal aover edach.”

„Wat zal 't waezen? Ter uwer verjaring? Liekt oe dat good?”

„Jaowal maor da's zoo lange. En da's ook niks geen bezunders. Wiej wollen wat bezunders hebben.”

„Uit vriendschap?”

„Nee, dan was „Uit Dankbaarheid” nog better, maor ik wol geerne, dat 't der nog meer op kleurn.” (Nog meer toepasselijk was).

„Jao”, zeg den bakker, „dan we'k 't neet. Iej bunt ook zoo tiws (kieskeurig). Dan möj²⁾ 't zelfs maor zeggen.” #

¹⁾ Mö'k = moet ik ²⁾ Mö'j = moet je

De kearl prakkezearn nog efkes en too zeg-e:

„Noe wet ik 't. Zet der maor op: Oet Barmhattigheid. Mooier kan 't duch miej neet. Der steet jao eschreven: Zalig zijn de barmhattigen. Barmhattigheid is 't mooiste van alles.”

En dat gebuurn. Zoo kreeg de meister 'n kooke en daor ston op: „Uit Barmhartighijt” met grote witte sukerletters.

Maor van die barmhattigheid wo'k oe nog meer vetellen. Da's miej zelfs aoverkommen, too'k nog neet zo lange in Gelster wazze. Al roem 40 jaor eleejne. Mien breur was nog onder 't volk en den hadde 'n paar dage velof en lozearn biejs ons. En noe haw' 'n oolen schoolkameraod, den wonnen nog 'n endecken achter Halle en den heel broedlachte. Daor wow' nao too. Onze Dieka wol leever in 't hoes blieven. 't Was eur luk veer genogt. Achterof ezeene was 't ook better. Ze was nooit laevendig in Gelster ekommen at ze mee-egaon hadde. Wiej wazzen ook geen cent meer weard. Kearl, wat waw' meu! Meu!! Ongelukkig!!!

Maor lao'k oe vetellen, hoo 't egaone is.

Mien breur zeg: „Aw töt Zelhem met den trein gaot, buw' der nog umtrent anderhalf uur of. Wet iej wat, wiej wilt der hen jagen en dan rechoet, rechan. Van Reurle den binnenweg. Wiej bunt nog jong en 't weer is good.

Den hatten weg van Reurle aover de Tolhutte was der nog neet en 't Wolversveen was nog 't Wolversveen. Zodoonde jogen wiej deur de buske en de heide op Halle an. Met 'n paar keer vraogen en 'n paar keer den vekeerden weg inslaon waw' der dan endeluks. Eerlukke ezeg, meevallen deet-'t-ons neet, want 't was 'n heel ende en den pad was hier en daor fraoi slech.

Afijn, op de broedlachte was 't plezierig en toow' der eenmaol wazzen, haw' nog wal zovölle wille. Tegen den aovend wow' gaon. Maor ze saniken net zoo lange, daw' nog 'n zetjen bleven en 't was tien uur, toow' wier op Gelster angongen.

['t Was zo duuster as 'n pot. Maor 't gong toch aadig good, umdaw' geen van beiden te völle ehad hadden. Toow' umtrent 'n half uur efietst hadden, zeg ik zo: „Ik leuve toch neet, daw' op den goeien weg bunt. Miejduch, daw' meer links anhollen emöt hadden. Dus wiej sloogen den earsten weg links in en 'n ogenblikke later zat ik met de fietse op 'n paol. 'n Stuk of zes speeken tebrokken en de lanteerne knetterkapot. Dan maor lopen.

„Da wil nachwerk wodden”, zeien wiej zo tegen mekare.

Maor 't slimste was, daw' hoo lenger hoo meer an 't dwellen kwammen. Ik wis neet meer ovve wiej onder 't Zieuwent of onder Zelhem zatten.

„Daor zee 'k lech”, zeg ik. „Laow' efkes vraogen.”

Maor 't was de maone.

„Iej bunt ook 'n glatten”, zeg mien breur. „Woj' nao de maone lopen?”

„Loop iej nao de maone. Iej hebt vuur-esteld, daw' met de fietse gaon zollen. 't Is oe schold.”

Efkes later was de maone wier vot.

Maor endeluks ston der dan toch werkeluk 'n hoes.

„Wiej möt den boer der maor oetkloppen, dan möt-e ons terechte helpen.”

Op den tas der nao too en op de duure ebonkst.

„Doot is lös.”

4 Geen gewag.

„Allo, komp der is oet. Wiej bunt vedwollen. Wiej möt nog nao Gelster.” #

Alles bleef stille.

Wier op de duure eklopt. 'n Betjen hatter.

Too heurn wiej 'n gestommel en kwam der eene 't bedde oet nao de duure.

„Wa möt dat?”

„Wiej but vedwollen. Wiej wollen oe vraogen of iej ons terechte kunnen helpen.”

„'s Nachens doo'k neet lös!”

1 „Möw' dan hier vannach verklommern? Iej bunt toch ook 'n christenmenske? Dan past oe toch um barmhattig te waezen?” #

„'s Nachens doo 'k neet lös, he'k oe ezeg.”

„'t Is toch better vuur oe, daj lös doot. Iej hebt met milliteeren te doone”, zeg mien breur. „En aj ons terechte helpet, zit der vuur oe ook nog wat an.”

Dat holp. De duure gong op 'n kier en wiej zogen 'n paar stöckebeene onder 'n hemp oetkommen. Den boer heel de luchte 'n betjen in de heugte, en too-t-e zoog, daw' der tameluk fesoonlyk oetzogen, zeg-e:

„Wao möj nao too?”

„Nao Gelster.”

„Gelster? Nooit van eheurd. Wao's dat?”

„'n Uur achter Borklo, maor aj ons den weg nao Reurle wiezen kunt, kuw' ons wal redden.”

„Dan mö'k ears de bokse efkes antrekken. Komp der dan maor in. Gaot maor 'n ogenblikke zitten.”

Too-t-ze zich 'n betjen an-etrokken had, zeg-e: „Dan za'k oe 'n endeken votbrengen.”

„Da was leeffebrieje. Ik had 't wal good edach, daj barmhattig waezen zollen”, zeg ik.

Ik drukken 'm 'n segaar in den hals en 'n ogenblikke later waw' op weg.

„Iej praotten daor net van barmhattigheid”, zeg-e, „maor met barmhattigheid kuj ook nog leeluk op den pot kommen.”

„Hoo dat zo?”

„Da za'k oe vetellen! 'n Zetjen eleejne zatten ik en onze Leide op 'n aovend in de kökkene an de earple, too-t-der eklopt wodden. Too'k lös dee, ston der zo'n kearl. Geen schooier, da kan'k neet zeggen, maor ook geen heer. Zo tusken beiden. Ik vrieg, wat-e wol. Hee was dan vedwollen, zei-e, net as iej beiden. Hee was oet Pruussen ekommen en wol nao Holland.

„Daor buj al”, zeg ik.

Maor hee wol wieter Holland in.

En meteene kek-e nao den schöttel met earple.

„Waj'luk velenkeluk (verlangend)?” zeg ik.

Maor da veston-e neet.

„Of iej der ook zin an hadden.”

Jao, dat had-e wal.

„Et dan maor 'n stuksken mee.”

Noe, de kearl at, of-e in geen zes weken earple ezeene had. Onze Leide had medeliejn met 'm en vrieg, of-e misschien ook nog 'n stuksken brood lussen.

Jao, dat ook wal.

En too hef-e nog umtrent 'n halven schillingsweggen op-egetten. En too nog koolde pankooke. #

Wat vretten, wat vretten!

Endeluks kon-e neet meer en begon te praoten. Hee hadde in Pruussen 'n jaor neet ewerk en wol noe prebearn of-e in Holland wat kriegen kan. En too praotten-e zo vedan. Mangs ha'k meujte da'k 't veston, maor 't meeste kon'k toch begriepen.

Zoo wodden 't negen uur en votgaon zei-e neet van. Op 't leste zeg ik: „Aj vannach hier blieven wilt, dan meug iej dat wal, maor wiej hebt maor één bedde. Dan zuj in 't heuj slaopen mötten.

„Geerne”, zeg-e, „want ik bun zoo meu as 'n hond.”

„En dan kuj mor'n ears nog koffie en pankooke kriegen, veur aj vot gaot”, zeg onze Leide. x!

Den kearl wodden bepaold angedaon. Hee drukken mij de hand en zeg: „Zee”, zeg-e, „dat neum ik noe barmhattigheid. Da's rechtevoort 'n zeldzaam artikel. Maor umdat iejleu barmhattig veur mij bunt, wil ik ook barmhattig waen met oe.”

„Dat hoof anders neet”, zeg ik. „'t Is oe egund.”

„Nee” zeg-e, „'t is mij oprech emeend.”

En too vrug-e: „Heij der neet eene, waoj' 'n hekel an hebt? Zekt maor gerös.”

„'n Hekel? Nee, met de leu oet de naoberschap kan 'k wal good. Met den een better as met den ander, da's van zelfs. Maor bepaold 'n hekel? Noe ja, met Garssen van de Ploffie he'k vrogger is 'n keer kwessie ehad aover 'n kleinigheid, maor da's mij awier vegetten. Nee, bepaold 'n hekel he'k eegenlukke an geen menske. Maor waorumme vraog iej dat?”

„Joa, zee”, zeg-e, „aj der noe eene hadden. waoj' fenaoleweg de pes an hadden dan wo'k 'm wal 'n keer veur oe ofraanselen, en aj 't geerne wilt, maak ik 'm oe koold. Dat zol den earsten neet waezen”, zeg-e.

„Umdaj' zo barmhattig ewes hebt”, zeg-e der bieij.

Ja, heeren, iej kunt mij leuven, maor de groezel trok mij aover de groezel. Ik denke: „Daor he'k mij ook wat an-ehaald. Boo mö'k der mee.”

3 Ik zegge tegen onze Leide: „Iej kunt wal nao bedde gaon. Wiejleu wilt nog wat praoten.”

En too hew' vedan epraot. Tegen 12 uur zeg-e: „Zow' neet gaon slaopen?”

„Och wat, 't gebuurt zoo zelden, dat der 'n vrömden kump, en wiej zit nog zoo geneugeluk. Laow' nog maor 'n zetjen kuiern.”

„Dus iej wet der geen eene?” zeg-e nog 'n keer.

„Nee, 't is vrenneluk en christeluk anprissentearde, maor iej hoof um mij geen meujte te doone”, en ik dach: „Der möt heel wat gebuurn, as ikke vannacht in bedde kom. Ik hol 'm in 't oge.”

Op 't leste veel de kearl op den stool in slaop en ik hebbe den heelen nach wakker ezetten töt veer uur. Too wodden 't lech. En too hef onze Leide pankooke ebakt en hef-e zich den balg nog 'n keer zat egetten en is egaone. Hee drukken ons wal tien keer de hand en bedanken veur onze barmhattigheid. Dat zei-e ielkebods. Ja, Onzen Leeven Heer hef rare kosgangers, dat hef-e. Maor ik hebbe mij toe vuur-enommen um 's nachens nooit de duure meer lös te doon.”

„Ziezoo, en noe bunt de heern wier op den goeien weg. Aj noe drie keteer rechoet loopt, dan kom iej op den Baedeldersdiek en dan kuj met 'n dik uur in Reurle waen. Goeie reize.”

's Nachens um drie uur waw' in 't hoes. Ik kon de butte neet meer veulen. Onze Dieka sleep gerös, maor too'k op de slaopkamer kwam, wodden ze wakker.

„Boo late is 't”, zeg-ze.

„Half twaalven.”

„Da völt mij nog mee. Ik had edach van later.” En meteene
sleep ze wier.

't Was gelukkig, dat 't den volgenden dag Zundag was en daw'
'n betjen oetslaopen kunnen.

Zoo meu he'k nooit wier ewes.

VITA MIMOSA

„Wa buj' de laatste nachten toch ongelukkig an 't massen"; 1)
zeg onze Dieka. „Geen ogenblik lig iej stille. Mangs lig iej te
weltern as 'n peard. Wat schelt oe toch? Iej holt mij den halven
nach oet den slaop.”

2 „Miej schelt niks, maor de vleu stekt mij, da'k mij geen
raad wette. Aoveral tegelieke. En die kan 't neet aans ekregen
hebben as van oe.”

x „Dan wol ik der toch ook las van hebben!” zeg ze. „Maor ik
begriep 't wal: as de mansleu wat mankeart dan krig de vrouwe
de schold. Ik wette sekuur, da'k der geen hebbe!” #

x „At 't dan geen vleu bunt, wat bunt 't dan?”

„Misschiens van die langzamen. Hier of daor op-elopen. Iej
bunt rechtevoort nooit in 't hoes en noe der geen jachwater
meer is, wodt dat ontuug zoo bretaol as de pes. Op de schole
wodt der ook al aover eklaagd.”

5 „Wat, woj' soms bewearn, da'k onder de luuze zit? Wat denk
iej wal van mij?”

„Ja noe, maor at 't geen vleu bunt en geen luuze, wat bunt 't
dan? Aj' maor geen schorf hebt. In Lochem in den apteek haalt
ze daor pötte vol zalf vuur, he'k eheurd. Maor at dat 't geval is,
dan kuj' op de hilde 2) gaon slaopen. Biej mij kom iej neet
meer in 't bedde!”

En meteene dreejn ze mij 't dikke ende too en gonk slaopen.
Ik lei nog 'n heelen zet wakker en krabben dan hier en dan daor,
to'k ook endeluks in den slaop veel.

De volgende nachten was 't net zo. Als maor krabben en
scheuken en 'n paar dage later wo'k der dan maor 'n paar cent
an waogen, en gonk nao den dokter. Ik veteln 'm alles. „Vleu
bunt 't neet”, zeg ik, „ en luuze net zo min en ruujerieje (uitslag)
he'k ook neet.” #

„Steek je handen is uit”, zeg-e en too kek-e mij tusken de
vingers.

„Schorf is 't neet”, zeg-e.

„Dat ha'k wal edach, maor wat is 't dan wal? Zeg iej 't maor.”

1) tobben, onrustig zijn

2) hilde of hiele = de zoldering boven de koestal .

„'t Komp van binnen uit. Ik zal je 'n flesje doen en dan zal 't wel overgaan.”

's Aovens halen ik mien flesken op en ik modde zeggen, dat-e 't aadig getroffen had. 't Wodden vedan better, maor too'k 't flesken op hadde, begon 't aover niejs en da bleef zo, ook nao 't tweede en daade.

Noe wol 't geval, da'k 'n keer nao Dempster mos, nao 'n groeve. En toow' nao ofloop nog zo'n betjen zatten nao te kaaten kwam 't gesprek van den dooien op alle ongemak, dat den een en den ander zien laeven al ehad hadde. En too veteln ik ook, waor ikke den lesten tied medde velaegen ewes hadde.

„Dan mos iej is nao den en den gaon”, zeien ze. „Den hölp der oe vaste of.”

En dat he'k edaone.

Ik veteln 'm alles en too zeg-e:

„Steek je handen is uit”, en kek mij tusken de vingers.

„Schorf is 't neet”, zeg-e.

„Nee, en vleu bunt 't neet, en luuze ook neet en ruujerieje is 't ook neet. Maor wat is 't dan wal?”

„'t Komp van binnen”, zeg-e. „Je bent hiepersensiepel.”¹⁾

Daor schrok ik 'n betjen van. Ik zegge: „Wat! Wat zeg iej noe?”

„Hiepersensiepel. Je huid is overgevoelig.”

„O, meen iej dat? Mienheer möt mij aans neet kwelke nemen, maor ik bun 'n betjen ha(r)dheurig. Ik veston „vief-tig cent siepeln” en da begrep ik neet. Ik dachte, wa kwaakt-e noe? Dus ik bun te geveulig, meen iej.”

„Juist”, zeg-e.

„Da wol onze Dieka neet met oe eens waezen.”

„Wie is dat? Is dat je huisdokter?”

„Nee, dat neet, maor 't schelt neet völle. 't Is de vrouwe. Zeet is mienheer, wiej bunt umtrent vief-tig jaor etrouwd, dus dee kent mij better as iej. Iej zeet mij vandage vuur den earsten keer. En aj praot van geveulig, dan is onze Dieka geveulig. Ik wette nog zo bes, da'k ze den earsten keer bij eur volk achter in den koostal in den arm nom. Ze rearn 't oet. „Iej doot mij zeer met oe hatte knuuste”, zeg ze.

Noe is dat vedan wal luk an-ewonnen, dat is 't, maor geveulig is ze nog wal. De vurige wekke nog trad ik ze op den groten

¹⁾ De dokter zei: hypersensible, d.i. overgevoelig.

2
tee. Ik hadde de learze an en zeer had de haozeveute. 1) Aj' dat gemarrejouw eheurd hadde!! En too ha'k 't ongeluk da'k zegge: „Ik veule der niks van.” Noe maor! Ik kan 't oe veteln!! Ik was 'n ongeveuligen kearl. Ik hadde geels geen geveul. Niks! Geen spier!”

„Nee, met dee geveuligheid mö'k bieje onze Dieka neet ankommen.”

„As je denk, dat je vrouw 't beter weet dan ik...”

„Iej hoof oe neet daluks hellig te maken”, zeg ik. „Maor zee, a'k daormee bieje onze Dieka ankomme lach ze mij oet. En oe ook. Ik wol oe maor waarschouwen.”

Too begon-e zo'n betjen te gräolen 2) en zeg: „Kijk is”, zeg-e, „gevoelig en gevoelig is twee. 't Zit 'm bij jou in de huid en nu moeten we de oorzaak ontdekken. Dan praten we verder.”

't Kwam gewoonluk van 't etten, zei-e. Wat leu konnen neet tegen dit en wat neet tegen dat. Zo wol-e maor zeggen: Spek en varkensvleis. Of ik dat völle gebroeken?

„Spek he'k in geen drie jaor ezeene”, zeg ik.

„Dus dat is de oorzaak niet.”

En pepper en mosterd?

„Pepper hew' neet meer”. En mosterd gebroeken ik ook neet, umdaw' geen spek meer hadden.

Of ik wal is vis gebroeken?

„Neet aans of ze möt geld kosten. Van de koore”, 3) zeg ik. „Maor de koore kump neet meer.”

„Dan zou ik met die dingen net zo doorgaan”, zeg-e.

Too vrieg-e of ik völle eier at.

Ik zegge: „Aj' der twaalf stuuver vuur kriegen kunt, et ieje ze toch zelfs neet?”

„Dus je eet er nooit een?”

„Nooit, da wi'k noe neet zeggen. Met Paosken hew' der ieders eene ehad. Onze Dieka en ik.”

„En sinds niet meer?”

5
„Ja noe, aj' 't dan abbesluit wetten wilt, dan za'k 't oe vetelen, aj' der geen praot van maakt: In den St. Jaopik hew' der nog 'n paar egetten. Maor daor was de earste aadigheid of, want 't was meer 'n tooval. Zee, wieje hebt achter in onzen hof 'n tuten (hoek), waow' (waar we) niks vebouwt. Daor wast alleene braannettele. En too bun'k daor 'n keer met de zeise nao too egaone um ze of te meeje. En wat heje mij te doone? Daor

1) kousevoeten

2) grijzen

3) koore of kaore = kar. Bedoeld wordt: van de visboer.

von ik 'n nus met 12 hoondereier. Broenen! Ik dee ze in de pette en brach ze an onze Dieka.

„'n Wieze henne leg ook nog wal is 'n ei in de braannettele”, zeg ik.

Maor onze Dieka zeg: „Dee bunt neet van ons. De onzen lekt witten.”

„Da we'k ook wal. Ze bunt van Gaitjan hiernäost, maor dan möt-e de hoonder maor better onder appèl hooln, dat ze neet weg-legt. Wiej wilt ze vanmiddag opetten. Ik zal oe wal 'n paar kröpkes slaot der biejen halen.”

Ears wol ze neet, maor ze had der toch wal zin an en 's mid-dags haw' ieders zes eier biejen den telder liggen. Maor 't was zoo a'k oe al ezeg hebbe: „De earste aadigheid was der of.” Ik hebbe ze op-egetten, maor onze Dieka maor 'n halven. Too lussen eur neet meer en de anderen hef ze in 't keunenschot esmetten. Onze Dieka zeg: „Ik bun toch bliej daw' ze neet vekof hebt. Eerlijk doert aait 't lengste.”

„Zo dus die eieren doen 't 'm ook niet.” En too kwam-e op de melk. Da was vuur sommigen ook neet good.

Of ik völle melk dronk?

„Zoo völle a'k kriegen kan”, zeg ik.

„En hoeveel is dat?”

„Ja noe, 'n kwat liter dages. Da's te zeggen ondermelk, en dan möj' der nog rekkenschop mee hooln, daw' 'n oole katte hebt. Daor is onze Dieka raozend gek mee. At ik der neet op in tegen was, dan wol z'm mee nao bedde nemmen. En dee katte krig de grötste halvescheed.”

„Dus de melk kunnen we ook buiten beschouwing laten,” zeg-e. „Rook je veel?”

„Dat he'k wal edaone. Noe krieg ik mangs nog 'n betjen tabak van onzen winkelierder en dan kuier ik meespat ook 'n zetjen. En a'k dan vot gao he'k wier 'n betjen hoppe. ¹⁾

„Hop kan geen kwaad”, zeg-e. „Maar 'n borreltje drink je toch zeker wel. Aan je neus zou ik 't tenminste wel zeggen.”

„Vrogger, at 't tied en plaatse gaf, aans neet. Dee neuze he'k 'n poes ²⁾ op-ehad. Maor onzen kastelein veköf alleene an geregelde klanten, at-e wat hef, teminsen.”

„Ja, dan weet ik 't niet. 't Zou ook nog kunnen komen van 't fruit. Je eet zeker nog al appels.”

„Jao, ielkebods nog wal. Dee haw' nog al van 't jaor. Aj' der

¹⁾ hoppe = hoop, maar ook hop

²⁾ poes = puist

nog 'n betjen hebben wilt, kan 'k der oe wal 'n maendeken (mandje) vol sturn."

Da wol-e wal geerne. En dan zo'k dat appels etten ook maor staken. En met alles net zoo vedan gaon. En geen zolt in de earple. „Zolt was niks weard", zei-e.

Daor kon 'k mee gaon. Millesienen wa'k neet neudig. Diëet hollen. Van alles niks etten.

Too'k in 't hoes kwam, mos ik onze Dieka ears veslag oetbrenge van de groeve. Ze vrieg hoo 't ewes hadde. Ik zegge: „'n Groeve van niks. Ze hadden vieftig gullen oet 't vonnis, en aj' neet meer hebt as vieftig gullen, dan kuj met 'n dooien kearl geen bokkesprunge maken, da kuj' neet."

En too vertellen ik, da'k ook nao den dokter ewes hadde.

„Ik hebbe geen plezierige bosschop", zeg ik. „Ik hebbe hiepersensiepel."

„Daj' neet good wies wazze he'k allang edach, maor noe wet ik 't sekuur."

„Ja, praot iej mer, maor ik bun der beroerd an too. Ik mag geen spek etten, en geen eier, en geen melk, en geen borreltjen en geen vis en geen mosterd en neet roken en geen epele en..."

„Dan buj' net zoo wied as ikke. Krieg ik soms vis? Rook ik ook? Krieg ik 'n borreltjen? Et ik eier?"

Da bedach ik too ook. Ik begrep da'k met dat hiepersensiepel neet opschot.

'n Paar wekke hew' 't nog an-ezeene en too bun'k maor wier nao onzen eegen dokter egaone. Ik vetellen da'k in Dempster ewes hadde.

„En wat zae den?"

„Ik hadde hiepersensiepel."

Da kennen-e neet. Wat of dat was.

„Ik wazze te geveulig," zeg ik. En too begrep-e 't.

„Daar zie je anders niet naar uit," zeg-e.

„Dat hef onze Dieka ook altied ezeg. Maor noe wo'k geerne, daj' miej der of help."

„We zullen 't probeeren. Van die gevoeligheid van jou geloof ik niets. Ik voor mij zou zeggen, 'n geval van vita mimosa." ¹⁾

„Da klunk better as hiepersensiepel," zeg ik. „Maor is 't geveurluk en kan 'k der of kommen?"

Geveurluk was 't neet, zei-e, der wazzen der heupe, dee 't hadden, maor de meesten wisten 't neet. En ofkommen dee'k

¹⁾ De dokter zei: „avitaminose", d.i. 'n afwijking die het gevolg is van gebrek aan vitaminen.

vaste. En too gaf-e mij zo'n deusken met zukke peppemuntjes.

„Pamfletten”¹⁾ zei-e. „Elken dag eene”, zeg-e.

„Hef-e wat ezeg?” vrieg onze Dieka, too'k in 't hoes kwam.

„Jao, noe was 't fieta mimosa.”

„Da klunk good” zeg ze. Da's 'n ongemak, daor kuj' mee vuur den dag kommen. Fiet animosa! Wat ze toch neet prakkezeart!”

In zo'n kleine plaats wet ze alles van mekare. At de katte van den domeneer jongen hef, dan wet dat de kinder in de weege en at der eene wat mankeart dan is 't met 'n paar dage in 't heele dorp bekend.

't Doern dan ook neet lange of ze heelen mij op de straote an.

„Zee, wat hew' eheurd? Was iej ook an 't doktern? Zoo oold biej' duch mij toch nog neet. En iej hebt oe töt nog too aait zoo bes ehoolene.”

„Jao,” zeg ik dan, „maor stik zo niej²⁾ bun'k ook neet meer. En noe he'k de fieta mimosa.”

En dan zekt ze: „De fiet?” „An welken vinger heij 't?”

En a'k dan zegge da'k geels geen fiet hebbe, alleene maor fiet animosa zoot onze Dieka zeg, (onze Dieka hef aait ruzie met vrömde weurde), dan schodjet ze met 't heuf en zekt later tegen mekare: „'t Is toch slimmer met 'm a'k edach hadde. As dat maor good geet.”

Februari 1944.

1) De dokter zei: „tabletten”.

2) Stik zo niej = zo heel jong.

VROUWLEUVESIETE

*noten over nemen
(zie inderhoud)*

Zo'n paar keer in 't jaor hölt onze Dieka vrouwleuvesiete. Gelukkig neet zo vake, want as de vrouwleu zich tropt¹⁾ kump der in den regel nat weer, en raegenen deut 't al genogt. En iej kunt better vedreugen as vezoepen.

Ik zorge dan as 't zo'n betjen wil, da'k neet in 't hoes bunne. Da gekwaakte²⁾ kuj op den doer slech anheurn. Maor dissen keer wol mij dat neet lukken. Ik wazze luk todderig.³⁾ Onze Dieka plug⁴⁾ mij dan mangs en zeg, da'k de Lindveldese hondezeekte⁵⁾ hebbe en dat 't allemaole niks as weekzeerigheid is.

Ik hebbe der niks op ezeg, maor bun in 't nus ekroppen en too-t-de vesiete kwam, lei ik der nog in. De beddestae hew' in de kökkene en zodoonde kon'k alles heurn. Wat zukke vrouwleu der of kwaakt, is onbegriepeluk.

Heurt mer:

Onze Dieka: Ik gleuve daw' der allemaole bunt. Lao's kieken... veere, vieve, zesse... Nee, Jannao is der nog neet. Wa's dee wier late.

Aorndiene: Daor kump ze an foddeken.⁶⁾ Dee löp aaltied as 'n slekke dee bizzet.⁷⁾

Mecheliene: Jannao is te dikke. Daorvan löp ze zo häobelig.⁸⁾ Ze hef 'n kop of ze de helle an-eblaozen hef.

Jannao: Gendag allemaole. Is mij dat 'n lopen! En dan zo heite!

Onze Dieka: Jao, wiej zeien al: Jannao is late. Maor wiej bunt bliej, daj' der bunt. 't Is aans 'n heeten dag.

Jannao: Jao, de roggemeuje hef de keunen der oet,⁹⁾ he'k ezeene (gezien). Maor tegen de aovend kon der nog wal 'n aovertreksel met 'n oetguursel kommen.¹⁰⁾

Mecheliene: Da'w schoers¹¹⁾ kriegt is wisse. 't Hef mij al 'n paa(r) dage in de butte ezetten. En achter in de wekke is der 'n klipse.¹²⁾ Da kan'k ook aait venemmen.

Willemiene: Zo'n klipsenweer daor he'k 't aans neet op.

Jannao: Daor had Sluchterinks Graads 't ook al aover. Den kwam mij temeute en heel mij an de praot. En too-t-e vot was, zoog ik dat 'n paa(r) hoonder lös ekommen wazzen.

Grademeuje: Jao, 'n ongeluk kump nooit alleene.

Jannao: Dat zae de deerne ook, too-t-ze 'n tweeling ekregen had.

Aorndiene: Iej maak der wier wat van. Wat had Graads te vetellen.

Jannao: Noe, ears van dee klipsen. En too klagen. Als maor vedan. Net as aaltied. Maor völle medeliejn kan'k neet met 'm hebben. 't Is zien eegen schold. En wee schold hef möt scheuken.

Grademeuje: Dat zeg iej wal good. Hee hef 't leeluk in de kwekwe laoten raegenen ¹³⁾ en noe hef-e 't hele spil in de knuppe zitten. Ze zekt, dat-e 't water in den kelder hef staon. ¹⁴⁾

Jannao: Da kan 'k bes leuven. Hee was 'n enigsten zönne en 't sprekwoord zeg: 'n Enigsten zönne en 'n Maondagsmaone geet zelden good. En wat dee kwekwe angeet, dee hef-e meer as zat. Letterluk en figuurluk ¹⁵⁾. At-e op zien kempken de greepe an 't ene ende in den grond stök, dan schodjet 't andere ende hen ende wier. En van 't hele spil heurt 'm geen cent meer too. Alles zit vol grondkwekke (hypotheek) ¹⁶⁾

Aorndiene: Hee hef al zien laeven den luien Aevvert (Evert) op de rugge ehad. Ik wette nog bes, dat-e bieje ons op schole was. Wieje konnen 'm nooit meekriegen. Aaltied de kreejn heun ¹⁶⁾. Iederbod ¹⁷⁾ kwamp-e te late.

„Graads hef wier 'n bot in 't been”, zei de meister dan. En dan kwamp der wat. Hee hef heel wat aover de butte ehad. Maor helpen?! Geen spier. Iederbod was 't: „Graads, wat dooj?” „Niks, ¹⁸⁾ meester.” „Met niks kuj' de katte doodvoan” (voeren). En dan kreeg-e wier. Dan was-e 'n zetjen zo drok as 'n hond den zeuven telders te likken hef. Maor 't doern ¹⁹⁾ maor 'n ogenblik.

Onze Dieka: Ze wilt aans wal monkeln, dat-e neet dom was.

Jannao: Nee, hee was neet onder 'n oele oet-ebrod. En präotjes maken kon-e ook. Maor 't is zo at ze zekt: Boo slechter wa-gen, boo meer gerammel.

Mecheliene: Jao, en boo kleinder muggen, boo grötter gezoeste. Opscheppen deut-e aans neet meer zo slim as vrogger. In de raozejaorn ²⁰⁾ kon-e an de panne slaon, dat de kettel der van rappen ²¹⁾. Maor da's minder ewodden.

Gaidiene: En dan dat zoepen. At-e 'n paar lösse centen hef, dan is-e neet tevraene, vuurdat-e ze nat emaaak hef.

Jannao: Jao, zo geet 't meespat. Van welligheid kroept de majen oet 't spek ²²⁾.

Grademeuje: En van armoed kunt ze der neet meer inkommen.

Aorndiene: Daor hef Grademeuje gelieke an. Ik zol aans wal is wetten willen, boovölle jannever in dat keartjen kapot is egaone. Mij duch, 'n aadigen slomp. Want zoepen kan-e as

2 'n wetterkalf ²³). #

Aöltjen: Jao, duur den hals kan völle. 'n Heele boerenplaatse kan der duur. Vrogger had-e 'n aadig spilleken ²⁴). En aj 't noe zeet, 't is bedreuf(d) en bedreuf(d).

Aorndiene: Hee mos zich schamen!

3 Grademeuje: Schamen! Da kuj begriepen. Dat had den domeneer ook ezeg. Den zeg: „Graads”, zeg-e, # „iej mozzen dat borreltjes drinken deran geven. Iej hebt vrouw en kinder.” En wat zeg-e: „Jao domeneer”, zeg-e, „iej wilt mij de neuze snuffen ²⁵), maor iej praot ook al net as ieder en eene. # Ze praot allemaole van mien zoepen, maor geen menske prut van mien groten dos. En ik zegge maor: „'t Neudigste 't ears. Maor kwelke nemmen doo'k 't oe neet. 't Is oe vak um met praotjes an den kos te kommen.” En too had den domeneer ezeg: „Graads, je moes je schamen.”

„Ik heb mij ens eschaamp veur 'n bakkersdeur, en ik kreeg der nog geen breudjen veur”, zeg-e too.

Allemaole: Wat bretaolen hond!

4 Jannao: Helemaols helpen kan-e 't aans neet. Dat-e zo zup, wi'k zeggen. 't Zoepen is 'm angeboren as 'n weule 't wreuten ²⁶). Zien vaa spoj' der ook neet in. 't Zit 'm in de pöste ²⁷).

5 Aorndiene: En wat had den domeneer 't laatste ezeg?

Grademeuje: Niks, den was egaone.

Aöltjen: Ja, tegen 'n bakaovend ²⁸) kuj' neet gapen. #

Mecheliene: 't Is te hoppen, dat-e 'n keer wiesder wodden wil.

4 Jannao: At dat gebuurt, wil 't te late waezen. Iej wet net zo good as ikke: As 'n menske kump te wetten, dan is-e half vesletten. En-e hef al heel wat kringen um de heurne. ²⁹).

5 Onze Dieka: 't Möt oe aans begroten van de kinder. Want dat foddeltjen ³⁰) van 'n wief dat-e hef, is ook 'n dink van niks. Geen spier better. #

Aöltjen: Nee, dee duch ook neet in de wos.

18)6 Jannao: Aj twee slimmen in de wanne doot, kump der aait 'n slimmen baoven. En zee hef ook aait 'n vekeerd haor in de neuze ehad. Stäodig der oet flearn. ³¹) En dan steet 't hoes op de hilde en de ledder in de putte. ³²) Ik zegge maor zo: Goo ³³) wieve en goo katten möt in 't hoes blieven. En de kinder loopt te strunkebraon ³⁴) en ondeugde te doone. Ze zeet der oet of ze oet 'n kreejennus ³⁵) komt. Smerig as 'n botterdeuze en zo ma-ger as 'n holt. #

Willemiene: Ze kunt met de keniens duur de tralies vretten. Boek of blaoze zit der neet an.

Onze Dieka: Da's niks geen wonder. Der kump neet wat in.
Grademeuje: Da's van zelfs. In 'n hondennus möj' geen met-
woste zeuken. En as de motte den zomp ³⁶⁾ ummestot, möt de
keuntjes 't 't earste liejn. #

Aöltjen: ,t Is 'n raar völkken, dat heele Sluchterinks spil.

Jannao: Dat had de kearl ook ezeg, en too had-e 'n kroewa-
gen vol kikvöske, maor wa'k zeggen wol, dat ze 't zo merakel
slech hebt, kan'k haoste neet gleuven. Ze hebt toch nog 'n bees
eslach.

Aorndiene: Hee had der neet veur te vretten. Dat eene wei-
deken, dat-e nog hef, is zo kaal, daj' der 'n loes ³⁷⁾ op kunt gei-
selen, en de jödde wol 't dink nog neet veur niks hebben. En too
möt Graads ezeg hebben: „Dan wiv' de butte maor veur den
grond trekken.” ³⁸⁾ #

Willemiene: Boo hooge zol-e'm an-egeven hebben?

Aorndiene: Daor he'k niks van venommen, maor völle kan
't neet waen (wezen).

Grademeuje: In ieder geval nog meer as tien jaor eleejne.
Too hef-e prebeard um der eene deur 't göttegat ³⁹⁾ te trekken.
Maor dat hef 'm aadig centen ekos. Too mienen baas 't heurn
zeg-e: „Jao, menneken, 'n wieze henne leg ook wal is 'n ei in de
braannettele. ⁴⁰⁾ En noe möj 't haol ⁴¹⁾ schoern.” #

Aorndiene: En wat zei-e?

Grademeuje: Den een visket de kwetsen oet de pap en den
ander de steene. Ik hebbe dissen keer de steene etroffen. Maor
'n anderen keer za'k wal oppassen dat ze mij de plaggen neet
oet de vaalt meejt. ⁴²⁾ Dan doot ze mij neet wier bij den bok.

Aöltjen: Hee wis aans neet an waffen (wat voor een) pos'e
zich zol schobben. ⁴³⁾ Op 'n aovend kwam-e bij ons. Hee wol
geld leenen om de boote te betalen. En too hef onzen Gaitjan 'm
nog eholpene. Too was 't met zien gezoepete nog neet zo slim as
rechtevoort.

Mecheliene: En heij de centen wier ekregene?

Aöltjen: Da kuj' begriepen. Aw' 't ewetten hadden, dan haw'
der neet zo völle eier onder eleg.

Willemiene: 'n Bolhenne ⁴⁴⁾ kuj' den stat neet oettrekken.

Jannao: Daor hef Willemiene gelieke an. Van 'n kikvos kuj'
geen veern plukken.

Ouze Dieka: Zol zien zwaoger 'm nooit eholpen hebben?

Grademeuje: Zien zwaoger, den pinzuwwel! ⁴⁵⁾ Da kuj be-
griepen. Den hef 'n kniepert op den stat. ⁴⁶⁾ Den hef aait de
aske op zien eegen kookken ekrab. ⁴⁷⁾

Willemiene: Jao, zo gedaone ⁴⁸⁾ möj' ze nog zeuken. Den lut

zik veur veer duit 'n gat deur 't knee boorn. 49) „Van geven wordt de sik dreuge”, zeg-e 'n keer. #

X
Janna: Eer dat den wat gif! Nog geen piep tabak. En wat zij 'n menske noe minder geven as 'n piep tabak en 'n strieks-zwaevel.

Onze Dieka: Dat is noe wal zo, maor heelemaols ongelieke geven met Graads kuj' 'm ook neet. # Aj' 'm vandage liek op den diek zet, zeg mienen baas, dan lig-e der mor'n weer naeven (naast).

6
Aorndiene: Ik zol mij ook wal waarn um mij zelfs 'n loes in den kragen te potten. 50) En daorbij: „Wiej kunt 't allemaole zelfs ook naa(r) bes gebroeken. Ik zegge maor zo: 'n Stork 51) hef de veern net zo good neudig as 'n nettelkönnink. 52) Oe geld op heggen en buske hangen is aaltied nog vrog genogt.

Onze Dieka: Dan zee'k der van kommen, dat-e aover 'n zetje nakend an den diek steet. #

Aöltjen: Da kunt wiejleu neet helpen. Der bunt aaltied meer mattelders as apostels ewes, möj' maor denken, wat iej boer?

2
Dat laatste was tegen mij. Ik stok 't heuf deur de gediens van de beddestae en zegge: „Ik zegge niks. 't Möt 'n groten sprekkert waen, den 't 'n zwiegert vebettert. En lig mij astoebleef neet aover den Graads te drammen. Leu, dee-t eur heele laeven van de gavel in de greepe loopt 53) is geen helpen an.”

Too bun'k zo 'n betjen an 't dommelen ekommen. Wat der veerder verhandeld is, he'k neet eheurd.

1) Zich troppen = met 'n troepje bij elkaar (gaan) staan. 2) Geklets. 3) Niet lekker. 4) Plaagt. 5) Wordt gezegd van iemand die 'n beetje „todderig” is, maar zich erg ziek voor doet, (Borculo's gezegde). 6) Foddeken = met kleine vlugge pasjes lopen (wordt van vrouwen gezegd) 7) Bizzen doen de koeien als ze last hebben van „gatvleegen”. De uitdr. wil zeggen: Veel drukte maken en niet opschieten. 8) Stumperig. Een vrouwtje dat „häobelig” loopt, dat „häobelt”, is 'n häobeltjen”. 9) De rogge stuift. De roggemeuje was 'n spook, waarmee men vroeger de kinderen bang maakte als ze de rogge plat liepen. 10) Betrokken hemel, gevolgd door regen. 11) Onweer. 12) Eclips. 13) Kwekwe = kweekgras *Triticum repens* L. De uitdr. wil zeggen: Hij heeft zijn zaken laten verlopen. 14) Hij staat er financieel zeer slecht voor. 15) Kwekwe (fig.) = hypotheek. (Kwekwebeume zijn lijsterbesseebomen) Eng. quickentree of quickbeam. 16) Heun = hoeden. De uitdr. wil zeggen: lijntrekken, lui-lakken. 17) Telkens (men hoort ook wel: ielkebods). 18) Niks: Veur niks geet de zonne op, veur niks kriej alleene lank haor en dikke luuze. Niks veur niks. Van niks geet de sikke dreuge staon. Met niks kuj' de katte doodvoorn (voeren). Niks is good in 't oge, maor neet in de mage. 19) Doern = duren. Hier duurde. De verl.tijd van zwakke w.w. is eensluidend met de onbep. wijs. 20) Sturm und Drangperiode van ± 18—25 jaar. 21) Rap = gebarsten. 'n Klomp of bel met 'n barst is „rap”. Met de rapklompen gaon = naar de vroedvrouw lopen. 22) Het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen. 23) 'n Kalf dat met zoete melk vetgemest wodt. Wettern = 't vee

drenken. 24) Klein boerderijtje. 25) Iemand op zijn fouten wijzen. 26) Weule = mol. Wreuten = wroeten. 27) Pöste = posten, gebinten. In overdrachtelijke zin: 't huis. En met 't huis worden weer de bewoners bedoeld. De uitdrukking betekent dus: 't Is erfelijk. 28) Tegen 'n brutaal mens, die 'n mond opzet zo groot als 'n „bakaovend" moet de bescheidene of bedeesde het afleggen. 29) Hij is niet zo jong meer. Oude koeien hebben n.l. veel kringen om de horens. 30) 'n Foddeltjen is 'n „wief van niks", die liever kletst, dan werkt. 31) Stäodig = gestadig. Flearn = langs de straat lopen. 'n Flear van 'n deerne = 'n straatmeid. 32) Dan staat 't huis onbewaakt. 33) Goede. 34) Strunkebraon = eigenlijk 'n vuurtje stoken van koolstronken. Die branden slecht en geven wel rook, maar haast geen warmte. Het wil dus zeggen: onnut werk doen, leeglopen, z'n tijd verlummelen. 35) Nus = nest. 36) Motte = zeug. Zomp = trog. Kattenzomp = 'n klomp waar de kap af is en waarin de katten melk krijgen. 37) Luis. 38) Butte tegen den grond trekken = 'n magere koe slachten. 39) 'n Bees deur 't göttegat trekken = clandestien slachten. 40) 'n Verstandig mens doet ook wel eens domme dingen. 41) 't Gelag betalen. 42) ...dat ze me niet te glad zijn. (Wordt vooral gezegd wanneer iemand 'n ander z'n meisje aftroggelt. Hee hef 'm de plaggen oet de vaalt emeejd = Hee is der met de meid van den of den van duur). 43) Geen raad weten. 44) Staartloze hen. 45) Vrek. 46) Gierig zijn. 47) Z'n eigen voordeel zoeken. 48) Gierig. 49) Men zegt ook: Hee lut zik veur drie stuver 'n bonenstok ('n tuurpaol) op 't knee (op den kop) anscherpen. 50) Zich zelf benadelen. 51) Ooievaar. 52) Winterkoning. De uitdrukking wil zeggen: Wie veel bezit, heeft ook veel uitgaven of: Groot is den hof, völle möt der of. 53) Van 't ene ongeluk in 't andere (van de regen in de drup) komen. Een gavel is van hout en heeft twee tanden. De greep is van staal en heeft er drie of vier.

'T WAS MAOR 'N KIND

'n Kasverhaaltjen? Och nee, met Kasmissen hef 't umtrert niks te maken. Wa'k vetellen wol, had ook op 'n anderen tied gebuurn können. En niks geen bezunders. Feiteluk 't opschrieven neet waard. Maor onze Dieka zeg: „Schriefft maor op.”

En dat he'k edaone.

't Was dan den dag veur Kasmissen.

„Gerritjen”, zeg mien mooder tegen onze meid, „denk derumme, daj' veur den donkeren dee bosschoppen doot, dee 'k oe ezeg hebbe.”

„Ma'k mee?” vrieg ik.

„Da doot dan mer.”

Met Gerritjen meegaon dee 'k geerne. Ze was aaltied aadig veur ons kinder en in den winkel schot der nog wal is 'n steek of 'n peppemuntjen aover.

'n Ogenblikke later waw' dan op stap. Gerritjen heel mij an de hand, want der lei snee en 't was lastig lopen op de klumpkes.

Halfweg wodden ze an de praot ehooln deur 'n paar andere deerns en toow' daor zoo stonnen, kwam der 'n begraffenis um den hook. 't Was maor 'n man of wat.

„Zee, wee begraeft ze daor?” zeg Janna van den smid.

„Da wej toch wal. Da's jao die kleine deerne van Eshoes.”

„O, anders neet. Dan gao'k mer. Daor blief ik neet nao staon kienen. Ik kriege koolde veute.”

Da's mij aaltied biej-eblevene. 't Was jao maor 'n kind. Neet de meujte waard um te blieven staon.

In 't hoes vetellen ik waw' ezeene hadden.

„Ja”, zeg zien mooder, „'t is veur Eshoes Jenneken nog wal 'n heel dinge. Ze was der merakels gek mee.”

„Ik kan mij aans neet begriepen, dat ze 't zich zoo antrök. Ze deut net persies of der 'n groot ongeluk gebuurd is. En 't was neet ens eur eegen. En al zien laeven 'n matteltjen. Ze mog Onzen Leeven Heer danken, dat den 't vot-enommen hef.”

Dat zei Gertjan, onzen naober.

4 „Maor”, zeg-e derbiej, „ik wette der eene, den bliej is: Eshoes. Den zal der neet um grienen at-e vanaovend in 't hoes kump. Ze had alleene ooge veur 't kind en de kearl lei an de echerse memme.”
3

„t Hef nooit wat ewes met die beiden. Daor hef 't kind geen schold an. Ze past neet bieje mekare. Maor ik blieve bieje wa'k ezeg hebbe. Met Jenneken he'k te doone", zeg mien moeder.

Meer wodden der neet aover epraot. 't Was jao maor 'n kind.

Ja, 't was 'n kind, 'n bleudjen van 'n kind, dat zien heele kotte laeven neet ekund hadde, en endeluks zóó zeek wodden, dat 't storf. Maor veur de vrouwe dee-t-aoverschot, was 't 'n zunnesträoltjen ewes, jao egenlukke alles, wat eur 't laeven nog weerde gaf.

Ze had 'n man, da's waor. 'n Oppassenden kearl, daorvan neet. En zeezels was 'n helder wief, werkzaam en ondenneluk, maor 't was zoas mien moeder ezeg hadde: Ze passen neet bieje mekare. At een van beiden maor wat meer toogevend ewes hadde, dan had 't nog wal egaone. Maor da was juus 't ongelukke. Geen van beiden wol ooit toogeven. Ze konnen geen spier van mekare verdraegen. At Reint wat zei, dan gong Jenneken daor daluks tegen in en kon opstoeven as de scheven in den bakaovend, en umgekeerd.

At ze dan nao 'n half uur of lenger allebeide oet-ebolderd wazzen doern 't mangs drie, veer dage, dat ze mekare geen woord zeien. Ze hadden 'n laeven as kat en hond.

An den eenen kant was 't gelukkig, dat Eshoes weinig in 't hoes was. Hee was monteur op 'n fabriek in de stad, 'n uur bieje ons vandan. 's Morns mos-e al vrog vot en 's aovens kwam-e late wier. Fietsen wazzen der umtrent nog neet en de dage wazzen lang. Mangs mos-e ook hier of daor hen um 'n mesien in mekare te zetten en bleef dan een of twee wekke vot.

Jenneken was dan vake bieje eur zuster, 'n weduwvrouw met één kind, 'n maeken van 'n jaor of drie. Zelfs had ze der töt eur groot vedreet geene.

En too eur zuster, dee allange esukkeld hadde, estorven was, nom ze 't kind, 'n matteltjen, dat halve tied zeek was, in 't hoes.

Eshoes had ears wal efoeterd, maor umdat der geen andere familie was, had-e zich der bieje neerleggen mötten.

Zich völle van 't kind antrekken dee-t-e neet. In 't begin 'n betjen. Een keer, too-t-e wier 'n dag of wat vot had ewes, brach-e ze 'n poppe mee, maor langzamerhand wodden 't hoo lenger hoo minder. As Jenneken der neet zoo gek mee ewes hadde, dan was 't misschiens net andersum ewes, maor noe begon-e 't as 'n soort onrech te veulen, dat zien vrouw alles wat ze nog an leefde had, an dat kind gaf, dat matteltjen, waoj niks as las van had. Veur

dat kind zorgen ze, an dat kind dach ze, veur dat kind kwam ze 's nachens oet bedde.

Reint beston as 't ware neet meer veur zien vrouw.

En zo kwam 't, dat ze op 't laatst 'n paar vrömden vuur mekare wodden. Niks as 't hoog neudige wodden ezeg. Ruzie maken deejn ze zelden meer. Maor dat laeven as twee stukken ies was haoste nog slimmerder as ruzie.

En noe was 't kind dood; en begraeven net op den dag, dat Reint wier terugge zol kommen, naodat-e drie wekke vot-ewes hadde.

Schrieven had Jenneken neet edaone.

„Wat kan 't 'm schellen”, had ze edach. „At-e kump, zal-e 't wal zeen.”

Ze ston in de kökkene. Traonen leepen eur aover 't gezichte. Ze veulen zich eenzamer as ooit. En in gedachten, haos in 'n dreum begon ze alles, wat van 't kind ewes hadde bieje mekare te zeuken en leggen 't in 'n la van 't kammenet. Zien kleere, zien kleine scheuntjes, zien spölgrei, 't telderken waor 't van egetten had, alles. Ieder stukke heel ze 'n ogenblik in de haande en strek der aover hen of 't 'n laevend dinge was en dan lei ze 't veurzichtig bieje 't andere.

Op ens geet de duure lös. Ze kik um, en daor steet Reint.

„Wat dooj?” zeg-e. En too-t-e zoog, dat ze gren: „Wa's hier gebuurd?”

„Niks. Teminsen neet wat, dat ieje oe hoof an te treken. Allee-ne dan, dat 't kind dood is.”

„Wat, 't kind dood? Boo is dat meugeluk?”

„Waorumme zol dat neet meugeluk waezen? 't Hef toch aaltied 'n bleudjen ewes. En noe is 't zeek ewodden en estorven. En van nommedag hew' 't begraeven.”

Reint leet zich op 'n stoel vallen en kek veur zich oet. Da veel 'm toch koold op 't lief. In de drie wekke, dat-e vot ewes hadde, had-e vake edach: „Hoo zal ze mieje noe wier ontvangen. 't Zal 't oole leedjen wal waen.” En noe dit. Hee kon 't zich nog neet vuurstellen.

Endeluks zeg-e: „Wee zol dat edach hebben.”

„Geen menske hef 't edach. Maor 't kind hef wiesder ewes azze wieje. Dat is egaone, umdat 't wis dat 't oe in de waege zat. Ik wol da'k 't ook doon kon. Noe, wee zal 't zeggen. Da gebuurt misschien ook nog wal.”

„Praot toch neet as 'n gek. At der eene gaon möt, dan zal ik 't waezen. Ik vedeene den kos aoveral.”

Jenneken gaf geen antwoord. Ze ston op en gong vedan met

alles op te bergen. Too-t-ze de poppe in de haande kreeg, zeg ze:

„Da's 't eenigste waj 't schaop ooit egeven hebt, en da was 'm van alles 't leefste. Heele dage kon-e der mee spöllen. Maor daor haj nooit erg in. Wat kon oe dat schellen. En aj vot gongen, dan kek-e oe nao. Eén keer zeg-e tegen mij: „Pappa zeute”. 't Schaop. 't Heel ook nog van oe, völle meer aj vedeenen.”

Noe gaf Reint geen antwoord.

Inplaatse van op te stoeven, had-e 't heuf in de haande laoten zakken. 't Lek haoste of-e gren.

Zeggen deejn ze zich den aovend niks meer. Den volgenden dag was 't Kasmissen. Bepaald kristeluk wazzen ze neet, maor ze heelen zich an 't gebroek, net as zoovölle, en gongen nao de kerke. Daor wodden esprokken aover 'n Kind, dat in de waald ekommen was um ons den goeien weg te wiezen en dat estorven was veur ons beswil.

Dat verhaal was veur geen van beiden wat niejs. Dat hadden ze al zoo vake eheurd, maor 't was aaltied langs eur hen egaone. At ze oet de kerke kwammen, wazzen ze 't wier vegetten.

Dissen keer was 't anders. Noe raken 't eur.

's Middags gong Reint de duure oet. Jenneken vraogen um mee te gaone, dee-t-e neet. Misschiens dat-e 't ook neet waogen. Hee sloog den weg in nao den kerkhof.

Jenneken gong 'm 'n oogenblik later achternao. En too-t-ze an de poorte ston, zoog ze eurn man staon bie 't graf van 't kind. deepe in gedachten.

Met mekare gongen ze wierumme.

Reint had den heelen dag nog geen woord ezeg. Maor 's aovens, too-t-ze bie de lampe in de stille kökkene tegenaover mekare an de taofele zatten, zeg-e op ens, zonder dat-e nao Jenneken kek:

„Ik bun mangs 'n onman ewes.” #

Zee wol zeggen: „Da buj ook”, maor ze zei: „Ik was aaltied ook neet makkeluk.”

Too zeg Reint: „Zol 't nog anders wodden kunnen?”

Zee wol weer zeggen: „Da lig an oe”, maor ze zei: „Da lig an ons zelfs.”

Too zwegen ze allebeide.

Endeluks zeg Reint: „Wiej hebt allebeide schold.”

Zee wol zeggen: „Maor iej 't meeste”, maor ze zei alleene: „Jao, dat hew.”

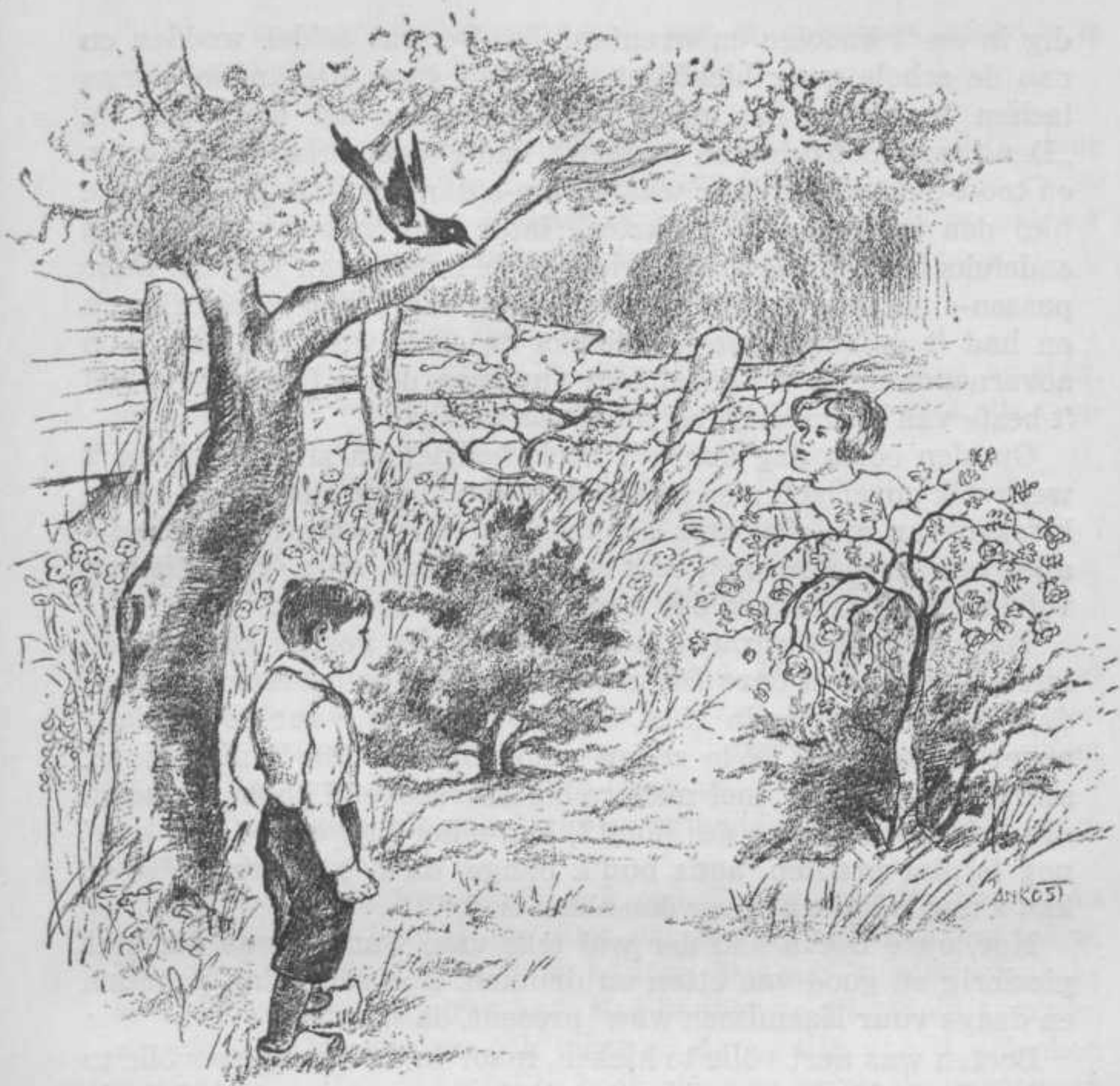
Den aovend, veur 't ears sint jaorn, zeien ze bie 't nao bedde gaon tegen mekare:

„Slaop wal.”

En hoo 't ekommen was, daar gaften ze zich geen rekkenschap van, had Jenneken later an mien mooder ezeg, maor sint wodden de verholding better. Ze konnen wat van mekare vedraegen en wodden toogevend veur mekare. Ze bleven alleene, maor ze wodden gelukkiger at ze edach hadden.

En 't was toch maor 'n klein kind ewes, dat nao zien dood nog zaegen had ebrach.

24 Dec. 1939.

TANTE DORA

(’n Oldejaorsaovend vetelsel)

Den ölsten breur van mien vaa, Oome Gert, had as kleine jonge al ’n bloemenkwas ewes. Too-t-e nog neet nao de schole gong, trok-e ze mangs al oet, zât ze in water in pötte of glaeskes of in ’n bloemenpot en-e saniken net zoo lange töt-e van mien groffa ’n häofken kreeg achter in den gaorden. Daor was-e stäo-

dig in an 't knooien en wreuten. Too-t-e wat oolder wodden en nao de schole gong bleef dat zo vedan gaon. De andere jongs lachen 'm mangs oet, maor de meister had der aadigheid in. „Den jonge möt tuinman wodden”, had-e tegen mien groffa ezeg, en too-t-e de schole duur was, kwam-e dan ook ears as leerjonge bie den tuinbaas op 't kasteel, later bie 'n bloemkweker en endeluks op 'n grote kweekerieje in de buurte van Utrech. Daor passen-e netjes op, wodden nao veloop van jaorn meesterknech en had 't gelukke, dat-e endeluks de zaak van zien baas kon aovernemmen op schappelukke vuurwaarden. „Oome Gert hef 't beste van allemaole”, zei mien vaa mangs.

Op zien oolen dag kon-e 't heele bedrief an zien zönne en 't werkvolk aoverlaoten en heel zich alleene bezig met veredelen en kweken van nije soorten bloomen en vruchbeume. Daor had-e alles veur aover, maor 't was neet makkeluk, zei-e. Völle tied en völle meutje, en lukken dee 't maor 'n enkelden keer.

Too'k nog neet etrouwd was, moch ik der geerne kommen en later he'k der met onze Dieka wal lozeard. Zoo herinner ik mij, daw' 'n keer, 't was in 1912, eneug ¹⁾ wodden vuur de Kasdage aover te kommen. Wie zollen maor blieven töt 't nije jaor, schreef-e, dan kow' met mekare oldejaorsaovend hooln, da kow'. „Ik hebbe zoo geerne daj komt”, had-e der bie ezat, „dan kuw' nog is plat praoten, aans bun'k bange, da'k 't verleer. Met oe kan'k nog is kuiern aover den olden tied.”

Noe, onze Dieka had der wal teks van, want 't was der aait plezierig en good van etten en drinken. Zoo zol 't dan gebuurn en daags vuur Kasmissen waw' present, da waw'.

Boeten was neet völle te kieken, maor in de kassen zoovölle te meer. De beide leste wekke van 't jaor wazzen ze altied drok. Den heelen dag kwammen bestellingen van de bloomenwinkels en van de groote leu. Ik veramesearn mij bes en learn dee 'k ook nog 't een en ander.

Zoo kwam dan endeluks den oldejaorsaovend. Mien tante en eur dochter hadden puffekes ebakt en luk soekela ekokt en op de taofele ston 'n grooten tos bloomen en 'n paar prachtige schöt-tels met wiendroeven, late winterpearn en groote goldgelle appels. # Dee kennen ik neet, en aans he'k toch völle vestand van fruit. Ik mag wal zeggen, naar völle. Maor disse eppele kon'k neet thuis brengen. Afijn, der wodden epraot, elacht, egetten en edronken en tegen elf uur kwam der 'n groote taate en halen oome Gert zelfs 'n paar flesken wien oet den kelder.

„Is dat ter eere van onsleu”, vrieg onze Dieka.

1) eneug = uitgenodigd.

„Nee, dat noe justement neet”, zeg mien eume, „maor 't is vandage veur mij 'n bezunderen dag.”

„Hoo dat zo?”

„Da za'k oe vetellen. Vandage is 't op den kop of 50 jaor eleene, da ik en oe tante, dee hier näost mij zit, vuur den tweeden keer kennisse met mekare emaaak hebt. Da was op oldjaor 1862 en wat daorvan ekommen is, kuj hier vuur oe zeen. Wiej bunt nog bie mekare.”

„Heij der geen spiet van, Mooder?” zeg-e.

„Nee”, zeg mien tante, „alleene kan 't mij mangs spieten, daw tien jaor vespuld hebt”, en ze strek eurn man met eur rimpelige hand aover de wangen en lachen töt 'm.

„Tien jaor vespuld”, zeg onze Dieka. „Boo meen iej dat?”

„Dat laot Oome Gert oe maor vetellen, zeg Tante Dora.

„Ja, doot dat, Oome Gert”, vrieggen ze allemaole.

En too begon den oolen baas te vetellen. Luustert mer:

„Ja, 't kan wonder gaon in de waald. De bloomen hebt mij gelukke ebrach. Neet alleene van dat, zeg-e, en schaof met den doem aover den vuursten vinger, nee, 't grötste gelukke zit näost mij.” En meteene kek-e Tante Dora an.

„A'k neet zo'n bloomenkwas ewes hadde, ha'k oe nooit learn kennen, vrouwken.”

„Ja, 'n bloomenkwas he'k aait ewes”, zeg-e nog 'n keer. „As kleine jonge al. Ik wol der alles van wetten en alles van learn. Noe trof ik 't daw 'n meister hadden den ook 'n onwiezen teks van bloomen en tuinieren had. Hee kennen ze allemaole, tammen en wilden. Dee wazzen ook mooi en de meuite van 't bekieken weard, zei-e. Hee gaf mij 'n book waor ze ammaole in stonnen en learn mij hoo'k de namens kon opzeuken. Determineeren neumen-e dat. In 't begin kon'k der neet mee gewodden, maor 't doern neet lange of ik wodden der kundig mee en too 't zommer veurbiej was ston der geen bloome in onzen hof of der umme hen of ik kon ze beneumen. 't Volgende zommer leep ik mangs heele Zundagmiddage duur de weidens, in de buske of langs de gravens um bloomen en planten te zeuken, dee'k nog neet kennen, soms wal 'n uur van 't hoes en a'k wat bezunders evoonen had, dan leet ik dat de meister zeen.

En dan bepochen-e mij. #

Op een van die Zundage ha'k den heelen middag van 't eene weideken of busken in 't andere elopen en was ongemerkt veerder van hoes ekommen a'k ooit ewes hadde. En too'k aover 'n dreugen graven esprongen en 'n endeken duur 'n eeken singel

ekroppen was, ston ik plos vuur 'n oolen hólten schutting. De päole stonnen scheef en wazzen half verrot, en iej konnen tusken de plenke duurkieken."

„Wa'k too zoog, veget mij nooit. Ik kek in 'n totaal verwil-
derden gaorden. Vlak vuur mij, in 'n tuten (hoek) stonnen wal
doezend töske (bossen) met groote gelle bloemen, dee'k nooit
ezeene had. 't Wazzen nachrozen (St. Teunisbloemen) en veerder
op, tusken de stroeken, vingerhood en andere soorten, de een nog
mooier as de ander. Beume en stroeken stonnen der ook, kessen,
proemen en baezenbuske, flambozen, eardbaezen, van alles, maor
neet onderhouden, in jaorn niks an gebuurd. En 'n roet! Onge-
lukkig. De pa koj neet meer zeen, zo hoge ston 't grös en de
braannettele. Hier en daor stonnen 'n paar oole eeken en buken
of 'n busken fiene dennen of coniferen. 't Was net 'n hof oet
't spreuksken van Doornreusken aj dat kent."

„Ik wol, da'k der in kon, doch ik en leep langs de oole plenke
um 'n gat te zeuken. Dat ha'k gauw ondek en 'n ogenblikke later
ston ik in den hof. Hee was zo groot, 't lek wal 'n park. En too
zoog ik ook, dat heel in de veerte 'n hoes ston, maor de vensters
wazzen too en den klimop wassen töt aover de pannen.

En too'k daor zo ston te kiekene en neet wis of ik veerder zol
gaon of neet, heurn ik op ens roopen:

„Gert, wao buj? Kom dan Gert!"

Ik schrokke mij 'n ongelukke en wol votlopen, too mij plos
van achter 'n groten stroek treurrozen 'n maeken te meute kwam
van 'n jaor of tiene. Zee schrok ook efkes, too-t ze den vrömden
jonge zoog, maor zeg: „Boo kom iej hier?"

Ik zegge: „Deur dat gat."

Ze kek mij an en begon te lachene. Ik lachen too vanzelfs ook
en zeg: „Hoo koj wetten, dat ik Gert heete?"

Too lachen ze nog völle hatter. Ze kon neet oetscheiden. Eu-
deluks zeg ze: „Wa buj toch dom. Ik heb oe toch nooit earder
ezeene!"

„Maor iej zeien toch: „Kom dan Gert!"

„O", zeg ze, da's mien ekster; daor zit-e."

„Gert, kom hier!"

En daor kwam-e anvleegen.

„Ik heet Dora", zeg-ze. „Ik hebbe twee marmotjes en ook
kanientjes. Gaot maor is mee, dan za'k ze oe laoten zeen."

En too hef ze mij mee-enommen, den heelen hof duur, en
wiej hebt eardbaezen en flambozen egetten en met de kanientjes
espuld.

Endeluks wodden 't tied, da'k op 't hoes an mos.

„Iej möt mor'n wierkommen.”

„Da kan'k neet, ik modde nao de schole.”

„Wanneer kom iej dan?”

„Zundag.”

’t Heele zomer kwam ik noe alle Zundage in den velaoten hof en spullen met de kleine deerne. Meugeluk was ’t mij ook wal ’n betjen begonnen um de proemen en pearn en al ’t andere wat ze hadden. In ’t hoes zei ik der niks van. Ze dachen, da’k an ’t bloemen zeuken was. Den earsten keer ha’k ’t veteld, wao’k ewes hadde. Maor van de kleine Dora ha’k niks ezeg. „Ja”, zeg mien vaa, „dee fiela ken ik wal. Ze hef wal tien jaor onbewoond ewes. Den heer, den ’t heele spil angeet, wont al jaorn in ’t boetenland. ’t Tuinmanshoes is van ’t vuurjaor verhuurd. Der wont noe ’n weduman met ’n hoeshölster en ’n maeken van ’n jaor of tiene. Den man bunt nao den dood van zien vrouwe de zenuwen in ’t heuf eslagen wordt ezeg en noe zit-e hier um weer op streek te kommen. Hee was ruste neudig. Maor hee wordt wal better, he’k venommen. En dan zal-e wal wier votgaon, zo’k denken. Hee möt ’n zaak hebben in Ensche, he’k eheurd.

Mien vaa had ’t good ehad. In ’t laats van September zeg Dora tegen mij: „Wiej gaot vot.”

„Wanneer?”

„Half October. Wiej gaot weer nao Ensche.”

’t Veel mij ’n betjen koold op ’t lief. Ik en Dora wazzen fe-naoleweg kammeräo ewodden. ’t Heele zomer haw’ met mekare espöld en noe in ens was ’t oet. Veurgood. Lichte zow’ mekare nooit weer zeen.

Den earsten Zundag nao dat ze vetrokken wazzen ging ik oet gewoonte wier nao den hof. Ik hadde nog zo’n stille hoop, dat ’t neet waor zol waen. Maor ’t was wal zoo. Ik schudden ’n paar late epele, dee-t nog an de beume wazzen blieven hangen der of, maor ze smaken mij neet. Vedreetig gong ik nao ’t hoes.

Too kwam al gauw ’t winter en too’k met April van de schole kwam, wodden ik tuinmansjonge en had wal wat anders te doone as met kleine maekes te spöllen.

De jaorn gingen veurbiej. Van Dora heurn of zoog ik niks meer. Op mien twintigste jaor kwam ik hier. ’n Paar keer in ’t jaor zoch ik mien oldershoes op: met Pinksteren en met olde jaor. Zoo ook in 1862.

Ik wazze dan in Utrech in den trein estap nao Arem en zat alleene in ’n koepee. In Driebergen kwam der ’n juffrouw biej in en zat zich in den hook tegenaover mij. Wiej bleven alleene.

Ik kek eur an en zee kek mij an. Dee he'k al eerder ezeene, dach ik en too'k nog 'n keer good kek, wis ik 't.

„Dora, buj 't of buj 't neet”, zeg ik.

„Jao,” zeg ze, „en iej bunt Gert. Wee had dat edach.”

Noe, da begriep iej. Der was heel wat te vetellen. Eur vaa was al lange dood en zee had 'n betrekking in Utrecht. Ze gong noe nao familie in Ensche. Daags nao niejaor zol ze wier terugge.

Töt Arem haw' gezelschap an mekare, maor bie' t ofscheid belaovent ik, da'k aover twee dage wier present zol waezen, dan kow' wier samen reizen.

En zoo is 't gebuurd. En noe hew' al umtrent 50 jaor de laevensreize met mekare of-eleg. As alles good geet hew' aover twee jaor de golden broedlachte.”

„En noe wiv' ears de glaeskes volgeeten”, zeg-e. Ik wodde van al 't praoten 'n betjen schroeterig in den hals.”

Onze Dieka wol niks meer drinken. 't Hadde meer as good ewes, zei ze.

2 „Nemp dan 'n paar wiendroeven, of 'n appel”, zeg Oome Gert. Noe ja, dat wol ze dan wal doon.

Too zeg ik: „Oome Gert, noe möj' mij toch is vetellen, wa bunt dat veur epele. Ik gleuve neet, da'k ze kenne.”

„Da zal wal oetkommen. Dee he'k zelfs etrokken. Ik hebbe der 'n vieftig van e-ënt, maor ze hebt nog geen namen.” #

„Mag ik 'm beneumen?”

„Da's mij wal good, maor 't möt 'n mooien namen waen, want 't is 'n mooien appel.”

„Dan stel ik vuur: Tante Dora. Is dat wat of is dat neet wat?”

Noe, dat ha'k etroffen. 'n Paar begonnen te zingen: Lang zal ze laeven en 't wodden 'n spittakel van wonder en geweld.

„Iej kriegt 'n beumken van mij present”, zeg Oome Gert. * „Zoo gauw at 't doo weer is, za'k 'm oe sturn.”

Dat hef-e edaone. Den boom steet nog in mienen hof en elk jaor krieg ik der een mende prachtige goldgelle epele an met donkere stipkes. Ze doert töt in de Mei.

P.S. Tante Dora ston töt veur enkele jaorn in de meeste priescouranten, o.a. van Van Rossum in Naarden. Noe hebt ze weer andere soorten.

TOOBATE

'N PAAR OLDE EN NIEJE SMEUKSKES,
AOVERNIEJS VETELD

HAMERSLAG

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

TOBBATE

IN BARR OLBH BY NARR ZMURZAKA
ADVENTURES IN THE
LAND OF THE

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

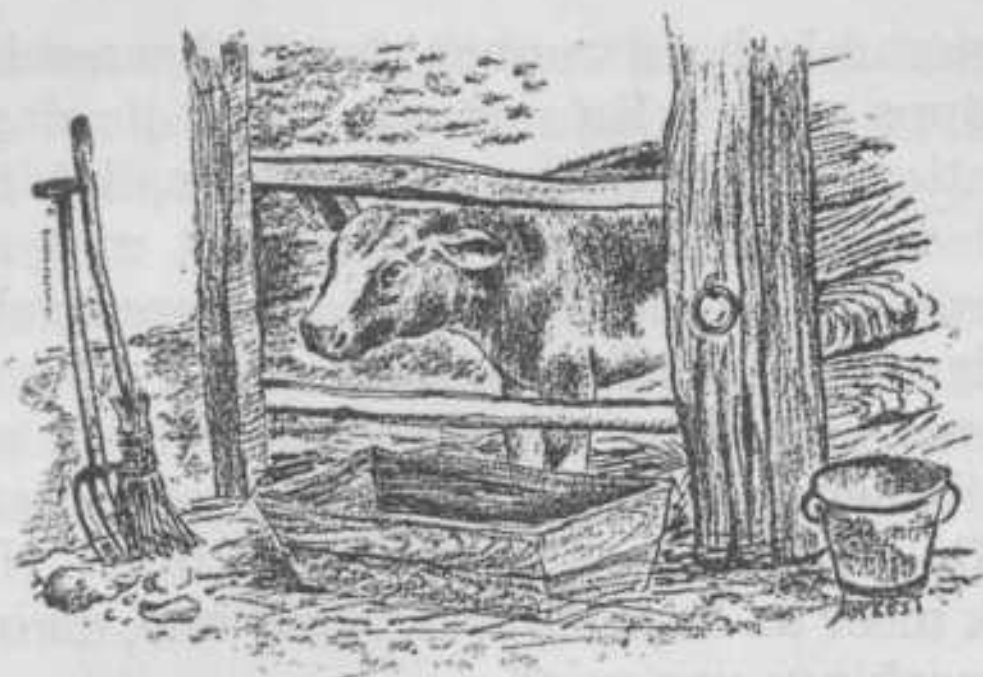
THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

BY
JOHN H. COOPER
OF THE MASSACHUSETTS HISTORICAL SOCIETY

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM 1630 TO 1800

HAMERSLAG

Veur de verandering 'n vetelseltjen van Bennat. Aans neet völle bezunders.

Meugeluk daj 't neet meer wet, maor ik hebbe vrogger al is 'n keer veteld van Blootjan. ¹⁾

Blootjan was den oosganger, den zien kind neet wol laoten deupen. En toe 't dan endeluks toch gebuurn zol, umdat-e geen misgenugen met de vrouwe hebben wol, had-e, too-t e onder den stool ston töt den domeneer ezeg: „Hij heet Jan, domeneer, bloot Jan”. Van die gevolgen dat ze 'm allemaole oet-elacht hadden en dat-e nooit meer anders eneumd wodden. Dat 'm graag 'n borreltjen lusten he'k ook veteld, en dat 't 'n onveschellig dier was, zuj misschiens ook onthooln hebben. Die meeste oosgangers wazzen vrogger zo. Vake neet völle an elaeagen. 'n Fesoonluk menske gong in die dage ook neet nao den Oos um bloot veur de wille van die zwatte kearls kapot te maken. Nee, zo'n oosganger was neet wat.

Maor noe was-e al lange wier terugge en wier bie 't messeln. 's Winters gong-e ook mangs hen slachten.

En too was 't dan 'n keer gebuurd, zo vetellen Bennat, dat ze bie Knieperink an 't werk wazzen. Blootjan, de Fiela (da was 'n kleinen knech en den wodden zo eneump, umdat-e in zo'n

¹⁾ N.l. in „De Mölle” I.

vreseluk krot van 'n hoes wonnen) en de baas zelfs. Ze mozen 'n nije schöppe zetten. En noe was 't in die dage 't gebroek, en 't mag watterwechent nog wal zo waezen, dat 't ambachsvolk net as de kleermakers bie j de middagspot mee anzatten. Den kleermaker wazzen de boern aover 't algemeen gek mee. At den kwam, wodden vake sniejbönen ekok. Maor as-e dan alle dage bie j 'n anderen boer mos gaon werken, was 't geen traktatie meer. „Sniejbönen hangt mij den hals oet”, zeg der is eene tegen mij. De messelders wazzen neet zo in tel. Noe ja, messelders sopt ook meer as kleermakers. Maor allo, da bunt dan maor zo zukke opmerkings van mij.

Afijn, ze wazzen dan met zich dreejen den earsten dag veur-smiddags an 't werk ewes, en too 't twaalf uur luujn, kwam de boerinne an de nienduure en reep: „Mansluu, angaon!”#

Noe hooven ze dat geen tweemaal te zeggen, want dat etten, dat was wat. En veural bie j 'n groten boer. Ze hadden alle drie op 'n flink stuksken vleis erekkend. Maor ja, 't veel tegen. Knieperink was 'n gedaonen hond en had daags te vuurten tegen de vrouwe ezeg: „Willemiene, denk derumme, at de messelders kompt, dan kok-iej maor arftensoep. Den bollen gas spek den der nog hönk (hangt) van 't vurige jaor, kunt ze ons wal helpen opmaken.”

En zo kregen ze arftensoep, ieders met 'n bölleken vet gas spek. Lekker was 't neet, want 't was midden in 't zommer en fraoi heite.

Too-t-ze de middagslaop oet hadden en wier an 't wark wazzen, zeg den baas: „Da veel neet mee vandage. Gadverdarrie, ik kon dat gaste spek haoste neet duur den hals kriegen.”

3 Noe ston den baas bekend as 'n etteworm. At-e in 't hoes was, zat-e 's morns mangs al an 't gebraon vleis. „'t Bunt daor zukke vret-dölle”, wodden mangs ezeg. #

De Fiela was der ook neet aover te sprekken. „Ik ette nog leever blote earple.” En den was 't in 't hoes neet rejaal ewend.

Blootjan had ears niks ezeg, maor too-t-dee andern zo an 't foetern wazzen, zeg-e: „Och, ik doo de ogen der maor bie j dichte, dan zee'k de wörme neet, dee-t-der baoven op drieft. Too'k in den Oos was, he'k nog wal heel wat anders egetten as gas spek. En waor 't terechte kump, hangt ook geen schilderiejen.”

„Blootjan, holt op, aj neet wilt, da'k slim wodde.”

Too-'t den volgenden dag wier twaalf uur wodden, zeien ze tegen mekare: „Wie j bunt der nij nao, waw' vandage kriegt.”

2 Maor 't was wier arftensoep met gas spek. En den daaden dag wier net zo.

Too zeg den baas: „Jongs, ik kan hier neet langer waezen. Mor'n middag zeg ik, da'k slech (ziek) bunne en gao'k nao 't hoese etten. Iejleu möt maor zeen waj doot.” #

„Iej kriegt mor'n kalfovleis”, zeg Blootjan.

„Jao, den gedaonen blaksem zal ons! Kalfovleis. Kuj begriepen. En de vrouw is geen haor better. Da's 'n grote pinne.”

„Ik zeg oe, daw' kalfovleis kriegt, en zo völle as oe lus.”

„Iej bunt neet wies, Blootjan.”

„Wedden?”

„Jao, waorumme?”

„Um 'n flesse klaoren jenever.”

„Da's good.”

En ze plakken zich mekare in de haande, net as de koopluu op de mark.

Noe had den boer in 'n höksken achter op de delle 'n vet kalf staon. 'n Prachtig zeutemelks kalf. Aover 'n paar dage wol-e 'm vot doon. Blootjan nom 'n zwaoren hamer, leep nao de delle nao 't hok en zeg: „Kieseman, kieseman.”

't Kalf stok den kop der oet, maor metene gaf Blootjan 'm 'n slag met den hamer, dat-g hatstikken dood was.

Too leep-e nao de kökkene en zeg: „Boer, kom toch gauw. Ik kwam net van 't huusken en daor zee'k dat dat kalf zo raar deut. Ik denke, wat-e hef, da we'k neet, maor good hef-e 't neet. Hee veel kasmaaks van de beene.” #

Da was 'n spil. Allemaole nao de delle.

„'t Is al gebuurd”, zeg Blootjan. „Snijjt 'm maor gauw deur den hals. Hee is der wal good umme.”

Geen menske begrep der wat van. Wat zol dat kalf noe ehad hebben. Zoepen had-e 'n half uur eleejne nog bes edaone.

„'t Is bedreufd”, zeg de vrouwe. „En ze bunt net zo duur op 't ogenblikke. Allemaole scha veur de hand.”

Blootjan heel zich natuurluk onneuzel, en de anderen zeien ook niks. De Fiela en de baas mochen aans wal wat denken.

„Geef maor 'n mes”, zeg Blootjan, en daluks. At 't möt, kan 'k ook slachten. Ik hebbe van alles bij 't ende ehad. Aw' 'm drek deur den hals snijjt, is-e bes te gebroeken. Maor de jödde kuj 'm neet verkoopen. Dan kriej der niks veur.”

„Nee, daor buw' ook bange vuur.”

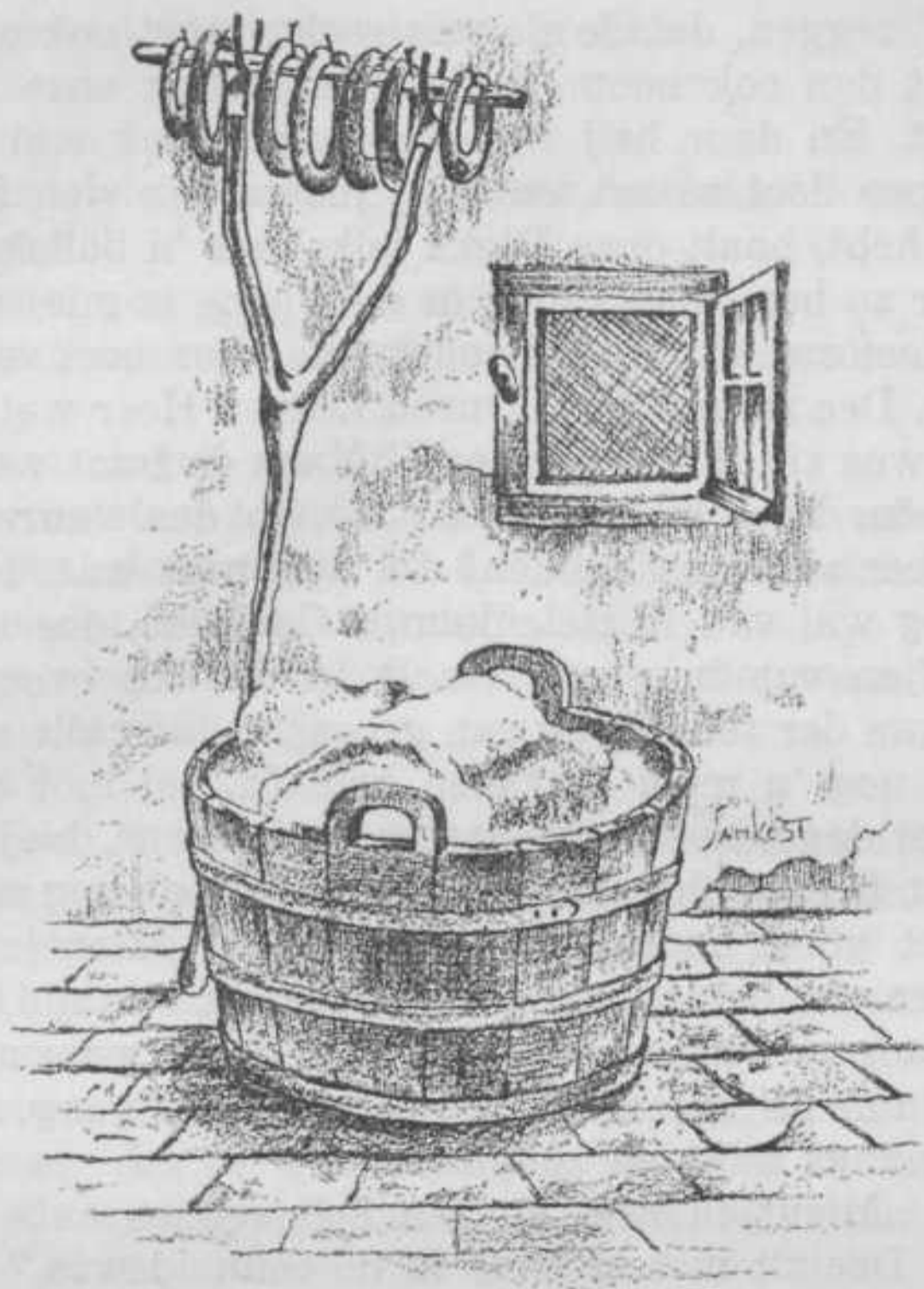
Den volgenden dag gebuurn 't zoas Blootjan ezeg hadde. Ze kregen kalfovleis de volheid.

Knieperink zat aans met lange taane te etten. 't Wol 'm neet good deur den hals. 't Kalf in den grond stoppen, had-e neet too besloeten kunnen, oet gedaonigheid, maor van 'n zeek kalf etten,

was 'm ook niks waard. Maor umdat de anderen 't atten, mos-e
veur zien fesoon wal meedoon. #

Endeluks zeg-e: „Ik wol toch wal is wetten, wat dat kalf
mankeard hef.”

En toe zeg Blootjan: „Wet iej dat neet? Hamerslag”, zeg-e.

WOS EN PEARDEVLEIS

*alleen het
mensen kleepte!*

Onze Dieka hef disse wekke wos emaaak. Vrogger, toow' nog volop in de kinder zatten, wodden zo tegen Sinterklaos 'n keuntjen eslach, en in Febrewarie of zo nog wal is ene, aw' 't der nao hadden, maor de kinder bunt noe vot en noe buw' wier met zich beiden, net as in 't begin toow' etrouwd wazzen. Onzen Derk kuj' neet meer meetellen, den hef geen eenen tand meer. 's Morns et-e niks as 'n stuksken pankooke, 's middags 'n paar earple en 's aovens weggenmelk. Vleis et-e neet meer. En dan met zich beiden zo'n heel keun van dreehondaad pond opetten is ook neet wat. Dan kuw' better zo noe en dan redeluk 'n stuksken vas (vers) vleis koopen, da kuw'.

5
↑ Chap van
melk en
wittebroude

Noe zuj' zeggen, dat de slagers rechtevoort ook wos vekoopt, dus da'k 't dan ook neet neudig wazze, da'k onze Dieka an 't wosten zat. En daor heij in zeker opzich ook wal gelieke an. 2 Wos vekopen doot ze zat, en mij lus ze ook wal. Zo lang aw' zelfs niks hebt, haalt onze Dieka ielkebods 'n bölleken, daorvan neet. Maor zo heelemaols niks in de wieme is mij ook zo kaal. Da buw' neet ewend. Mien mooder was aans neet vuur wos van den slager. Dee zei mangs: „Onzen Leeven Heer wet alles, maor wat in de wos zit, dat wet-e neet.” Maor da bunt van die olderwetse ideeën. Mij lus wal wos. Jao, in den vuuregen oorlog, toow' die eenheidswos hadden! Da was neet wat. Iej wet mischiens nog wal van Köttelenkamps Gaidiene, dee vetellen, dat ze 'n peutjen van 'n weule (mol) in de wos evoonen hadde! Hach! ik kan der fenaolweg van groezelen. Met die eenheidswos hew' aans nog 'n mooi stuksken beleafd. Iej möt dan wetten, daw' in dee dage, noe roem dartig jaor eleene, biejs ons 'n gek hadden, Jan Schovenhorst. En dan leep der ook nog zo'n wiefken, dat 't neet good hadde, zo'n häobeltjen, Mientjen Roel. Ze hadden geen van beiden vuur 'n halven cent vestand, dat hadden ze neet, maor ze wazzen neet lastig en deejn geen menske wat. Noe dan, en as Mientjen dan aover de straote gong, dan hadden de jongs mangs wille en zongen:

„Mientjen Roel en Jan Schovenhos
Dee zit met mekaar in de eenheidswos.”

Och man, wat wodden dee gekke Mientjen dan hellig. Ze dreejn zich umme en rearn:

„Iej leeg 't, misselukke apen. Ik zeg oe daj' 't leegt, leelekers. Ik zal 't an den burmeister zeggen.”

Helpen dee 't natuurluk niks. Inplaatse van oet te scheiden, zongen ze nog ens zo hard.

2 Dat doern zo 'n zetjen en op 'n goeien dag hompelen Mientjen de trappe van 't gemeentehoes op. Ze wol dan den burmeister sprekken.

„Kuj' 't mij neet zeggen”, zeg den klerk.

Nee, da kon neet, abbesluit neet. Ze mos stippeluk den burmeister hebben.

Ears prebearn den sikketaris en den veldwachter um ze der met 'n zeut lientjen oet te kriegen, maor Mientjen heel zich an de traplönninge vaste en rearn:

„Burmeister! Burmeister!”

Op 't gerearte kwam den burmeister oet zien kamer en vrieg, wat der an de hand was.

Ja, daor was Mientjen Roel en dee konnen ze neet votkriegen.

Ze wol abbesluut den burmeister sprekken.

Noe ja, ze zol dan maor binnenkommen.

Wat der dan was, vrieg-e.

„Jao, burmeister, en a'k dan aover de straote lope, dan plaogt mij de jongs.”

„Zo”, zeg-e, „en wat doen ze dan?”

„Jao, burmeister, ze zingt en 't bunt allemaole leugens, da bun 't”

„Maor wat zingen ze dan?”

„Jao, burmeister, ze zekt dat ik en Jan Schovenhos met mekare in de eenheidswos zit. En da 's toch neet waor, burmeister. Zeg iej noe, dat 't neet waor is.”

„Nee”, zeg den burmeister, „dat is ook niet waar.”

„Dus dan leegt ze 't?”

„Jazeker.”

„Zee, ik heb 't daluks wal edach, maor ze gleuft mij neet. Kuj' 't mij neet op 'n breekfen geven burmeister. Too, astoebleef. Dan kan 'k 't bewiezen en dan laot ze 't.”

Ears zei den burmeister, dat 't neet neudig was. Ze konnen 't zóó wal zeen.

„Maor burmeister, boo kuj' dat noe zeggen. Ik hebbe ze al zoo vake ezeg, dat ze 't leegt, maor ze gleuft 't neet. Ze zingt als maor vedan. Ielkebods van niejs. En as iej 't zekt, dan gleuft ze 't.”

Too nom den burmeister de penne en schreef:

„Ondergeteekende, Burgemeester van N..., verklaart, dat Mientjen Roel en Jan Schovenhorst niet tezamen in de eenheidsworst zitten.”

En zien name der onder.

„Daor dan”, zeg-e. „Daor heij 't bewies. Laot dat de jongs maor zeen.”

Mientjen nom 't breekfen, maor umdat ze neet laezen kon, heel ze 't op den kop.

„Doezendmaol bedank, burmeister. Wa kost?” Maor kosten deej 't niks.

En daor gong Mientjen hen met 't breekfen in de voes.

Good en wal op straote haj' 't spil wier gengs.

„Mientjen Roel en Jan Schovenhos

Zit met mekaar in de eenheidswos.”

„Iej leeg 't, misselukke apen. Den burmeister hef ezeg daj' 't leegt, leugenvarkens. Kiek mer.”

En ze heel eur 't breekfen vuur.

Een van de grötste jongs gong nao Mientjen too.

„Lao's kieken", zeg-e.

„Daor", zei Mientjen, „noe kuj' 't zeen."

En jaowal, daor ston 't zwat op wit, met den burmeister zien name der onder.

„Zee 't noe? Gleuf iej 't noe?"

„Jao", zeg de jonge. „Iej hebt gelieke. Wiej hebt 't nooit gleuven willen, maor noe gleuf ik 't. Wiej hebt ons vegis."

En van den dag of zongen ze:

„Mientjen Roel en Jan Schovenhos,
Dee zit neet in de eenheidswos."

En wa 'k oe noe veteld hebbe, da 's noe geen feit, maor da 's de zuuvere waarheid, dat is 't. En 't is gebuurd in Maor nee, da geet oe ook neet an.

Töt zowied van de wos. En noe van 't peardevleis. Ja, dat slachten, da was wat. Da was de plezierigste tied van 't heele jaor. Behalven dan veur de keune. 's Morns vrog, as den slachter kwam, begon 't al met 'n borreltjen. Dat smaken zoo 's morns um zeuven uur al zoo lekker, um daj 't anders nooit kreeg um dee tied. Biejname as 't koold was. En den tweeden dag wodden 't nog betterder. Mien mooder maken alle soorten wos, en bloodbrood, en balkenbriej, en rolle, en heufkeeze, jao van alles. En dan die schrömpkes! Zo'n pleksken brood met schraomen! Kearl, 't water löp mij noe nog oet den mond, bloot a'k der maor an denke!

Maor dat wet iej allemaole net zoo good as ikke. Da 's dus jammer van 't papier um daoraover te schrieven. Lao 'k oe noe vetellen van dat oole peard van Knieperink. Iej wet nog wal denzelfden Knieperink, den Blootjan met dat kalf zoo te pakken had ehad. Dat kalf was estorven an 't hamerslag, aj' 't onthouden hebt. Noe, biej Knieperinks hadden ze 'n grooten vos, 'n bels. 'n Peard as 'n olifant. Maor den wodden oold en 't wark was der of. Knieperink beslot, zich 'n niejen too te stellen. Dat deej 'm ongelukkig zeer. Neet um den olden knol van vief en dertig jaor, maor um de centen. Op 'n keer, dat Blootjan der an 't messeln was, zeg-e: T-t-t-token w-w-w-wekke wi'k nao H-h-hengel. W-w-w-iej möt ander p-p-p-peard hebben."

„Ik zol denken, dat 't ook tied wodden. Den olden bels van oe is geen cent meer weard. Of woj' nog zeen, daj' 'm vekof?" zeg Blootjan.

„N-n-n-n-ee, den wiw' z-z-z-zelfs opetten. Dan d-d-d-doow' dee oole k-k-k-koo nao den slager."

„Ma'k 'm oe slachten", zeg Blootjan.

„D-d-d-da ma'k w-w-w-wal liejn. D-d-d-dan möj de

w-w-w-wekke nao de Hengelse mark maor k-k-k-k-kommen.
D-d-d-dingseldag."

„Kump in odder", zeg Blootjan.

Too-t-ze 't peard an den balken hadden hangen en Blootjan de neudige borreltjes op hadde, blaoven-e, dat-e 's aovens zol kommen um te zolten.

„Heij genog zolt in 't hoes?" zeg-e.

„N-n-n-nee, da m-m-m-möw nog halen. Boovölle b-b-b-buj umtrent neudig, d-d-d-ducht-oe?"

2 „Jao, hee kan wal 'n kleine tweedoezend pond waegen. Hon-
derd pond op zien minst."

„M-m-m-maor da's toch v-v-v-völs te völle!"

„Te völle! Earder te weinig. Iej wilt toch neet, dat 't oe in 't kuven verrot?" #

Nee, dat wol Knieperink ook neet. Dus spannen-e 't nieje peard vuur de stotkoore en joog nao 't dorp.

's Aovens kwam Blootjan. Hee streejen 't zolt der op net of der 'n pak snee evollen was en op 't laatste kwam-e nog te kort.

„Wiej möt der nog twintig pond bijhebben", zeg-e.

„W-w-w-wiej hebt neet meer in 't hoes. Ik h-h-hebbe h-h-h-honderd pond ehaald. 'n F-f-fraoi groten z-z-z-zak vol."

„Iej möt 't zelfs wetten, maor zoo stao'k der neet veur in. Twintig pond he'k oe ezeg. Viefentwintig is nog better."

En Knieperink was neet zoo good, of-e mos vuur den tweeden keer inspannen en viefentwintigpond zolt halen.

Endeluks zat den heelen bels in de kuvens.

„B-b-b-boo lange m-m-mök 'm laoten z-z-z-zitten?"

„Jao", zeg Blootjan, „'n maond, dat kan, maor zes wekke is better. Dan buw' sekuur dat 't good blif. Dan kuj' der aover zes jaor nog van etten."

En noe kan 't waezen, daj' 't wet, maor 't kan ook daj' 't neet en wet, maor veur peardevleis buj' lang zoovölle neet neudig as veur beestevleis. Dat schelt wal 'n daade possie. Dus kuj' met völle minder too.

Maor Knieperink wis dat neet.

Blootjan zoo völle te better.

„Ik mag liejn, dat den boer zich te basten zup", had-e 'n zetjen later tegen zien kammeraod Poerlekwa ezeg.

'n Paar maond nao de slachpetieje kwam Knieperink 'm temeute.

„Iej h-h-h-h-hebt mij o-o-o-ook wat emaaak", zeg-e. „Iej m-m-m-möt nog is k-k-k-kommen slachten."

„Wat heij dan?"

„J-j-j-jao, da zoj n-n-n-neet wetten, iej leelukken h-h-h-hond. Den b-b-b-bels is zoo ongelukkig z-z-z-zolt, dat 't oe zeer d-d-d-deut in den hals. Geen m-m-m-menske kan 't etten.”

„Da's 'n bewies, da'k 't good edaone heb”, zeg Blootjan. „As peardevleis neet zolt is, dan smaakt 't zeute en dan smaakt 't heelemaols neet. Maor at 't oe te slim is, dan möj 't 'n paar uur in 't water zetten.”

Dat deejn ze, maor 't holp neet, teminste neet genogt. 't Zolt wol der neet oet. Ze prebearn 't nog 'n paar keer en op 't laatste kon geen eene der nog van etten. Der zat niks anders op. as dat ze 't an de kleine keuntjes voan (voerden).

'n Zet later vrieggen ze an Knieperink: „Is dat waor dat iej de kleine keuntjes peardevleis voert?”

„J-j-j-jao”, zeg-e, „dat hew' edaone, umdadde wiej'leu 't n-n-n-neet etten können. En v-v-v-vot smieten kow' ook n-n-n-neet.”

„Maor”, zeg-e derbiej, en-e gren zoowat van helligheid en van spiet, „z-z-z-z-b-b-b-bunt mij a-a-a-allemaole k-k-kapöt egaone. D-d-d-den B-b-b-blootjan, ik w-w-wol dat-e

(Wat op de plaatse van die stipkes staon möt lao'k vot, aans zekt ze, da'k vleuke, en da wi'k neet).

Jaorn later wodden Knieperink zeek. 'n Ofgaonde zeekte en 'n heel gemattelte. Den dokter zei, dat der neet meer van kommen kon en dat veulen-e op 't laatste zelfs ook wal. Op 'n aovend leet-e de vrouwe an 't bedde kommen en zeg:

„W-w-willemiene, ik hebbe edach aover de g-g-groeve. Wiej m-m-möt zorgen, d-d-dat 't 'n mooie groeve w-w-wordt. V-v-v-van alles möt der waezen. Stoete en krentenweggen, en ook k-k-k-keeze, en b-b-b-beer, völle beer. Ze z-z-z-zult neet zeggen k-k-k-kunnen, da'k neet r-r-rejaal wazze. En iej m-m-möt alleman n-n-neugen. A-a-a-allemaole. Hach! ik k-k-k-kan al meu wodden, a'k an allen d-d-d-drokten denke.”

„Jao, alleman”, zeg-e. „M-m-m-maor Blootjan, den leelukken hond, den m-m-möj neet neugen. At den kearl k-k-kump, is der veur mij alle aadigheid of. 't Kan mij nog spieten van dee kleine keuntjes.”

Efkes later zeg-e: „W-w-w-willemiene, ik hebbe mij bedach. Ik hebbe al mien v-v-viejanden vegeven. Iej m-m-möt Blootjan toch maor n-n-neugen. Ze zult mij n-n-niks zeggen können.”

„Maor”, zeg-e, „a'k wier better wodde, dan k-k-k-krie'k 'm nog w-w-wal.”

Afijn, hee wodden neet wier better en Blootjan wodden eneugd

net as de anderen en den zorgen dat-e zien possie meekreeg, dat
deej-e.

December 1938.

RETOERKAATJES

't Is jaorn eleejne. Nog veur den oorlog, da's te zeggen, veur den vurigen. Zo'n veertig jaor.

Ik kwamme dan van Amersfoort en mos in Apeldoorn aoverstappen in den trein nao Zutfent. En 'n drokten! Onnewetten! ¹⁾ Want 't was den laatsten dag van de landbouwtentoonstelling.

Allemaole boern en boerinnekes, oolen en jongen en dan nog 'n heelen trop mäoge met 'n heudjen op. Wa'n volk, wa'n volk. Too'k an den trein kwam, zat de heele daade klasse bastend vol.

„Allemaal na vore!” zeg den conducteur.

Veuran was tweede klasse. Daor was nog plaas genogt. Eén koepee zat nog geen menske in.

„Dat he'k nog wal zoovölle etroffen”, dach ik. Maor too'k

¹⁾ verschrikkelijk, ontzettend

good en wal zat kwammen der nog twee bieij in, 'n man en 'n vrouw. Boernmensken.

Daor wa'k bliej um. Ik praote geerne met 'n boer, of leever, ik luustere en ik laot den boer praoten. En 't möt al wonder gaon of ik hebbe wier wat eleard. „Van 'n boer leer ieij aaltied wat”, zei meester Heuvel. En dat is ook zo. Dat zij gewaar wodden.

„Goddank, daw' zit”, zeg den man. „Is mieij dat 'n drokten!”
„Zeg dat wal”, zeg de vrouwe. „Wieij hadden better in 't hoes bliieven kunnen. Dan waw' neet zoo meu as rechtevoort.” #

„Iej hebt zeker nao de toonstelling ewes”, zeg ik. „Daor wet ik alles van. Van niks woj' zoo meu as van 'n toonstelling.”

„Jao”, zeg den boer wier, „wieij hebt der ewes, maor wieij hebt der niks van ezeene.”

„Boo haj dat dan?”

„Och”, zeg-e, „toow' in Apeldoorn kwammen, raegenen 't dat 't got. En too buw' in 'n café gaon zitten töt 't dreuge wodden. Töt twaalf uur. En too hew' ears onze bootrams op-egetten. Um half twee waw' bieij 't terrein. 'n Ongelukkig ende lopen. En dan met de schoo an. Da buw' neet ewend. At ze ons neet 'n paar keer terechte eholpen hadden, waw' der nooit ekommen. En 'n volk! Ongelukkig! Een keer buw' mekare nog umtrent kwiet ewoddene. En too begon 't wier te raegenen, nog slimmer as van veurdemiddag. Ik zegge: „Wet ieij waw' dood? Wieij gaot ears 'n ogenblik zitten. Ik wil mieij 'n braanewientjen kopen en ieij nemp 'n glasken anies of waoj' zin an hebt. En dat hew' edaone. Zo wodden 't half drie en 't raegenen nog stäodig vedan. Maor endeluks waw' dan an dat buffet, waor ze kaatjes ve-koopt.”

„Loket”, zei de vrouwe.

„Ja noe, loket of buffet, da's mieij dan ook 't zelfde. Mienheer begrip mieij wal.”

„Intree 50 cent, stond der. Ik denke, da's met mekare 'n gulden. En too zeg onze Geesjen, da's de vrouwe, wieij neump ze aaltied Geesjen, maor ze heet feiteluk Gesina Christina, ja noe, da's ook 't zelfde, maor onze Geesjen zeg dan: Den gulden kow' egenlukke wal vedeenen.”

„Boo meen ieij dat”, vrieg ik.

„Noe ja”, zeg ze, „aw' is wierumme gongen op 't stasjon an. Ik bun zoo meu as 'n hond. En dan wiw' nog wat drinken en dan buw' bieij goeie tied in 't hoes. En aw' op 't terrein gaot, hew' kaans daw' zoo nat wordt as mes. En ik hebbe mien beste kleed an. En noe is 't dreuge.”

„Wat ducht oe?” zeg ze. „Zuw' gaon?”

„Ik zegge: Allo dan mer.”

En too hew' nog anderhalf uur in de wachkamer ezetten. Jao, mienheer, met den trein völt neet mee veur 'n boernmenske. Van mor'n in Reurle begon 't al.

„Kom iej oet Reurle?” vrieg ik.

„Nee, oet Suwnt” (Zieuwent).

„Da's waor ze zo'n mooie karke hebt”, zeg ik.

3 „Jao”, zeg-e, „daor buw' ze allemaole mee baas. In Grolle bunt ze zoo sjaloers as de pes. 't Dink hef aans wal centen ekos. Maor dat hew' vuur Onzen Leeven Heer geerne aover.”

„Wiej wont der aans nog 'n aadig endjen of”, gonk-e vedan. „Tusken 't spoor en den Baedeldersdiek. Wiej zeet alle dage den trein veurbiej jagen. En 's nachens kuw' 'm heurn. En noe zu'j 't neet gleuven, maor ik hadde der nog nooit in-ezetten. Geesjen daorvan wal, too-t-ze nog neet etrouwd was. Dee hef al 'n keer nao Zutfent ewes. Maor ikke neet.” #

„Dan reis iej ook neet völle.”

„Poh nee, da doo'k ook neet. Waorumme zo'k 't doon?”

„Maor noe haw' de vurege wekke keunen vekof. Veertiene. En onwieze mooien. En daor haw' 't bes mee ehad. Naar bes, ma'k wal zeggen. Ik vetellen 't an onzen naober, Peddemans Graads, en too zeg den: „Dan koj' noe met Geesjen wal nao de toonstelling”, zeg-e. „'t Zit der noe biej oe wal an. De Snuffe hef der hen ewes, en Straolman, en Seesink, en de Katoele, en de Wippert, in een woord allemaole. Ze bunt der vol van. En um de köste hoof iej 't neet te laoten. En zo'n reize nao Apeldoorn da's de meujte neet. Aj' met 't gat in den trein gaot zitten, kom iej der van zelfs.”

„Ja, van zelfs, dat zeg-e. En dat gleuven ik. Kuken, da'k daor bunne. Wiej bunt egaone. Wiej bunt zoo gek ewes. Maor noe wet ik better. Van zelfs! Den Peddeman is neet wies. En dat za'k 'm vetellen ook!”

„Och”, zeg ik, „miej duch, zoo heel ongeliek hef den Peddeman toch neet. Wiej zit hier makkeluk. Zukke benke zij' toch wal neet in 't hoes hebben.”

„Nee, dat hew' ook neet. Maor vúúr aj zit. Vúúr aj zit!!”

X „makkeluk”
3 # „Van mor'n in Reurle, he'k oe ezeg, begon 't al. Wiej hadden de fietse too-ezat biej Arfman, den meug iej wal kennen, van dat café biej 't spoor en too he'k mij twee kaatjes ekof en buw' in de wachkamer egaone. En too'k der good en wal zat, zee'k zo'n breef tegen den muur: „Alleen toegang voor reizigers voorzien van een plaatsbewijs tweede klasse”, ston der op.

En too bekek ik de kaatjes.

„Geesjen”, zeg ik, „ze hebt mij vekearde kaatjes egeven, boo mö’k der mee?”

„Dan mö’j vraogen, of ze ’t veranderen wilt”, zeg ze.

„Zo’k dat doon?”

„Natuurluk.”

En too bun’k wier nao ’t buffet egaone.

Ik zegge tegen den kearl: „Iej hebt mij ’n vekeard kaatjen egeven.”

„Iej wollen toch nao Apeldoorn”, zeg-e.

„Jao, da wo’k, maor iej hebt mij daade klasse egeven en wiej zit in de tweede. En noe wo’k vraogen of iej ’t veranderen konnen.”

„Jaowal”, zeg-e, „maor dan möj biejbetalen.”

„In Godsname dan”, zeg ik, en ik mos der een gullen twintig biejleggen. Ears had-e mij zukke broene kaatjes egeven en noe kree’k greune. Zo lech-greun.

Meteene da’k betaald hadde, kwam den trein anjagen. Den conducteur wees ons ’n plaatse. Den was vrenneluke genogt, mö’k zeggen. Ik en onze Geesjen gongen allebeide in ’n hook zitten. In de beide andere heuke zatten twee zukke juffekes. Den eenen had haansken an, noe vraog ik oe, haansken, middel in ’t zommer en zo’n soort ulk um den nekken en dee andere had ’n netjen veur ’t gezichte. En ze kekken ons an of ze nooit ’n menske ezeene hadden. Gendag zeggen, da konnen ze neet. Afijn, wiej zatten.

„Dat veranderen hef mij nog een gullen twintig ekos”, zeg ik tegen onze Geesjen. „Iej möt mij nog is wier wat raon.”

En ik leet eur de kaatjes zeen. Ruurlo-Apeldoorn, ston der op. „Daj toch neet wiesder bunt”, zeg ze. „Iej hadden retoer nemmen mötten. Da’s völle goodkoperder. Dat schelt umtrent de halvescheid.”

„Dat haj earder zeggen mötten. ’t Is noe te late.”

„Den denk der ’n anderen keer umme. ’t Is zunde en jammer van ’t geld”, zeg ze.

„Ik zal ’t ontholden”, zeg ik, „maor zoovölle wet ik wal, an ’t spoor doot ze niks veur niks. Veur niks kriej alleene lank haor en dikke luuze, zekt ze biej ons in ’t Suwnt.”

En too wo’k ’n segare opstekken. Dee ha’k in ’t begin van de wekke van den pastoor ekregene, too’k ’m ’n korf eier ebrach hadde, en ik had ’m bewaan willen töt Zundag. Maor ik dach, da’k ’m noe net zo good op kon stekken.

„’t Is hier niet roken”, zeg too dee deerne met dat netjen vuur. „Daar staat ’t.”

„Koold, mag dat wal? Of kuj daor ook neet tegen?” zeg ik.
Maor daor zei ze niks op. Ze moch 't ook wal neet begriepen.

Afijn, ik zei ook niks en halen de deuze oet den naoszak en nom 'n proeme. Egenlukke smaakt mij dat nog net zoo lekker. Hoowal, de pastoor hef goeie segaarn, zekt ze.

Kot vuur Apeldoorn ha'k den smak derof, nom 'm oet den mond en wol 'm duur 't raemken nao boeten smieten, maor op 't zelfde ogenblik sloog den trein den hook um en in plaatse van deur 't raemken vlaog-e tegen 't glas der näost, vlak veur dat drelleken met dat netjen hen. (Lange)

3 „Klabaats!” zeg-e, en zat tegen de roete. Aj die vrouwluu too ezeene hadden! Ze wollen mij wal opvretten! Met hoet en haor. Kearl, wat ha'k 'n schik! Too'k 't stasjon oet-wazze mos ik nog lachen. Da was net an den rechten betrokken, zeg ik tegen onze Geesjen.” #

Maor dee was 't nog neet zo heel völle weard.

En too buw' dan nao de toonstelling ewes. Maor dat he'k mienheer al veteld.

„En noe buw' awier zo in Zutfent”, zeg ik tegen 'm.

„Daor hoof ik gelukkig geen kaatjes te nemen”, zeg-e.

„Zeej' daor zo tegen an?”

„Och, tegen an zeen wat za'k oe zeggen, maor daor he'k in Apeldoorn 'n heel spil mee ehad. Daor an dat buffet, of loket, zoas onze Geesjen zeg, ston wal vieftig man in de riege. Ende-luks kwam ik dan ook an de buurte.

„Twee rijtoer Reurle!” zeg ik.

Maor too kwam Geesjen lös.

„Wat”, veel ze 'm in de raeden, „heij 'n retoer ekof? Buj neet wies?!”

„Buj neet wies? Buj neet wies? Wee 's der neet wies. Iej of ik. Is dat 'n rearn waj doot. Wat möt den heer wal denken. Wat heij mij van mor'n ezeg? Denk der 'n anderen keer umme, heij ezeg. En dat he'k edaone. Net zoo aj ezeg hebt. 't Was goodko-perder, heij ezeg. Fluite! Ik hebbe nog meer betalen mötten. Van mor'n ha'k 't neet good edaone. Nee, too mos ik retoer nemen. En noo doo'k zo aj mij ezeg hebbe, en noe is 't wier neet good. Iej lig aaltied te disseln. Net as den kearl an 't loket, den met dat snörreken.

3 „Wat had den kearl!”, vrieg ik, want 't begrootten mij van 't wief, dat ze zo oet-emest wodden. Daorumme wo'k den boer op andere gedachten brengen. #

„Da za'k mienheer vetellen”, zeg-e.

Ik zegge dan: „Twee rijtoer Reurle!”

„Wabliefje?” zeg-e.
 „Twee rijtoer Reurle!”
 „Waar naar toe”, zeg-e.
 „Nao Reurle, da vestaoj toch wal.”
 „Reurle, Reurle”, zeg-e, „waar ligt dat?”
 Ja waor leet Reurle. Kun iej dat zeggen. mienheer? Ikke neet.
 Ik zegge: „Zal nog wal op dezelfde plaatse liggen as aaltied.”
 En too wodden-e hellig. Ik mos 'n amtenaar neet den gek an-
 stekken. En der ston nog meer volk te wochten. Hee hadde geen
 tied um smoesjes te maken.
 Daorumme zeg ik: Ik wil 't oe wal oet-duujn. Reurle lig um-
 trent anderhalf of twee uur van 't Suwnt. Aj ha(r)d loopt,
 anderhalf uur en aans twee uur. Iej gaot ears den Baedelders-
 diek op, heelemaols töt an 't ende en dan...
 Op dat ogenblik kwam der eene bieje met 'n baord. „Wat moet
 die man?” zeg-e. En too zeg den earsten: „Ik snap der niks van.”
 „Wat moet u hebben?” zeg dat baordmenneken.
 „Twee rijtoer Reurle.”
 „O, Ruurlo” zeg-e.
 „Noe ja, Ruurlo. Miej ook good. Aw' maor in 't hoes komt.
 Wiej kent neet aans as Reurle.”
 „Derde?” zeg-e.
 „Nee, doot maor net as van mor'n, dan we'k secuur dat 't
 good is.”
 En too begrep-e 't nog neet.
 „Wat moet 't nu wezen?” zeg-e.
 „Doot mij dan maor tweede”, zeg ik, „dan hoof iej niks te
 veranderen.”
 En too mos ik betalen. Ik schrokke dervan.
 „Iej bunt nog duurder as in Reurle. Onze Geesjen hef mij
 ezeg, dat 't goodkooper was en iej laot mij nog meer betalen.”
 „Ik kan der niks aan doen”, zeg-e. „Wie volgt.”
 En too kon'k opmassearn.
 „Maor één dinge wi'k oe wal zeggen, mienheer, ze zeet mij
 neet weer. En wat de vrouwluu angeet, ze wilt aaltied wiesder
 waen. Aj wat doot is 't nooit good. Aj doot, zoo at ze zekt, dan
 hebt ze wat te notjen, en aj 't neet doot, dan foetert ze nog ens
 zoo ha(r)d.”
 „En ik had toch gelieke”, zeg Geesjen, „wat iej mienheer.”
 „Jao”, zeg ik, „veur de helfte. Aj vot gaot is 'n retoer good-
 kooper, en aj' wierumme gaot is 't duurder. En noe buw' in
 Reurle en aj noe mee gaot nao Arfman, dan trakteer ik oe alle-
 beide. Iej spiejt der toch wisse neet in.”

Nee, dat deejn ze neet.

Dat traktearn kon'k makkeluk doon. Ik hadde den dag meer
vedeend as zieleu. En schik na'k ehad, en da's ook wat weard.

10-4-1940.

METAVORMOSE

Aj' zoo in begin van de maand April langs de gravens loopt, dan zeej' ielkebods zukke sliemerige drellen in 't water liggen met allemaole zwatte stipkes derin. Da's kikvoskenslobber! Aover 'n zetjen is dat gleisterige spil veranderd in dikköppe en aj' woch töt midden in 't zommer bunt 't allemaole kleine kikvöskes.

„Da's nog al natuurluk”, zuj' zeggen. Ja, dat is 't ook. Net zoo natuurluk as dat 'n hoonderei zich zelfs verandert in 'n kuken. 'n Kuken met peute en veern, met ogen deet-t-zeen en oorne dee-t-e heurn kunt! Of net zoo natuurluk as dat zukke smerige roepen dee-t-niks kunt as vretten, verandert in mooie panneveugele. #

Maor aj' daor 'n ogenblikke aover fielezefeart, dan besef iej,

(kikkerit)
(glibberig)

5

dat „natuurluk” niks anders zeggen wil as „onbegriepeluk”.

In de buke neemt ze dat van dee kikvöske en dee roepen „gedaanteverwisseling” en umdat de gelearden 't neet veklaorn kunt, hebt ze der maor 'n mooi woord veur oetprakkezeard: Metavormose of metamorfooze, zoo as onze meister vrogger zae. De meeste leu bunt daormedde tevraene en dan vraogt ze neet wieter. Dan wet ze 't.

Iej hebt aans ook gedaanteverwisselingen deet-t-neet natuurluk, dus wal begriepeluk bunt. En daorvan wo'k oe 'n geval vetellen.

Der was dan 'n boernkleermaker, 'n zekeren Gait Hendrik Schrapperink, 'n schrao keartjen met 'n wief zoo vet as modder. Iej konnen dee beiden vergelieken met de zeuven vette en de zeuven magere jaorn van koning Pharao.

5 Ze hadden 't aait aadig good ehad, maor met den oorlog wodden 't neet betterder. Wark had-e nog wal zoo völle, umdat de meeste leu de klungels kapot hadden, dus vedeenen dee-t-e wal, maor 't etten wodden vedan slechter. # Gait Hendrik was de meeste dage op 'n boer, dus den had neet te klagen. Den kreeg op tied zien stuksken spek of wos net as aaltied, maor Gaidiene, 't wief, leep 't mangs dunne duur den darm. Ze klagen dan ook steen en been.

„Ik kan mij toch neet begriepen, daj' geen keuntjen slachten wilt”, zeg ze. Vretterink en Sloekop en Spekkink en Wosman hebt der toch ook een dood edaone en dee bunt niks meer azze wiejleu. Ik waege nog maor 183 pond en ik bun aover de 200 ewes.”

„Ik zal gek waezen en vuur 'n keuntjen veer of viefhonderd gulden op den paol leggen! Boo lange mö'k daorvuur met de pasplanke en 't iesder op den nekken loopen? En alleene vuur oe plezeer! Ik wil nog leever net zoo lange in de putte spiejen töt ze aoverlöp, as ta'k daoran beginne. Et iej maor roggenmelspap, daor wordt de keune vet van, dus da's vuur oe ook wal good. En kosten deut 't ook neet zoo völle. De boern doot mij de rogge met plezeer vuur 'n dubbeltjen 't pond. Mor'n breng ik weer 'r buultjen vol mee, dan heij weer vuur 'n wekke den boek vol. En noe dram iej der neet wier aover. Begreppen!”

Gaidiene zae niks meer. Ze had neet völle in te brengen, net anders as in de meeste hoeshollings. Daor möt de man zwiegen.

Noe wet iedereene, aj' de pes in hebt, is der geen better re-

melie, astaj' duftig an 't wark gaot. Boo meer aj äost boo minder tied aj hebbet um te notjen. 1)

Gaidiene wol dan ook maor met schoonemaken beginnen.

Ears 't zölderken. Daor ston in 'n tuten 2) 'n eekene kiste dee-t-ze met eur trouwen mee-ebrach had. Ens in 't jaor wodden den heelen pruttel der oet-ehaald en 'n dag ezund (in de zon gehangen). Daor was ze fitterig an. 't Laatste stukke dat der oet kwam was 'n beddesprei. 't Heele mooie. Zelfs ebreid in 't jaor vuurdat ze trouwen. Ze kon zich nog bes herinneren wa'n wark ze der mee ehad had. En noe lae de spreij al 15 jaor in de kiste. Op bedde had ze nooit elaege. Want Gait Hendrik had daluks ezeg: „Dat dink wi'k neet op bedde hebben. 't Wol zunde en jammer waezen. Völs te mooi vuur onsluu mensken. Doot 'm maor in de kiste.”

't Had Gaidiene ears ongelukkig espetten. Ze had der zich zo op eplaog. Maor ja, Gait Hendrik had egenlukke wal gelieke ehad. 't Dink was ook te mooi. En zo'n bes olderwets grei. Zo kuj' rechtevoort neet meer kriegien. „Aw' 'm gebroekt hadden, wol-e noe vesletten waen”, dach ze, „en noe hew' 'm nog.”

„Boovölle haozen zollen der wal anzitten” dach ze. Ze kon zich neet meer herinneren boovölle knotten ze dervuur neudig ehad had, maor 't zollen der wisse heel wat ewes hebben. Ze beveulen de dräo (draden) nog is tusken doem en vinger, strek der met de haande aoverhen en op ens zeg ze: „Ja, da doo'k.”

En wat wol Gaidiene noe doon? Da za'k oe vetellen.

'n Paar dage in 't begin van de wekke was Gait Hendrik oet kleermaken ewes bie 'n grooten boer, 'n vief minuten boeten 't dorpe. 'n Deftig spil, centen zat, maor: ook blagen zat. Wal 'n keunenschot vol. Elvene! De ölste deerne was umtrent twintig en de kleinste nog geen dree. Gait Hendrik had der heel wat te doone, want de jongs hadden geregeld de boksen en 't buis kapot. „Dee apen verraost 3) alles”, zae de vrouwe, „en 't hölp oe niks waj zegget. De haozen is nog 't slimste. Niejen bunt der neet en 't stopgaorn raakt op. Boo'k der mee an modde mag Joos wetten. Ik wet 't neet. En ik hebbe ze toch zo geerne glad in de kleere. 't Is 'n spil rechtevoort.”

Zoo had Gait Hendrik 's aovens in 't hoes veteld. „Ze beurt heupe geld, maor wat hebt ze deran”, had-e nog ezeg.

Daor had Gaidiene an edach, too-t-ze zae: „Da doo'k”.

1) notjen = mopperen

2) tuten = hoek

3) verraazen = vernielen

Ze wol an 't breiden.

's Naomiddags begon ze de spreij oet te refeln en den draod op te winden en den volgenden dag was ze al gengs. Ze dee 't stiekum, dat Gait Hendrik niks merken. Vuur dat den in 't hoes kwam, stoppen ze alles vot.

'n Wekke later had ze 'n paar haozen klaor en gong op stap nao den boer.

„Ik hadde disse wekke 'n paar häoskes ebreid. Kuj die mischiens nog gebroeken?”

De boerinne bekek ze en beveulen ze, zoog dat 't earste kwaliteit spil was, en zeg: „Jao, naar bes. Wat möt dee kosten?”

3 # „Ja, da we'k ook neet. Geld wo'k der neet vuur hebben, maor ik hadde zo edach, zee, ik wol maor zeggen, iej hebt vuur 'n veertien dage 'n keun dood edaone, ze zekt van dreehonderd pond, en noe ha'k zo edach aj' mij noe 'n bölleken ¹⁾ spek of 'n paar metwöskes doon kommen, dan was dat wal leeffebrieje. Wiej hebt niks van dat grei.”

De boerinne prakkezearn efkes. Ze was de haozen neudig as brood, jao nog neudiger. En de konterleurs hadden eur schappeluk behandeld, dat hadden ze Aover 'n paar maond konnen ze wier slachten met eur groote hoeshollinge. 'n Stuksken spek kon ze wal missen.

Zodoonde gong Gaidiene 'n zetjen later met 'n aadig bölleken op 't hoes an.

„Da's naar bes elukket”, dach ze, en gong met niejen mood an 't breiden.

'n Wekke later was 't tweede paar klaor en stappen ze der wier nao too.

„Ik hebbe der disse wekke nog 'n paar klaor ekregen, kuj dee soms ook nog gebroeken?”

„Jaowal, iej kunt der net zoo völle brengen aj wilt.”

„Da's leeffebrieje. Maor dan zo'k noe geerne 'n paar metwöskes hebben.”

Dat lukken, Gaidiene was bliej.

Zoo gong dat vedan, de eene wekke nao de andere, töt dat der nog maor 'n klein betjen aover was, en Gaidiene an 't laatste paar haozen begon.

Maor wat heij mij te doone? Toott-ze eene kous klaor had, was de wolle op. Jammer genogt. Maor ze wol 't der dan toch maor op waogen.

1) bölleken = stukje

„Di's den laatsten", zeg ze. „'t Spit mij wal, maor ik hebbe geen wolle meer. Misschiens kuj' 'm nog gebroeken. Aans wo'k 'm maor weer meenemmen."

„Nee", zeg de boerinne, „geef maor hier, wiej wilt 'm wal geerne hebben." En Gaidiene kreeg vuur den laatsten keer 'n wösken. Geen groot, maor 't was 't opetten toch altied nog weard.

Toot-t ze vot wol gaon kon ze neet laoten um te vraogen: „Noe mos iej mij toch is zeggen, waj' met dat eene häosken doon wollen. Daor kuj' toch niks mee beginnen."

„Och, da wi'k oe wal vetellen. Zee, too'k dat earste paar kreeg, wa'k der bliej mee. Ik denke, da kan onzen kleinen Gert mooi draegen, den hef umtrent niks meer an de veute. Maor too zeg onze ölste deerne, iej wet wal onze Jenneken, die wil van 't zomer trouwen, dee zeg, Mooder, zeg-ze, 't is toch zunde van dee mooie wolle. At de jongs dee haozen an de veute trekt, bunt ze met 'n paar wekke toch wier kapot. Ik zegge: Wat wol iej dan? En too zeg ze: Mooder, zeg ze, ik wol met mien trouwen zo bedreuf geerne 'n spreij op 't bedde hebben. Dat hebt ze rechtovoort allemaole. Ik zegge: Kind, zeg ik, an één paar haozen heij toch neet genogt! En too zeg ze: Ze brech der nog wal meer, iej zult 't zeen. Ik zegge, ja noe, maor dan wiw' ears nog wochten, dan zuw' disse zo lange in 't kammenet leggen. En dat hew' edaone. Maor toow' der zeuven paar hadden buw' begonnen met oetrefeln en onze Jenneken is an 't breiden egaone en noe hef ze 'm op 'n klein stuksken al klaor. De deerne hef der um zo te zeggen dag en nach an ewerkt, dat hef ze."

En dat is noe 'n werachtig waor vetelsel van metavormose.

April 1944.

MAAGOPERATIE

Zo'n twintig jaor bun'k noe sikketaris van 't vonnis vuur zeekenhoesverpleging en in dee tied bun'k mangs nog wal een en ander gewaar ewodden. Neet, da'k oe daorvan wat an de neuze wil hangen: Wat de leu mij zo vertelt, kump neet in de beuke. Maor iej möt oe aans verwonderen wat dee dokters in de zeekenhuuze met 'n menske oethaalt vuur dat-e dood is. Ze staot nargent vuur. Wat dat angeet buw' wal veuroet-egane.

Maor onzen olden dokter Lammers moch der ook waezen. Den kon oe ook heel wat luustern, da kon-e.

At 't 'n slechten tied was, da's te zeggen at der weinig zeeken wazzen, kwamp-e mangs 'n aovend bieje ons kuiern. Zien hond, 'n onwies groten Duutsen dog, brach-e aait mee. Den leep 'm aoveral achternao.

Op 'n aovend, dat-e der wier was, zeg mien vaa: „Noe möj' mij is vetellen, wat was de slimste operatie, deej' zien laeven edaone hebt?”

Hee prakkezeern efkes en zeg: „Ik gleuve dat geval met

Prengel. Daor bun'k aait nog kroes op. Dat doot der mij neet völle nao."

„Wat was dat met den kearl?"

„Dat za'k oe vetellen. Luustert mer."

„'t Mag dan 'n jaor of tiene eleene (geleden) waen (wezen, zijn) dat de knech van mien collega Vilman oet Sniejdorp bij mij kwam met 'n breekken. Hee schreef dan, dat-e 'n geval had, waar-e neet klook oet wodden kon. Hee wol geerne wetten wat mij dervan doch, vuur dat-e an 't sniejn gong.

En of ik den volgenden dag um zo of zo late kommen kon, dan kow' met mekare den patiënt onderzoeken.

Ja noe, ik kon 't wal wochten en as Vilman geen kaans zoog, dan was 't wisse wat bezunders.

Den patiënt was 'n boer van umtrent 40 jaor. Hee lae in bedde en ik zoog daluks dat-e 't neet good hadde. Hee klagen slim aover liefzeerte, kon geen etten binnenhooln en was zo mager as 'n katte dee kikvöske vret.

Toow' 'm onderzoch hadden, zeg Vilman: „Wat ducht oe? Ik bun veur den blindendarm."

Ik zegge: „Dan buj' abuis. Den blinden darm zit an de andere kaante. Hee hef 't an de mage. Maor aj 't secuur wetten wilt, dan mö'k ears den ofgang onderzoeken. Ik komme mor'n wier."

Dat dee 'k dan ook.

Toow' 'm bloot edaone en onderzoch hadden zeg ik tegen 'm: „Iej had oe wal is meugen wasken." En wat zeg-e: „Och mienheer," zeg-e, „ik hadde aait edach, da'k 'n inwendige kwaol hadde."

„Daor kon-e wal is gelieke an hebben", zeg Vilman.

En dat had-e dan ook. Dat kow' allebeide duudeluk zeen: De mage was totaal vesletten.

„Wat ducht de heern dervan," vrieg Prengel.

„Ja, menneken, dat zeut der neet mooi oet. Wiej zölt oe lösnemmen mötten."

„Daor zee 'k slim tegenan," zeg-e.

„Dat hoof iej neet te doone. Wiej maakt oe in den slaop en iej veult der geen spier van.

„Ja, maor de köste? Da wil mij 'n aadigen cent kosten!"

„Heur is Prengel, iej möt 't zelfs wetten, maor één dinge kan 'k oe wal vetellen: 'n Mooie groeve, zo as dat past vuur 'n boer oet oe 'n stand, kost oe nog völle meer. Alleene 'n eekene kiste met earste kwaliteit beslag kump oe duurder as de heele operatie. En daor geet 't op an. En zo heel lange doert 't ook neet meer."

„En noe möj' 't maor zeggen.”

„En zo'k dan wier klaor wodden?” vrieg-e.

„Zo vas os Grol. Wiej hebt zowat al vaeker bieij 't ende ehad en 't hef aait good egaone.”

Eerlukke ezeg, wa'k der neet zo heel zeker van, maor da möj' den patiënt nooit zeggen.

„In Godsname dan mer,” zeg-e.

Zo zol 't dan den volgenden dag gebuurn.

Hee wodden op de taofele eleg en toow' 'm lös-enommen hadden, zoog ik drek, dat de mage nog völle slechter was aw' edach hadden.

„Wiej zult 'm deroetnemen mötten, daw 'm good schone kunt maken,” zeg ik.

Dat dee 'k dan ook. 'n Paar gaetjes maken wiej dichte en too speulen ik de krange kaante good oet met stark soda water. 'n Pruttel dat der oet kwam, ieij begriep 't oe neet.

x! 3 Too'k de mage klaor hadde, lei 'k 'm efkes op 'n telder, dat-e 'n betjen andreugen kon en kek hoo den patiënt 't maken. Hee sleep as 'n osse en marken van alles niks. Maor plos heurn ik wat achter miej en kek um. En wat hiej miej te doone? Den hond had de mage in den bek en vuur a'k 'm dee ofnemen kon, had-e 'm op-evretten. #

„Da's ook 'n spil,” zeg ik. „Boo möw' der noe mee!”

„Wat dooj' den hond ook mee te nemen,” zeg Vilman.

„Daor kan 'k niks an doon; den löp miej aait van zelfs nao. Maor wat noe? Zeg ieij 't is!”

„'t Beste zal waen, daw' den zwelgedarm (slokdarm) en den twaalfvingerigen darm an mekare fosket (prütsen), dan hew' teminsen edaone waw' kunt.”

„Da kuw' wal doon, maor één dinge is zeker: Dan geet de kearl ons sekuur dood. En da wil 'm bedreuf tegenvallen. Hee rekt (rekent) derop, dat-e better wordt.”

„Wat woj' dan? Iej kunt 'm toch geen nieje mage inzetten.”

„Daor zeg ieij zowat. Maor hoo zuw' an 'n nieje mage komen?”

Too ha'k opens 'n helder ogenblik. Plos schot miej wat in de gedachten. 'n Paar minuten van Prengel zien hoes wonnen den veedokter. Der kennen ik naa(r) bes. Zodoonde wis ik ook, dat-e in zienen appeteek 'n grote fleske had met 'n mage van 'n sikke. Dee had-e indertied op stark water ezat umdat 't oole testament (de boekpens) op de plaatse van de ruutjesmage (de netmaag) zat. ¹⁾ Aans mankeern an dee mage niks. De sikke was der oold bieij ewodden.

Ik as de blaksem der nao too.

„Zorg, daj' 'm in 't laeven holt,” zeg ik tegen Vilman.

Den veedokter was gelukkig in 't hoes.

„Doot mij die mage, zeg ik.

„Wat woj' daormee?”

„Da kan 'k oe neet zo gauw oetleggen, maor 't is 'n kwessie van laeven en dood. Aj' 'm mij neet geeft, heb iej 'n moord op oe geweten, menneken.”

„Ik bun der aans gek mee,” zeg-e.

„Gek of neet gek, ik modde dee mage hebben. Abbesluit! En wal sito!” (dadelijk)

Hee zoog dat 't menens was en 'n ogenblik later wa'k met de mage wier bieij Prengel in de kökkene.

„Laeft-e nog?”

„Jao ik heb 'm met dat klein luchpumpken ielkebods wat luch in de neuze epoes (geblazen), maor wiej möt gauw anmaken, aans is-e vetrokken.”

Vief minuten later haw' de mage der in en kow' 'm wier dichte neejn.”

„Ziezo, dat hef neet völle escheld. Ik bun der niej nao, boo 't oflup,” zeg ik.

„Ik ook,” zeg mien vaa. „Hee is oe wisse dood egaone.”

„Nee, dao(r) vegis iej oe in. De kearl laeft nog en is zo gezond as 'n viske.” De earse dage kreeg-e niks as schoon water en too-t-e dat vedraegen kon zeute melk. Met drie wekke was-e zo wied dat-e efkes oet bedde kwam en too zeg ik tegen de vrouwe, ze zol 'm maor 'n betjen soep kokken. Met 'n flink bölleken vleis derin.

Dat had ze dan ook edaone, maar too'k 'n paor dage later wier kwam, vetellen ze mij, dat-e der neet van had willen etten. Pap, weggenmelk en 'n stuksken brood lussen 'm geerne, maor vleis wodden-e slim (misselijk) van. Hee wol 't nog neet roeken. „En a'k 'n stuksken spek oet-brao, lup-e de kökkene oet.”

„Iej möt 'm maor neet foksearn,” zeg ik. „Hölt-e zich anders good?”

„Jao, daor kuw' neet aover klagen. Iej hoof teminsen stik voort neet wier te kommen, duch mij.

Ik bleef dan ook 'n paar wekke vot en too 'k 'm nog 'n keer opzoch, leep-e in den hof te köstern (krummelen).

„Boo geet 't,” zeg ik. „Ik zol haoste zeggen, da 'k oe nooit zo good ekend hebbe.”

„Daor koj wal is gelieke an hebben, dokter,” „Ik bun egreujd.”
(dikker geworden)

En meteene trok-e 'n handvol blaa van de hegge en stok ze in den mond.

„Kearl, dat smaakt mij zo lekker.”

„Jao,” zeg de vrouwe, dee-t-er bij was ekommen. „Da's noe zo 'n raar annewodden (aanwensel) van 'm. Sint-e wier better is, kewt-e den heelen dag niks as greunigheid. Ik hadde zo'n mooi beddeken slaot. Kröppe as boeskeultjes. En gisteren kump-e der bij en hef-e ze ammaole op-egetten. Zóó van 't land. En van-mor'n zat-e op 'n busken grös te kewwen. 't Is 'n raren teks van 'm.”

x Ik dachte bij mij zelfs: „Da kump van dee sikkenmage”, en zegge: „Laot 'm maor gewodden, at-e 't lekker vindt. Hindaan zal 't 'm neet. De leu mozzen aover 't algemeen völle meer greunigheid etten.”

„En heij 't 'm neet veteld?” vrieg mien vaa.

„Da kuj' begriepen. 't Hef mij alleene verwonderd, dat-e neet is begonnen met neuriken (herkauwen). Dat hadde ook nog ekund.” #

1) De vier afdelingen van de maag van 'n herkauwend dier, voornamelijk van de koe, heten: de plesse (de pens), den könningskop, schertsend 't olle testament genoemd (de boekpens), de ruutjesmage (de netmaag) en de lebmaag of de „eegenlukke mage”.

HEUFZEERTE

Dramatis personae:

Bot's Graads of Graads van Mecheliene.

Bots' Mecheliene of Mecheliene van Graads.

Aorndiene en Grademeuje, twee vrouwluu oet de naoberschop.

Den domeneer.

De domeneersmevrouw.

Jannao, de meid van den domeneer.

'n Vet keun (alleene den kop).

Eerste Bedrief

(Spölt in de kökkene bie Bots)

Aorndiene: Bo see Mecheliene, waj' vandage 't bedde wier oet? Ik had edach, ik wol is efkes kieken, boo 't met Mecheliene is. Ik had oe de leste dage geelt neet ezeene. Is de heufzeerte al luk better? 4

Mecheliene: Aorndiene, schei der van oet. Dee heufzeerte, da's toch 'n ongelukkig spil. En dat doert noe al roem zes, nee zeuven, nee toch zes wekke. Den eenen dag 'n betjen better, en dan wier slimmer. Ik wette mij mangs geen raod. En 's nachens haoste net zoo slim as aoverdag. Mangs kan 'k in 't bedde neet waen. En onzen Graads zekt: „'t Beroerde is, daj mij ook oet den slaop holt. Iej lig geen ogenblikke stille”. Vannach zeg-e nog: „Wa buj toch mas-achtig zeg-e. # (Hobberig)

A o r n d i e n e: Jao, aj den heelen dag zoo äost as Graads, dan buj de röste ook wel neudig. Iej mut toch zeen, daj drof kompt, al was 't alleene um Graads.

M e c h e l i e n e: Jao, dat hef e ook al ezeg. „Al was 't alleene um miej”, zeg-e.

G r a d e m e u j e (kump in de kökkene): Dag allebeide.

M e c h e l i e n e en A o r n d i e n e (te gelieke): Zee, daor haj Grademuje.

1 # M e c h e l i e n e: Kriegt 'n stool. Iej drink toch wisse wal 'n köpken koffie mee. #

G r a d e m e u j e: Wal geerne. Ik hadde zo edach, da'k Mecheliene is efkes ansprekken wol. Ik heb oe den lesten tied umtrent neet ezeene.

M e c h e l i e n e: Och ja, ik zitte heele dage in 't hoes. Boeten kommen doo'k umtrent neet. Nog neet töt an de schöppe. Die heufzeerte is ook ongelukkig. Alle dage. En 's nachens nog slimmerder. En dan neet etten. Ik denke mangs wal, da'k der nooit wier ofkomme.

G r a d e m e u j e: Iej möt good etten en den mood neet op geven. Heufpiene kump mangs voort oet de mage. Toow' onzen earsten kleinen hadden, bun'k der ook stik medde velaegen ewes, maor den dokter zeg: „Maor good etten”, zeg-e, „daj wier op de beene kompt, dan zal 't zik met die heufzeerte wal redden”, zeg-e. En dat he'k too ook edaone.

M e c h e l i e n e: Jao, da kuj wal zeggen, maor ik kan der umtrent niks inkriegen. „Iej bunt neet graag”, zeg onzen Graads. „Iej mozzen graag waezen”, zeg-e. En vleis of spek kan 'k neet zeen. Alleene 'n stuksken pankooke en 'n sneeken wegge.

4 A o r n d i e n e: Too onzen Gertjan 't vurege jaor zeek was, zei den dokter, dat 't de galle was. Onzen Gertjan hadde ook zo'n heufzeerte. Maor met 'n paar fleskes was-e wier klaor. Dis-sen dokter möt wal glad waen. #

x G r a d e m e u j e: O, as 't van de galle kump, dan is der bate vuur. Dan kuj niks better doon, astaj luk thee kokt van hols (hulst). 't Beste is van die rooie baezen, maor van de bla geet ook wal. En anders blood van 'n zwatte katte. Maor dan möj ze 't ofnemen van 't daade lid van den stat. At dat neet helpet, dan helpet niks.

3 M e c h e l i e n e: Zoj denken?

G r a d e m e u j e: Wisse. Van 'n katte he'k zelfs nog neet prebeard, maor holzebla hef miej awal eholpene. #

A o r d i e n e: En anders möj is nao den dokter gaon.

M e c h e l i e n e: Den dokter is onzen Graads neet vuur. On-

zen Graads zekt: Met buttebrekkerieje of zoo wat hen, wi'k neet zeggen. Dan kunt ze oe mangs wal helpen. Maor veur heufzeerte, zeg-e, is 't niks waard. Zukke dokters, zeg onzen Graads, geeft oe aait ears wat, daj slimmerder wordt, en at ze oe dan slim zeek emaaht hebt, dan maakt ze oe wier better. Dat hef-e al zoo vake ezeene, zeg-e.

Grademeuje: Dat zeg mienen baas ook. Dan kunt ze better schrieven, zeg-e.

Aorndiene: Daor kuw' met dissen aans neet aover klagen. 't Is ons aait nog mee-evollen. Maor wiej hebt Goddank ook neet völle sukkelen edaone. Alleene met mien vaa. Maor den was in de tachentig. Daor zol-e toch wal niks an doen kunnen.

Grademeuje: Maor noe mö'k nao 't hoes. Wiej kriegt nog volk. Hoold-oe maor good en betterschop.

Mecheliene: Komp nog is wier.

Grademeuje: Daor kuj op rekken. (Grademeuje vot).

Aorndiene: At 't toch neet better wordt, möj toch den dokter is laoten kommen. Zoo vedan gaon, is ook niks. #

Mecheliene: Da kuj makkeluk zeggen, maor onzen Graads is niks an te praoten. Hee zeg, dan wol-e 't ears met den domeneer prebearn.

Aorndiene: Den domeneer?

Mecheliene: Jao, onzen Graads zeg: „Iej hebt neet genug ebid”, zeg-e. En ik bidde alle dage, da'k d'rof komme. Maor helpen hef 't töt nog too neet edaone. Geen spier.

Aorndiene: At ik oe was, halen ik toch den dokter. Graads hef good praoten. At de mansluu zelfs wat mankeart, dan steet 't heele hoes op den kop, en dan wet ze neet, hoo gauw ze lopen zult. Maor as de vrouwe wat hef, dan duch eur aait, dat 't niks van petansie is. „Iejleu bunt ook zoo weekzeerig”, zekt ze dan.

Mecheliene: Jao, da zeg onzen Graads ook. „Iej möt der oe niks van antrekken”, zeg-e. „Aj der maor neet aover prakkezeart.”

Aorndiene: Maor allo, ik hebbe mij al vepraot. 't Beste met oe, Mecheliene. Dan wi'k noe maor gaon. #

Tweede Bedrief

Spölt in de gang bij den domeneer).

Graads: 'Naovend. Is den domeneer in 't hoes?

Janna o: Jaowal. Komp der maor in. Ik zal 't efkes zeggen.

Wi-j klumpe astoëbleef oettrekken? Mevrouw is nog al fitterig.

G r a a d s: Da zuw' dan wal doon mötten.

(Op dit ogenblikke kump mevrouw in de gang).

M e v r o u w: Dag Bots.

G r a a d s: Dag mevrouw. Ik wol geerne den domeneer efkes sprekken.

M e v r o u w: Dat zal wel kunnen. (Mevrouw stek de neuze in de loch en snuf). Janna!!

J a n n a o: Wableef mevrouw?

M e v r o u w: Wat is hier 'n rare lucht. Heb je wat laten aanbranden?

J a n n a o: Nee mevrouw, neet da'k wette. 't Fenuus is al lange oet.

G r a a d s: O, die loch, meent mevrouw. Da kan'k mevrouw wal vetellen. Janna hadde mij ezeg, ik zol de klumpe oettrekken. Iej wazzen nog al fitterig, zeg ze. En dat he'k dan ook edaone, zoo aj zeet, hoowal, neet geerne. Want um oe redeluk de waorheid te zeggene, mevrouw, ik hebbe zweeterige veute. Daor was mien vaa ook medde velaegen. En die kleine deerne van ons hef der ook las van. En noe mag mevrouw wal wetten, aj zweeterige veute hebt, en iej trek de klumpe oet, dan kriej de veute koold. En dat sleet oe dan mangs op de mage. Die kleine deerne van ons.....

Den d o m e n e e r (stek 't heuf um de duure): Laat Bots maar binnenkomen.

(Graats vot).

M e v r o u w (in zich zelfs): Wat 'n kaffer! (Töt Janna): De dominee zal z'r plezier ook op kunnen.

J a n n a o: En den domeneer is 'm daluks ook nog neet kwiet.

M e v r o u w: 't Is wat te zeggen, als je op zo'n negorij zit. Hè, waren we hier toch maar weg!

D a a d e B e d r i e f

(Biej den domeneer in de studeerkamer).

G r a a d s: Genaovend, domeneer.

Den d o m e n e e r: Goedenavond Bots, hoe gaat 't?

G r a a d s: Da geet wa. Met mij wal good.

Den d o m e n e e r: Zoo, dat doet me plezier. Ga zitten. (Den domeneer snuf, net of-e wat rök). Wat was er van je dienst? (Hee snuf nog 'n keer). 'n Sigaar opsteken?

G r a a d s: Da slao'k neet of. (Nemp de proeme oet den mond en deut ze in de deuze).

Den d o m e n e e r: Wacht, ik heb al vuur. Nee, 't andere eind. Zoo.

G r a a d s: Iej bunt bedank. Ja, zee domeneer, ik kwam dan egenlukke veur onze Mecheliene. Die hef toch zo'n vreeselukken las van heufzeerte. En 't wil geen spier better wodden.

Den d o m e n e e r: Daar heb ik iets van gehoord. Voor 'n week of vier was ik nog bij jullie en toen klaagde ze er ook al over.

G r a a d s: Jao, domeneer, en 't is vedan slimmer ewodden. En 't beroerdste is, dat ikke der 's nachens ook neet van slaope. Ze deut niks as massen in 't bedde. En dan luk tekserig. 't Is 'n groten las.

Den d o m e n e e r: Dat kan ik me begripen, maar waarom ga je niet 'n keer naar den dokter? Of ben je daar al geweest?

G r a a d s: Dat noe neet. Dokters bun'k neet vuur. Ik zegge aaltied: Met buttebrekkerieje wi'k der niks van zeggen. Maor anders! Ears geeft ze oe wat, daj slimmerder wordt en aj dan slim zeek beut, maakt ze oe wier better. Dat he'k ook al zo vake tegen onze Mecheliene ezeg. Dee hef ook al edramd van den dokter.

Den d o m e n e e r: Maar Bots, dat is toch wel 'n beetje kras. Dat lijkt haast op laster!

G r a a d s: Den domeneer kan praoten wat-e wil. Ik heb 't al zo vake ezeene.

Den d o m e n e e r: Maar je zult er toch wat aan moeten doen. Zo is 't voor je vrouw toch geen leven.

G r a a d s: Dat zeg iej wal good, domeneer. Maor wiej hebt wal wat edaone. Wiej hebt thee ezat van holzebla en dat hef ze ook op-edronken. Helpen hef 't aans neet edaone. En dan hew' mangs ook ebid.

Den d o m e n e e r: Ja, bidden is altijd goed, maar als ik je was, ging ik toch ook naar den dokter.

G r a a d s: Niks geen dokter, domeneer. Iej möt kommen.

Den d o m e n e e r: Ik? Maar ik ben toch geen dokter! Ja, as ik 'n enkelen keer hoofdpijn heb, neem ik 'n aspirientje, maar in 't geval van je vrouw zou ik toch...

G r a a d s: Nee domeneer, iej wilt der oe ofmaken, maor dat lukket oet neet. 't Is oe plich! En ik zal oe zeggen waorumme: Zee, ik bun maor 'n dommen boer; ze zekt dan wal: Graads is zoo dom as de kikvöske in de gravens, maor ek wette wal zoo-

völle, dat iejleu meer weurde hebt azze wiej. En wadde wiej neet kunt, dat kun iej wal.

Den domeneer: Maar wat meen je dan toch eigenlijk?

Graads: Jao, zee, ik hadde dan edach, den domneer möt mij neet kwelke nemmen da'k 't maor zegge, maor ik hadde dan edach, daj' 'n keer bieje onze volk zol kommen en onze Mecheliene 'n keer ansprekken. Zu'k soort as iej kunt 'n menske mangs met 'n aadig präotjen wier better maken. Dat helpet mangs nog meer as 'n flesken.

Den domeneer: Ja, ja, dus je bedoelt dat ik eens op huisbezoek moet komen en je vrouw 'n beetje moed inspreken.

Graads: Dat heij eraon. En onze Mecheliene dach dat 't helpen zol. Zee, zeg-ze, ik heb al zoo vake ebid, maor 't helpet neet.

Den domeneer: Ja nu, ik wil je vrouw met alle plezier eens opzoeken. Zullen we maar zeggen morgenmiddag?

1 Graads: Da was leeffebrieje. Wiej zult de koffie gaar hebben. #

Veerde Bedrief. (Zes wekke later)
(Spölt in de studeerkamer van den domeneer).

Graads: Daor was ik wier domeneer.

Den domeneer: Zoo, ga zitten, Bots.

Graads: Lao'k ears die maende efkes too-zetten. Bo see, hee lekket! Heij neet 'n oole kraante of zo?

Den domeneer: Ziezo, zet hier maar op. 't Is toch niet erg? Mijn vrouw is nog al gesteld op 't kleed.

Graads: O nee, domeneer. Niks as 'n betjen blood.

Den domeneer: En hoe is 't met je vrouw?

Graads: Better domeneer. Heelemaols better. Ja, ik had 't wal edach. Iejleu kunt meer azze wiej. Aj maor wilt.

Den domeneer: Dus je bent niet naar den dokter geweest?

Graads: Nee, 't hef mij geen cent ekos.

Den domeneer: Merkwaardig, zeer merkwaardig.

4 Graads: En noe zeg onze Mecheliene: „Wiej möt den domeneer toch ook 'n keer in den graven stoten. 1) Ik zegge: „Da's wal good. Dan möt-e wochten töt daw' 'n keere slacht. En daor heij 'm dan! (Deut de maende lös en haalt den kop van 't varken der oet). Noe kuj heufkeeze maken.

1) Iemand in den graven stoten = Iemand 'n plezier doen of 'n wederdienst bewijzen.

Den domeneer: Zoo, dank je wel. Nu kan Janna aan 't werk komen.

Graads: Jao, ik en onze Mecheliene zeien zoo tegen mekare: „Den domeneer hef oe van de heufzeerde of-eholpene, en noe laow' 'm den kop doen.”

Den domeneer: Dus dat is zooveel als een symbool, als ik 't goed begrijp.

Graads: As den domeneer dat zoo zeg, zal 't ook wal zoo waezen.

Den domeneer: Spero meliora. ¹⁾

Graads: Fraans he'k neet eleard, domeneer.

Den domeneer: Dat is ook niet erg, Bots. Ik wou je nog maar één ding zeggen: „Als je vrouw weer ziek wordt, hoop ik, dat de pijn op een andere plaats zit. Ik houd meer van h a m.”

('t Scherm zakket.)

April 1931.

²⁾ Spero meliora (Lat.) = Ik hoop op betere dingen.

SLIMME WEURDE

- Aait = aaltied = altijd
 aans = anders
 achtereers = achteruit
 adde = as = at = als
 al-ens (krek-) = net 't zelfde
 ampat = à part; Ik doo 't ampat
 neet = toch, „überhaupt“ enz.
 angaon = 1) aangaan; 2) aan tafel
 gaan
 äove(r)jesken = overjasje
 äozen = zwaar werken, ploeteren
 arften = erwten
 astertoo (zoo lui—) = heel erg lui
- Baedelder = bedelaar
 bedreuf = 1) bedroefd bijv. mv.;
 2) erg, buitengewoon bijw.
 bejegenen = tegenkomen (Ik b u n
 'm bejegend; Hee is mij—)
 bels = belgisch; koudbloed (paard)
 bescheed = bescheid (van—doon)
 beuke = boeken
 biester (weer) = slecht, onstuimig
 weer
 blaoven = beloven
 bleudjen = stakker(tje)
 bleute = stakkers, stumpers (mv.
 van blood)
 bloot = 1) naakt, 2) niets anders
 dan: (bloote earple)
 boeskool = witte of rode kool
 boezen = bulderen (v.d. wind door
 de schoorsteen)
 bolderen = razen, lawaai maken
 (b.v. met de klompen over de
 vloer)
 bolle = stier (vr!)
 bëlleken = 1) stukje, 2) stiertje
 bollen = 1) tochtig zijn (van koei-
 en), 2) stuk ('n—holt)
 boo = hoo = hoe
 boovölle = hoeveel (ook woovölle)
 boozem = boezem, schouw
 bouwen = ploegen
 broedlachte = bruiloft
 broeken = nodig hebben. (Broek
 iej de schuppe nog?)
 broeken (zich—) = zijn krachten
 inspannen, zijn best doen
 brullen (den andievie steet te —
 op 't land) = is zeer welig
 buske(s) = bosje(s) (bomen)
- busken = bosje (bloemen)
 buuken = beuken (bomen)
- Dale = neer. Zet oe dale = ga zitten
 dannen = dennen
 dech = denkt (3e p. e.)
 deele (in wat—) = in sommige
 opzichten
 delle = deel (dorsvloer)
 dempig = dampig (kortademig)
 deuze = doos
 dikke = dronken
 disse = deze
 doch = dacht
 doern = duren
 donne = dronken
 drammen = zaniken
 drao = traag
 draod (mv. dräo) = draad
 dräoken = draadje
 drek = direct
 drelleken = floddermadam
 dreume = dromen (zelfst. nw.)
 dreumen = dromen (w.w.)
 dun-egge = slaap (v.h. hoofd)
 duur = deur = door.
 (de duure = de deur)
- Earple = aardappels
 ebaone = geboden
 ebonkst = getrapt, geschopt (b.v.
 tegen de deur)
 eddik = azijn
 eek = looizuur
 eenstarig = starogend
 eggel = bloedzuiger
 eggeldop = slakkenhuis (vnl. van
 de poelslak)
 ekof = gekocht
 elee(j)ne = geleden
 etteworm = iem. die houdt van
 goed eten
 evoonen = gevonden
 ewes = geweest
 ezat = gezet
 ezeene = gezien
- Feil(en) = dweil; dweilen (w.w.)
 feil = fel, gesteld op.
 (feil op 't werk zijn)
 fenaol (eweg) = helemaal, zeer
 fenuus = fornuis

fitfodderig = kwasterig
 kinderachtig
 fitfot = beuzelarij (Wat doo'k met
 al den—); ook: pretenties
 fitterig = precies, overdreven
 netjes, kieskeurig
 flosterkuken = halfwassen kuiken
 foksearn = dwingen (forceren)
 fraoi = nog al, vrij erg. (Hee is—
 zeek'. Wie hebt der—völle)

 Gange(te—) = bezig, aan de gang,
 op streek
 gaogel = tandvlees
 gaorden = gaarde, hof
 gas = ranzig (—spek)
 gebroeken = gebruiken
 (zie broeken)
 gedaone = gierig, inhalig
 gedoote = gedoe, last
 geels neet = helemaal niet
 gekroepste = gekruip
 gemarrejouw = gekerm etc.
 gengs = bezig
 gespiejste = gespuug
 gerearte = geschreeuw
 gevallig = 1) vriendelijk en be-
 hulpzaam. (Gevallige leu)
 2) prettig, aangenaam. (Da's
 neet—)
 gewag (geen—kriegen) = op zijn
 geroep of geklop geen ant-
 woord kriegen
 glad (in de kleere) = netjes.
 (Glad vuur den dag kommen)
 gleisterig = glibberig
 gleuven = geloven
 göllen = gillen
 graven = sloot
 graeven = graven
 gren = hilde (van grienen)
 greujen = groeien (dikker worden)
 griebelig = griezelig, ook angstig
 grieuwelen = griezelen
 groezel = griezel
 groezelen = griezelen
 groffa = grootvader
 groove (of groeve) = begrafenis
 grooveneugers = aanzeggers
 groovenhood = hoge hoed
 grös = gras
 gräozen = grazen
 gräozerd = iem. die graag appels
 enz. eet

 Haansken = handsch., wanten
 (Grolse—)
 haenig (hennig) = kalm, bedaard
 haenig an- = voorzichtig aan!

haenig volk = kalme lui
 häobeltjen = sukkeltje
 häofken = tuintje
 haor, häore = haar, haren
 haormesien = tondeuze
 haozen, häoskes = kousen, kousjes
 haozenfosker = kousenkoopman
 hechten = hijgen
 heel = hield
 hellig = kwaad
 hels (neet stik zo—) = niet zo
 heel goed (van zieken)
 heufzeerte = hoofdpijn
 heupe = stapels, zeer veel (ze
 hadden der—)
 heurn = horen (w.w.)
 hilde (hiele) = zoldering boven de
 koestal (hildensleet = lange,
 magere vrouw)
 hispel = tenger meisje
 hoet (of hoed) = huid, lichaam.
 Slech in de hoet = ziek(lijk)
 Ik kan 'm „in de hoet” neet
 liejn = inwendig, in m'n hart
 hoppe = hoop
 hop = hop (plant en vogel; de
 laatste meestal „schiethoppe”
 genoemd)
 hunde = honden
 huusken = W.C. (uu lang; met
 korte uu bet. het huisje)
 Iederbod = ielkebods = telkens
 in (in 't bonenpotten, in 't heujen
 enz.) = gedurende
 inschrieven = in ondertrouw gaan
 inschuunen = opstoken (iem, iets
 —)
 integenkommen = zie bejegenen
 Kaeme(r)ken = kamertje
 kammeräo = kameraden
 Kasmissen = Kerstmis
 kaom = kam
 käorken (of keurken) = karretje
 (van kaore)
 kelte = kou
 ketjen = katje (de katjes aan de
 wilgen enz. heten „statte” =
 staarten)
 keun, -e, -tjen = varken(s), big
 kewwen = kauwen
 kikvöske = kikvorsen
 kikvoskenslobber = kikkerrit
 kladderig = 1) modderig (v. d.
 grond), 2) nat en koud (v. h.
 weer)
 klanke (te — gaon) = lawaal ma-
 ken, schreeuwen
 kleurn (ergens op —) = toepasse-
 lijk zijn

- kluntjen = tabakspruim
 kneupe = knopen (zelfst.nw.)
 knöpdeuksken = halsdook
 knöppen = knopen (w.w.)
 kökkene = keuken
 kölke = kolken
 koold = koud
 koomaote = koeweide
 koore = kaore = kar
 köstern = rondscharrelen
 kothouwen = kapotslaan
 krang = binnenste buiten
 krek = 1) precies. Krek zo! 2) zo even „Dat he'k krek ezeg.
 kuiern = praten, kouten, keuvelen
 kundig = bekend (Kundig volk)
 kundigheid = kundig volk. (Wiej bunt nog olle — = we kennen elkaar al lang)
 kwaken = kletsen
 kwakerig = kinderachtig
 kwaksen = neersmijten
 kwas (kweste, kwesken) = kwi-bus. In samenst. als bloemenkwas, kattenkwas, hoonderkwas = iemand die gek is met bloemen enz.
 Langzamen = luizen
 läog = leeg
 lech = licht
 leeffebrieje = liefhebberij
 leege = laag
 lenger(der) = langer
 liefzeerte = buikpijn
 loch = lucht
 loes = luis (luuze)
 loes (oe lang) = las (van lezen)
 looze = loods
 lösнемmen = opereren, opensnijden
 luchte = lantaarn
 luk = nog al, tamelijk (Hee hef — centen)
 luus (uu lang) = lissen en andere waterplanten
 Maekes = meisjes
 maen(d)e = mende = mand
 mangs = soms, nu en dan. (Mangs zekt ze smangs en smangs zekt ze mangs. Mangs wal, aait neet).
 mäoge = lieden; (rare —.) Enk. maog.
 mas-achtig = tobberig
 massen = tobben
 matteltjen = stumperdje
 mesien = machine
 meu = moe
 meujte = moeite
 mis = mest
 mismäoltjen = mestvisite
 (Voor de mest, die de boeren aan de dominé of de meester brengen, moeten deze hen onthalen).
 monkelen = roddelen, fluisteren
 moodwillig (klemtoon op mood) = baldadig. Moedwillig = wille-moods
 möj' = moet je; möw' = moeten we
 Naatjen ('t Is —) = 't is mis, 't is donderen
 naobers = buren
 naoszak = zak in de kleeren. (Hee lut zich neet in den — miegen = Hij laat zich niet bedotten)
 netjen (veur 't gezichte) = volle neugen = (uit)nodigen
 neugers = zij, die komen nodigen (voor 'n bruiloft of begrafenis)
 neugeköpken = tweede kopje
 neuteluk = brommerig
 niej (daor ha'k niej van = dat vond ik merkwaardig; daor wa'k niej nao = daar was ik benieuwd naar)
 niejplichtig = nieuwsgierig
 niendure = achterdeur
 niets = fel, vinnig. (Nietse slaege = felle slagen, klappen) „n Niets keartjen
 noffelen = knuffelen, in de zak stoppen, frunneken
 nommedag = namiddag
 Oetbestaad = 1) uitbesteed, 2) aanbesteed
 oetbolderen = uitrazen
 oetpoesen = uitblazen
 oetrearn = uitschreeuwen
 of = af
 ofgang = ontlasting
 ofgestompt = heel goed, heel erg (bijw. v. graad)
 onderschoer = overdekte ruimte voor de nienduure
 ongelukkig = heel erg (bijw. v. graad). Ze rearn (schreeuwden) ongelukkig! Als bijv. nw.: naar, akelig.
 onman = ruwe kerel, bullebak
 onnewetten = verbazend, ongelooflijk
 onwies = heel veel (Hee hef onwies völle geld)
 oold, oole = oud, oude
 ooleleu = ouwelui
 oosganger = koloniaal

opschotjen = opschorten (opschieten = schikken)
 Pad = pad (in de tuin); mv. paa. (op het pad = op den pad)
 paeken = paadje
 panneveugele = vlinders
 petansie = belang (neet van —)
 petaol = portaal
 petieje = partij
 piklempken = ouderwets lampje waarin inplaats van 'n katoenen pit 'n stuk van 'n mattenbies (pikröske) zat
 plas = erf (achter 't huis)
 plenke = planken
 plos = plotseling
 plug = plaagt ('n Menske möt wät hebben dat 'm plug (ook: plög)
 poes = puist
 poesen = blazen
 poesentrejer = orgeltrapper
 poesjen = poesje (roepnaam)
 pruttel = rommel
 puusken = puistje
 Raon = raden
 raozejaorn = de jaren van 18—25
 rap = gebarsten (klomp, klok)
 rappeln = rammelen
 rearn = schreeuwen
 rearbek = schreeuwlelijk
 rechtevoort = tegenwoordig, „op den dag van vandage”
 refelen = 1) uithalen van breiwerk, 2) afhaken van bonen, 3) dragen van 'n wond
 remelie = remedie
 reukeloos = plotseling
 riege = rij
 rieve = royaal, verkwistend
 roe-en = rooien (van knollen; van aardappels zegt men „stekken”)
 roepe = rups
 rök = reuk; ruikt
 ronneken = hinneken
 röste = rust
 row = ruw (De beume wordt awier row = De bomen krijgen alweer bladeren)
 rowbeste = bonen met ruwe basten
 Samtiedeluks = kalmpjes, op z'n gemak, zonder veel moeite
 schaande = te — slaon = 'n ongeluk slaan
 schodjen = schudden
 schoers = onweer
 scholk = schort
 schöppe = schuur

schorf = schurft
 schrao = schraal, mager
 schraomen, schräomkes = kaantjes van reuzel of rundvet
 schroeterig: wie — is, moet schroeten, d.i. schrapen omdat hij hinder van zijn keel heeft
 schuppe = schop
 siepeln = uien
 siepken = motregen
 singel = met hakhout beplante wal om 'n akker of kamp
 slakkeren = waggelen, slingeren
 slateren = morsen; (zich be—)
 slech = ziek, ongesteld
 slim = 1) slim
 2) ziek; 'n slimme vinger
 3) 'n slim peard = 'n p. met 'n verborgen gebrek
 4) misselijk
 5) erg
 sloepstatten = beschaamd heensluipen
 slok = los, slap (ook fig. 'n slok keartjen)
 smak = 1) klap; 2) smaak
 smuysken = kusje
 snakker = slank
 speel(d)e = speld
 spier: geen— = geen steek, niets
 spil = 't is 'n— = 't is wat te zeggen
 'n groot spil = 'n grote bedoeving
 spilleken = klein boerderijtje
 spoj = spoog (van spiejen)
 spölgrei = speelgoed
 spreu = kurkdroog (van hout, stro enz.)
 stalreppel = stalpaal (waar de koeien aan staan)
 stäodig = gestadig (stäodige verkering = vaste —)
 stat = staat. mv.: statte. Dim.: stetjen
 stiepern = stijf achterover lopen
 stik: 1) van stikken; 2) nog neet
 stik = nog niet helemaal; 4) stik voort = onmiddellijk; 5) steil, 6) stik biej de karke = vlak bij de —
 stippeluk = beslist
 St. Jaopik = de tijd van de rogge-oogst; fig.: de drukste tijd (met Paosen hef den domeneer St. J.)
 stobbe = konte, onder eind van 'n boomstam
 stök = steekt

- stok = stak (Hee stok 'm met 'n mes)
 - störme: bie— = af en toe
 - störmken = poosje
 stot = stiet
 striekzwaevel = lucifer
- Taane = tanden
 - tas: op den-- = op 't gevoel
 teks = kuur, hobby
 - tekserig = wispelturig
 telder = etensbord
 - temee = zo dadelijk
 - temeute = tegemoet
 - teumig = niets doend, werkeloos
 teumiggenger = leegloper
 teunen = tonen
 - tevraene = tevreden
 - todden = slepen (zoals de poes met 'n jong)
 todden = lorren, vodden
 - todderig = 'n beetje ziek, onwel
 toef, tuufken = kuif(je)
 - token = volgend (token jaar)
 - too = toe(n); toobate = toegift
 too-edach: dat ha'k 'm— = dat was ik van plan
 toostellen = aanschaffen
 toozetten = neerzetten; zich— = gaan zitten
 too waw' waow'... = toen waren we waar we.....
 töt 'm gaon = naar hem toe gaan
 träontjen: 'n— koffie = 'n kopje k.
 tuiwe, mv. van touw
 tuug = tuig, kleren
 tuugkiste = klerenkist
 tweedonkern = schemering
 twintig plus = goedkoopste kaas met 20 % vet
- Ulk = bunzing (Twaalf boeren en eenen ulk bunt dattien stinkers)
 - umsgeliek = in den regel, meestal
 umtrent = ongeveer
- Vaeker = meermalen
 - vedan: —gaan = verder gaan
 —slimmer wodden = langzaam erger worden
 vedwollen = verdwaald
 - veerten: van— = van verre
 venommen = vernomen
 veklommern = verkleumen
 veralterierd = van de wijs
 verlangen = benieuwen
 verraozen = vernielen
- vespern = de namiddag boterham eten
 vespöllen = verspelen, verliezen
 veulen = voelen
 - veurears = vooruit (de ladder opgaan)
 vleu = vlooiën
 - voel = slim, sluw
 volheid: de— = in overvloed
 vrae = vrede, rust. Laot 'm maor vrae = met rust
 vrange = onderaardse gang van mollen, konijnen enz.
 vretdölle = smulpapen, vreetzakken
 vrieg, vroeg = vroeg (van vragen)
 - vrog = vroeg (niet laat)
 vruiwken = vrouwtje
 vul = veulen
 - vuurten = van— = van voren
- Waald = wereld
 waren (waan) = oppassen.
 Waart-oe = pas op!
 waffen = wat voor een
 wassen = groter worden
 wazzen (wad 'n) = waren
 weege = wieg
 weekholt = geen eikenhout
 weggenmelk = pap van melk en wittebrood
 weltern = zich wentelen (als 'n paard)
 werei = warempel
 wieme = bewaarplaats van spek, enz. (aan de zolder)
 wiezemoor = vroedvrouw
 - wille = schik; willemoords = opzettelijk
 wisse = zeker, stellig. Da's—
 wochten = wachten. Ik kan 't neet— = ik heb er geen tijd voor
 wonnen = wonen
 wos = worst
 wosten = worst maken
 wreuten = wroeten
- Zat = genoeg. Ik bun zat = Ik heb genoeg
 zetjen = 1) duwtje; 2) poosje
 - zied: an de— = opzij
 zobbedrefken = sukkeldrafje
 zoog = zag
 - zoor = half vergaan (van hout, blad, enz.)
 - zwak = lenig
 zwiebelen = waggelen
 zwoek = stoot, ruk

